

การศึกษาเชิงวิเคราะห์การแก้ปัญหาการดื่มสุราของกลุ่มสังฆประชาพัฒนาชุมชน
: ศึกษากรณีโครงการหมู่บ้านปลอดสุราของอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น
AN ANALYTICAL STUDY OF ALCOHOL PROBLEM SOLVING WAYS OF
SANGHA PRACHAPATTANACHUMCHON COMMUNITY : A CASE STUDY
OF FREE - ALCOHOL VILLAGE PROJECT IN NAMPONG DISTRICT,
KHON KAEN PROVINCE

นายสมัย บุษราคม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๑

การศึกษาเชิงวิเคราะห์การแก้ปัญหาการดื่มสุราของกลุ่มสังฆประชาพัฒนาชุมชน
: ศึกษากรณีโครงการหมู่บ้านปลอดสุราของอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

นายสมัย บุษราคัม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

AN ANALYTICAL STUDY OF ALCOHOL PROBLEM SOLVING WAYS OF
SANGHA PRACHAPATTANACHUMCHON COMMUNITY : A CASE STUDY OF
FREE - ALCOHOL VILLAGE PROJECT IN NAMPONG DISTRICT,
KHON KAEN PROVINCE

Mr. Samai Budsarakam

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirement for The Degree of
Master of Arts
(Buddhist Studies)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Bangkok, Thailand

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
พระพุทธศาสนา

.....

(พระศรีสิทธิมนี)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์.....ประธานกรรมการ

(พระมหาสุทนต์ อากาศโร, ดร.)

.....กรรมการ

(พระครูศรีปริยัติสุนทร, ดร.)

.....กรรมการ

(รศ.ดร.ประจิตร มหาหิง)

.....กรรมการ

(รศ.ดร.เอกฉัตร จารุเมธีชน)

.....กรรมการ

(ดร. อุดร จันทวัน)

คณะกรรมการการควบคุมวิทยานิพนธ์ พระครูศรีปริยัติสุนทร ประธานกรรมการ

รศ.ดร.เอกฉัตร จารุเมธีชน กรรมการ

ดร. อุดร จันทวัน กรรมการ

- ชื่อวิทยานิพนธ์ : การศึกษาเชิงวิเคราะห์การแก้ปัญหาการดื่มสุราของกลุ่มสังคม
ประชาพัฒนาชุมชน : ศึกษากรณีโครงการหมู่บ้านปลอดสุรา
ของอำเภอป่าพอง จังหวัดขอนแก่น
- ผู้วิจัย : นายสมชัย บุษราคัม
- ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)
- คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์
- : พระครูศรีปริยัติสุนทร,ดร., ปช.๕., พ.ม., ศน.บ., M.A., Ph.D.
: รศ.ดร.เอกฉัตร จารุเมธีชน ปช.๕., พ.ม., กศ.บ., อ.ม., Ph.D.
: ดร. อุดร จันทวัน ปช. ๔., พ.ม., พธ.บ., M.A., พธ.ด.
- วันสำเร็จการศึกษา : ๕ สิงหาคม ๒๕๕๑.

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษา ความหมาย ประวัติและพัฒนาการของสุรา พุทธ
วิธีทางพระพุทธศาสนากับสุรา และศึกษาเชิงวิเคราะห์การแก้ปัญหาการดื่มสุราของกลุ่มสังคม
ประชาพัฒนาชุมชน ศึกษากรณีโครงการหมู่บ้านปลอดสุราของอำเภอป่าพอง จังหวัดขอนแก่น

ผลการศึกษา พบว่า แนวทางการแก้ปัญหาของกลุ่มสังคมประชาพัฒนาชุมชน มี
วัตถุประสงค์หลัก ๓ ประการ ในการจัดตั้งองค์กรขึ้นมา คือ เพื่อบูรณรักษ์วัฒนธรรมไทย, เพื่อบูรณรักษ์สิ่งแวดล้อม และเพื่อแก้ไขปัญหายาของชุมชน

โครงการหมู่บ้านปลอดสุราแห่งนี้ ได้ ก่อตั้งเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๔๖ มีจำนวนสมาชิก
ผู้เข้าร่วมโครงการแล้วประมาณ ๓,๐๐๐ คน โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ เพื่อให้ผู้ที่ดื่มสุรา
ได้ลดละเลิกการดื่มสุราอย่างถาวร ส่วนวิธีบำบัดหรือรักษาอยู่ ๓ หลัก ได้แก่

(๑) การรักษาบำบัดด้วยหลักไตรสิกขา ๓ คือ เมื่อมีผู้ร่วมโครงการก็จะต้องรักษา
ศีล ๕ ในศูนย์แห่งนี้ ต่อมา ก็จะฝึกให้เดินจงกรม นั่งสมาธิ สวดมนต์เข้า-เย็น โดยพระสงฆ์
เป็นผู้นำปฏิบัติทุกชั้นตอน ขณะเดียวกัน ท่านก็จะเทศน์อบรมเพื่อให้เกิดปัญญา ใ้รู้จักโทษ
ของสุรา และมองเห็นภัยที่จะเกิดแก่ตนและสังคม

(๒) การบำบัดรักษาด้วยวิธีสมุนไพรมบำบัด คือ เมื่อผู้รับการรักษาเข้าสู่ศูนย์แห่งนี้แล้ว พระสงฆ์ก็จะให้ตั้งสมาทานศีล ๕ และตั้งปณิธานให้แน่วแน่ต่อหน้าพระพุทธรูปว่าจะเลิกดื่มสุราโดยเด็ดขาด ต่อมา เมื่อท่านได้สอบถามความตั้งใจแล้ว ก็จะให้ดื่มยาสมุนไพรรชนิดที่ผสมกันดีแล้ว คือ รากตะนงแดง, ปลาไหลเผือก และรางร้อน เมื่อผู้รักษาดื่มยาแล้ว ยาจะออกฤทธิ์ขับพิษ ซึ่งอยู่ในร่างกายออกมาจนหมด อาจจะใช้เวลาประมาณ ๓-๕ วัน สำหรับการบำบัดรักษาโดยวิธีนี้ แต่ให้ผลร้อยละ ๙๐ หากผู้รักษามีนิสัยจะ

(๓) การบำบัดรักษาด้วยวิธีอาชีพบำบัด ได้แก่ การสร้างงานฝึกอาชีพให้ทำ ซึ่งโครงการดังกล่าวนี้ ได้ประโยชน์แก่สมาชิกเอง, ต่อครอบครัว และต่อเศรษฐกิจและสังคมในเขตอำเภอหนอง จังหวัดขอนแก่น

อย่างไรก็ตาม ทั้ง ๓ วิธีดังกล่าวมาแล้วข้างบนนี้ จะต้องรักษาควบคู่กันไปทุกอย่างไม่ได้แยกจากกัน เนื่องจากเป็นกระบวนการที่สัมพันธ์กัน และเพื่อความรวดเร็วในการบำบัดพิษสุราให้หมดไปภายในระยะเวลาอันสั้น

- Thesis Title** : An Analytical Study Of Alcohol Problem Solving Ways Of Sangha Prachapattanachumchon Community : A Case Study Of Free – Alcohol Village Project ; Nampong District, Khon Kaen Province
- Researcher** : Mr.Samai Budsarakam
- Degree** : Master of Arts (Buddhist Studies)
- Thesis Supervisory Committee**
- : Phrakrusripariyattisuntorn, Pali 5., Dip.In Ed., B.A., M.A., Ph.D.
 - : Assoc. Prof. Dr. Ekkachat Jarumetheechon, Pali 5, Dip.In Ed., B.Ed., M.A., Ph.D.
 - : Dr. Udorn Chanthawan, Pali 4., Dip.In Ed., B.A., M.A. (Pol.Sc.), (Buddhism), Ph.D.
- Date of Graduation** : 5 August, 2008.

ABSTRACT

The objective of thesis is to study the meanings, history and evolution of Alcohol. To study about the Buddhist method and Alcohol, and it is an analysis study the ways of alcohol problem solving, of Sangha Prachapattanachumchon Community ,Free –alcohol villages project in Nampong District, Khon Kaen Province.

The result of study found that the alcohol problem solving ways of Sangha Prachapattanachumchon Group were main aims to setting the organization up; to keeping Thai culture, to keeping the environment and to problem solving of community.

This project was started in 2003 (B.E. 2546), there were about 3,000 members. The important goal are for reducing, separating, stopping permanently .of drunkard to alcohol. There are three ways of the assuaging (curing) :-

I. To use the Threefold Training for curing. When who accompanies to the project, he or she must preserve the Five Precepts in this center. Later, he or she must train their-selves by the meditation walking, meditation setting, and praying in the morning – evening by the monks who lead them in each process. While the monk will preach to take the wisdom, to know the danger of alcohol and they can know its harm to occur to their-selves and social.

II. To use the herbal medicine treatment, when who accompanies to the center. The monk will take he or she to beg the Five Precepts and set their mind surely in front of the Buddha image that they will give the alcohol up absolutely. Later, the monk will ask their wish. He will give the three kinds of herbs which mixed completely. There are Rak-Ta-Nong-Dang, Pla-Lai-Pheuk, and Rang Ron. When he was treated and drank them. It will eradicate the poison from their bodies. It may be 3-5 days for this treatment. But it's good result to 100 percents to them, if they keep their words.

III. To use the occupations treatment. It's to train them get the something to do. This project give s the benefit to their-selves, their family, and to economical and society in Nampong District.

However, the three ways what I said above. It's uses with mixes every part, but it cannot classifies by alone. Because, it's process which relative to other, and to be treated the alcohol quickly by the sort time.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เกิดขึ้นด้วยความสนใจของผู้ศึกษา ในการแสวงหาความเป็นจริงทางสังคมและการศึกษาศักยภาพของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นสิ่งที่ยากยิ่งสำหรับผู้ศึกษาในการค้นพบความจริงดังกล่าว งานวิจัยนี้จะสำเร็จขึ้นมาไม่ได้ หากไม่ได้รับความเมตตาจากคณาจารย์ผู้เป็นกรรมการวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ พระครูศรีปริยัติสุนทร, ดร. ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำ ตลอดจนเสียสละเวลาอันมีค่าอย่างยิ่งในการอ่านแก้วิทยานิพนธ์ด้วยความอดทนยิ่ง รศ.ดร.เอกฉัตร จารุเมธีชน และ ดร.อุตร จันทวัน อาจารย์ที่ปรึกษาได้ให้คำแนะนำ ชี้แนะแนวทางในการทำงาน ชี้แหล่งข้อมูลแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์ชัดเจนมากขึ้น

ประโยชน์ของวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ผู้วิจัยขอถวายเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา และบูชาคุณบิดามารดา ครูอุปัชฌาย์อาจารย์ทุกท่าน และขออุทิศส่วนกุศลแด่ดวงวิญญาณของท่านผู้มีพระคุณทุกท่าน

นายสมัย บุษราคัม

๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ญ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๓ คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	๔
๑.๔ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕
๑.๕ ขอบเขตของการวิจัย	๖
๑.๖ วิธีดำเนินการวิจัย	๗
๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๑๐
บทที่ ๒ ประวัติและความเป็นมาของสุรา	๑๑
๒.๑ ความหมาย ประวัติและพัฒนาการของสุรา	๑๑
๒.๑.๑ ความหมายของสุรา	๑๑
๒.๑.๒ ประวัติของสุราในพระไตรปิฎก	๑๓
๒.๑.๓ พระไตรปิฎกที่กล่าวถึงสุรา	๑๕
๒.๑.๓.๑ สุราในพระวินัยปิฎก	๑๕
๒.๑.๓.๒ สุราในพระสุตตันตปิฎก	๑๗
๒.๑.๓.๓ สุราในพระอภิธรรมปิฎก	๒๐
๒.๒ แรงจูงใจในการดื่มสุราของผู้ดื่ม	๒๓
๒.๒.๑ แรงจูงใจภายใน	๒๔
๒.๒.๒ แรงจูงใจภายนอก	๒๔

๒.๓ เหตุผลที่ทรงห้ามภิกษุดื่มสุรา	๒๕
๒.๔ ประเภทและความรุนแรงของสุรา	๒๗
๒.๕ การออกฤทธิ์ของสุรา	๒๘
๒.๖ ระดับการติดเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์	๓๑
๒.๖.๑ ระดับการดื่มเป็นนิสัย	๓๑
๒.๖.๒ ระดับพึ่งพาแอลกอฮอล์ทุกวัน	๓๑
๒.๖.๓ ระดับการติดแอลกอฮอล์	๓๑
๒.๖.๔ ปริมาณและเหตุผลในการบริโภคสุราของคนไทย	๓๑
๒.๗ พฤติกรรมในการดื่มสุราของสังคมไทย	๓๔
๒.๗.๑ การดื่มสุราของประชาชน	๓๔
๒.๗.๒ การดื่มสุราของนักศึกษาและนักเรียน	๓๖
๒.๗.๓ การดื่มสุราของผู้ใช้แรงงาน	๓๗

บทที่ ๓ พุทธวิธีทางพระพุทธศาสนากับสุรา

๓.๑ ความหมายและประเภทของเบญจศีลและเบญจธรรม	๓๘
๓.๑.๑ ความหมายและประเภทของเบญจศีล	๓๘
๓.๑.๒ องค์ประกอบสำคัญของเบญจศีล	๔๑
๓.๑.๓ อานิสงส์การรักษาศีลข้อที่ ๕	๔๒
๓.๑.๔ ความหมายและประเภทของเบญจธรรม	๔๓
๓.๒ พุทธวิธีในการพิจารณาโทษของสุรา	๔๔
๓.๒.๑ ผลกระทบของการดื่มสุรา	๔๕
๓.๒.๑.๑ ความนำเกี่ยวกับสุขภาพ	๔๕
๓.๒.๑.๒ ผลกระทบของการดื่มสุราที่มีต่อสุขภาพ	๕๑
๓.๒.๑.๓ ผลกระทบของการดื่มสุราที่มีต่อครอบครัว	๕๕
๓.๒.๑.๔ ผลกระทบของการดื่มสุราที่มีต่อสังคม	๕๗
๓.๒.๑.๕ ผลกระทบของการดื่มสุราที่มีต่อเศรษฐกิจ	๕๘
๓.๒.๑.๖ ผลกระทบของการดื่มสุราที่มีต่อด้านศีลธรรม/จริยธรรม	๖๑

๓.๔ โทษของการดื่มสุรา	๖๕
๓.๔.๑ โทษตามหลักพุทธจริยศาสตร์	๖๖
๓.๔.๒ โทษในทางกฎหมายเมื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับสุรา	๖๖
บทที่ ๔ วิเคราะห์การแก้ปัญหาพฤติกรรมกรรมการดื่มสุราของกลุ่มสังฆประชาพัฒนาชุมชน โครงการหมู่บ้านปลอดสุราของอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น	๖๘
๔.๑ ความเป็นมาของกลุ่มสังฆประชาพัฒนาชุมชน	๖๘
๔.๑.๑ ประวัติความเป็นมาของกลุ่ม	๖๘
๔.๑.๒ วัตถุประสงค์และเป้าหมายในการดำเนินงาน	๖๘
๔.๑.๓ ปัญหาการดื่มสุราในอำเภอน้ำพอง	๖๙
๔.๑.๔ มูลเหตุของการก่อตั้งโครงการหมู่บ้านปลอดสุรา	๖๙
๔.๑.๕ นโยบายสำคัญ	๗๐
๔.๑.๖ กลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน	๗๑
๔.๑.๗ กลวิธีในการดำเนินโครงการ/กิจกรรม	๗๑
๔.๒ กลวิธีในการลดละเลิกสุรา	๗๓
๔.๒.๑ การรักษาคด้วยธรรมโอสถ	๗๓
๔.๒.๒ การรักษาโดยใช้วีปัสสนาบำบัด	๘๐
๔.๒.๓ วิธีรักษาบำบัดสุราด้วยหลักไตรสิกขา	๘๓
๔.๒.๔ วิธีรักษาสุราโดยจิตบำบัดและสมุนไพรมบำบัด	๘๕
๔.๓ ประโยชน์ของโครงการหมู่บ้านปลอดสุรา	๘๗
๔.๓.๑ ประโยชน์ต่อตนเอง	๘๗
๔.๓.๒ ประโยชน์ต่อครอบครัว	๘๘
๔.๓.๓ ประโยชน์ด้านเศรษฐกิจและสังคมอำเภอน้ำพอง	๙๐
บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ	๙๒
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๙๒
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๙๓
๕.๓ ข้อเสนอแนะในการวิจัย	๙๘

บรรณานุกรม	๑๐๐
ภาคผนวก	๑๐๘
ก. แนวทางแบบสัมภาษณ์	๑๐๙
ข. ภาพกิจกรรมลดละเลิกสุราและผู้ให้สัมภาษณ์	๑๑๒
ค. ประวัติอำเภอป่าพะยอมโดยสังเขป	๑๒๗
ง. โทษของสุราตามพระราชบัญญัติ	๑๓๒
ประวัติผู้วิจัย	๑๔๒

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์นี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยได้กล่าวถึงแหล่งที่มา/เล่ม/ข้อ/และหน้า ตามลำดับ เช่น อ.ต.ก. (ไทย). ๒๑/๓๕/๑๘๘. หมายถึง อังคุตตรนิกาย ติกนิบาต เล่มที่ ๒๑ ข้อที่ ๓๕ หน้า ๑๘๘. และพระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เช่น อ.ต.ก. (บาลี) ๒๑/๔๐/๒๓ หมายถึง อังคุตตรนิกาย ติกนิบาต ปาลี เล่มที่ ๒๑ ข้อที่ ๔๐ หน้า ๒๓.

ส่วนคัมภีร์อรรถกถา จะแจ้งที่มา/เล่ม/หน้า เช่น ที.ม.อ.(บาลี) ๒/๔๐๓. หมายถึง หมายถึง ทีฆนิกาย สุมงฺคลวิลาสินี มหาวคฺคอปฺปฎกฺกา เล่มที่ ๒ หน้า ๔๐๓ ฉบับอรรถกถามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๒.

๑. พระวินัยปิฎก

วิ.มหา. (ไทย).	=	วินัยปิฎก	มหาวิภังค์ (ไทย)
วิ.มหา. (บาลี)	=	วินัยปิฎก	มหวคฺคปาติ (บาลี)

๒. พระสุตตันตปิฎก

ที.ส. (บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	สีลขุทฺตคฺคปาติ (ภาษาบาลี)
ที.ม. (บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวคฺคปาติ (ภาษาบาลี)
ที. ม.(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวรรค (ภาษาไทย)
ที.ป.า. (บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฏิวคฺคปาติ (ภาษาบาลี)
ที. ป.า.(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฏิวรรค (ภาษาไทย)
ม.ม. (บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มุลปณฺณาสกปาติ (ภาษาบาลี)
ม. ม.(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มุลปณฺณาสก (ภาษาไทย)
ม.ม. (บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มัชฌิมปณฺณาสกปาติ (ภาษาบาลี)
ม. ม. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มัชฌิมปณฺณาสก (ภาษาไทย)
ม.อ. (บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	อุปริปณฺณาสกปาติ (ภาษาบาลี)
ม. อ. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	อุปริปณฺณาสก (ภาษาไทย)
ส.ส. (บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	สญฺยตฺตนิคาย	สกาถวคฺคปาติ (ภาษาบาลี)

สั. ส.(ไทย) =	สุดตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	สคาถวรรค (ภาษาไทย)
สั.ม. (บาลี) =	สุดตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	มหาวคคปาติ (ภาษาบาลี)
สั.ม.(ไทย) =	สุดตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	มหาวารวรรค (ภาษาไทย)
อง.ตัก. (บาลี) =	สุดตันตปิฎก	องคฺตฺตฺรนิคาย	ตักนิปาตปาติ (ภาษาบาลี)
อง. ตัก. (ไทย) =	สุดตันตปิฎก	องคฺตฺตฺรนิคาย	ตักนิบาต (ภาษาไทย)
อง.จตุกก. (บาลี) =	สุดตันตปิฎก	องคฺตฺตฺรนิคาย	จตุกกนิปาตปาติ (ภาษาบาลี)
อง. จตุกก.(ไทย) =	สุดตันตปิฎก	องคฺตฺตฺรนิคาย	จตุกกนิบาต (ภาษาไทย)
อง.ปญจก. (บาลี) =	สุดตันตปิฎก	องคฺตฺตฺรนิคาย	ปญจกนิปาตปาติ (ภาษาบาลี)
ขุ.ธ. (บาลี) =	สุดตันตปิฎก	ขุทฺทกนิคาย	ธมฺมปทปาติ (ภาษาบาลี)
ขุ.ธ. (ไทย) =	สุดตันตปิฎก	ขุทฺทกนิคาย	ธรรมบท (ภาษาไทย)
ขุ.ชา. (บาลี) =	สุดตันตปิฎก	ขุทฺทกนิคาย	ชาตกปาติ (ภาษาบาลี)
ขุ.ชา.(ไทย) =	สุดตันตปิฎก	ขุทฺทกนิคาย	ชาตก (ภาษาไทย)
ขุ.ม. (บาลี) =	สุดตันตปิฎก	ขุทฺทกนิคาย	มหานิทฺเทสปาติ (ภาษาบาลี)
ขุ.ม. (ไทย) =	สุดตันตปิฎก	ขุทฺทกนิคาย	มหานิทฺเทส (ภาษาไทย)
ขุ.พุทฺธ. (บาลี) =	สุดตันตปิฎก	ขุทฺทกนิคาย	พุทฺธวํสปาติ (ภาษาบาลี)

๓. พระอภิธรรมปิฎก

อภิ.ก.(บาลี) =	อภิธมฺมปิฎก	กถาวตฺถุปาติ (บาลี)
อภิ.วิ. (บาลี). =	อภิธมฺมปิฎก	วิภงฺกปาติ (บาลี)
อภิ.ปุ. (บาลี) =	อภิธมฺมปิฎก	ปุคฺคฺลปาติ (บาลี)

๔. อรรถกถาพระสุตตันตปิฎก

ที.ปา.อ. =	ทีฆนิกาย	สุมฺงฺคฺลวิลาสิณี	ปาฎิกวคฺคอฏฺฐกถา
ขุ.ชา.อ. =	ขุทฺทกนิคาย	ชาตก	อฏฺฐกถา

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระพุทธศาสนา มีหลักคำสอนที่เป็นสาระสำคัญอยู่ ๒ ส่วน คือ ธรรมและวินัย ซึ่งประกอบด้วย ส่วนที่เป็นหลักพุทธธรรม และส่วนที่เป็นวินัยหรือศีล^๑ ธรรมวินัยนี้ ชาวพุทธ ถือว่าเป็นสิ่งแทนหรือตัวแทนของพระพุทธองค์ เมื่อกล่าวถึงส่วนแรก ก็หมายถึง คำสั่งสอนที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ดีแล้ว มีความเหมาะสมแก่บุคคลในแต่ละจริตนิสัย มีความละเอียดลุ่มลึกแตกต่างกันออกไป^๒ และที่สำคัญคำสอนเหล่านั้น มีผลต่อบุคคล คือ ย่อมรักษาผู้ประพฤติ ปฏิบัติไม่ให้เกิดไปในที่ชั่ว แล้วยังมีผลส่งให้ผู้นั้น ได้รับความสุขกายสบายใจทั้งในปัจจุบันชาติ และชาติต่อๆ ไป ดังคำที่ว่า คนทำความดีเอาไว้ ก็บันเทิงในโลกลี้มนี่ แม้สิ้นชีวิตไปแล้ว ก็บันเทิงในโลกหน้า ซึ่งว่ามีความสุขในโลกลี้มนี่สอง เพราะเขาเห็นว่าตนได้ทำความดีนั้นแล้ว” อีกประการหนึ่ง พระพุทธองค์ทรงเตือนมิให้ชาวพุทธทั้งหลาย ประมาทหรือขาดสติ ดังพระพุทธดำรัสที่ตรัสเมื่อจะเข้าสู่ปรินิพพาน ความว่า “ภิกษุทั้งหลาย บัดนี้เราขอเตือนเธอทั้งหลาย สังขารทั้งหลายมีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา เธอทั้งหลาย จงทำหน้าที่ให้สำเร็จด้วยความไม่ประมาทเถิด”^๓ นี้เป็นพระปัจฉิมวาจาของพระบรมศาสดา

อย่างไรก็ตาม ในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกชนหรือชาวพุทธนั้น โดยธรรมเนียมปฏิบัติที่บัณฑิตหรือปราชญ์ทางศาสนา ได้รับเอาคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามาประพฤติ เนื่องจากมนุษย์เรา หากขาดศีล ๕ แล้ว ย่อมก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมาอย่างไม่สิ้นสุด เช่น ปัญหาการทำร้ายต่อร่างกายมนุษย์ด้วยกัน ปัญหาการแย่งชิงทรัพย์สิน ปัญหาการดื่มสิ่งมีนเมา

^๑ วินัย มี ๒ อย่าง คือ อากาโรวินัย ได้แก่ วินัยสำหรับฆราวาส (ศีล ๕ และ ศีล ๘), อนาคารวินัย วินัยสำหรับบรรพชิต (ศีล ๑๐, ๒๒๗ และศีลของนางภิกษุณี ๓๑๑)

^๒ วิ.มหา.(บาลี) ๘/๘๒๖/๒๒๔ (ท่านเรียกชื่อว่า “ปาพจน์” มี ๒ อย่าง ได้แก่ ส่วนที่เป็นธรรมคำสอน และส่วนที่เป็นวินัยหรือศีลเพื่อปฏิบัติตนเองของบุคคล)

^๓ พุ.ธ.(ไทย) ๒๕/๑๖/๒๕

^๔ ที.ม. (ไทย) ๑๐/๒๑๘/๑๖๖

ด้วยเหตุนี้เอง พระพุทธองค์ จึงทรงเห็นว่า หากบุคคลมีศีล มีจิตตั้งมั่น คือ มีความประพฤติดี รู้จักใช้ปัญญาในชีวิตเพียงวันเดียว ยังดีกว่าคนที่ไร้ศีลหรือ ไม่รักษาศีล แม้เขาจะอยู่นานเป็นร้อยปีก็ตาม หาประโยชน์ไม่ได้^๕ ทั้งนี้ จึงกล่าวได้ว่า สังคมใดๆ ในโลกนี้ ย่อมต้องการความสงบสุขไม่ต้องการการรบราฆ่าฟัน หรือทำลายกันและกัน แต่อุดมการณ์สำคัญ เช่นนี้ จะเกิดไม่ได้เลย ถ้าชาวประชายังไม่ให้ความสำคัญต่อศีลหรือหลักยืนยัน ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

ส่วนหลักการวินิจฉัยเกี่ยวกับ “สุราปานะ การดื่มสุรา” จะต้องประกอบด้วยองค์ ๔ ได้แก่ (๑) มหานิยม สิ่งนั้นเป็นน้ำเมา (๒) ปาตุกมมยตาจิตต์ จิตคิดจะดื่มน้ำเมา (๓) ตชโฆ วายาโม พยายามดื่มน้ำเมา (๔) ปีตปฺปเสวนํ น้ำเมานั้นล่องล้ากลงไป ดังนั้น การดื่มสุราเมรัย ที่ทำให้ศีลขาด จะต้องพร้อมด้วยองค์ทั้ง ๔ นี้ครบทุกข้อ หากไม่ครบทั้ง ๔ เงื่อนงำดังกล่าวมาแล้วนี้ ก็จะถือว่าศีลข้อที่ ๕ นั้นไม่ขาด^๖

ในสังคมไทยปัจจุบัน ปัญหาส่วนใหญ่ หากวิเคราะห์ให้เข้าใจ ย่อมพบว่า ปัญหาหลักที่สำคัญต่อพฤติกรรมของบุคคลในสังคมนั้น ก็เนื่องมาจากคนมีศีลน้อยลง และคนไม่ให้ความสำคัญในการรักษาศีล เช่น ปัญหาและผลกระทบที่มีต่อสังคมไทยมากที่สุดในปัจจุบัน ก็คือ ปัญหาเรื่องสิ่งเสพติดในสังคมไทย โดยเฉพาะสุรา ในทางพระพุทธศาสนาถือว่า สุราเมรัยของมีนเมานั้นเป็นสิ่งต้องห้าม โดยเห็นโทษว่าสุราเมรัย และของเมาเป็นโทษร้ายแก่สังคมทั้งทางสุขภาพกายและจิต^๗ ซึ่งผลจากการสำรวจวิจัยในด้านการดื่มสุรา พบว่า จากข้อมูลสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี ๒๕๔๖ พบว่ามีประชาชนอายุ ๑๑ ปี ขึ้นไป ดื่มแอลกอฮอล์ถึง ๑๘.๖๑ ล้านคน ของประชากรทั้งหมด โดยชายวัยทำงาน อายุ ๒๕- ๔๔ ปี ดื่มหนัก ๗.๘๔ ล้านคน และเยาวชนอายุระหว่าง ๑๑- ๑๕ ปี ดื่มแอลกอฮอล์สูงถึง ๑.๐๖ ล้านคน และยังพบว่าสตรีมีแนวโน้มดื่มสุรามากขึ้นเช่นกัน และประชากรในภาคเหนือมีอัตราในการดื่มสุรา สูงถึง

^๕ พุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๑๑๐/๖๔

^๖ พ.อ.ปิ่น มุกข์นิตย์, “หลักการของศีลข้อที่ ๕”, คลังแสงแห่งธรรม, กรุงเทพมหานคร : ธรรมไทยคลังแสงแห่งธรรม, ๒๕๕๐ (อัคราณา).

^๗ พระมหาสารวญ ญาณส่วโร (พันดอน), “การศึกษาเรื่องผลกระทบจากการล่องล้าเมล็ดศีลข้อที่ ๕ ที่มีต่อสังคมไทย”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๔๒.

ร้อยละ ๒๓.๕ ในการบริโภคสุราของประชาชนไทย^๔ ฉะนั้น คนไทย จึงเป็นนักดื่มสุราเป็นอันดับ ๕ ของโลก และยังเป็นปัญหาในด้านสุขภาพที่สังคมไทยสร้างขึ้นมาเองโดยการสูบบุหรี่ ดื่มสุรา ไม่ออกกำลังกาย รับประทานอาหารขยะ ทั้งที่เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ โดยเฉพาะปัญหาบุหรี่และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถือเป็นปัจจัยที่สร้างความเสี่ยงต่อสุขภาพมาก และยังสร้างความเสียหายทางเศรษฐกิจ และจากการรักษาพยาบาลอีกด้วย^๕ อีกด้านหนึ่ง สถิติการเมาแล้วถูกส่งคุมประพฤติก็เพิ่มขึ้นทุกปี จากประมาณ ๑๑,๐๐๐ ราย เพิ่มมากถึง ๖๐,๐๐๐ ราย^๖

อย่างไรก็ตาม เครือข่ายสังฆประชาพัฒนาชุมชน อำเภอ น้ำพอง จังหวัดขอนแก่น เป็นกลุ่มองค์กรที่เริ่มต้น เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๓ จากการรวมกลุ่มกันของสภาสงฆ์อำเภอ น้ำพอง และโรงพยาบาลน้ำพอง โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อดำเนินกิจกรรมแก้ไขปัญหายาของชุมชนในอำเภอ น้ำพอง จากการดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายที่ผ่านมา พบว่า ปัญหาอันดับต้นๆ ที่น่าเป็นห่วงและควรได้รับการแก้ไขโดยด่วน ได้แก่ ปัญหาการดื่มสุราของประชาชนที่เพิ่มมากขึ้น จนก่อให้เกิดปัญหาตามมาต่อผู้ดื่มสุราเอง ต่อครอบครัว และสังคมอำเภอ น้ำพอง เช่น การทะเลาะวิวาทในงานบุญทั้งในวัดและในหมู่บ้าน กระทั่งเจ้าหน้าที่ตำรวจและผู้นำชุมชนต้องคอยปราบไว้ เพื่อมิให้ก่อพฤติกรรมอันไม่เหมาะสมต่างๆ แก่สังคม เป็นต้น

ดังนั้น กลุ่มนี้ จึงจัดตั้งขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาพฤติกรรมการดื่มสุรา ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อให้สมาชิกในกลุ่มได้ “ลด ละ เลิก ดื่มเหล้า” และแยกกลุ่มเสี่ยงต่อการดื่มสุราไม่ให้เข้าไปยุ่งเกี่ยว อีกทั้ง ยังเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดกลุ่มนักดื่มหน้าใหม่เกิดขึ้นอีกในพื้นที่ โดยได้ดำเนินการโครงการวัดและหมู่บ้านปลอดสุรา ดำเนินกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้สมาชิกปลอดสุรา โดยถือคติที่ว่า “เลิกเหล้า เลิกจน” เป็นสำคัญ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ ๓ ข้อ ได้แก่

- (๑) เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนลดการบริโภคสุรา
- (๒) เพื่อลดปัญหาและผลกระทบจากการดื่มสุรา
- (๓) เพื่อกำหนดเขตปลอดสุราในชุมชน

^๔ ทีมข่าวเศรษฐกิจ, “เผยเด็กไทยวัย ๑๑-๑๕ ปี รีดื่มสุรากลว่าล้านคน”, กรุงเทพธุรกิจ, (๑๔ พฤษภาคม ๒๕๔๕) : ๓.

^๕ ทีมข่าวเศรษฐกิจ, “ไทยดื่มสุราอันดับ ๕ ของโลก รับมือเยาวชนตกเป็นทาสน้ำเมา”, ข่าวสด, (๑๕ กรกฎาคม ๒๕๔๘) : ๓๓.

^๖ ทีมข่าวเศรษฐกิจ, “คุมประพฤติเมาแล้วจับเพิ่มทุกปี”, เดลินิวส์, (๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๘) : ๑๑.

ผู้วิจัย มีความสนใจที่จะศึกษาถึงประวัติและความเป็นมาของสุรา พุทธวิธีทาง พระพุทธศาสนา กับสุรา และมุ่งศึกษาถึง การศึกษาเชิงวิเคราะห์การแก้ปัญหาการดื่มสุราของกลุ่ม สังคมประชาชนพัฒนาชุมชน ศึกษากรณีโครงการหมู่บ้านปลอดสุราของอำเภอ น้ำพอง จังหวัด ขอนแก่น ขณะเดียวกัน ก็ศึกษาถึงแนวทาง และวิธีการลด ละ เลิก การดื่มสุรา มีวิธีการ ใดบ้าง และใช้หลักพุทธธรรมใดในการบำบัดหรือวิธีการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ เพื่อ ประโยชน์ในการศึกษาวิจัยเชิงวิชาการต่อหมู่บ้านและชุมชนอื่นๆ ที่จะได้นำเอาหลักการ เหล่านี้ไปปรับใช้ เพื่อแก้ปัญหาพฤติกรรมกรรมการดื่มสุราอย่างถาวรสืบไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษาประวัติและความเป็นมาของสุรา
- ๑.๒.๒ เพื่อศึกษาพุทธวิธีทางพระพุทธศาสนา กับสุรา
- ๑.๒.๓ เพื่อศึกษาการศึกษาเชิงวิเคราะห์การแก้ปัญหาการดื่มสุราของกลุ่มสังคม ประชาชนพัฒนาชุมชน ศึกษากรณีโครงการหมู่บ้านปลอดสุราของอำเภอ น้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

๑.๓ คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มสังคมนักพัฒนาชุมชน หมายถึง กลุ่มองค์กรชุมชนซึ่งเกิดจากการรวมตัว ของสภาสงฆ์, สภาวัฒนธรรม, เขตพื้นที่การศึกษา, และโรงพยาบาลน้ำพอง

ดื่มแอลกอฮอล์ หมายถึง การบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์หรือผสม แอลกอฮอล์ ในงานวิจัยนี้ หมายถึง สุราหรือเหล้า, และเบียร์

หมู่บ้านปลอดสุรา หมายถึง หมู่บ้านที่มีสมาชิกเข้าร่วมโครงการหมู่บ้านปลอด สุรา เพื่อพัฒนาผู้ดื่มสุราให้มีอาชีพ และมีทางเลือกที่จะเลิกดื่มสุราอย่างยั่งยืน โดยมีสถานที่ ตั้งอยู่ในเขตอำเภอ น้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

ศีลข้อที่ ๕ หมายถึง เจตนางดเว้นเป็นกนิษัยจากการดื่มสิ่งมีเมาอันเป็นที่ตั้ง แห่งความประมาท กล่าวคือ ขาดสติสัมปชัญญะ มีคำบาลีว่า “สุรามรยมัชชปมาทัญฐานา เวมณี”

สุรา หมายถึง “เหล้า” คือ สิ่งมีเมา ให้ขาดสติสัมปชัญญะ ในงานวิจัยนี้ หมายถึง ทั้ง สุราขาว สุราแดง รวมไปถึงเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์อย่างอื่น เช่น เบียร์ และไวน์ เป็นต้น

๑.๔ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศีลข้อที่ ๕ ว่าด้วยสุราในแง่มุมต่างๆ รวมทั้งผลกระทบอันเกิดตามมา ดังต่อไปนี้

พระมหาปองปริดา ปริบุญโณ (จำปาศรี) ได้กล่าวถึงการป้องกันโรคภัยไข้เจ็บของมนุษย์เราในงานวิจัยเรื่องการป้องกันและรักษาโรคทางพระพุทธศาสนา ซึ่งส่วนนี้เป็นผลอันเนื่องจากการดื่มสุราที่มากเกินไป จนก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพ จึงควรได้รับการรักษาบำบัดด้วยหลักกรรมโอสถบั้ง ด้วยพุทธวิธีหลายอย่างบ้าง ดังความตอนหนึ่งว่า การป้องกันหรือการทำให้สุขภาพแข็งแรงแล้ว ในพระพุทธศาสนามีหลักปฏิบัติหลายประการ นับตั้งแต่การรักษาศีล การรักษาสุขอนามัยส่วนตัว การสำรวมอินทรีย์ การรู้จักประมาณในการดื่มการบริโภค และการบริหารร่างกายให้สมดุล การมีสติสัมปชัญญะอยู่เสมอ การกำจัดนิเวศน์ การทำสมาธิ เป็นต้น นอกจากนั้น การปรับวิธีคิดหรือปัญญาของตนให้ถูกต้องเป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะสัมมาทิฐิจะนำไปสู่การกระทำที่ไม่ก่อให้เกิดโรคทางกายและโรคทางใจ เมื่อประสบกับปัญหาที่ไม่ชอบใจหรือชอบใจก็ตาม ก็สามารถใช้ปัญญาควบคุมจิตใจและอารมณ์ให้ผ่านพ้นวิกฤตการณ์นั้นๆ ไปได้^{๑๑}

พระมหาสำรวย ญาณส่วโร (พินดอน) ได้กล่าวถึงผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่มีต่อสังคมไทย ไว้ในหนังสือวิทยานิพนธ์ของท่าน ดังความตอนหนึ่งว่า ผลกระทบของการดื่มสุราเมรัยที่มีต่อสังคมไทย แบ่งเป็น ๒ กลุ่ม ได้แก่

(๑) มีผลกระทบต่อตัวผู้ดื่มเอง คือ ทำให้สติปัญญาเสื่อมถอย ทำให้เสียสุขภาพกายและจิต เสียทรัพย์สิน เกิดโรคต่างๆ ตามมาและเสียชื่อเสียง ที่สำคัญที่สุดทำให้หมดความละเอียด หมดความเกรงกลัวต่อการทำความชั่วทั้งปวง และอีกอย่างหนึ่ง ผู้เสพสิ่งมีนเมาเป็นนิตยนั้น เมื่อตายไปแล้ว ย่อมมีนรกภูมิ เปตภูมิ และเดรัจฉานภูมิ เป็นที่หวังได้ โทษอย่างเบาที่สุด แม้เมื่อกลับมาเกิดเป็นมนุษย์อีกก็จะกลายเป็นคนบ้าเสียสติ

^{๑๑} พระมหาปองปริดา ปริบุญโณ (จำปาศรี), “การป้องกันและรักษาโรคตามหลักพระพุทธศาสนา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๔๕.

(๒) มีผลกระทบด้านสังคม คือ เป็นโลกวิฆชะ ชาวโลกติเตียน เพราะผู้เสพของมีนเมา ย่อมกระทำความผิดอันเลวได้ทุกอย่างโดยไม่รู้สีกตัว^{๑๒}

ร้อยตำรวจเอกหญิง อุทัยวรรณ เลาประเสริฐสุข ได้กล่าวถึงพุทธวิธีในการป้องกันและรักษาโรคต่างๆ ทางพระพุทธศาสนา ไว้ในหนังสือวิทยานิพนธ์ ของตนเองว่า สามารถที่จะนำมาปรับใช้กับการรักษาโรคชนิดต่างๆ ได้หลายโรค จึงควรนำมาประยุกต์ปรับใช้เพื่อบำบัดผู้ดื่มสุรา หรือเพื่อลดละเลิกสุราได้อย่างเหมาะสม ดังความตอนหนึ่งว่า หลักพุทธธรรม ที่เนื่องด้วยความเจ็บป่วย เป็นการศึกษาถึง หลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาที่สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาด้านสุขภาพชีวิต และรักษาโรคต่างๆ ได้ คือ หลักสติปัญญา ๔ อิทธิบาท ๔ โพชฌงค์ ๗ มรรค ๘ สมาธิ สัจญา ๑๐ ไตรลักษณ์ ๓ พรหมวิหาร ๔ และพระรัตนตรัย ๓ ธรรมเหล่านี้ หากนำไปปรับใช้แล้ว ย่อมเป็นการช่วยให้ผู้ติดสุราลดละเลิกได้ในที่สุดอย่างแน่นอน^{๑๓}

ฝ่ายวิชาการชมรมแพทย์ชนบท ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับสุรา ว่ามีผลกระทบต่อบุคคลหลายฝ่าย ให้โทษในหลายระดับ ดังความตอนหนึ่งว่า ในปี ๒๕๔๕ คนไทยบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์มหาศาลถึง ๑,๘๕๕ ล้านลิตรหรือเฉลี่ย คนละ ๒๘ ลิตรต่อปี เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๔๑ ถึง ๑๖๖ ล้านลิตร อายุเฉลี่ยของคนไทย ที่เริ่มดื่มสุรา ๒๐.๒ ปี เท่านั้น และที่สำคัญอัตราการดื่มสุราของวัยรุ่นหญิงเพิ่มขึ้น ๕.๖ เท่า ในเวลาเพียง ๗ ปี คนไทย ดื่มสุรามากขึ้น ควบคู่กับการโฆษณา สร้างค่านิยมจอมปลอมประเภท "ความสุขที่คุณดื่มได้" ประเทศไทย ถือเป็นประเทศที่มีอัตราเร่งมากที่สุด เป็นอันดับ ๓ ของโลก ในช่วงรอยต่อระหว่างทศวรรษ ประเทศไทยได้ผงาดขึ้นเป็น ๑ ใน ๑๐ ประเทศ จีเม้าชั้นนำของโลก และที่ควรปัดอย่างยิ่ง ก็คือ ในบรรดา ๓๐ ชาตินั้น... เหล้าเบียร์ คือ ต้นเหตุของโรคตับ โรคสมอง ความสูญเสียจากอุบัติเหตุจราจร เป็นประตูด่านแรกของโรคเอดส์ เพราะความเมา

^{๑๒} พระมหาสารวย ญาณสวโร (พินดอน), “การศึกษาเรื่องผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่มีต่อสังคมไทย, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๔๒.

^{๑๓} ร้อยตำรวจเอกหญิง อุทัยวรรณ เลาประเสริฐสุข, “การศึกษาเชิงวิเคราะห์พุทธวิธีบรรเทาทุกข์ยามเจ็บป่วย”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๔๖.

นำมาซึ่งความประมาท เป็นอบายมุขตัวแรกๆ และตัวสำคัญที่มอมเมาเยาวชนไทยเข้าสู่ยาเสพติด เป็นตัวการทำให้ครอบครัวแตกแยก เกิดการทำร้ายร่างกาย ทบตีบุตรภรรยา^{๔๔}

ศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดขอนแก่น สถาบันรัฐบุรุษ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข ได้กล่าวถึงอุบัติการณ์และแบบแผนการติ่ม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภายหลังจากนโยบายคุ้มครองเด็ก ดังความตอนหนึ่งดังนี้ ในการศึกษาวิจัยกลุ่มตัวอย่างของนักเรียนในสถานศึกษา คือ เด็กเยาวชนในสถานศึกษาสายสามัญ จำนวน ๑๑๔ โรงเรียน และสายอาชีพ จำนวน ๓๘ โรงเรียน จำนวน ๔,๔๘๒ คน และครูอาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา อีกจำนวน ๓๔๖ คน จาก ๑๕ จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยสรุปได้ดังต่อไปนี้

อุบัติการณ์การติ่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ของเด็กเยาวชน ในสถานศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เท่ากับร้อยละ ๒๔.๕ เป็นเพศชาย, ร้อยละ ๓๓.๖ เพศหญิง, สายสามัญร้อยละ ๑๔.๓ สายอาชีพร้อยละ ๓๕.๖ เขตเมืองร้อยละ ๒๖ เขตชนบทร้อยละ ๒๒.๔ เมื่อแยกรายจังหวัด ได้ดังนี้ สกลนคร ร้อยละ ๔๔.๓, ขอนแก่น ร้อยละ ๓๒.๓, ยโสธร ร้อยละ ๒๗.๕, หนองคาย ร้อยละ ๒๗.๕, ชัยภูมิ ร้อยละ ๒๖, นครราชสีมา ร้อยละ ๒๕.๒, นครพนม ร้อยละ ๒๕, สุรินทร์ ร้อยละ ๒๒.๕, ศรีสะเกษ ร้อยละ ๒๒, ร้อยเอ็ด ร้อยละ ๒๑.๕, มหาสารคาม ร้อยละ ๒๑.๘, เลย ร้อยละ ๒๐, บุรีรัมย์ ร้อยละ ๒๑.๒, อุรธานี ร้อยละ ๒๑, หนองบัวลำภู ร้อยละ ๒๐.๖, มุกดาหาร ร้อยละ ๒๐.๑ อุบลราชธานี ร้อยละ ๒๐, กาฬสินธุ์ ร้อยละ ๑๗.๘ และอำนาจเจริญ ร้อยละ ๑๗.๖ นี้เป็นภาพรวมของการศึกษาวิจัยครั้งนี้^{๔๕}

ธีระ วัชรปราชญ์ และอนันต์ แม้นพยัคฆ์ ได้กล่าวถึงกิจกรรมของหมู่บ้านปลอดสุรา ซึ่งมี หลวงปู่บุญรอด อธิปญฺโญ โดยท่านเป็นพระนักพัฒนา และนำชาวบ้านจัดตั้งเป็นหมู่บ้านปลอดสุราขึ้นในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์ ดังความตอนหนึ่งว่า การดำเนินการงดเหล้าเข้าพรรษา ๒ ปีที่ผ่านมา คือ จาก พ.ศ. ๒๕๔๖ -๒๕๔๗ ขยายผลเลิกเหล้าตลอดชีวิต ด้วยความที่วัดถ้ำไทรทอง โดยการนำของหลวงปู่บุญรอด อธิปญฺโญ มีทุนเดิมอยู่แล้ว เรื่องการ

^{๔๔} ฝ่ายวิชาการ ชมรมแพทย์ชนบท, “อุปายวาทิ ห้ามโฆษณาเหล้าเบียร์ รัฐบาลต้องจริงจัง”, มติชน, (๒๔ ตุลาคม ๒๕๔๕) : ๑๑-๑๒.

^{๔๕} ศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดขอนแก่น, “อุบัติการณ์และแบบแผนการติ่ม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภายหลังจากนโยบายคุ้มครองเด็ก”, ขอนแก่น : เอกสารวิชาการยาเสพติดหมายเลข ๑๐/๒๕๔๘ สถาบันรัฐบุรุษ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๔๘ (อัคราณา).

รณรงค์เรื่องยาเสพติดและอบายมุข มีการจัดตั้งมูลนิธิ อธิปญฺโญ เพื่อคนเล็กเหล้าอยู่แล้ว จึง สอดคล้องกับโครงการงดเหล้าเข้าพรรษา ซึ่งการดำเนินการก่อนมีโครงการนี้เสียอีก ก็ ดำเนินการโดยลำพัง เน้นการเลิกตลอดชีวิต และไม่ค่อยได้มีการประชาสัมพันธ์เท่าที่ควรนัก ...โดยโครงการงดเหล้าเข้าพรรษา มีขั้นตอนในการปฏิบัติงาน ตามลำดับ คือ แจงข่าว ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ในโรงเรียน หรือกับสมาชิกในหมู่บ้าน รับสมัคร จัดพิธีรักษาศีล และปฏิญาณตน ติดตามพฤติกรรมของสมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรม จัดเวทีสร้างจิตสำนึกแก่นักดื่ม (นักดื่มกลับใจ) และ ติดตามพฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง^{๑๖}

ดังนั้น เมื่อกล่าวโดยสรุปในองค์รวมแล้ว ปัญหาต่างๆ ที่ได้รับผลกระทบทั้ง โดยตรงและโดยอ้อมอย่างน่าวิตกในปัจจุบัน ส่วนหนึ่งต้องยอมรับว่า มาจากการเสพสุราหรือ ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ และทำให้เสียสติ ควบคุมตนเองไม่ได้ แล้วกลายเป็นผู้ก่อปัญหา ต่อตนเองและสังคมอย่างมากมาย เช่น การทำร้ายกันและกัน การลักทรัพย์ การประพฤติดีใน กาม เป็นต้น ก็ล้วนมีเหตุผลส่วนหนึ่งมาจากการดื่มสุรา จนไม่อาจบังคับใจของตนได้นั่นเอง

๑.๕ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๕.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประวัติและความเป็นมาของสุรา พุทธวิธี ทางพระพุทธานุศาสนากับสุรา และการศึกษาเชิงวิเคราะห์การแก้ปัญหาการดื่มสุราของกลุ่มสังฆ ประชาพัฒนาชุมชน ศึกษากรณีโครงการหมู่บ้านปลอดสุราของอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ซึ่ง ในด้านเอกสาร ได้มุ่งศึกษาข้อมูลจากพระไตรปิฎก อรรถกถา รวมทั้งข้อมูลจากตำราเชิง วิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสุรา ผลกระทบด้านต่างๆ

๑.๕.๒ ขอบเขตด้านประชากร

ในด้านภาคสนามนั้น ผู้วิจัย ได้เก็บข้อมูลจากตัวแทนของกลุ่มเป้าหมาย ๓ กลุ่ม ดังต่อไปนี้

ก. กลุ่มบ้านเสียว ตำบลวังชัย อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น มีผู้ดำเนิน โครงการ และผู้เข้าร่วมโครงการ ๔ ท่าน คือ

^{๑๖} ธีระ วัชรปราณี และอนันต์ แม้นพยัคฆ์, หมู่บ้านปลอดเหล้า, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : รุ่งเรืองวิริยะการพิมพ์, ๒๕๕๐), หน้า ๓๘-๔๔.

(๑) พระครูสุธีปริยัตโยดม เจ้าคณะอำเภอน้ำพอง วัดชัยศรี บ้านเสียว ตำบลวังชัย อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ผู้ดำเนินโครงการ

(๒) นายโชติ ทองหล่อ อายุ ๖๔ ปี ผู้เข้าร่วมโครงการ

(๓) นายสังวาล แสนหอม อายุ ๕๕ ปี ผู้เข้าร่วมโครงการ

(๔) นายวิเชียร เตี้ยคำ อายุ ๔๒ ปี ผู้เข้าร่วมโครงการ

ข. **กลุ่มบ้านนาคู** ตำบลหนองกุง อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น มีผู้ดำเนินโครงการและผู้เข้าร่วมโครงการ ๔ ท่าน คือ

(๑) พระครูสิทธิสาร โสภณ รองเจ้าคณะอำเภอน้ำพอง วัดสระชัย บ้านนาคู ตำบลหนองกุง อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ผู้ดำเนินโครงการ

(๒) นายสุพวน นามไธสง อายุ ๕๕ ปี ผู้เข้าร่วมโครงการ

(๓) นายคำใส บุตรโคตร อายุ ๔๑ ปี ผู้เข้าร่วมโครงการ

(๔) นายสากล ทองป่อง อายุ ๕๖ ปี ผู้เข้าร่วมโครงการ

ค. **กลุ่มศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชน** อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

(๑) พระครูสุตศาสนการ รองเจ้าคณะอำเภอน้ำพอง ประธานกลุ่มศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชน ผู้ดำเนินโครงการ

(๒) ด.ต.ดาวเหนือ กิจพฤษย์ อายุ ๔๖ ปี ผู้เข้าร่วมโครงการ

(๓) นายเชย บุษราคัม อายุ ๓๘ ปี ผู้เข้าร่วมโครงการ

(๔) นางนงนุช พัวหลง อายุ ๔๔ ปี ผู้เข้าร่วมโครงการ

๑.๖ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารและการศึกษาภาคสนาม โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

๑.๖.๑ ขั้นศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research)

เป็นการศึกษาแนวความคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา วิธีการศึกษา รวมทั้งข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ โดยแบ่งแหล่งข้อมูล ดังนี้

๑. **แหล่งปฐมภูมิ (Primary Source)** ศึกษาข้อมูลจากพระไตรปิฎกภาษาไทยและภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยพุทธศักราช ๒๕๓๕ พร้อมด้วยบรรณคดี

๒. แหล่งทุติยภูมิ (Secondary Sourch) ศึกษาข้อมูลจากงานวิจัย เอกสารและตำราวิชาการที่เกี่ยวข้อง

๑.๖.๒ **ขั้นศึกษาภาคสนาม (Field Research)**

เป็นข้อมูลหลักที่มีความสำคัญต่อการศึกษครั้งนี้ มีวิธีการดำเนินการ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Dept interview) ใช้วิธีการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล (Personal interview) โดยสัมภาษณ์บุคคลตัวแทนของกลุ่มประชากรเป้าหมายดังกล่าวมาแล้วนั้น

๓. **ขั้นนำมาประมวลผล** โดยการนำเอาข้อมูลที่ได้ศึกษาจากเอกสาร และภาคสนามมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์แล้วสรุปเสนอผลการวิจัยในรูปของวิทยานิพนธ์

๑.๗ **ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ**

๑.๗.๑ ทำให้ทราบถึงประวัติและความเป็นมาของสุรา

๑.๗.๒ ทำให้ทราบถึงพุทธวิธีทางพระพุทธศาสนากับสุรา

๑.๗.๓ ทำให้ทราบถึงการศึกษเชิงวิเคราะห์การแก้ปัญหาการดื่มสุราของกลุ่มสังคม
ประชาพัฒนาชุมชน ศึกษากรณีโครงการหมู่บ้านปลอดสุราของอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

บทที่ ๒

ประวัติและความเป็นมาของสุรา

ในบทนี้ เป็นการศึกษาถึงประวัติและความเป็นมาของสุรา ทั้งในพระไตรปิฎก และส่วนที่เกี่ยวข้องกับสุรา ตามลำดับดังต่อไปนี้

๒.๑ ความหมาย ประวัติและพัฒนาการของสุรา

สุรา มีประวัติความเป็นมาและมีความหมายที่ใช้เป็นเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ ที่มีผู้ดื่มมากที่สุดในบรรดา เครื่องดื่มประเภทเดียวกันนี้ ทั้งดื่มเพื่อความบันเทิงใจ ดื่มเพื่อ สนุกสนานเพลิดเพลิน หรือดื่มเพื่อคลายปัญหาบางเรื่องก็ใช้สุรา แต่โทษของสุราก็นับว่ามี มากเช่นเดียวกัน แต่หากดื่มเป็นสรรพคุณทางยา ก็เป็นอีกกรณีหนึ่ง ดังอธิบายต่อไปนี้

๒.๑.๑. ความหมายของสุรา

คำว่า “สุรา” หมายถึง ของเมา, น้ำที่ทำให้ผู้ดื่มให้เมา และหมายถึงไปถึงเมรัยด้วย^๑ ใน ประเทศไทยมีกฎหมายว่าด้วยสุราใช้มาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๓๒๕ แต่ไม่มีคำจำกัดความของคำ ว่า “สุรา” ไว้ จนถึง พ.ศ. ๒๔๖๗ จึงเริ่มมี “น้ำสุรา” ให้หมายความรวมถึงวัตถุทั้งหลาย ฤ ของผสมที่มีแอลกอฮอล์ ซึ่งสามารถจะดื่มกินได้เช่นเดียวกับน้ำสุรา” ไว้ในมาตรา ๒ แห่ง พระราชบัญญัติภาษีชั้นใน แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๖๗

คำจำกัดความดังกล่าว มีการแก้ไขปรับปรุงในพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ ว่า “สุรา” หมายรวมถึงวัตถุทั้งหลาย หรือของผสมที่มีแอลกอฮอล์ ซึ่งสามารถดื่มกินได้ เช่นเดียวกับน้ำสุรา หรือซึ่งดื่มกินไม่ได้ แต่เมื่อผสมกับน้ำหรือของเหลวอย่างอื่น แล้วสามารถ ดื่มกินได้เช่นเดียวกับน้ำสุรา จะเห็นว่า สุราตามความหมายดังกล่าว มีคำว่า “รวม” อยู่ด้วย แสดงว่าคำว่าสุรานั้นเป็นที่เข้าใจของวิญญูชนโดยทั่วไป มาช้านานแล้วโดยไม่ต้องอธิบาย

^๑ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๒๒๗.

และนอกจากสุราในความเข้าใจโดยทั่วไปในลักษณะและคุณสมบัติของสุราตามปกติธรรมดาแล้วยังรวมถึง

(๑) วัตถุทั้งหลายหรือของผสมที่มีแอลกอฮอล์ ดังนั้น แอลกอฮอล์ จึงเป็นคุณสมบัติหลักอันสำคัญ ที่จะแสดงว่าเป็นสุราหรือไม่ เครื่องดื่มใดไม่มีแอลกอฮอล์ก็เป็นเครื่องดื่มปกติธรรมดา ไม่ใช่สุรา

(๒) สามารถดื่มกินได้เช่นเดียวกับน้ำสุรา กล่าวคือ วัตถุหรือของผสมนั้นมีแอลกอฮอล์ซึ่งสามารถบริโภคได้ ซึ่งมีชื่อว่า เอทิล แอลกอฮอล์ (ethyl alcohol) และมีสูตรทางเคมีว่า C_2H_5OH เช่น เบียร์ ไวน์ วิสกี้ บรั่นดี โดยเมื่อดื่มกินแล้วอาจเกิดความมึนเมาได้อันเนื่องมาจากการไหลเวียนของแอลกอฮอล์เข้าไปในกระแสเลือดและระบบประสาท หรือ

(๓) ดื่มกินไม่ได้โดยสภาพของตัวมันเอง ซึ่งอาจเป็นอันตราย ต่อร่างกาย เช่น แอลกอฮอล์ที่มีดีกรีสูง แต่เมื่อเติมน้ำ โซดา หรือของเหลวอย่างอื่น แล้วดื่มกินได้เช่นเดียวกับน้ำสุรา หรือวัตถุบางอย่างโดยสภาพเป็นของแข็งหรือวุ้น ไม่อาจดื่มได้ เช่น บรั่นดี หรือรัม ที่ทำมาในรูปของวุ้น เพื่อใช้ในการปรุงแต่งกลิ่นและรสของอาหาร เป็นต้น ซึ่งเมื่อได้ผสมกับน้ำหรือของเหลว อย่างอื่นแล้ว สามารถดื่มกินได้เช่นเดียวกับน้ำสุรา^๒

ส่วนประวัติและพัฒนาการของสุรานั้นกล่าวกันว่า “สุรา” เป็นสิ่งที่ผูกพันกับประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติมาเป็นเวลาช้านาน นอกจากข้าวแล้ว สุราเป็นหนึ่งในอีกไม่กี่สิ่งซึ่งมนุษย์ทุกชาติทุกภาษาคุ่นเคยเป็นอย่างดี โดยอาจจะย้อนหลังไปได้เป็นพันๆ ปี อาจกล่าวได้ว่า การผลิตสุรา เป็นวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของมนุษย์ ที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้หลังจากมนุษย์รู้จักข้าวและการทำงานแล้ว ทั้งนี้ ก็เพราะว่าสุราชนิดแรกที่มนุษย์ผลิตนั้นทำมาจากข้าว เท่าที่ปรากฏหลักฐาน มนุษย์รู้จักเอาข้าวมาหมักเป็นเบียร์เป็นครั้งแรก เมื่อประมาณ ๔,๐๐๐ – ๓,๕๐๐ ปี ก่อนคริสตกาล ที่อาณาจักรเมโสโปเตเมีย

อนึ่ง สุรามีผลต่ออารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมของผู้เสพต่างหากที่เป็นเหตุผลสำคัญให้สุรามีบทบาทสำคัญในสังคมแทบทุกแห่งหนจนกระทั่งปัจจุบัน ไม่ว่าจะป็นนัยให้คุณหรือให้โทษก็ตาม แต่สุราก็ได้รับการยกย่องว่าเป็นน้ำอมฤต คนจำนวนไม่น้อย

^๒ ฝ่ายอำนวยการและเทคโนโลยีสารสนเทศ, “กฎหมายเกี่ยวกับสุรา”, กรมสรรพสามิต, (๒๓

เห็นว่าสุรา เป็นสิ่งเสพติด ในบางสังคม สุราเป็นทั้งสิริมงคลและสิ่งต้องห้าม และในทำนองเดียวกันสุรา ก็มีสรรพคุณเป็นยาสำหรับบางคน ขณะที่ให้โทษต่อสุขภาพมีมากกว่า^๓

ในสังคมไทยเริ่มรู้จัก “สุราแช่” กันมาแต่อดีต ได้แก่ น้ำตาลเมาหรือกระแช่ ทำจากน้ำตาลสด ซึ่งมาจากมะพร้าวหรือตาลโตนด อุทำจากข้าวเหนียวกลิ้งสาโท และน้ำขาวก็ทำจากข้าวเช่นกัน ดังนั้น สุราแช่บางครั้งเรียกว่า “เมรัย” ส่วน “สุรา” นั้น หมายถึงสุรากลั่นโดยเฉพาะ ดังในพระราชกำหนดใหม่ซึ่งตราในสมัยรัชกาลที่ ๑ เรียกว่า “สุราน้ำใส เมรัยน้ำขุ่น”^๔

อย่างไรก็ตาม หลักฐานเก่าแก่ที่สุดเท่าที่ค้นพบ ซึ่งให้ข้อมูลเกี่ยวกับประเภทของสุราในประเทศไทย คือ บันทึกของชาวจีนที่มากองศรีอยุธยา ช่วงปี พ.ศ.๑๕๕๐ -๑๕๕๒ โดยพูดถึงชาวพื้นเมืองไว้ว่า “ใช้อ้อยมากลั่นเป็นเหล้า” ทั้งนี้ บันทึกนี้อาจจะคลาดเคลื่อนได้ เพราะนับแต่อดีตถึงปัจจุบัน ไม่พบว่า คนไทยกลั่นสุราจากอ้อย (ซึ่ง ก็คือ เหล้ารัม) คนไทยถึงจะปลูกอ้อยมานานแล้ว กระนั้นก็ไม่รู้จักการทำน้ำตาลจากอ้อย จนกระทั่งชาวจีนได้นำเข้ามาในสมัยรัชกาลที่ ๒ ดังนั้น การเอากากน้ำตาลจากอ้อยมาทำสุรากลั่น จึงน่าจะเป็นวิธีการในสมัยหลังๆ เมื่อถึงสมัยพระนารายณ์ คนไทยรู้จักสุรากลั่นแล้ว โดยเรียกว่า “เหล้าโรง” ส่วนฝรั่งเรียกว่า “เหล้าอาร์ด” แต่ลาอูแบร์เรียกว่า “เหล้าบรันดีจากข้าว”

นอกจากสุราที่กลั่นจากข้าวแล้ว ยังมีสุราที่ทำมาจากเปลือกและมัน ดังในพระราชกำหนดใหม่ได้ระบุถึง “น้ำตาลส้ม น้ำกระแช่ น้ำยาอ้อย” ส่วนข้าวโพดยังเป็นวัตถุดิบอีกประเภทหนึ่งที่ใช้ทำสุราในประเทศไทย^๕

๒.๑.๒ ประวัติของสุราในพระไตรปิฎก

ประวัติความเป็นมาหรือวิวัฒนาการของสุรานั้น มีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาลดังความในกุ่มภชาดก พระไตรปิฎก ต่อไปนี้

ในสมัยหนึ่ง พระพุทธเจ้าประทับอยู่วัดเชตวัน เมืองสาวัตถีทรงปรารภหญิงนักดื่มสุรา ๕๐๐ คน ผู้เป็นสหายของนางวิสาขามหาอุบาสิกา ได้ตรัส

^๓ พระไพศาล วิสาโล, ประวัติศาสตร์การบริโภคสุราในประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สถาบันวิจัยสารณสุขไทย คณะกรรมการการระบาควิทยาแห่งชาติ, ๒๕๓๗), หน้า ๑-๒.

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕-๖.

^๕ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖.

อดีตนิทานมาสาธก ว่า ...กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว สมัยของพระเจ้าพรหมทัตครองเมืองพาราณสี มีนายพรานป่าคนหนึ่ง ชื่อสุระได้เข้าป่าเพื่อหาของป่าค้าขาย มีต้นไม้ต้นหนึ่ง ลำต้นตรงสูงขนาดเท่าคนยืน มี ๓ คาคบตรงกลางมีโพรงขนาดเท่าตุ่มน้ำ เมื่อฝนตกน้ำก็จะขังเต็มเปี่ยม ลูกสมอมะขามป้อม และพริกไทยที่ขึ้นอยู่รอบข้างต้นไม้ นั้น ก็จะหล่นไปหมักอยู่ในน้ำนั้น และที่ใกล้ๆ ต้นไม้นั้นมีข้าวสาธลเกิดเองอยู่ เมื่อนกคอบรวงข้าวสาธลบินไปจับกินอยู่บนต้นไม้ นั้น เมล็ดข้าวสาธลก็หล่นลงไปใต้น้ำนั้น^๖

ในช่วงฤดูร้อน เมื่อฝูงนกกระหายน้ำ ก็บินไปเพื่อกินน้ำบนคาคบไม้ นั้น เมื่อกินเสร็จก็ร่วงหล่นลงสู่พื้นเพราะมีเมินเมาพลัดตก สักครู่หนึ่งก็บินไปได้เหมือนเดิม ต่อมาก็มีฝูงลิงไปกินมีนเมาเช่นกับนกนั้น เมื่อนายพรานชื่อสุระไปล่าสัตว์จึงสังเกตเห็นพฤติกรรมอันแปลกของสัตว์เหล่านั้น จึงขึ้นไปตักน้ำสุรานั้นดื่มเช่นกัน และจับนกที่ตกลงมาสู่พื้นปิ้งกิน พร้อมกับร่ำสาธุกรรมและออกหาของป่าต่อไป แต่ก็ไม่มีเมินนำกระบอกไม้ไผ่ใต้น้ำนั้นไปด้วย

ในบริเวณนั้น มีคาคบชื่อวรุณะบำเพ็ญพรตอยู่ นายพรานจึงชวนให้คาคบสนั่นดื่ม น้ำที่ตนนำมาด้วย คนทั้ง ๒ ก็กินพร้อมกับเนื้อสัตว์และมีนเมา เพราะเหตุนี้ เขาจึงเรียกว่า “สุรา” บ้าง, “วรุณี” บ้าง ตามชื่อของนายพรานและคาคบสนั่น ต่อมาทั้ง ๒ คน จึงร่วมมือกันนำไม้ไผ่ใต้น้ำนั้น เพื่อไปถวายพระราชาในเมือง เมื่อพระองค์เสวยแล้วก็ดีดพระทัย จึงรับสั่งให้นำไปถวายอีกและทรงพระราชทานรางวัลแก่คนทั้ง ๒ นั้น ซึ่งทั้ง ๒ คนก็ปรึกษากันว่า เราทั้ง ๒ คนไม่สามารถที่จะเดินทางเที่ยวมาเที่ยวไปได้ตลอดปี เนื่องจากกระยะทางก็ไกล ดังนั้นพวกเราควรจดจำลักษณะต่างๆ ของน้ำนี้ และนำไปปรุงเป็นสุรา เพื่อถวายพระองค์และขายแก่ประชาชนอีกด้วย

ส่วนชาวเมืองก็พากันดื่มสุรา จนไม่ประกอบอาชีพใดๆ ไม่นานเมืองก็ร้าง ประชาชนก็ทุกข์ใจ ไม่มีทรัพย์จะซื้อสุราดื่ม ทั้ง ๒ คนจึงหนีไปอยู่เมืองพาราณสี ซึ่งต่อมาเมืองนี้ก็ประสบชะตากรรมเช่นเดียวกับเมืองแรก ทั้ง ๒ คนก็หนีไปยังเมืองสาธลดี ซึ่งมีพระเจ้าสัมพัมิตต์ปกครองเมือง แต่พระองค์ก็ให้คนสอดแนมพฤติกรรมของทั้ง ๒ คนนั้นไว้

^๖ บุ.ชา.(ไทย) ๒๓/๓๓-๖๓/๕๔๓-๕๔๓

อย่างไรก็ตาม ในเวลาต่อมา คนทั้ง ๒ ก็เกรงว่าหนุจะมาแตะกินสุราที่ตนปรุงใส่
ตุ่มไว้ จึงฝึกแมวไว้จำนวน ๕๐๐ ตัว เพื่อจะได้จับกินหนุ แต่เมื่อแมวหิวจึงไปกินน้ำในตุ่มนั้น
และเกิดอาการมีนเมา แม้ว่าพวกหนุจะมากัด แทะที่หน้าทีหาง แมวก็ไม่รู้สึกตัวเลย พวกทหาร
ที่แอบไปสอดแนม จึงไปกราบทูลพระราชว่า น้ำในตุ่มคงเป็นยาพิษแน่นอน เพราะแมวกิน
แล้วตาย พระองค์จึงรับสั่งให้ทหารไปจับ ๒ คนนั้นมา ประหารชีวิต แต่พวกเขาก็ทูลขอชีวิต
ซึ่งพระองค์ก็ไม่ทรงรับฟัง และตรัสสั่งให้ไปทำลายตุ่มน้ำทั้งหมดทิ้ง แต่เมื่อทหารไปถึงที่นั้น
ก็เห็นพวกแมวที่กินน้ำมา ฟันกลับคืนปกติ จึงรีบไปทูลพระราชว่า พระองค์จึงทรงเชื่อว่าไม่ใช่
ยาพิษ บุคคลน่าจะบริโภคดื่มกินได้ จึงทรงรับสั่งให้ทหารนำสุรานั้น มาถวายเพื่อจะเสวย เมื่อ
ความทราบถึงท้าวสักกะเทวราช จึงเสด็จไปยังเมืองนั้น เพื่อห้ามไม่ให้พระราชทรงเสวยน้ำ
สุรา เนื่องจากเห็นว่า ไม่มีประโยชน์ เมื่อดื่มแล้วก็จะเมา พูดยาไม่มีสติ ทะเลาะวิวาท เสียเงิน
เสียทอง ไร่นา ค้ามารดาบิดา ฆ่าสมณชีพราหมณ์ โดยท้าวสักกะนั้น แกล้งขอซื้อสุราของ
พระราช ในที่สุด เมื่อแสดงตนเป็นท้าวสักกะแล้ว พระราชาก็ทรงเข้าพระทัย ว่าสุรามิโทษ
อย่างที่กล่าวมาจริงๆ และทรงไม่เสวยน้ำสุรา ขณะเดียวกันก็ทรงสมทานศีล เพื่องดสุรา
ดังนั้น เรื่องราวปรัมปราของสุราดังกล่าวนี้ มาในพระไตรปิฎก จึงมีเรื่องสืบๆ กันมาจนถึง
ปัจจุบัน

๒.๑.๓ พระไตรปิฎกที่กล่าวถึงสุรา

พระพุทธองค์ ได้ตรัสแสดงเรื่องของสุราไว้ในหลายแห่ง ในพระไตรปิฎก คือ ใน
พระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก มีสาระที่ควรศึกษา ดังต่อไปนี้

๒.๑.๓.๑ สุราในพระวินัยปิฎก

สุราที่เกี่ยวข้องกับสิกขาบทในพระวินัยปิฎก มีแสดงไว้หลายเล่มด้วยกัน เช่น เล่ม
ที่ ๑ สิกขาบทที่ ๖, ๗, ๑๓ แห่งสังฆาทิเสส และเล่มที่ ๒ สิกขาบทที่ ๑ สุราปานวรรค ใน
เบื้องต้นควรทราบว่า พระวินัยปิฎก มีความย่ออย่างไร เพื่อให้รู้ความโดยสังเขปต่อไปนี้

พระวินัยปิฎก หมายถึง ประมวลพระพุทธพจน์หมวดพระวินัย คือ พุทธบัญญัติ
เกี่ยวกับความประพฤติ ความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณีและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ
ของภิกษุสงฆ์และภิกษุณีสงฆ์ แบ่งเป็น ๕ คัมภีร์ ได้แก่

๑. มหาวิภังค์หรือภิกขุวิภังค์ ว่าด้วยสิกขาบทหรือศีลของพระภิกษุ ๒๒๗ ข้อที่มา
ในพระปาติโมกข์

๒. ภิกษุณีวิภังค์ ว่าด้วยสิกขาบทหรือศีลของภิกษุณี ๓๑๑ ข้อที่มาในพระปาติโมกข์

๓. มหาวรรค ว่าด้วยสิกขาบทนอกพระปาติโมกข์ตอนต้น ๑๐ ชั้นระกะหรือหมวด

๔. จุลวรรค ว่าด้วยสิกขาบทนอกพระปาติโมกข์ตอนปลาย ๑๐ ชั้นระกะ

๕. ปรีวาร คือ คัมภีร์ประกอบหรือคู่มือที่บรรจุคำถามคำตอบสำหรับซ่อมความรู้เรื่องพระวินัย ซึ่งเป็นการทบทวนเนื้อหาของ ๔ คัมภีร์แรกนั้น (เรียกสั้นๆ ทั้ง ๕ คัมภีร์ตามหัวใจของพระวินัย คือ อา, ปา, ม, จุ, ป) โดยบรรจุในพระไตรปิฎก ๘ เล่ม คือ เล่มที่ ๑ – ๘ เรื่องสุรามริยและคำที่มีความหมายเดียวกัน ปรากฏในพระวินัยปิฎกทั้ง ๘ เล่ม มากบ้างน้อยบ้าง ผู้วิจัย ได้ยกมาเป็นตัวอย่างโดยสังเขป ดังนี้

(๑) เล่มที่ ๑ สิกขาบทที่ ๖ แห่งสังฆาทิเสส ปรากฏคำว่า “สุรา” ในฐานะที่สุราเกี่ยวข้องกับสถานที่อยู่ของพระภิกษุ คือ การสร้างกุฎิพระ ไกล่โรงสุรา และจำนวนสถานที่อันไกล่โรงสุราก็เป็นสถานที่อันมีผู้จองไว้ โดยกล่าวไว้ว่า “สถานที่อันเป็นที่อาศัยของมคเป็นที่อาศัยของปลวก เป็นที่อาศัยของหนู เป็นที่อาศัยของงู เป็นที่อาศัยของแมลงปอง... สถานที่เหล่านี้ ชื่อว่าสถานอันมีผู้จองไว้ ส่วนในทางกลับกัน (สถานที่) ที่ชื่อว่าอันไม่มีผู้จองไว้ คือ ไม่เป็นที่อาศัยของมค ไม่เป็นที่อาศัยของปลวก ไม่เป็นที่อาศัยของหนู ไม่เป็นที่อาศัยของงู ไม่เป็นที่อาศัยของแมลงปอง ไม่เป็นที่อาศัยของตะขาบสถานที่เหล่านี้ ชื่อว่าสถานอันไม่มีผู้จองไว้”^๑

(๒) เล่มที่ ๑ สิกขาบทที่ ๗ แห่งสังฆาทิเสส ปรากฏว่า “สุรา” ซึ่งมีที่มาค่อนข้างคล้ายคลึงกับสิกขาบทที่ ๖ แต่เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับสุราเหมือนกัน กล่าวคือ สิกขาบทที่ ๖ เป็นเรื่องเกี่ยวกับการสร้างกุฎิถวายสงฆ์โดยที่ไม่มีผู้จองเป็นเจ้าของ ซึ่งจะต้องทำให้ได้ไม่เกินขนาดที่กำหนด ส่วนสิกขาบทที่ ๗ เป็นเรื่องเกี่ยวกับการสร้างวิหารโดยมีผู้จองเป็นเจ้าของ จะสร้างขนาดใหญ่ได้แต่ต้องให้สงฆ์แสดงที่ให้ คือ “จีที่ให้สร้าง”^๒

(๓) เล่มที่ ๑ สิกขาบทที่ ๑๓ แห่งสังฆาทิเสส ตอนที่ว่าด้วย เรื่องภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะ ประพฤติอนาจาร ปรากฏคำว่า “น้ำเมา” เรื่องโดยย่อเล่าถึงพฤติกรรมอันไม่เหมาะสมของภิกษุเหล่านั้นว่า “สมัยที่พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตะวันอารามของอนาถบิณฑิกะคหบดี เขตพระนครสาวัตถี ครั้งนั้น ภิกษุพวก

^๑ วิ.มหา. (บาลี) ๑/๓๕๓/๓๐๑

^๒ วิ.มหา. (บาลี) ๑/๓๗๑/๓๑๗

พระอัสสชิและพระปุนัพพุททะ เป็นเจ้าถิ่นในชนบทกัฎฐาคีรี เป็นภิกษุอลัชชีชั่วช้าเลวทราม ภิกษุพวกนั้นประพฤติอนาจาร... ฉันทอาหารในเวลาวิกาลก็มี คัมน้ำเมาก็มี...ให้การค้ำบัก็มี ประพฤติอนาจารมีอย่างต่าง ๆ ก็มี”^๕

(๔) เล่มที่ ๒ ลิกขาบทที่ ๑ แห่งสุราปานวรรค พบคำว่า “สุรา” ซึ่งถือว่าเป็น เรื่องเริ่มแรกที่พระพุทธเจ้าทรงห้าม โดยบัญญัติลิกขาบท เพราะพระสาकตะเป็นต้นเหตุ มี เรื่องเล่าว่า

สมัยที่พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าเสด็จจาริกในเจตียชนบท ได้ทรงดำเนิน ไปทางตำบลบ้านร้างาม คนเลี้ยงโค คนเลี้ยงปศุสัตว์ พวกชวานาและ คนเดินทาง ได้มองเห็นพระผู้มีพระภาค ทรงกำลังดำเนินมาแต่ไกล ครั้นแล้วได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคถึง ๓ ครั้งว่า ขอพระองค์อย่าได้ เสด็จไปยังท่ามะม่วง เพราะที่ท่ามะม่วง มีนาคอาศัยอยู่ในอาศรมขุฎิล เป็นสัตว์มีฤทธิ์เป็นอสรพิษร้าย จะได้ไม่ทำร้ายพระองค์^๖

เมื่อเขากราบทูลเรื่องนั้นแล้ว พระองค์ได้ทรงนั่ง แม่น่านพระสาคตะก็เข้า เตโชธาตुकถิลสมาบัตติ บันดาลไฟด้านทานไว้ เมื่อท่านครอบงำไฟของนาคนั้นด้วยเตโชกถิล แล้วเดินผ่านไปทางตำบลบ้านภัทรวดี พวกอุบาสกกล่าวว่า สุราใสสีแดงคังเท้านกพิราบ เป็นของหายาก จึงจัดแจงสุราเช่นนั้นถวายเถิด ภิกษุทั้งหลาย ด้วยเหตุนี้ การดื่มสุรา จึงเป็น ปาจิตตีย์ ในเพราะดื่มสุราและเมรัย นอกจากนั้น การดื่มสุรา ยังทำให้เกิดภาวะที่เสื่อมเสีย ต่อ ภาพพจน์ของสังฆมณฑล พระพุทธเจ้า จึงทรงห้ามสุราและเมรัยด้วย เพราะเหตุที่ว่า ทั้งสุรา และเมรัย ก็เป็นมัจชะ (ของมีนเมา) ด้วยกันทั้ง ๒ อย่าง

๒.๑.๓.๒ สุราในพระสุตตันตปิฎก

แม้เรื่องเกี่ยวกับสุราในพระสุตตันตปิฎก ก็มีแสดงไว้หลายแห่งด้วยกัน เช่น เล่มที่ ๕ โสณทัณฑสูตร, กุฎทัณฑสูตร, มหาสีหนาทสูตร เป็นต้น ในเบื้องต้นควรทราบว่า พระสุตตันตปิฎก มีความโดยย่ออย่างไร ดังต่อไปนี้

^๕ วิ.มหา. (บาลี) ๑/๔๓๑ - ๔๔๑/๓๖๒ - ๓๗๖

^๖ วิ.มหา. (บาลี) ๒/๕๖๘-๕๗๑/๓๐๔-๓๐๗

พระสุตตันตปิฎก หมายถึงประมวลพระพุทธพจน์หมวดพระสูตร คือพระธรรมเทศนา คำบรรยายหรืออธิบายธรรมต่างๆ ที่ตรัสยกย่องให้เหมาะสมกับบุคคลและโอกาส ตลอดจนบทประพันธ์ เรื่องเล่าและเรื่องราวทั้งหลาย ที่เป็นชั้นเดิมของพระพุทธศาสนา แบ่งเป็น ๕ นิกาย ได้แก่

(๑) ทีฆนิกาย แปลว่า หมวดยาว รวบรวมพระสูตรขนาดยาวไว้หมวดหนึ่ง ไม่ปนกับพระสูตรประเภทอื่น รวมทั้งสิ้น ๓๔ สูตร

(๒) มัชฌิมนิกาย แปลว่า หมวดปานกลาง รวบรวมพระสูตรขนาดกลาง ไม่สั้นเกินไป ไม่ยาวเกินไปไว้ส่วนหนึ่ง รวมทั้งสิ้น ๑๕๒ สูตร

(๓) สังยุตตนิกาย แปลว่า หมวดประมวล คือ ประมวลเรื่องประเภทเดียวกันไว้เป็นหมวดหมู่ รวมทั้งสิ้น ๗,๗๖๒ สูตร

(๔) อังคุตตรนิกาย แปลว่า หมวดยี่งตัวของค์ คือ จัดลำดับธรรมะไว้เป็นหมวดๆ ตามลำดับตัวเลข รวมทั้งสิ้น ๙,๕๕๗ สูตร

(๕) ขุททกนิกาย แปลว่า หมวดเล็กน้อย รวบรวมข้อธรรมที่ไม่จัดเข้าใน ๔ หมวดข้างต้นนั้น มารวมไว้ในหมวดนี้ทั้งหมด โดยแบ่งเป็นหัวข้อใหญ่ ๑๕ เรื่อง^{๑๑}

เรียกโดยย่อตามหัวใจพระสูตรว่า ที, ม, ส, อ, ขุ โดยบรรจุลงในพระไตรปิฎก ๒๕ เล่ม คือ เล่มที่ ๙ - ๓๓

ส่วนเรื่องสุราและเมรัย มีปรากฏในพระสุตตันตปิฎก มีตัวอย่างพอสังเขป ดังนี้

๑. เล่มที่ ๙ ในโสณทัณฑสูตร ทีฆนิกาย ลีลขันธวรรค ปรากฏคำว่า “น้ำเมา” โดยที่น้ำเมา มีความเกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของพราหมณ์ ที่ควรแก่การรับการบูชาัญญ ซึ่งคุณสมบัตินี้เป็นข้อบัญญัติของพราหมณ์เอง ดังเนื้อความตอนหนึ่งว่า

...พราหมณ์โสณทัณฑะกราบทูลพระผู้มีพระภาคว่า ข้าแต่พระโคตม ผู้เจริญ บุคคลประกอบด้วยองค์ ๕ ประการ พวกพราหมณ์ย่อมบัญญัติว่าเป็นพราหมณ์ และเมื่อเขาจะกล่าวว่า เราเป็นพราหมณ์ ก็พึงกล่าวได้โดยชอบทั้งไม่ต้องถึงมุสาวาทด้วย องค์ ๕ ประการนั้น^{๑๒}.

^{๑๑} สุชีพ ปุญญานุภาพ, พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗), หน้า ๒๑ - ๒๒.

^{๑๒} ที.สี. (บาลี) ๙/๓๐๐ - ๓๒๒/๑๔๗ - ๑๖๕

ส่วนเหตุผลที่พระองค์ตรัสแสดงไว้ข้างบนนี้ เพราะว่า วรรณะพราหมณ์นั้น ถือว่า พวกตนเป็นชนชั้นสูงของอินเดีย ทุกยุคทุกสมัย โดยมีข้อกำหนดดังกล่าว แต่ถ้าบังเอิญหรือ จงใจเสพสุรามรัย แม้ว่าคนทั่วไปถือว่าเป็นสิทธิส่วนตัวที่จะกระทำได้ แต่พระพุทธศาสนา ถือว่าละเมิดมนุษยธรรม เพราะพระพุทธศาสนาถือว่า “ศีล ๕ เป็นเรื่องของมนุษยธรรมขั้น พื้นฐาน” คือ เป็นธรรมที่แสดงมาตรฐานขั้นต้นที่แสดงความเป็นมนุษย์ ถ้าหากละเมิดศีล ๕ ก็ถือว่าละเมิดมนุษยธรรมด้วย ดังนั้น ชนชั้นสูงจึงต้องระมัดระวังเป็นพิเศษไม่ยุ่งเกี่ยวกับสุรา

๒. เล่มที่ ๕ ในกฎทนต์สูตรที่มิกาย สีลขันธวรรค ปรากฏคำว่า “น้ำเมา คือ สุราและเมรัย” ซึ่งจัดกลุ่มอยู่ในเบญจศีล โดยเกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของคน ซึ่งในที่นี้ไม่ จำกัด้ว่าเป็นใคร ถ้าบุคคลใดๆ สำรวมจากการดื่มสุรามรัยแล้ว จักได้รับผลเช่นเดียวกัน ดัง ความตอนหนึ่งที่พราหมณ์สนทนากับพระพุทธเจ้าว่า

“...ข้าแต่พระโคตมผู้เจริญ ก็ยังอยู่อื่นซึ่งใช้ทรัพย์น้อยกว่า มีการ ตรีเตรียมน้อยกว่า และมีผลมากกว่า มีอานิสงส์มากกว่าชัณฐสมบัติ ทั้ง ๓ ประการ ซึ่งมีบริวาร ๑๖ นี้ มากกว่านิตยทานอันเป็นอนุภุชย์ มากกว่าวิหารทานและมากกว่าสรวงคมน์เหล่านี้ยังมีอยู่หรือ ?
“มีอยู่ พราหมณ์!” “ข้าแต่พระโคตมผู้เจริญ ก็ชัณฐนั้นเป็นอย่างไร?”
“พราหมณ์!” การที่บุคคลเป็นผู้มีจิตเลื่อมใสสมาทานสิกขาบททั้งหลาย คือ งดเว้นจากปาณาติบาต งดเว้นจากอทินาทาน งดเว้นจากกาเมสุมิฉฉาจาร งดเว้นจากมุสาวาท งดเว้นจากการดื่มน้ำเมา คือ สุราและเมรัยอันเป็น ฐานแห่งความประมาท^{๑๑}

จากพระพุทธพจน์นี้ ชี้ให้เห็นชัดเจนว่า การงดสุรามรัยเป็นความดี ที่ไม่ต้อง ลงทุนอะไรนัก ราคาถูกกว่าให้ทาน ถูกกว่านิตยทาน ถูกกว่าวิหารทาน การงดดื่มสุรามรัย ถือว่าเป็นการจัดระเบียบตนเองของมนุษย์ ดังนั้น การจัดระเบียบสังคม จะต้องจัดที่คน โดย แต่ละคนจะต้องควบคุมตนเองด้วยศีล ๕ ซึ่งมนุษยธรรมก่อน แล้วจึงเกื้อกูลต่อคนรอบข้าง และสังคมส่วนรวมเป็นที่สุด

^{๑๑} ที.ที. (บาลี) ๕/๓๒๓ - ๓๕๘/๑๓๐ - ๒๐๒

๓. เล่มที่ ๕ ในมหาสิหนาทสูตร ปรากฏคำว่า “สุรา, เมรัยและยาตอง” โดยที่ “สุราเมรัยและยาตอง” มีความสัมพันธ์กับกลุ่มวัตรปฏิบัติที่เรียกว่า “ตบะ” หมายความว่า การไม่เสพสุรา ไม่เสพเมรัยและไม่เสพยาตอง เป็นส่วนหนึ่งของการบำเพ็ญตบะในสมัยนั้น ดังความย่อต่อไปนี้

อเจลกัสสปได้กราบทูลว่า “ข้าแต่พระโคตมผู้มีอายุ การบำเพ็ญตบะ ของสมณพราหมณ์เหล่านี้ซึ่งนับว่าเป็นการงานของสมณะและของพราหมณ์ มีอยู่ คือ เป็นคนเปลือย ทอดทิ้งมรรยาท เลียมมือ เขาเชิญให้มารับภิกษา ก็ไม่มา เขาเชิญให้หยุดก็ไม่หยุด...พระผู้มีพระภาคได้ตรัสว่า “กัสสป ! แม้ถ้าเป็นอเจลกผู้ทอดทิ้งมรรยาท เลียมมือ เขาเชิญให้มารับภิกษาก็ไม่มา เขาเชิญให้หยุดก็ไม่หยุด... เป็นผู้ประกอบความขวนขวายในการบริโภค กัดที่เวียนมาตั้งกึ่งเดือนเช่นนี้บ้าง ศีลสัมปทา จิตตสัมปทาหรือปัญญา สัมปทานี้ ก็ยังไม่เชื่อว่าอันสมณะพราหมณ์นั้นนอบรมแล้ว กระทำให้แจ้งแล้ว ที่แท้เขายังห่างจากสามัญญคุณและพรหมัญญคุณ ต่อเมื่อภิกษุเจริญ เมตตาจิตอันไม่มีเวร ไม่มีความเบียดเบียน ทำให้แจ้งซึ่งเจโตวิมุตติ...”^{๑๔}

จากพระพุทธพจน์ข้างบนนี้ สุราเมรัยและยาตองในที่นี้ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวัตรปฏิบัติของสมณะและพราหมณ์ โดยที่การงดดื่มสุราเมรัยและยาตอง พระพุทธเจ้าทรงรับรองว่า เป็นสิ่งที่คืออยู่แล้ว แต่การจะให้ดีที่สุดต้องเจริญเมตตาจิตอันไม่มีเวร ไม่มีความเบียดเบียน ทำให้แจ้งซึ่งเจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติ อันหาอาสวะมิได้เพราะอาสวะสิ้นไปด้วยปัญญาอันยิ่งด้วยตนเองในปัจจุบัน

๒.๑.๓.๓ สุราในพระอภิธรรมปิฎก

สุราที่ปรากฏในพระอภิธรรมปิฎกนั้น มีอยู่หลายเล่มด้วยกัน เช่น เล่ม ๓๕ สุตตันตภาชนีย์ มาติกานิเทศ, เล่ม ๓๖, เล่ม ๓๗ เบื้องต้นควรทราบเนื้อความแห่งพระอภิธรรมปิฎกโดยสังเขป ดังต่อไปนี้

^{๑๔} ที.สี. (บาลี) ๕/๓๘๑ - ๔๐๕/๒๑๘ - ๒๓๗

พระอภิธรรมปิฎก เป็นการประมวลเนื้อหาของพระพุทธพจน์หมวดพระอภิธรรม คือ หลักธรรมและคำอธิบายที่เป็นเนื้อหาวิชาการล้วนๆ ไม่เกี่ยวกับบุคคลหรือเหตุการณ์ แบ่งเป็น ๗ คัมภีร์ ได้แก่

(๑) สังคณี ว่าด้วย การรวมหมู่ธรรมะ คือ ธรรมะแม้จะมีมากเพียงใด ก็อาจรวมหรือจัดเป็นประเภทๆ ได้เพียงไม่เกิน ๓ อย่าง

(๒) วิภังค์ ว่าด้วย การแยกธรรมะออกเป็นข้อๆ

(๓) ธาตุกถา ว่าด้วย ธรรมะทุกอย่าง อาจจัดเป็นประเภทได้โดยธาตุ อย่างไร

(๔) ปุคคลบัญญัติ ว่าด้วย บัญญัติ ๖ ประการ เช่น บัญญัติขั้นชัฏ พร้อมรายละเอียด

(๕) กถาวัตถุ ว่าด้วย คำถาม คำตอบ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

(๖) ยมก ว่าด้วยธรรมเป็นคู่ๆ บางทีการจัดคู่ก็มีลักษณะเป็นตรรกวิทยา

(๗) ปัญฐาน ว่าด้วย ปัจจัย คือ สิ่งสนับสนุน ๒๔ ประการ

เรียกโดยย่อตามหัวใจพระอภิธรรมว่า สั, วิ, ธา, ปุ, ก, ย, ป โดยบรรจุลงในพระไตรปิฎก ๑๒ เล่ม คือ เล่มที่ ๓๔ - ๔๕ เป็นปิฎก สรุปรวมย่อว่าด้วยธรรม ๔ ประการคือ จิต เจตสิก รูปและนิพพาน^{๑๕} แม้กระนั้น ก็ยังปรากฏคำว่า สุราเมรัยและหรือน้ำเมา ดังตัวอย่างของบางเล่ม ต่อไปนี้

๑. เล่มที่ ๓๕ ในสุดตันตภาขณีย์ มาติกานิเทศ ปรากฏคำว่า “สุรา” โดยที่สุราเกี่ยวข้องกับสถานที่ ในที่นี้กล่าวว่ โรงสุราเป็นสถานที่อย่างหนึ่งในบรรดาหลายๆ ที่อันไม่ควรเที่ยวไป “อโคจร” มีเนื้อหาที่ควรอธิบายดังต่อไปนี้ “บทว่า โจร มีอธิบายว่า โจร มีอยู่ อโคจร มีอยู่ ใน ๒ อย่างนั้น อโคจร เป็นอย่างไร? ภิกษุบางรูปในศาสนานี้ เป็นผู้เที่ยวไปในสำนักของหญิงแพศยา หรือเป็นผู้เที่ยวไปในสำนักของหญิงหม้าย... หรือเป็นผู้เที่ยวไปในโรงสุรา...นี้เรียกว่า อโคจร” ในทางตรงข้าม หากตั้งประเด็นปัญหาถามว่า “โคจรเป็นอย่างไร” แล้วตอบในเชิงที่ว่า โจร คือ ลักษณะที่ตรงกันข้ามจากอโคจร ดังเนื้อความตอนหนึ่งว่า “ภิกษุบางรูปในศาสนานี้ ไม่เป็นผู้เที่ยวไปในสำนักของหญิงแพศยา ไม่เป็นผู้เที่ยวไปในสำนักของหญิงหม้าย...ไม่เป็นผู้เที่ยวไปในโรงสุรา...นี้เรียกว่า โจร”^{๑๖}

^{๑๕} สุชีพ ปุญญานุภาพ, พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน, หน้า ๒๓.

^{๑๖} อภิ.วิ. (บาลี) ๓๕ / ๓๐๓ - ๓๑๓ / ๓๕๕ - ๔๐๓

ต่อมาปรากฏคำว่า “สุรา, เมรัยและน้ำเมา” ซึ่งบันทึกไว้เป็นกลาง ๆ โดยที่สุรา เมรัยมีความเกี่ยวเนื่องกับศีล ๕ และขยายความ ตามลำดับต่อไปนี้ ได้แก่ สิกขาบททั้ง ๕ คือ ปาณาติปาตาเวรมณีสิกขาบท อทินนาทานาเวรมณีสิกขาบท กามเมสุมิจจาจาราเวรมณีสิกขาบท มุสาวาทาเวรมณีสิกขาบท และสุราเมรัยมัชชปมาทัญฐานาเวรมณีสิกขาบท^{๑๗}

เสร็จจากนั้น ได้อธิบายสิกขาบททั้ง ๕ นี้ โดยอำนาจจิต ความว่า “สุราเมรัยมัชชปมาทัญฐานาเวรมณีสิกขาบท เป็นอย่างไร? กามาวจรกุศลจิต สหระคด้วยโสมนัส สัมปยุตด้วยญาณ เกิดขึ้นในสมัยใด การคิดอ่าน กิริยาที่คิดอ่าน ความคิดอ่าน ในสมัยนั้น อันใดของบุคคลผู้งดเว้นจากสุราเมรัยมัชชปมาทัญฐานา นี้เรียกว่า สุราเมรัยมัชชปมาทัญฐานา เวรมณีสิกขาบท ธรรมทั้งหลายที่เหลือ เรียกว่า ธรรมที่สัมปยุตด้วยเจตนา”

“ธรรมเหล่าไหน เป็นสิกขา” ภิกษุเจริญมรรคปฏิบัติเพื่อเข้าถึงรูปภพ...เจริญมรรคปฏิบัติเพื่อเข้าถึงอรุภพ...เจริญโลกุตตรมาน อันเป็นเครื่องนำออกไปจากโลกให้เข้าสู่นิพพาน เพื่อละทิฐิ เพื่อบรรลุปฐมภูมิ สัจจจากามสังคจากอกุศลธรรมทั้งหลายแล้ว บรรลุปฐมมาน ประกอบด้วยวิตก วิจารณ์ มีปีติและสุขอันเกิดแต่วิเวก เป็นทุกขาปฏิบัติ ทันทาภิญญา อยู่ในสมัยใด ผัสสะ...อวิกเขปะ มีในสมัยนั้น ธรรมเหล่านี้ชื่อว่า สิกขา

๒. เล่มที่ ๓๖ เรื่องสุราเมรัยในเล่มที่ ๓๖ ได้นำเอาจากพระสูตรหลายแห่ง มาเรียงเข้ากันเป็นเรื่องๆ โดยมีสุราเมรัยและน้ำเมาเข้ามาเกี่ยวข้องกับ ดั่งต่อไปนี้

ถามว่า “คนที่เป็นอสังคบุรุษเป็นอย่างไร” ตอบว่า “บุคคลบางคนในโลกนี้ เป็นผู้ฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พุคเทจ คัมสุราเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท นี้เรียกว่าคนที่เป็นอสังคบุรุษ” ถามว่า “คนที่เป็นอสังคบุรุษยิ่งกว่าสังคบุรุษเป็นอย่างไร”

ตอบว่า “บุคคลบางคนในโลกนี้ ฆ่าสัตว์ด้วยตนเองด้วย ชักชวนผู้อื่นให้ฆ่าสัตว์ด้วย ลักทรัพย์ด้วยตนเองด้วย ชักชวนผู้อื่นให้ลักทรัพย์ด้วย ประพฤติผิดในกามด้วยตนเองด้วย ชักชวนผู้อื่นให้ประพฤติผิดในกามด้วย พุคเทจด้วยตนเองด้วย ชักชวนให้ผู้อื่นพุคเทจด้วย คัมสุราเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทด้วยตนเองด้วย ชักชวนผู้อื่นให้คัมสุราเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทด้วย นี้เรียกว่าคนเป็นอสังคบุรุษยิ่งกว่าสังคบุรุษ”

^{๑๗} อภ.วิ. (บาลี) ๓๕ / ๕๐๕ - ๕๑๔ / ๓๓๕ - ๓๔๒

ถามว่า “คนที่เป็นสัตว์บุรุษ เป็นอย่างไร” ตอบว่า “บุคคลบางคนในโลกนี้ เป็นผู้เว้นขาดจากปาณาติบาต เว้นขาดจากอทินนาทาน เว้นขาดจากกามสุมิจฉาจาร เว้นขาดจากมุสาวาท เว้นขาดจากการดื่มสุราเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท นี้เรียกว่า คนที่เป็นสัตว์บุรุษ”^{๑๘} ถามว่า “คนที่เป็นสัตว์บุรุษยิ่งกว่าสัตว์บุรุษ เป็นอย่างไร”

ตอบว่า “บุคคลบางคนในโลกนี้ เป็นผู้เว้นขาดจากปาณาติบาตด้วยตนเองด้วย ชักชวนผู้อื่นให้เว้นจากปาณาติบาตด้วย เว้นขาดจากอทินนาทานด้วยตนเองด้วย ชักชวนผู้อื่นให้เว้นจากอทินนาทานด้วย เว้นขาดจากกามสุมิจฉาจารด้วยตนเองด้วย ชักชวนผู้อื่นให้เว้นจากกามสุมิจฉาจารด้วย เว้นขาดจากมุสาวาทด้วยตนเองด้วย ชักชวนผู้อื่นให้เว้นจากมุสาวาทด้วย เว้นขาดจากการดื่มสุราเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทด้วยตนเองด้วย ชักชวนผู้อื่นให้เว้นจากการดื่มสุราเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทด้วย นี้เรียกว่า คนที่เป็นสัตว์บุรุษยิ่งกว่าสัตว์บุรุษ”

๓. เล่มที่ ๓๗ เป็นเล่มที่ใช้ตรรกะในการแสวงหาความจริง และปรากฏคำว่า “สุราเมรัยและน้ำเมา” ด้วย ในฐานะที่เกี่ยวข้องกับศีล ๕ ดังเนื้อความต่อไปนี้ ในสังวรกถา พระสกวาทิถามว่า “การเว้นจากเหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือ ดื่มน้ำเมา กล่าวคือ สุราและเมรัยมีอยู่ในหมู่เทวดา หรือ” พระปรวาทิตอบว่า “ถูกแล้ว” ถามว่า “เหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทคือ ดื่มน้ำเมากกล่าว คือ สุราและเมรัยก็อยู่ในหมู่เทวดา หรือ” ตอบว่า “ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น...” พระสกวาทิถามว่า “เหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือ ดื่มน้ำเมา กล่าวคือ สุราและเมรัยไม่มีอยู่ในหมู่เทวดาหรือ” พระปรวาทิตอบว่า “ถูกแล้ว”^{๑๙}

๒.๒ แรงจูงใจในการดื่มสุราของผู้ดื่ม

คำว่า “แรงจูงใจในการดื่มสุราของผู้ดื่มนั้น” ในงานวิจัยนี้ มี ๒ เหตุปัจจัย คือ ปัจจัยภายในจิตใจของผู้ใคร่จะดื่มสุรา และปัจจัยภายนอก คือ สิ่งที่มาหลอกหรือล่อให้หลงใหล ใคร่อยากจะดื่มหรือเสพสุราให้ยิ่งๆ ขึ้นไป มีสาระพอสังเขป ดังนี้

^{๑๘} อภิ.ป. (บาลี) ๓๖ / ๑๓๒ - ๑๓๕ / ๒๐๒ - ๒๐๓

^{๑๙} อภิ.ก. (บาลี) ๓๗ / ๓๗๕ / ๒๕๓ - ๒๕๕

๒.๒.๑ แรงจูงใจภายใน

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงแรงจูงใจของมนุษย์ว่าแรงจูงใจในการกระทำหรือพฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออกมานั้น มี ๒ ประเภท ได้แก่

๑. ประเภทที่ ๑ ความพอใจ ชอบใจ ยินดี อยาก รักใคร่ ต้องการ ที่ไม่ดี ไม่สบาย ไม่เกื้อกูล เป็นอกุศล เรียกว่า “ตัณหา”

๒. ประเภทที่ ๒ ความพอใจ ชอบใจ ยินดี อยาก รักใคร่ ต้องการ ที่ดีงาม สบาย เกื้อกูล เป็นกุศล เรียกว่า “ฉันทะ”^{๒๐}

กล่าวโดยอธิบายนั้น หมายถึงว่า ตัณหา กับ ฉันทะ มีลักษณะก่อให้เกิดแรงจูงใจภายในตัวของมนุษย์ก่อนที่จะจะกระทำการสิ่งใดๆ ลงไป หากแตกต่างกันโดยลักษณะปฏิบัติที่ตรงกันข้ามเสมอ คือ ความอยากเพราะตัณหานั้น เป็นไปเพื่อความทุกข์แก่ผู้กระทำ เนื่องจากสิ่งที่คิด สิ่งทีกระทำ สิ่งทีพูด ปะปนด้วยอกุศลจิต มีความไม่พอใจของจิตเป็นพื้นฐาน เช่น ความอยากได้สิ่งของคนอื่น ที่เรียกว่า โลภะ โดยไม่คำนึงถึงหลักศีล ๕ ว่า จะละเมิดสิทธิของคนอื่นหรือไม่ ขอให้ได้สิ่งที่ตนปรารถนานั้น ก็เป็นอันพอใจใช้ได้แล้ว เป็นต้น นี้เรียกว่าอยากเพราะมีตัณหาชักนำภายในใจ

ส่วนฉันทะนั้น มีลักษณะเป็นความอยากที่ใคร่ดี ใฝ่การทำดี พุทธิและคิทธิ โดยมีกุศลเจตนาเป็นพื้นฐานของจิตใจ ก่อนที่จะกระทำการสิ่งใดๆ จึงมีผลทำให้ได้รับความสุขเป็นผล เช่น การทำบุญประเภทต่างๆ มีการเจริญเมตตาจิตแผ่สรรพสัตว์ทั้งปวง การบริจาคทาน การรักษาศีล ๕ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ มีกุศลเจตนาเป็นเบื้องต้น จึงทำให้การกระทำออกมาดี พุทธิที่ดี และมีแนวความคิดที่ตรงไปในทิศทางที่ดี ไม่เบียดเบียน ทำร้ายคนอื่น สัตว์อื่น เป็นต้น

๒.๒.๒ แรงจูงใจภายนอก

ตามหลักพุทธธรรมนั้น ท่านถือว่าแรงจูงใจภายนอก ย่อมมาจากตัณหาและฉันทะ เช่นกันเป็นเครื่องกระตุ้นจิตใจ แล้วแสดงออกมาในลักษณะของอารมณ์หรืออายตนะภายนอกที่บุคคลไปสัมผัสหรือถูกต้องเข้า แล้วสติไม่สามารถสกัดกั้นไว้ทันทั่วทั้งที่ และขาดปัญญาในการไตร่ตรอง ตรวจสอบ ทบทวน กล่าวคือ อารมณ์ทั้ง ๕ ได้แก่ รูปที่น่าพอใจ เสียงที่น่าพอใจ

^{๒๐} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๔๕๐.

กลิ่นที่น่าพอใจ รสที่น่าพอใจ โภภะ (สิ่งต้องกาย) ที่น่าพอใจ หรือที่เรียกว่า กามตัณหา นั้นเอง^{๒๐}

นอกจากนั้น แล้ว แรงจูงใจในทางนอกรวมไปถึง ความอยากในความมั่นคงถาวรตลอดไป ความอยากเด่น อยากดัง ที่เรียกว่า ภวตัณหา และประการสุดท้าย ก็คือ การปฏิเสธ สิ่งที่ไม่ชอบใจ ไม่พอใจทั้งปวงเสีย อยากดับสิ้นไป ที่เรียกว่า วิภวตัณหา

สรุปแรงจูงใจทั้ง ๒ ลักษณะดังกล่าวมานี้ คือ ตัณหา มุ่งประสงค์เวทนา และจึงต้องการสิ่งสำหรับเอามาเสพเสวยเวทนา หรือสิ่งที่จะปรนปรี้อตัณหา ตัณหาอาศัยวิชาคอยหล่อเลี้ยงและให้ออกาส พัวพันเกี่ยวเนื่องอยู่กับเรื่องตัวตน เอาอัตตาเป็นศูนย์กลาง และนำไปสู่ปริเยสนา หรือการแสวงหา ส่วนฉันทะ มุ่งประสงค์อัตตะ คือ ประโยชน์ (หมายถึงสิ่งที่มีคุณค่าแท้จริงของชีวิต คล้ายกับที่ปัจจุบันเรียกว่าคุณภาพชีวิต) และจึงต้องการความจริง สิ่งที่ดีงาม หรือภาวะที่ดีงาม ฉันทะก่อตัวขึ้นจากโยนิโสมนสิการ คือ ความรู้จักคิดหรือคิดถูกวิธี คิดตามสภาวะเหตุผล เป็นภาวะกลางๆ ของธรรม ไม่ผูกพันกับอัตตา และนำไปสู่อุตสาหะ หรือวิริยะความพากเพียร แล้วให้เกิดการกระทำตามมา^{๒๒}

๒.๓ เหตุผลที่ทรงห้ามภิกษุดื่มสุรา

พระพุทธเจ้าได้ตรัสแสดงโทษของสุรา ทรงห้ามไม่ให้พระภิกษุดื่มสุรา ดังเนื้อความต่อไปนี้ สมัยหนึ่ง พระพุทธเจ้าประทับอยู่โฆสิตาราม เมืองโกสัมพี ทรงปรารภพระสาครเถระเรื่องดื่มสุรา เรื่องมีอยู่ว่า หลังจำพรรษาที่เมืองสาวัตถีแล้ว พระพุทธองค์พร้อมพระภิกษุสงฆ์ มีพระสาครเถระเป็นพระอุปัฏฐาก ได้จาริกไปจนถึงภัททวตีกานิคม ถึงแม้พวกเขาเห็นว่าเห็นแล้วพากันมา กราบทูลไม่ให้เสด็จไปทำอัมพะ เพราะอัมพตัญญูกนาค มีพิษร้ายจะทำอันตรายก็ตาม ก็ทำเป็นเหมือนไม่ได้ยินถ้อยคำของคนเหล่านั้น เสด็จเข้าไปปูลาดหญ้านั่งขัดสมาธิอยู่ในที่อยู่ของนาคนั้น ส่วนพระสาครเถระเข้าไปใกล้อาศรมนาค แล้วปูลาดหญ้านั่งขัดสมาธิอยู่ใกล้ๆ นาคนั้น นาคได้แสดงฤทธิ์ บังหวลควันและทำให้ไฟลุกไหม้ขึ้น พระเถระก็ทำเช่นนั้นเหมือนกัน ได้ปราบนาคให้หมดฤทธิ์ตั้งอยู่ในศีล ในเวลาชั่วพริบตาเดียวเท่านั้น รุ่งเช้า พระพุทธองค์และพระสงฆ์สาวก ได้เข้าไปในเมืองโกสัมพี เรื่องราวที่พระสาครเถระปราบนาคได้แพร่กระจายไปทั่วเมือง ผู้ชนชาวเมืองโกสัมพี ทำการต้อนรับพระ

^{๒๐} ที.ม.(บาลี) ๑๐/๒๕๓/๓๔๓

^{๒๒} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม, หน้า ๔๕๔.

พุทธองค์แล้วไปไหว้พระสาเกตเถระ พร้อมกับปวารณาว่า “ถ้าพระเถระต้องการอะไรที่ทำได้ ยาก จงบอก จะจัดถวาย” พระเถระกลับนั่งนิ่งเสียไม่พูดว่าอะไร แต่พวกภิกษุหัวคือฉัพพัคคีย์พากันบอกฝูงชนว่า “โยม สุราสีแดงคุดเท่านกพิราบสี บรรพชิตหาได้ยาก และเป็นของชอบใจของพระเถระด้วย” ชาวเมืองได้นิมนต์พระพุทธองค์พร้อมพระสงฆ์สาวกฉันในวันพรุ่งนี้ในตอนเช้า ชาวเมืองต่างก็พากันจัดเตรียมสุราสีแดงคุดเท่านกพิราบไว้ถวายพระเถระทุกเรือน พระเถระดื่มสุราแล้วเมา เดินไปล้มลงที่ประตูเมืองนอนบนพรำเพื่ออยู่ เมื่อพระพุทธองค์ฉันเสร็จได้เสด็จกลับ พบพระเถระนอนอยู่เช่นนั้น จึงรับสั่งให้ประคองพระเถระนอนหันศีรษะไปทางพระบาทของพระองค์ พระเถระกลับนอนเหยียดเท้าไปทางพระพักตร์ของพระพุทธองค์ พระองค์จึงทรงตรัสโทษของการดื่มสุราว่า “พระสาเกตะเคยเคารพในเรา บัดนี้ไม่มีแล้ว เคยเป็นผู้มีความสามารถปราบพญานาคได้ บัดนี้ไม่มีแรงที่จะปราบแม้กระทั่งงูปลา ภิกษุทั้งหลาย สิ่งใดที่ดื่มแล้ว ปราศจากความจำได้หมายรู้ สิ่งนั้นภิกษุไม่ควรดื่ม” แล้วทรงบัญญัติสิกขาบทว่า เป็นปาจิตตีย์ในเพราะดื่มสุราเมรัย^{๒๗} ในตอนเย็น พวกภิกษุประชุมกันในธรรมสภาพูดถึงโทษของการดื่มสุรา

สรุปโทษของสุราในอรรถาภิธานิกาย ปาฏิวรรค พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงตั้งแม่บทของทางแห่งความเสื่อม ๖ ประการ อย่างนี้แล้ว เมื่อทรงจำแนกแม่บทเหล่านั้นในบัดนี้ จึงตรัสว่า คุณก่อนคฤหบดีบุตร โทษ ๖ ประการเหล่านี้แล ดังนี้ เป็นต้น

ในบทเหล่านั้น บทว่า อันตนเห็นเอง คือ ความเป็นอยู่ในโลกนี้อันตนพึงเห็นเอง

บทว่า ธนชานี แปลว่า เสื่อมทรัพย์

บทว่า ก่อการทะเลาะ ความว่า ก่อการทะเลาะด้วยวาจาและการทะเลาะด้วยการใช้มือ เป็นต้น

บทว่า น้ำเมาเป็นบ่อเกิดแห่งโรคทั้งหลาย ความว่า น้ำเมาเป็นเขตแดนแห่งโรคเหล่านั้น มีโรคตา เป็นต้น

บทว่า น้ำเมาเป็นเหตุเสียชื่อเสียง ความว่า เพราะชนดื่มน้ำเมาแล้ว ย่อมประหารแม้มารดา แม้บิดาได้ ย่อมกล่าวคำที่ไม่ควรกล่าว แม้อื่นอีกมาก ย่อมทำสิ่งที่ไม่ควรทำ ด้วยเหตุนี้ ชนทั้งหลาย ถึงการติเตียนบ้าง ลงโทษบ้าง ตัดอวัยวะมีมือและเท้าเป็นต้นบ้าง ถึงความเสียชื่อเสียง ในโลกนี้บ้าง ในโลกหน้าบ้าง ด้วยประการฉะนี้ สุรานั้น จึงชื่อว่าเป็นเหตุเสียชื่อเสียงของชนเหล่านั้น

^{๒๗} วิ.มหา. (บาลี) ๒/๕๓๑/๓๐๗

บทว่า น้ำเมาเป็นเหตุไม่รู้จักละอาย ความว่า เพราะน้ำเมาย่อมยังความละอายอันเป็นที่ซึ่งควรซ่อนเร้น ควรปกปิด ให้กำริบ ให้พินาศ เพราะฉะนั้น ท่านจึงกล่าวว่า ยังหิริให้กำริบ อนึ่ง คนเมาสุราเปิดอวัยวะนั้นๆ แล้วเที่ยวไปได้ ด้วยเหตุนี้ สุรานั้น ท่านจึงกล่าวว่า เป็นเหตุไม่รู้จักละอาย เพราะทำหิริให้กำริบ

บทว่า น้ำเมาเป็นเหตุทอนกำลังปัญญา ความว่า น้ำเมาย่อมทำความรู้ว่าสัตว์มีกรรมเป็นของตนให้อ่อนลง เหมือนปัญญาของ พระสาคตเถระ ฉะนั้น เพราะฉะนั้น ท่านจึงกล่าวว่าน้ำเมาเป็นเหตุทอนกำลังปัญญา แต่น้ำเมาไม่อาจทำให้ผู้ได้มรรคปัญญาให้อ่อนได้ เพราะสุรานั้นย่อมไม่เข้าไปภายในปากของท่านที่บรรลุมรรคแล้ว

บทว่า ญจฺฐ ปทํ แปลว่า เหตุที่ ๖

บทว่า ชื่อว่าไม่คุ้มครอง ไม่รักษาตัว อธิบายว่า เพราะบุคคลเที่ยวไปมิใช่เวลา ย่อมเหยียบตอและหนามเป็นต้นบ้าง พงจูบ้าง ชักข์เป็นต้นบ้าง แม้ศัตรูรู้ว่าจะไปยังที่นั้นๆ ก็แอบจับตัวหรือฆ่า ด้วยเหตุนี้ จึงชื่อว่าไม่คุ้มครอง ไม่รักษาตัว. แม้บุตรและภรรยาคิดว่า บิดาของเรา สามีของเรา เที่ยวในกลางคืน จะกล่าวไปยถึงตัวเราดังนี้ ด้วยเหตุนี้ แม้บุตรธิดา แม้ภรรยาของเขาระทำธุระกิจนอกบ้าน เที่ยวไปในกลางคืน ก็ย่อมถึงความพินาศ แม้บุตรภรรยาของเขาก็ชื่อว่าเป็นผู้ไม่คุ้มครองตัว ไม่รักษาตัว ด้วยอาการอย่างนี้

บทว่า ทรัพย์สมบัติ ความว่า พวกโจรรู้ความที่บริวารชนพร้อมด้วยบุตรภรรยา นั้นเที่ยวในกลางคืน จะเข้าไปยังเรือนที่ว่างคน นำเอาของที่ต้องการไป ด้วยอาการอย่างนี้ ชื่อว่าเป็นผู้ไม่คุ้มครอง ไม่รักษาแม้ทรัพย์สมบัติ

บทว่า เป็นที่ระแวง ความว่า เป็นผู้ที่ควรระแวงว่า คนนี้จักเป็นผู้กระทำแม้ในกรรมอันลามกที่คนอื่นทำ เมื่อกล่าวคำว่า บุคคลไปโดยประตูเรือนของผู้ใดๆ โจรกรรมหรือปรทาริกรรม การข่มขืนใดอันคนอื่นทำไว้ในที่นั้น กรรมนั้นเป็นอันว่าบุคคลผู้นี้กระทำกรรมนั้น แม้ไม่จริง ไม่มี ก็ย่อมปรากฏ คือ ย่อมตั้งอยู่ในบุคคลนั้น^{๒๔}

๒.๔ ประเภทและความรุนแรงของสุรา

เครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ หมายถึง เครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของสารเคมีกึ่งธรรมชาติ กึ่งสังเคราะห์ เรียกว่า “แอลกอฮอล์” (ALCOHOL) มีชื่อทางเคมีว่า เอทานอล (Ethanol) หรือที่เรียกว่า “เอธิลแอลกอฮอล์” (Ethylalcohol) มีประวัติที่สืบค้นได้จากการวิจัย

^{๒๔} ที่.ป.อ ๑๑/๑๘๕

ว่า มนุษย์รู้จักการทำเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาตั้งแต่ ๗,๐๐๐ ปีมาแล้ว โดยนักโบราณคดีได้ขุดพบภาชนะเก่าคล้ายหม้อ มีอายุประมาณ ๗,๐๐๐ ปี ที่โบราณสถานวิหารโกดินของชนเผ่า ซูเมอร์เรียนส์ (Sumerians) ที่มีเศษผงเป็นคราบผงเหล้าไวน์ติดอยู่^{๒๕}

๒.๔.๑ ประเภทและความรุนแรง

ประเภทและความรุนแรงของเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ จำแนกออกเป็นหลายประเภท ได้แก่ สุรา วิสกี้ ไวน์ แชมเปญ บรั่นดี ริเคอร์ รัม ยิน เบียร์ และสาโท ซึ่งแต่ละประเภคนั้น ก็มีความรุนแรงของดีกรีที่แตกต่างกันไป ความรุนแรงของเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ มีหน่วยเรียกว่า “ดีกรี” ๑ ดีกรี หมายถึง ๐.๘ % หรือมีปริมาณแอลกอฮอล์ ๘ กรัมต่อ ๑ ลิตร ดังนั้น จากผลการสำรวจของเครือข่ายองค์กรงดเหล้า จำแนกประเภทความรุนแรงของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่จำหน่ายในประเทศไทย^{๒๖} ดังนี้

ตารางที่ ๑ จำแนกประเภทความรุนแรงของเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ ที่จำหน่ายในประเทศไทย มีดังต่อไปนี้

ชนิดของเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์	ดีกรี
รัม	๖๐
วิสกี้ฝรั่ง	๔๒-๕๓
วิสกี้ไทย ธารา ไก่แดง	๔๐
บรั่นดี	๔๕
ยิน	๔๔
ริเคอร์	๓๕-๖๐
สุราพิเศษ – แสงโสม	๔๐
ไก่ขาว – กวางทอง	๔๐
สุราขาว (เหล้าโรง)	๓๕-๔๐
แม่โขง	๓๕

^{๒๕} สมาน พุทธระภูณ, “มาตรการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเด็กเยาวชน”, ขอนแก่น : เอกสารประกอบการบรรยายโครงการวิจัย, ศูนย์บำบัดรักษาเสพติดขอนแก่น, ๒๕๔๘, (อัครสำเนา).

^{๒๖} เครือข่ายองค์กรงดเหล้า, **ความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, ๒๕๔๗), หน้า ๗.

สุราจีน (เซี่ยงซุน)	๓๐
ไวน์อย่างแรง	๒๐
แชมเปญ	๑๖
ไวน์หวาน	๑๕
ไวน์ขาว	๘
สุราหมักไทย – สาโท	๘-๑๐
ไวน์แดง	๖-๑๔
เบียร์	๔-๖

๒.๕ การออกฤทธิ์ของสุรา

การออกฤทธิ์ของสุรานั้น องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้จัดให้แอลกอฮอล์เป็นสารเสพติดชนิดหนึ่งที่มีคุณสมบัติ คือ เมื่อดื่มจนติดแล้วจะต้องเพิ่มปริมาณขึ้นเรื่อย ๆ มีอาการข้างเคียงเมื่อหยุดดื่ม หรือลดปริมาณลงอย่างมากและรวดเร็ว ร่างกายและจิตใจมีความต้องการตลอดเวลา และดื่มแล้วสุขภาพทรุดโทรม ทั้งนี้สามารถแบ่งการออกฤทธิ์ ดังนี้

การออกฤทธิ์ในระยะแรก แอลกอฮอล์จะมีฤทธิ์กระตุ้นประสาททำให้เกิดความสนุกสนาน คลายความกังวล เมื่อดื่มในปริมาณเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ต่อไป จะมีฤทธิ์ไปกดสมอง ทำให้เสียการทรงตัวมีลักษณะเดินเซ หากดื่มแอลกอฮอล์ในปริมาณที่มากเกินไป อาจทำให้ผู้ดื่มเสียชีวิตได้เนื่องจากการหายใจและการเต้นของหัวใจถูกกด

การออกฤทธิ์ของแอลกอฮอล์ จะผ่านกระบวนการดูดซึมที่กระเพาะอาหาร ผลการศึกษาทางเภสัชวิทยาของแอลกอฮอล์ พบว่า แอลกอฮอล์จะถูกดูดซึมจากกระเพาะอาหารประมาณร้อยละ ๒๐-๓๐ ของแอลกอฮอล์ที่ดื่มทั้งหมด ที่เหลือจะถูกดูดซึมบริเวณลำไส้เล็ก ถ้ามีอาหารอยู่ในกระเพาะอาหาร การดูดซึมนี้อาจช้าลง ร่างกายใช้เวลาในการดูดซึมประมาณ ๑๐-๓๐ นาที แอลกอฮอล์จะละลายกับน้ำในร่างกายและกระจายเข้าสู่เนื้อเยื่อทั้งหมด หากดื่มแอลกอฮอล์ที่มีความรุนแรงมาก และดื่มอย่างรวดเร็ว จะทำให้กระบวนการดูดซึมผิดปกติจนก่อให้เกิดอาการคลื่นไส้อาเจียน^{๒๗}

^{๒๗} ศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดขอนแก่น, “อุบัติการณ์และแบบแผนการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเด็กเยาวชน ในสถานศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภายหลังจากนโยบายคุ้มครองเด็ก”, งานวิจัย, (สถาบันวิจัยสุขภาพ : กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๔๘), หน้า ๘ - ๑๐

ด้วยเหตุนี้ แอลกอฮอล์ ที่ดื่มเข้าไปเกือบทั้งหมด จะถูกดูดซึมสู่กระแสเลือด มีเพียงร้อยละ ๑ เท่านั้นที่ไม่ถูกย่อย และขับถ่ายออกทางปัสสาวะ และลมหายใจ นอกนั้น จะผ่านกระบวนการทำลายที่ตับ ด้วยเอนไซม์ Alcohol dehydrogenase (ADH) ได้สารพิษชนิดหนึ่งเรียกว่า Acetaldehyde ดังนั้น ร่างกายจึงย่อยสลายต่อ ด้วยเอนไซม์ Acetaldehyde dehydrogenase (ALDH) ได้สาร Acetate ซึ่งมีส่วนประกอบของคาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂) และน้ำ (H₂O)

การดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ เมื่อถูกดูดซึมเข้าสู่กระแสเลือดแล้ว ระดับแอลกอฮอล์จะมีผลต่อระบบประสาทและร่างกาย ดังนี้

ตารางที่ ๒ ระดับแอลกอฮอล์และผลต่อระบบประสาทและร่างกาย

ระดับแอลกอฮอล์ (มิลลิกรัม %)	ผลต่อระบบประสาทและร่างกาย
๓๐ มิลลิกรัม %	สนุกสนาน ร่าเริง
๖๐ มิลลิกรัม %	เสียการควบคุมการเคลื่อนไหว
๑๐๐ มิลลิกรัม %	แสดงอาการเมา ทรงตัวไม่ได้
๒๐๐ มิลลิกรัม %	สับสน
๓๐๐ มิลลิกรัม %	เกิดอาการง่วง งง ซึม
๔๐๐ มิลลิกรัม %	หมดสติ และอาจถึงตายได้

การดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์มากๆ ในระยะสั้น (ส่วนมากจะเป็นวันรุ่งขึ้น) จะทำให้ระดับน้ำตาลในเลือดต่ำ มีอาการเมาค้าง ปวดศีรษะ ปวดท้อง (กระเพาะอาหารและลำไส้) ส่วนในระยะยาวจะมีอาการทางสมองและระบบประสาท เช่น ความจำเสื่อม ซาปลายมือ ให้เป็นโรคตับแข็ง หรือมีอาการติดเหล้าอย่างรุนแรง หรืออาจถึงขั้นเป็นพิษสุราเรื้อรังได้

๒.๖ ระดับการติดเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์

การติดเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์แบ่งออกเป็น ๓ ระดับ ดังต่อไปนี้

๒.๖.๑ ระดับการดื่มเป็นนิสัย

ระดับนี้จะดื่มเพราะรู้สึกว่าการดื่มแล้วอารมณ์ครึกครื้น กระปรี้ กระเปร่า ทำให้เลือดฝาดดีและเจริญอาหาร แต่ก็จำกัดการดื่มอยู่ที่ ๓๐-๖๐ ซีซี แล้วก็เลิก แต่ไม่ดื่มไม่ได้เหมือนขาดอะไรไปสักอย่าง

๒.๖.๒ ระดับพึ่งพาแอลกอฮอล์ทุกวัน

ระดับนี้ถ้าไม่ดื่มจะหงุดหงิด มีอาการแสดงออกทางพฤติกรรม หรือปฏิกิริยาโต้ตอบ เช่น การพูด บ่น คำว่า หรืออาจแสดงอาการก้าวร้าว และเกิดอาการทางร่างกาย เช่น คลื่นไส้ มือ-เท้าสั่น ถ้าได้ดื่มจะรู้สึกสบายใจ

๒.๖.๓ ระดับการติดแอลกอฮอล์

ระดับนี้ผู้ดื่มจะมีความต้องการอย่างรุนแรง ขนาดที่ต้องพยายามหาดื่มให้ได้ แม้จะมีผู้เก็บซ่อนไว้ก็จะค้นหาทุกวิถีทาง และจะดื่มมากขึ้นเรื่อยๆ เพราะร่างกายทนทานต่อแอลกอฮอล์มากขึ้น จิตใจและร่างกายต้องการดื่มแอลกอฮอล์ ถ้าขาดหรือหยุดดื่มจะมีอาการรุนแรง เช่น เห็นภาพลวงตา ประสาทหลอน หรืออาจถึงขั้นชักได้ คนที่ติดแอลกอฮอล์จะถือว่าแอลกอฮอล์เป็นยาสำหรับตนเอง และเขาต้องพึ่งยาชนิดนี้ตลอดไป ชีวิตจะอยู่ไม่ได้ถ้าปราศจากเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์^{๒๘}

๒.๖.๔ ปริมาณและเหตุผลในการบริโภคสุราของคนไทย

คนไทยดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ในปริมาณที่มากเป็นอันดับ ๕ ของโลก เมื่อปี ๒๕๔๓ โดยดื่มเฉลี่ย ๑๓.๕๕ ลิตรต่อคน เพิ่มขึ้นประมาณ ๑ เท่าตัวในรอบ ๑๐ ปี ที่ผ่านมา คือ ดื่มเฉลี่ย ๗.๔๖ ลิตรต่อคน เมื่อปี ๒๕๓๓ สถานการณ์การดื่มของคนไทยอายุ ๑๕ ปีขึ้นไป จากการสำรวจสุขภาพะอนามัย ครั้งที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๔๗ พบว่าคนไทยมีอัตราการดื่มร้อยละ ๔๒.๓๒ หรือประมาณ ๒๐.๘ ล้านคน เป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิงประมาณ ๒ เท่า คือ ๑๔ ล้านคน ต่อ ๖.๘ ล้านคน มีผลการศึกษาวิจัยเป็นตัวอย่างการบริโภคสุรา ดังต่อไปนี้

^{๒๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑.

๑. พ.ศ. ๒๕๔๖ จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติครั้งล่าสุด พบว่า คนไทยอายุ ๑๑ ปี ขึ้นไปที่ดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ มีจำนวน ๑๘.๖๑ ล้านคน หรือร้อยละ ๖๐.๘๐ ของเพศชายอายุ ๑๑ ปีขึ้นไป เป็นหญิง ๓.๕๕ ล้านคน หรือร้อยละ ๑๔.๕๑ ของเพศหญิงหรือผู้ชายดื่มมากกว่าผู้หญิง ๕ เท่า

๒. พ.ศ. ๒๕๔๖ ในกลุ่มของผู้ที่ดื่มตั้งแต่ ๑-๒ ครั้งขึ้นไปต่อสัปดาห์ ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นกลุ่มที่ดื่มประจำ พบว่า ในเพศชายที่ดื่มประจำ มีอัตราการร้อยละ ๔๓.๕ ในเพศหญิงที่ดื่มประจำ มีอัตราการร้อยละ ๑๖.๗

๓. เมื่อพิจารณาจากกลุ่มอายุ พบว่า กลุ่มที่ดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มวัยทำงานชายอายุ ๒๕-๔๔ ปี จำนวน ๗.๘๔ ล้านคน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๖๔ ของประชากรเพศชายในวัยเดียวกัน (จำนวน ๑๐.๕๐ ล้านคน) ทั้งนี้พบว่ากลุ่มวัยทำงานอายุ ๒๕-๒๙ ปี ดื่มมากที่สุด

๔. พ.ศ. ๒๕๓๕ -๒๕๔๖ ในช่วงเวลาเพียง ๗ ปี กลุ่มผู้หญิงวัย ๑๕-๑๙ ปี เป็นกลุ่มที่น่าจับตามากที่สุด เนื่องจากมีการเพิ่มจำนวนขึ้นเกือบ ๖ เท่า คือ จากร้อยละ ๑.๐ เป็นร้อยละ ๕.๖ และในกลุ่มหญิงที่ดื่มวัย ๑๕-๑๙ ปี ร้อยละ ๑๔.๑ เป็นกลุ่มที่ดื่มประจำ (ดื่ม ๑-๒ ครั้ง ต่อสัปดาห์ถึงดื่มทุกวัน)

๕. วัยรุ่นเพศชายวัย ๑๑-๑๕ ปี ที่บริโภคเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์มีจำนวนประมาณ ๑.๐๖ ล้านคน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๒๓ ของประชากรในกลุ่มอายุนี้

๖. มีการคาดการณ์ว่าในอนาคตมีแนวโน้ม ที่จำนวนผู้บริโภคเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์จะเพิ่มมากขึ้นในทุกเพศและทุกกลุ่มอายุ และดื่มปริมาณเพิ่มขึ้น ๑ เท่าทุก ๓ ปี

๗. ผู้หญิงตั้งครรถ์แต่ยัง “ดื่ม” มีประมาณ ๑ ใน ๔

๘. อุบัติการณ์นักดื่มหน้าใหม่เพิ่มขึ้นปีละ ๒.๖ แสนคน

๙. ปัจจุบันหญิงไทยนิยมดื่มเบียร์มากกว่าแต่ก่อน

๑๐. เครื่องดื่มที่วัยรุ่นหญิงนิยมดื่ม คือ สุราต่างประเทศ หรือสุราผสมน้ำผลไม้ เพราะเชื่อว่าดื่มแล้วไม่เมา^{๒๕}

อย่างไรก็ตาม ปริมาณและเหตุผลในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยรวมทุกประเภทในปี ค.ศ. ๑๙๙๘ มีจำนวน ๙.๗ ลิตร/คน/ปี และการบริโภคเพิ่มขึ้นเป็น ๑๓.๗๑ ลิตร/คน/ปี ในปี ค.ศ. ๑๙๙๙ และมีการบริโภคที่ลดลงเพียง ๐.๑๒ ลิตร/คน/ปี ในปี ค.ศ. ๒๐๐๐

^{๒๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๖ -๑๗.

ประเทศไทยยังมีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยรวมทุกประเภทเป็นจำนวน ๑๓.๕๕ ลิตร/คน/ปี โดยปริมาณที่เพิ่มขึ้นนี้เป็นเพราะการบริโภคเหล้า (Spirits) มีจำนวนที่เปลี่ยนแปลงจากเดิมจำนวน ๘.๗๑ ลิตร/คน/ปี

ในปี ค.ศ. ๑๙๙๘ มาเป็น ๑๒.๖๗ ลิตร/คน/ปี และ ๑๒.๔๕ ลิตร/คน/ปี ในปี ค.ศ. ๑๙๙๘ และ ค.ศ. ๒๐๐๐ เรียงตามลำดับ

ในด้านการบริโภคเบียร์ และไวน์ของประเทศไทยในช่วง ค.ศ. ๑๙๙๘ – ๒๐๐๐ นั้น ปริมาณการบริโภคเบียร์ของคนไทยมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นพอสมควรทีเดียว โดยคนไทยมีการบริโภคเบียร์จำนวน ๐.๕๘ ลิตร/คน/ปี

ในปี ค.ศ. ๑๙๙๘ และเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน ๑.๐๒ ลิตร/คน/ปี (เพิ่ม ๔ % จาก ๐.๕๘) และ ๑.๑๒ ลิตร/คน/ปี (เพิ่ม ๙.๘ % จาก ๑.๐๒)

ในปี ค.ศ. ๑๙๙๘ และ ค.ศ. ๒๐๐๐ เรียงตามลำดับ แต่ในส่วนของ การบริโภคไวน์ นั้น คนไทยมีปริมาณการบริโภคเป็นจำนวนเท่าเดิม คือ ๐.๐๑ ลิตร/คน/ปี ตลอดทั้ง ๓ ปี

ข้อมูลอันดับโลกและปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทยที่นำเสนอโดย WHO นั้น แสดงให้เห็นว่า การที่ประเทศไทยติดอันดับ Top Ten ของโลกในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นเพราะคนไทยมีการบริโภคเหล้า (Spirits) ในปริมาณที่สูงมาก จนกลายเป็นฐานส่งให้ประเทศไทย ติดอันดับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในภาพรวมทั้งหมด ซึ่งจำเป็นที่จะต้องเร่งรณรงค์ และหาวิธีการป้องกันและแก้ไขให้มีการบริโภคเหล้าให้น้อยลง

ในส่วนของ การบริโภคเบียร์และไวน์ของประเทศไทยนั้น แม้ว่าตัวเลขปริมาณการบริโภคเบียร์จะมีเพิ่มขึ้นพอสมควร และปริมาณการบริโภคไวน์เท่าเดิม แต่จะเห็นได้ว่า อันดับโลกของการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทั้ง ๒ ประเภทนี้ ของประเทศไทยได้ถูกเลื่อนสูงมากขึ้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ปริมาณการบริโภคเบียร์และไวน์ของทั่วโลก มีจำนวนที่น้อยลง จนทำให้อันดับของไทยเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ ปริมาณการบริโภคเบียร์อันดับ ๑ ของโลก ได้แก่ ประเทศไอร์แลนด์ (Ireland) ที่มีปริมาณการบริโภคเบียร์จำนวน ๘.๘๓ ลิตร/คน/ปี และจำนวน ๘.๘ ลิตร/คน/ปี

ในปี ค.ศ. ๑๙๙๘ และ ค.ศ. ๑๙๙๙ เรียงตามลำดับ และในปี ค.ศ. ๒๐๐๐ ประเทศ สวิตเซอร์แลนด์ (Switzerland) ถูกเลื่อนขึ้นมาเป็นอันดับ ๑ แทนที่ประเทศไอร์แลนด์ (Ireland) โดยมีปริมาณการบริโภคเบียร์จำนวน 6.93 ลิตร/คน/ปี

ในด้านการบริโภคไวน์นั้น ประเทศที่ได้อันดับ ๑ ของโลก ในปี ค.ศ. ๑๙๕๘ และ ค.ศ. ๑๙๕๙ นั้น ได้แก่ ประเทศลักซ์เซมเบิร์ก (Luxemburg) โดยมีปริมาณการบริโภคไวน์ จำนวน ๑๐.๒๒ ลิตร/คน/ปี และ ๘.๘๕ ลิตร/คน/ปี ตามลำดับ

ส่วนในปี ค.ศ. ๒๐๐๐ นั้น ประเทศฝรั่งเศส (France) บริโภคไวน์เป็นอันดับ ๑ ของโลกคิดเป็นจำนวน ๘.๒๕ ลิตร/คน/ปี

ดังนั้น โดยภาพรวม ปริมาณในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกประเภท ของประเทศไทย ถือได้ว่าเป็นไปในทิศทางที่ไม่ดี จำเป็นที่จะต้องเร่งสร้างมาตรการที่จะ ป้องกันและแก้ไขให้มีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้น้อยลงให้ได้^{๓๐}

๒.๗ พฤติกรรมในการดื่มสุราของสังคมไทย

พฤติกรรมในการดื่มสุราของสังคมไทย เกิดมาจากหลายสาเหตุ แต่ในงานวิจัยนี้ ได้ศึกษาค้นคว้าใน ๓ ประเด็น คือ การบริโภคเครื่องดื่มสุราของประชาชน, การดื่มสุราของ นักเรียน นักศึกษา, และการดื่มสุราของผู้ใช้แรงงาน มีสาระที่ควรศึกษาพอสังเขป ดังนี้

๒.๗.๑ การดื่มสุราของประชาชน

สุราที่นิยมดื่มกันของประชาชนในทุกวันนี้ ทั้งในเมืองและนอกตัวเมือง คือ สุราขาว หรือ ๔๐ ดีกรี โดยเฉพาะผู้ชายในชนบท เนื่องจากราคาไม่แพงมากนัก ส่วนผู้ชายในตัวเมืองมักนิยมดื่มสุราแดง หรือเหล้าแดง ซึ่งมีหลายยี่ห้อ ส่วนสุราต่างประเทศก็มีการดื่มเฉพาะของคนบางกลุ่ม เช่น ทหาร ตำรวจ และข้าราชการระดับสูงเท่านั้น เนื่องจากราคาแพงกว่ากันมากกว่าครึ่ง เครื่องดื่มประเภทเบียร์ ก็มีขายกันมากหลายยี่ห้อเช่นกัน ทั้งของไทยและของชาติที่เป็นที่รู้จักกัน นอกจากนั้น ก็ยังมีขาดองเหล้าที่ขายกันเกลื่อนเมือง เนื่องจากเชื่อกันว่าเป็นยาบำรุงร่างกาย ทำให้เจริญอาหาร อยู่ใฝ่ง่าย รสชาติไม่แรงเหมือนสุราโดยตรง^{๓๑}

^{๓๐} World Health Organization (WHO), “คนไทยดื่มเหล้าติดอันดับ ๑๐ ของโลก (Top Ten)”, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.), ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕, <http://www.3.who.int/whosis/alcohol/alcohol_apc_data.cfm/htmiv>(29-03-2549)

^{๓๑} วิชัย โปษยะจินดา และคณะ, สุราในสังคมไทย : ผลการศึกษาโครงการศึกษาปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพื่อหามาตรการทางเลือกป้องกันแก้ไข, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพฯ: มหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๑๐๔ – ๑๐๕.

จากผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมของการบริโภคเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ของประชาชนในเขตพื้นที่ จังหวัดขอนแก่น พบว่า ประชาชนจังหวัดขอนแก่นบริโภคเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ ร้อยละ ๗๘.๖๖ เพศชายดื่มแอลกอฮอล์มากกว่าเพศหญิงประมาณ ๒ เท่า กล่าวคือ ผู้ที่ดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์เป็นเพศชาย ร้อยละ ๖๕.๐๒ และเพศหญิง ร้อยละ ๓๐.๕๘ กลุ่มเด็กวัยรุ่นอายุ ๑๕-๑๙ ปี ดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ร้อยละ ๒๓.๗๘ ทำงานอายุ ๓๐-๔๔ ปี ดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ร้อยละ ๓๖.๖๓ พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ส่วนมากจะดื่มแบบนานๆ ครั้ง ร้อยละ ๒๗.๘๘ และดื่มเป็นประจำทุกวันหรือเกือบทุกวัน ร้อยละ ๑๔.๑๗

อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างที่ดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ ส่วนมากร้อยละ ๒๗.๘๘ จะดื่มแบบนาน ๆ ครั้ง รองลงมาคือดื่มเฉพาะงานบุญเทศกาล ร้อยละ ๑๘.๗๐ ดื่มสัปดาห์ละครั้ง ร้อยละ ๑๖.๗๕ และดื่มทุกวันหรือเกือบทุกวัน ร้อยละ ๑๔.๑๗ ตามลำดับ เพศหญิงที่ดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ จะมีสัดส่วนการดื่มทุกวัน หรือเกือบทุกวันมากกว่าเพศชายคิดเป็นร้อยละ ๑๔.๘๓ และ ๑๓.๘๗ ในเพศหญิงและเพศชายตามลำดับ เพศชายที่ดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์จะดื่มในปริมาณที่เสี่ยงต่อการเป็นอันตรายต่อสุขภาพ คือ เกินกว่า ๓ เบิกขึ้นไปต่อครั้ง ร้อยละ ๒๔.๖๗ ส่วนเพศหญิงจะดื่มเบียร์ในปริมาณที่เสี่ยงต่อการเป็นอันตรายต่อสุขภาพ คือ เกิน ๑.๕ ขวดขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๑๒

สำหรับการดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ของกลุ่มเด็กและเยาวชน ระหว่างอายุ ๑๕-๑๙ ปี พบว่า ผู้ที่ดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ ร้อยละ ๓๒.๐๒ จะดื่มสัปดาห์ละครั้ง และดื่มเป็นประจำทุกวันหรือเกือบทุกวันร้อยละ ๑๐.๖๒ เมื่อแยกตามเพศแล้วกลับพบว่า เพศหญิง ที่ดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ จะมีสัดส่วนการดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ เป็นประจำ ทุกวันหรือเกือบทุกวันมากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ ๕.๓๖ ในเพศชาย และร้อยละ ๑๐.๖๒ ในเพศหญิง

นอกจากนี้ เพศหญิงที่ดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ จะดื่มสัปดาห์ละครั้งในสัดส่วนที่สูงกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๐๒ และ ๒๕.๗๘ ในเพศหญิงและชายตามลำดับ แต่ปริมาณการดื่มต่อครั้งในเพศชายจะสูงกว่าเพศหญิง คือ ปริมาณการดื่มสุราต่อครั้งในระดับที่เสี่ยงต่อการเป็นอันตรายต่อสุขภาพ พบในเพศชายร้อยละ ๓๘.๗๑ และเพศหญิงร้อยละ ๑๘.๓๖ และดื่มเบียร์ต่อครั้งในระดับที่เสี่ยงต่อการเป็นอันตรายต่อสุขภาพ พบ

ในเพศชายร้อยละ ๓๑.๘๕ ส่วนในเพศหญิงพบได้ร้อยละ ๑๓.๖๗ นี้เป็นเพียงสถิติบางส่วนที่ผู้วิจัยได้นำมาเสนอเท่านั้น^{๓๒}

ส่วนเหตุผลที่ว่าคนไทยดื่มสุรามากยิ่งขึ้นนั้น เนื่องจากสาเหตุ ดังต่อไปนี้

(๑) คนไทยมีปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ เฉพาะที่ผลิตเองภายในประเทศ รวมทั้งหมด ประมาณ ๓,๖๕๑ ล้านลิตร คิดเป็นมูลค่าไม่ต่ำกว่า ๑.๕ แสนล้านบาท ในท้องตลาด

(๒) อัตราการบริโภคเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์เฉลี่ย ๕๘.๐ ลิตร ต่อคนต่อปี ในปี ๒๕๔๖ เพิ่มขึ้นจาก ปี ๒๕๓๒ ที่อัตราการดื่มเฉลี่ย ๒๐.๒ ลิตรต่อปี เกือบ ๓ เท่าตัว

(๓) ผลจากสถานะเศรษฐกิจที่ดีขึ้น ทำให้ประชาชนมีกำลังซื้อมากขึ้น ในปี ๒๕๔๖ ที่ผ่านมา รัฐบาลเก็บภาษีจากอุตสาหกรรมเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ได้ ๖.๒๗ หมื่นล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก ๓.๘ พันล้านบาท ในปี ๒๕๓๖ เป็นการเพิ่มเกือบ ๑๐ เท่าตัว ในช่วงเวลาประมาณ ๑๐ ปี

(๔) มีผลการวิจัยในประเทศไทยหลายชิ้นที่ชี้ให้เห็นว่า “โฆษณา” เป็นหนึ่งในปัจจัยที่ชักนำเยาวชน ให้ดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ และเชื่อว่าสื่อที่มีอิทธิพลอย่างสูง ในการสร้าง ค่านิยม ให้เยาวชนดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ คือ โทรทัศน์และภาพยนตร์^{๓๓}

๒.๗.๒ การดื่มสุราของนักศึกษาและนักเรียน

การดื่มสุราของนักศึกษาและนักเรียน โดยเริ่มดื่มตั้งแต่อายุ ประมาณ ๑๔-๑๖ ปี และเริ่มมีแนวโน้มว่าผู้ดื่มประเภทนี้ จะมีอายุน้อยลงเรื่อยๆ ด้วยค่านิยมในสังคมที่ยังไม่ยอมรับให้ผู้หญิงและเด็กดื่มเครื่องดื่มประเภทสุรานี้ ส่วนหนึ่งเป็นเด็กที่เรียนไม่เก่ง และการไม่ระมัดระวังของบิดามารดา ไม่เพียงพอ หรือขาดการเอาใจใส่ใกล้ชิดกันเอง ดังนั้น จึงควรใส่ใจเด็กตั้งแต่เยาว์วัย กับเด็กต่ำกว่า ๑๐ ปีลงมา ส่วนใหญ่ สาเหตุที่อยากดื่ม เพราะต้องการทดลองดื่ม และเป็นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หลังจากนั้น ก็จะเป็นการดื่มตามเพื่อนๆ ในวัยเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จนถึงอุดมศึกษา ซึ่งทั้งหมดนี้ จะเป็นนักเรียนชายเป็นส่วนใหญ่ ส่วนนักเรียน

^{๓๒} ศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดขอนแก่น, “อุบัติการณ์และแบบแผนการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเด็กเยาวชน ในสถานศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภายหลังจากนโยบายคุ้มครองเด็ก”, หน้า ๑๗ -๑๘.

^{๓๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๘ - ๑๙.

หญิงก็มีอยากลองคัมบัง โดยเริ่มหัดคัมในเทศกาลต่างๆ เช่น เทศกาลปีใหม่ เทศกาลวันสงกรานต์ และเทศกาลในวันตามประเพณี^{๓๔}

๒.๗.๓ การคัมสุราของผู้ใช้แรงงาน

โรงงานอุตสาหกรรมเกือบทุกประเภท มักจะจ้างแรงงานผู้หญิงมากกว่าแรงงานผู้ชาย ยกเว้น โรงงานอุตสาหกรรมประเภทเหล็ก และอุตสาหกรรมก่อสร้าง คนงานส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับต่ำ คือ เป็นแรงงานที่จบระดับชั้นประถมศึกษาถึงร้อยละ ๓๔ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ ๒๒ มัธยมศึกษาตอนปลายร้อยละ ๑๑ ส่วนแรงงานที่จบการศึกษาอาชีวศึกษา ร้อยละ ๒๑ ดังนั้น หากพิจารณาถึงแรงงานเหล่านี้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นแรงงานที่ไม่มีฝีมือถึงร้อยละ ๗๐ ของแรงงานทั้งหมด การที่เป็นแรงงานไร้ฝีมือนี้เอง จึงมีส่วนสัมพันธ์กับค่าจ้างที่ได้รับจากการทำงาน โดยเฉพาะแรงงานหญิง ซึ่งได้รับค่าจ้างเพียงวันละ ๑๕๐ บาท ส่วนแรงงานชายร้อยละ ๔๐ ได้ค่าแรงขั้นต่ำต่ำกว่า ๑๕๐ บาท ส่วนแรงงานที่มีฝีมือขึ้นมาระดับหนึ่งจะได้ค่าจ้างวันละ ๓๐๐ บาทขึ้นไป^{๓๕}

นับจากประสบการณ์การคัมครั้งแรกถึงปัจจุบันผู้ใช้แรงงานส่วนหนึ่งเลิกคัม ผู้ที่ยังคงคัมอยู่นั้น เป็นแรงงานชายมากกว่าแรงงานหญิง โดยมีแรงงานบางคนบางกลุ่มยังคงคัมเป็นประจำ แต่อีกกลุ่มหนึ่งคัมแต่เฉพาะเมื่อมีงานต่างๆ หรือคัมเมื่ออยากคัม เรียกว่า “คัมบางโอกาสหรือเป็นครั้งคราว” และการคัมบางโอกาสนั้น จะมีผู้หญิงเป็นนักคัม เมื่อมีงานต่างๆ เช่น งานบวช งานแต่งงาน และเทศกาลต่างๆ มากกว่าผู้ชาย

ส่วนเหตุผลในการคัม ผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม มีหลายประการ เช่น ทำให้อารมณ์ดี สนุกสนาน มีปัญหาช่วยให้หายกลุ้มใจ ช่วยให้คลายเครียดจากการทำงาน บางคนก็เชื่อว่า การคัมสุราช่วยให้เจริญอาหาร เหตุนี้เอง สุราจึงเป็นที่นิยมคัมของผู้ใช้แรงงาน

บทสรุปวิเคราะห์

สุราหรือเหล้า เป็นคำเรียก “น้ำเมา” ชนิดต่างๆ ที่นิยมบริโภคกันมากแทบทุกสังคม เพราะคำว่า “สุรา” ก็แปลว่า “กลัหาญ” จึงทำให้ผู้คัมสุรา มักเข้าใจว่า ตนมีความกล้า

^{๓๔} วิชัย โปษยะจินดา และคณะ, สุราในสังคมไทย : ผลการศึกษาโครงการศึกษาปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพื่อหามาตรการทางเลือกป้องกันแก้ไข, หน้า ๑๑๕ -๑๑๖.

^{๓๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๓-๕๔.

หาญ และมักแสดงออกในลักษณะท่าทางต่างๆ กันออกไป เช่น บางคนก็เอะอะโวยวาย บางคนก็นิ่งเงียบ บางคนก็ร้องไห้ บางคนก็ผลอหลับไปก็มี

ประวัติของสุราในทางประวัติศาสตร์ เล่ากันว่า มีความเป็นมากกว่า ๗ พันปี และมีพัฒนาการในประเทศไทย ประมาณสมัยรัชการที่ ๑ เป็นต้นมา ถึงปัจจุบัน โดยแบ่งสุราเป็นหลายประเภท เช่น สุราขาว สุราแดง ไวน์ เบียร์ เป็นต้น และให้ผลที่แตกต่างกันออกไป

ส่วนประวัติของสุราในทางพระพุทธศาสนา กล่าวกันว่า มีปรากฏทั้งในพระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก โดยมีประวัติที่เล่ากันต่อๆ มาในคัมภีร์นั้นๆ

ด้านแรงจูงใจของการดื่มสุรา ก็เนื่องมาจาก ความอยากหรือค้นหา ได้แก่ อยากในกลิ่นและรสของสุรา ตลอดจนฤทธิ์ที่สุราปรากฏหลังดื่มไปแล้ว แต่แรงจูงใจนั้น สามารถหยุดยั้งการดื่มสุราได้ หากผู้ประสงค์จะเลิกสุรา ก็พึงใช้ฉันทะ การพากเพียรทำความดีต่างๆ แทนที่จะใช้เวลาสำหรับการดื่มสุรา เช่น อาจจะใช้เวลาสวดมนต์ เดินจงกรม บำเพ็ญกุศล

ส่วนเหตุผลที่พระพุทธองค์ตรัสห้ามพระภิกษุ ไม่ให้ดื่มสุรานั้น ถึงกับปรับอาบัติปาจิตตีย์เลยทีเดียว เพราะเป็นการเสียอจาระอันดีงามของพระสงฆ์ และทำให้ประชาชนไม่ศรัทธาต่อพฤติกรรมที่ประพฤติดื่มสุราเช่นนั้น อีกทั้งทำให้ขาดสติประคองตนเองไม่ได้

นอกจากนั้น ยังพบว่า กลุ่มผู้ดื่มสุรา ก็มีหลากหลายระดับ และเริ่มอายุน้อยลงไปทุกวัน น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง หากนับสถิติที่สูญเสียนับหลายล้านบาทต่อปี

บทที่ ๓

พุทธวิธีทางพระพุทธศาสนากับสุรา

ในบทนี้ ผู้วิจัย ได้แบ่งประเด็นที่จะศึกษาค้นคว้า ๔ หมวดได้แก่ ความหมายและประเภทของเบญจศีลและเบญจธรรม, พุทธวิธีในการพิจารณาโทษของสุรา, ผลกระทบของการดื่มสุราในสังคมไทย, และโทษของการดื่มสุรา โดยมีสาระสำคัญที่ควรศึกษา ดังต่อไปนี้

๓.๑ ความหมายและประเภทของเบญจศีลและเบญจธรรม

ในพระพุทธศาสนา พระพุทธองค์จะไม่ทรงบัญญัติศีลหรือวินัย ทั้งแก่พระภิกษุและแก่คฤหัสถ์ไว้ล่วงหน้าเลย เนื่องจาก ยังไม่มีเหตุการณ์ใดๆ ขึ้น หากมีกรณีว่าบุคคลใดกระทำไม่เหมาะสมแก่สมณะสาธูป หรือไม่เหมาะสมในทัศนะของพุทธบริษัท ในขณะนั้นพระองค์จึงทรงบัญญัติเป็นกรณีๆ คือ เป็นรายบุคคลๆ ไป เฉพาะเรื่องที่เกิดขึ้นเท่านั้น และใช้เป็นระเบียบเดียวกันทั้งคณะสงฆ์ ไม่ใช่สำหรับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ดังนั้น พระวินัยหรือศีลที่ทรงบัญญัติขึ้น จึงเป็นเหมือนกฎหมายรัฐธรรมนูญของพุทธบริษัท แต่ต่างกันที่ว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้ ไม่ต้องแก้ไข ไม่ต้องร่างใหม่ ให้คงสภาพต่างๆ ไว้เหมือนครั้งพุทธกาล หากมีผู้ใดไปปรับปรุงแก้ไข ก็จะกลายเป็น สัทธรรมปฏิรูป ขึ้นมาและกลายเป็นสิ่งที่ยอมรับกันไม่ได้ในหมู่ของพุทธบริษัทดังกล่าวมา

อย่างไรก็ตาม มนุษย์เราควรมีหลักของศีล ๕ เป็นมนุษยธรรมในตนเอง เพื่อป้องกันปัญหาต่างๆ หรือผลกระทบในแง่ลบที่จะตามมาสู่ชีวิต เนื่องจาก หากบุคคลล่วงละเมิดศีล ๕ ก็เป็นการล่วงเกินสิทธิ์ของบุคคลอื่นทั้งทางตรงและทางอ้อมนั่นเอง ด้วยเหตุนี้จึงควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและประเภทของเบญจศีล ตามลำดับต่อไปนี้

๓.๑.๑ ความหมายและประเภทของศีล ๕

ความหมายขอเบญจศีล หรือศีล ๕ ท่านผู้รู้ได้ให้ความหมายไว้หลายนัย เช่น มนุษยธรรม หมายถึง ธรรมของมนุษย์ คนที่เกิดมาไม่มีศีลกำกับ ก็เป็นมนุษย์ที่ไร้ความหมาย คุณค่าต่ำ ไม่แตกต่างจากสัตว์ประเภทอื่นๆ

อารยธรรม หมายถึง ธรรมเนียมประเพณีหรือธรรมเนียมของพระอริยเจ้า
มาตรฐานสังคม หมายถึงเรื่องชีวิตของสังคมว่าจะสงบสุข หรือเดือดร้อน ให้อุ
มาตรวัดคือเบญจศีล

สัญญาประชาคม หมายถึง ข้อตกลงที่สังคมต้องร่วมกันประพฤติ จึงจะเกิดสันติ
สุข

หลักประกันสังคม หมายถึง สังคมจะมั่นใจว่าอันตรายไม่เกิดถ้าได้อยู่ร่วมกันกับ
ผู้รักษาศีลห้า สังคมจะหวาดวิตกเมื่อทราบว่ายู่ท่ามกลางคนไร้ศีล

คนที่มิมีศีล ๕ เป็นพื้นฐาน ชีวิตจะรับน้ำหนักได้มากเพราะฐานแข็งแรง โดยเฉพาะ
น้ำหนักในทางดี เมื่อเรารักษาศีล ศีลจะรักษาเรามิให้เสียหาย และศีลจะรักษาสังคมมิให้ล่ม
สลาย^๑

ส่วนคำว่า “เบญจศีล” (ปัญจ+ศีล, ปัญจะ แปลว่า ๕, ศีล แปลว่า ปกติ) หมายถึง
ความประพฤติชอบทางกายและวาจา, การรักษากายวาจาให้เรียบร้อย, การรักษापกติตาม
ระเบียบวินัย, ข้อปฏิบัติในการเว้นจากความชั่ว, การควบคุมตนให้ตั้งอยู่ในความไม่เบียดเบียน
มี ๕ ข้อ ดังต่อไปนี้

๑. ปาณาติปาตา เวรมณี คือ เว้นจากการปลงชีวิต เว้นจากการฆ่าการประทุษร้าย
คนและสัตว์

๒. อทินนทานา เวรมณี คือ เว้นจากการถือเอาของที่เขามิได้ให้, เว้นจากการลัก
โกง ละเมิดกรรมสิทธิ์ ทำลายทรัพย์สิน

๓. กามสุมิจฺจจาธา เวรมณี คือ เว้นจากการประพฤติผิดในกาม, เว้นจากการล่วง
ละเมิดสิ่งที่ผู้อื่นรักใคร่หวงแหน

๔. มุสาวาทา เวรมณี คือ เว้นจากการพูดเท็จ โกหก หลอกลวง

๕. สุราเมรยมชฺชปมาทญฺฐานา เวรมณี คือ เว้นจากการดื่มน้ำเมา คือ สุราและเมรัย
อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท, เว้นจากสิ่งเสพติดให้โทษ^๒

^๑ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๗๕๑-๗๕๗.

^๒ อัง.ปญจก.(บาลี) ๒๒/๑๗๒/๒๒๗

ศีล ๕ ข้อนี้ ในบาลีชั้นเดิมส่วนมากเรียกว่า สิกขาบท ๕ คือ ข้อปฏิบัติในการฝึกตน บ้าง ธรรม ๕ บ้าง เมื่อปฏิบัติได้ตามนี้ ก็ชื่อว่าเป็นผู้มีศีล คือ เป็นเบื้องต้นที่จัดว่าเป็นผู้มีศีล (virtuous) ดังนั้น คำว่า “เบญจศีล” ที่มาในพระไตรปิฎก ปรากฏในคัมภีร์ชั้นอุปทาน และ พุทธวงศ์ ต่อมาในสมัยหลัง มีชื่อเรียกเพิ่มขึ้นว่าเป็น นิจศีล คือ ศีลที่ควรให้สวดรักษาเป็นประจำ ว่าเป็น มนุษยธรรม (ธรรมของมนุษย์หรือธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์บ้าง)^๓

ส่วนประเด็นศึกษาในงานวิจัยนี้ คือ สิกขาบทที่ ๕ ข้อสุดท้ายของเบญจศีล ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับสุราและเมรัย ปัจจุบันนิยมใช้คำว่า “เครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์” แทน เนื่องจากครอบคลุมเครื่องดื่มชนิดนี้ทุกชนิด เช่น สุราขาว สุราแดง เบียร์ สาโท ไวน์ เป็นต้น

๓.๑.๒ องค์ประกอบสำคัญของเบญจศีล

องค์ประกอบของศีล ๕ ในแต่ละข้อ ผู้วิจัย จะขอนำเสนอตั้งแต่ข้อที่ ๑ ไปจนถึงข้อที่ ๕ ตามลำดับแห่งอรรถาธิบายในชั้นอรรถกถาจารย์ ดังต่อไปนี้

องค์ประกอบปาณาติบาต มี ๕ อย่าง คือ

๑. ปาโณ สัตว์มีชีวิต
๒. ปาณัตถุญญา รู้ว่าสัตว์นั้นมีชีวิต
๓. วรกจิตตั้ง มีจิตคิดจะฆ่า
๔. ปโยโค มีความเพียรที่จะฆ่า
๕. เตนมรณัง สัตว์นั้นตายลงด้วยความเพียรนั้น

องค์ประกอบอทินนาทาน มี ๕ อย่าง คือ

๑. ปรปรคคหิตัง วัตถุสิ่งของที่มีเจ้าของเก็บรักษาไว้
๒. ปรปรคคหิตัตถุญญา รู้ว่าวัตถุสิ่งนั้นมีเจ้าของเก็บรักษาไว้
๓. เถยยจิตตั้ง มีจิตคิดจะลัก
๔. ปโยโค ทำความเพียรที่จะลัก
๕. อวหาโร ได้สิ่งของนั้นมาด้วยความเพียรนั้น

^๓ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๒๐๗.

องค์ประกอบกามสุมิจฉาจาร มี ๔ อย่าง คือ

๑. อคมนิยวัตถุ วัตถุที่ไม่ควรเกี่ยวข้องกับ
๒. ตัสมิง เสวนจิตตัง มีจิตคิดจะเสพในวัตถุนั้น
๓. ปโยโค มีความพยายามที่จะเสพ
๔. มัคเคนมัคคปฏิบัติตันติ มีความพอใจในการประกอบมรรคซึ่งกันและกัน

องค์ประกอบมุตสาบาท มี ๔ อย่าง คือ

๑. อวัตถวัตถุ สิ่งของหรือเรื่องราวที่ไม่จริง
๒. วิสังวาทจิตตา มีจิตคิดมุสา
๓. ปโยโค พยายามมุสาด้วยกายหรือด้วยวาจาตามความประสงค์ของตน
๔. ตทตถวิชานนัง ผู้อื่นมีความเชื่อตามเนื้อความที่มุสา

องค์ประกอบสุราและเมรัย มี ๔ อย่าง คือ

๑. สุราเมรยภาโว สิ่งที่เป็นสุราและเมรัย
๒. ปิวิตุกมตา มีความประสงค์จะดื่ม
๓. ปิวนัง ทำการดื่ม
๔. มัททวัง มีอาการมึนเมา^๔

ส่วนประเด็น ที่ผู้วิจัย สนใจศึกษาค้นคว้า คือ องค์ประกอบของศีลข้อที่ ๕ หรือ องค์ประกอบของสุราและเมรัย มี ๔ ลักษณะ ได้แก่ มีวัตถุหรือสิ่งที่เป็นสุราและเมรัย, มีความประสงค์ที่จะดื่มสุราและเมรัยนั้น, ทำการดื่มหรือเสพ และเกิดอาการมึนเมาเนื่องจากฤทธิ์ของสุราและเมรัยที่ตนเองดื่มหรือเสพไปนั้น

๓.๑.๓ อานิสงส์การรักษาศีล ๕

เมื่อกล่าวถึงอานิสงส์หรือประโยชน์ที่บุคคลพึงได้รับ หากได้รักษาศีล ๕ ตามแนวทางพระพุทธศาสนาแล้ว โดยภาพรวมทั้งหมดอานิสงส์ของศีล ๕ นั้น มีดังต่อไปนี้

๑. เป็นผู้มิมีโภคะอันมาก
๒. เป็นผู้มิมีเกียรติในที่ทุกสถาน
๓. จะเข้าไปยังหมู่ชนหรือบริษัทใดๆ ก็ไม่เกรง ไม่หวั่นจิตใจ
๔. ย่อมไม่หลงลืมกระทำกาลละ (เสียชีวิต)

^๔ พ.ช.อ.(บาลี) ๒๘/๑๐๐๕

๕. ย่อมไปสู่สุคติเป็นเบื้องหน้าหากแตกกายทำลายขันธ^๕

ส่วนอนิสงส์เฉพาะศีลข้อที่ ๕ คือ การงดเว้นจากสุราและเมรัยนั้น พระพุทธองค์ได้ตรัสยกย่องสรรเสริญไว้ในจูฬกัมมวิภังคสูตรที่ ๕ แห่งมัชฌิมนิกาย อุปริปัญญาสก เล่มที่ ๑๔ ถอดใจความโดยย่อว่า บุคคลผู้ไม่ดื่มน้ำเมาขึ้นเด็ดขาด ไม่มีโอกาสจะกลับมาสู่ความเป็นคนชั่วคนมาได้อีกแล้ว คนอย่างนี้แหละ นักปราชญ์ต้องการและสรรเสริญ คนที่ไม่ดื่มน้ำเมา สุรา เมรัย หรือเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ ทางพระพุทธศาสนา ถือว่า เป็นบุคคลที่มีมงคลธรรมนำชีวิต และจะได้รับอนิสงส์ ดังนี้ เป็นคนมีสติดี มีชื่อเสียง มีคนเคารพยำเกรง, ไม่หลง ไม่มัวเมา ไม่ประมาท ไม่ขาดศีลธรรม, ไม่มีภัย ไม่มีเวร เป็นที่รักใคร่ชอบใจของคนทั่วไป, ไม่เสียทรัพย์ ไม่ก่อการทะเลาะวิวาท ไม่เกิดโรค ไม่ทอนกำลัง และปัญญา, ไม่ถูกตำหนิติเตียน, ได้ที่พึ่งอันประเสริฐ, ได้รวบรวมเสบียงมนุษย์ เทวดา พรหม นิพพานไว้, ได้อริยทรัพย์ภายใน, ได้สมบัติ ๓ ประการ มีมนุษย์สมบัติเป็นต้น, ได้นามว่า เป็นผู้เข้าถึงแก่นธรรม, และนำตนให้พ้นทุกข์ ถึงสุขอันไพบูรณ์^๖

๑.๑.๔ ความหมายและประเภทของเบญจธรรม

คำว่า “เบญจธรรม” (ปัญจ+ธัมม) หรือ เบญจกัลยาณธรรม ได้แก่ ธรรม ๕, ธรรมอันดีงาม ๕ อย่าง, คุณธรรม ๕ ประการ คู่กับเบญจศีล เป็นธรรมเกื้อกูลแก่การรักษาเบญจศีล ผู้รักษาเบญจศีลควรมิไว้ประจําใจ ได้แก่

๑. เมตตาและกรุณา คือ ความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุขความเจริญ และความสงสารคิดช่วยให้พ้นทุกข์ คู่กับศีลข้อที่ ๑

๒. สัมมาอาชีวะ คือ การหาเลี้ยงชีพในทางสุจริต คู่กับศีลข้อที่ ๒

๓. กามสังวร คือ ความสังวรในกาม, ความสำรวมระวังรู้จักยับยั้งควบคุมตนในทางกามารมณ์ ไม่ให้หลงไหลในรูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัส คู่กับศีลข้อที่ ๓

๔. สัจจะ คือ ความสัตย์ ความซื่อตรง คู่กับศีลข้อที่ ๔

๕. สติสัมปชัญญะ คือ การระลึกได้และรู้ตัวอยู่เสมอ คือ ฝึกตนให้เป็นคนรู้จักยั้งคิด รู้สึกตัวเสมอว่า สิ่งใดควรทำ และไม่ควรถ้า ระวังมิให้เป็นคนมัวเมาประมาท^๗ คู่กับศีลข้อที่ ๕

^๕ ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๓๑๕/๓๐๕

^๖ ม.อ. (ไทย) ๑๔/๒๘๕-๒๘๗/๓๔๕-๓๕๖

^๗ ที.ปา. (บาลี) ๑๑/๒๘๖/๒๔๗, อัง.ปญจก. (บาลี) ๒๒/๑๗๒/๒๒๗

๓.๒ พุทธวิธีในการพิจารณาโทษของสุรา

พุทธวิธีในการคิดหรือพิจารณาโทษของสุรานี้ มีวิธีคิดได้หลายอย่างด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พระพุทธศาสนาสอนให้คิดแบบโยนิโสมนสิการ คือ การนำเอาโยนิโสมนสิการมาใช้ในทางปฏิบัติ หรือโยนิโสมนสิการที่เป็นภาคปฏิบัติ วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ หรือเรียกสั้นๆ ว่า วิธี “โยนิโสมนสิการ” นี้ แม้จะมีหลายวิธี แต่เมื่อว่าโดยหลักการ ก็มีเพียง ๒ อย่าง ได้แก่

๑. โยนิโสมนสิการ ที่มุ่งสกัดหรือกำจัดอวิชชาโดยตรง วิธีแรกนี้ ตามปกติเป็นแบบที่ต้องใช้ในการปฏิบัติธรรมจนถึงที่สุด เพราะทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจตามเป็นจริง ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการตรัสรู้

๒. โยนิโสมนสิการ ที่มุ่งเพื่อสกัดหรือบรรเทาตัณหา วิธีนี้ มักใช้เป็นข้อปฏิบัติขั้นต้นๆ ซึ่งมุ่งเตรียมพื้นฐานหรือพัฒนาตนเอง ในด้านคุณธรรมให้เป็นผู้พร้อมสำหรับการปฏิบัติขั้นสูงขึ้นไป เพราะเป็นเพียงขั้นขัดเกลากิเลส แต่โยนิโสมนสิการหลายวิธี ใช้ประโยชน์ได้ทั้ง ๒ กรณีดังกล่าวนี้ คือ ทั้งกำจัดอวิชชา และบรรเทาตัณหาไปพร้อมกัน^๔

อย่างไรก็ตาม ในการพิจารณาให้เห็นครบทั้ง ๓ แง่มุม ได้แก่ อัสสาทะ อาทีนวะ และนิสสรณะ เป็นการมองสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงอีกแบบหนึ่ง ซึ่งเน้นการยอมรับความจริงตามที่สิ่งนั้นๆ เป็นอยู่ทุกแง่ทุกด้าน ทั้งด้านดีด้านเสีย และเป็นวิธีคิดที่ต่อเนื่องกับการปฏิบัติมาก เช่น บอกว่าก่อนจะแก้ปัญหาก็ต้องเข้าใจปัญหาให้ชัดเจน และรู้ที่ไปให้ดีก่อน หรือก่อนจะละจากสิ่งหนึ่งไปหาอีกสิ่งหนึ่ง ต้องรู้จักทั้ง ๒ ฝ่ายดี พอที่จะให้เห็นได้ว่าการละและไปหานั่น หรือการทิ้งอย่างหนึ่งไปเอาอีกอย่างหนึ่งนั้น เป็นการกระทำที่รอบคอบ สมควรและดีจริง^๕

๓.๒.๑ พุทธวิธีในการพิจารณาโทษของสุรา

ในงานวิจัยนี้ จะขอยกตัวอย่างมาเพียงวิธีเดียว คือ วิธีคิดหรือพิจารณาโทษของสุราโดยคิดแบบเห็นคุณโทษและหาทางออกของปัญหา รายละเอียดที่ควรศึกษาตามลำดับ คือ

^๔ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), *พุทธธรรม*, หน้า ๖๗๕-๖๗๖.

^๕ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๘๕ - ๖๘๐.

๑. ด้านความหมายของศัพท์ มี ความหมายด้วยกัน ได้แก่

(๑) อัสสาทะ แปลว่า “ส่วนดี ส่วนอร่อย ส่วนหวานชื่น คุณ คุณค่า ชื่นที่น่าพอใจ”

(๒) อาทีนวะ หรือ “อาทีนพ” แปลว่า “ส่วนเสีย ช้อเสีย ช้องเสีย โทษ
ช้อบกพร่อง”

(๓) นิสสธณะ แปลว่า “ทางออก ทางรอด ภาวะหลุดรอดปลอดภัย หรือสลัด
ออกได้ ภาวะที่ปลอดภัยหรือปราศจากปัญหา มีความสมบูรณ์ในตัว ดึงงามจริงโดยไม่ต้องขึ้นต่อ
ช้อดีและช้อเสีย ไม่ขึ้นต่ออัสสาทะ และอาทีนวะของสิ่งที่เป็นปัญหา หรือภาวะที่สลัดออกมา
นั้น

๒. ด้านพุทธธรรม ตัวอย่างของพระพุทธพจน์ที่รับรองวิธีคิดนี้ ดังบางส่วนว่า

“ภิกษุทั้งหลาย ก่อนสัมโพธิ เมื่อยังเป็น โพธิสัตว์ผู้ยังมิได้ตรัสรู้

เราได้มีความคิดว่า อะไรหนอ คือ ส่วนดี (อัสสาทะ) ในโลก

อะไรหนอ คือ ส่วนเสีย (อาทีนวะ) อะไรหนอ คือ ทางออก (นิสสธณะ)?

เรานั้นได้มีความคิดว่า ความสุขความฉ่ำชื่นใจที่เกิดขึ้นด้วยอาศัยสิ่งใดๆ

ในโลก นี้ คือ ส่วนดีในโลก, ช้อที่โลกไม่เที่ยง เป็นทุกข์ มีความแปรปรวน

ไปเป็นธรรมดา นี้ คือ ส่วนเสียของโลก, ภาวะที่ปราศจากฉันทราคะ

เป็นที่ละฉันทราคะในโลกได้ (นิพพาน) นี้ คือ ทางออกในโลก...”^{๑๑}

๓. การนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ในทางปฏิบัติระดับชีวิตประจำวัน

โดยมากเป็นเพียงการเลือกระหว่างสิ่งที่มีโทษมากคุณน้อย กับสิ่งที่มีคุณมากโทษน้อย หรือแม้
ได้นิสสธณะ ก็มักเป็นนิสสธณะแบบสัมพันธ คือ ทางออกที่ดีที่สุดในกรณีนั้นๆ ในภาวะ
เช่นนี้ ก็ไม่ควรลืมใช้วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก คือ ควรยอมรับส่วนดีของสิ่งหรือช้อ
ปฏิบัติที่ตนละเว้น และไม่ควรมองข้ามเป็นอันขาดซึ่งโทษ ช้อบกพร่อง จุดอ่อน ส่วนเสีย
หรือช่องทางที่จะเสียสิ่งของ หรือช้อปฏิบัติที่ตนเลือกรับเอา การพิจารณาตามความเป็นจริง
เช่นนี้ จะทำให้ปฏิบัติได้ถูกต้องที่สุด มีความไม่ประมาท อาจนำเอาส่วนดีของสิ่งที่ตนละเว้น
มาใช้ประโยชน์ได้ และสามารถหลีกเลี่ยงหรือมีโอกาสแก้ไขส่วนเสีย ส่วนบกพร่องที่ติดมา
กับสิ่งหรือช้อปฏิบัติที่ตนเลือกรับเอานั้น ได้ด้วย^{๑๒}

^{๑๑} อจ.ติก.(บาลี) ๒๐/๕๔๓-๕๔๖/๓๓๒-๓๓๕

^{๑๒} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม, หน้า ๖๕๓.

ดังนั้น การคิดแบบคุณโทษและหาทางออกนี้ มีลักษณะสำคัญอยู่ ๒ อย่าง ได้แก่

(๑) การที่จะเชื่อว่ามองเห็นตามเป็นจริงได้นั้น จะต้องมองเห็นทั้งด้านดี ด้านเสีย หรือทั้งคุณและโทษของสิ่งนั้นๆ ไม่ใช่มองแต่ด้านดีหรือคุณเพียงอย่างเดียว และไม่ใช้เห็นแต่โทษหรือด้านเสียเพียงอย่างเดียว เช่น ที่เชื่อว่ามองเห็นตามเป็นจริง คือ รู้ทั้งคุณและโทษของกามชนิดนั้นๆ

(๒) เมื่อจะลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาที่เราไม่พึงประสงค์ให้หมดไป เพียงรู้คุณรู้โทษ ข้อดีข้อเสีย ของสิ่งที่เป็นปัญหาหรือภาวะที่ไม่ต้องการเท่านั้น ยังถือว่าไม่เพียงพอ จะต้องมองเห็นทางออกของปัญหาคด้วย มองเห็นจุดหมายปลายทาง และรู้ว่าจุดหมายหรือที่จะไปนั้น คือ อะไร ปฏิบัติอย่างไร ดีกว่า และพ้นจากข้อบกพร่อง จุดอ่อน โทษ ส่วนเสียของสิ่งหรือภาวะที่เป็นปัญหานั้นได้อย่างไร ไม่ต้องขึ้นต่อคุณโทษ ข้อดีข้อเสียแบบเก่าอีกต่อไป จริงหรือไม่ จุดหมายหรือที่ไปหรือภาวะปลอดปัญหาเช่นนั้น มีอยู่จริงหรือไม่เป็นไปได้เพียงใด ไม่พึงผลิผลตามละทิ้งสิ่งที่คิดว่าเป็นปัญหาหรือผลิผลตามปฏิบัติ เช่น พระพุทธเจ้าทั้งที่ทรงทราบแจ่มแจ้งว่ากามมีข้อเสีย มีโทษมาก หากแต่ยังไม่ทรงเห็นนิสสรณะแห่งกามก็ไม่ทรงยืนยันว่าจะไม่เวียนกลับมาหากามอีก^{๑๒}

เมื่อได้ศึกษาวิธีพิจารณาโทษของสุราดังกล่าวมาแล้วนี้ จะเห็นว่า หลักการที่ควรนำไปปฏิบัติให้ได้ผลจริง มี ๓ ส่วน คือ

(๑) พิจารณามองเห็นส่วนดีของสุรา (อัสสาทะ) คือ การมองเห็นส่วนดีของสุราเท่าที่ปรากฏหรือมีส่วนที่ดีอยู่บ้าง ได้แก่ หากดื่มแต่น้อยเป็นยาบำรุงร่างกาย เช่น ยาดองเหล้า แต่หากดื่มมากจนเกินไปก็ให้โทษ นอกจากนั้น ก็ยังมีสรรพคุณของสุรา นำไปเป่าแก้พิษฟ้าผ่าได้เป็นอย่างดี, มีสรรพคุณดับพิษไฟ ภายหลังสตรีคลอดบุตรแล้ว (อยู่ไฟแล้ว), มีสรรพคุณขับไล่เสนียดจัญไร (มิดฟาย), ใช้เลี้ยงหรือบวงสรวงเจ้าที่เจ้าทาง (ปู่ตาแฮด) โดยมีเครื่องสังเวท คือ เหล้า ๑ ไห, ไก่ ๒ ตัว, มีสรรพคุณแก้ช้ำในของเลือดจากการได้รับอุบัติเหตุ เช่น ตกต้นไม้หรือตกควาย, สู่วิญชั่ว, และเป็นสินจ้างรางวัลในการผ่านประตูวิหาห์แบบประเพณีของชาวอีสาน^{๑๓} นอกจากนั้น สุราก็ยังใช้เกี่ยวกับพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ เช่น คาถาต่อกระดูกต้องมีเหล้า ๑ ขวด พร้อมด้วยเครื่องบริวารที่ใช้ใส่กายสวด เช่น ผ้าขาว, เงิน ๑๒ บาท

^{๑๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๕๐.

^{๑๓} สัมภาษณ์พ่อบุญ แก่นาค้า, ประชาชนบ้านแพทยแผนไทย, ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๐.

(๒) พิจารณามองเห็นโทษของสุรา (อาที่นวะ) คือ ผลเสีย ขอบกพร่อง หรือโทษ ผลกระทบต่างๆ อันเกิดจากการดื่มสุรา เช่น ทำให้เสียสุขภาพ เป็นโรคร้ายไข้เจ็บนานาชนิด มีโรคพิษสุราเรื้อรัง โรคตับแข็ง เป็นต้น

(๓) พิจารณามองเห็นทางออกของการเลิกดื่มสุรา (นิสฺสรณะ) เช่น การดื่มเครื่องดื่มบำรุงสุขภาพ จำพวกผลไม้ต่างๆ น้ำผลไม้ หรือยาบำรุงร่างกายแทนการดื่มสุราโดยตรง

บทสรุปวิเคราะห์

พุทธธรรมได้แสดงวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการไว้หลายแบบ ซึ่งเป็นวิธีการแห่งปัญญา สำหรับใช้ในสถานการณ์ต่างกัันบ้าง ใช้ประกอบกันในสถานการณ์อย่างเดียวกันบ้าง น่าสังเกตว่า ในสมัยปัจจุบัน คำว่า “วิธีการแห่งปัญญา” บางทีใช้เรียกวิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์ ที่มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “วิธีคิดแบบแก้ปัญหา” ซึ่งในที่นี้ใช้เรียกวิธีคิดแบบอริยสัจ เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงเห็นควรยกวิธีคิดดังกล่าวมาเสนอ^{๑๔} ได้แก่

วิธีการแบบวิทยาศาสตร์ (Science Method) มี ๕ ขั้นตอน คือ

- (๑) การกำหนดปัญหาให้ถูกต้อง (Location of Problems)
- (๒) การตั้งสมมติฐาน (Setting up of Hypothesis)
- (๓) การทดลองและเก็บข้อมูล (Experimenttation and Gathering of Data)
- (๔) การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data)
- (๕) การสรุปผล (Conclusion)

อย่างไรก็ตาม การคิดวิธีนี้ มีการสืบสาวสาเหตุเป็นส่วนสำคัญด้วย แต่เอาแฝงไว้ในขั้นที่ (๒) เพราะบางครั้งสาเหตุที่คาดนั้นเองเป็นตัวสมมติฐาน บางครั้งสาเหตุบ่งถึงสมมติฐานไปด้วยในตัว แต่ก็มีข้อแย้งว่า ในหลายกรณี สาเหตุไม่บ่งชัดถึงสมมติฐาน และต้องตั้งสมมติฐานเพื่อไว้หลายข้อ

ส่วนวิธีคิดพิจารณาแบบอริยสัจ (แสง) แยกการสืบหาสาเหตุเป็นขั้นหนึ่ง และจัดขั้นทั้งหมดออกเป็น ๒ ระดับ เทียบให้เห็นนี้

ก. กระบวนการ (ตามสภาวะ) ซึ่งในตอนนี้อยู่ในขั้นเป็นความคิด คือ คิดให้ตรงความจริงก่อน

^{๑๔} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม, หน้า ๗๓๑-๗๓๒.

(๑) **ขั้นกำหนดทุกข์** เพื่อให้รู้ทุกข์หรือปัญหาว่า คือ อะไร อยู่ที่ไหน มีขอบเขตเพียงใด (=ขั้นกำหนดปัญหา)

(๒) **ขั้นสืบสาวสมุทัย** เพื่อห้ยังสาเหตุของทุกข์หรือปัญหานั้น (=ไม่แยกต่างหาก)

(๓) **ขั้นแก่งิโรธ** เพื่อให้เห็นกระบวนการที่แสดงว่าการดับทุกข์แก้ปัญหานั้นไปได้หรือไม่เพียงใด (=ขั้นตั้งสมมติฐาน)

ข. กระบวนวิธี (ของมนุษย์) ที่จะต้องลงมือปฏิบัติ

(๔) **ขั้นเพ็็นห้ามรรค** แยกย่อยออกได้ ๓ ขั้น คือ

-มรรค ๑ : **เอสนา** เป็นขั้นตอนแสวงหาข้อพิสูจน์/ทดลอง = ขั้นทดลองและเก็บข้อมูล

-มรรค ๒ : **วิมังสา** เป็นขั้นตอนตรวจสอบ เลือกเก็บข้อมูลที่ถูกต้องเป็นจริง = ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

-มรรค ๓ : **อนุโพร** เป็นขั้นตอนแยกกันข้อที่ผิดออก จับหรือเพ็็นได้มรรคแท้ ซึ่งนำไปสู่ผล คือ แก้ปัญหานั้นได้ = ขั้นสรุปผล

ดังนั้น เมื่อจะนำวิธีคิดเหล่านี้ไปใช้พึงตระหนักถึงขั้นตอนและวิธีการให้ชัดเจน เพื่อจะได้ประโยชน์อย่างแท้จริง แม้ในกรณีการแก้ปัญหาคาถิมสุราก็เช่นกัน มีวิธีคิดตามทฤษฎีดังกล่าว ต่อไปนี้

(๑) **ขั้นกำหนดทุกข์** ก็คือ สุรา เป็นปัญหาของโรคและอันตรายต่างๆ มาสู่คนเรา

(๒) **ขั้นสืบสาวสมุทัย** ก็คือ สาเหตุของการดื่มสุรามาจากหลายปัจจัย เช่น อยากลองดื่ม ดื่มเพื่อเข้าสังคม ดื่มเพราะเพื่อนแนะนำ ดื่มเพื่อเป็นกระษัยทานอาหารอร่อย

(๓) **ขั้นแก่งิโรธ** เช่น หากเลิกดื่มสุราได้แล้ว ไม่ต้องเสียสุขภาพ ไม่เสียเงิน

(๔) **ขั้นเพ็็นห้ามรรค**

ก. **ขั้นเอสนา** คือ แสวงหาข้อมูลว่า สุรามีโทษอย่างไร เพียงใด

ข. **ขั้นวิมังสา** คือ สังเกตว่าคนดื่มกับคนไม่ดื่มมีพฤติกรรมต่างกันอย่างไร และปฏิบัติหน้าที่การงานให้ผลต่างกันอย่างไร การมีสติ ไม่มีสติเป็นอย่างไร

ค. **ขั้นอนุโพร** คือ การรู้โทษของสุราตามเป็นจริงและสามารถที่จะเลิกได้อย่างเด็ดขาดด้วยตนเอง มองเห็นภัยอันเกิดแต่สุราทุกชนิด ไม่ยินดี ไม่เสพอีกต่อไป

๓.๓ ผลกระทบของการดื่มสุรา

ผลกระทบอันสืบเนื่องจากการดื่มสุราในสังคมไทยปัจจุบัน เป็นที่น่าวิตกและน่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลสำคัญต่างๆ มีวันหยุดติดต่อกันหลายวัน ผู้ดื่มมักถือโอกาสเช่นนี้ ดื่มกันอย่างแพร่หลาย และมีความเสี่ยงต่ออันตรายในการขับขีรถยนต์ ดังจะเห็นได้จากสถิติในแต่ละปี เช่น เทศกาลวันขึ้นปีใหม่ จะมีผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุรถยนต์นับร้อยๆ ราย วันสงกรานต์ ก็เช่นกัน มีจำนวนไม่น้อยกว่าปีละ ๔๐๐ – ๕๐๐ รายเลยทีเดียว

สุรา จึงเป็นสาเหตุหลักของการเกิดอุบัติเหตุ ในการเดินทางของประชาชนส่วนใหญ่ที่ประมาท และไม่ได้พิจารณาเห็นโทษของสุรา จึงทำให้ประเทศไทยของเราต้องสูญเสียบุคลากรที่อยู่ในวัยทำงาน ไปปีละไม่น้อย และสูญเสียทรัพย์สิน ชีวิต เสียเวลา หรืออาจจะทำให้พิการ ทูพพลภาพ เป็นต้น ดังนั้น สุราที่ถูกดื่มเข้าไปโดยไม่มีสติของผู้ดื่มนั้น จึงทำให้เกิดผลกระทบในด้านต่างๆ ตามมา คือ ผลต่อสุขภาพร่างกาย ผลต่อครอบครัว ผลต่อสังคม ผลต่อเศรษฐกิจ และผลต่อศีลธรรม จริยธรรม ความเป็นมนุษย์ ดังนั้น ผู้วิจัย ได้วางกรอบแนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบของสุราใน ๕ ประเด็นสำคัญด้วยกัน คือ ผลต่อสุขภาพ, ผลต่อครอบครัว, ผลต่อสังคม, ผลต่อเศรษฐกิจ และผลต่อหลักศีลธรรม จริยธรรม

๓.๓.๑ ความนำเกี่ยวกับสุขภาพ

ประไพศรี ศิริจักรวาลแห่งสถาบันวิจัยโภชนาการ มหาวิทยาลัยมหิดล ได้ให้ทัศนะเรื่อง สุขภาพดีของคนไทย” ไว้ ตามหลักบัญญัติโภชนาการที่ถูกต้อง ๕ ข้อ มีเนื้อหาสาระที่แสดงในบทความมติชน^{๑๕} ต่อไปนี้

ความจริงที่ว่า ความไม่มีโรค เป็นลาภอันประเสริฐ ยังเป็นคำพูดที่ไม่ล้าสมัย เพราะคงไม่มีใครปฏิเสธว่า การมีสุขภาพดี มีค่ากว่าการได้ลาภเป็นเงินเป็นทองด้วยซ้ำไป เพราะแม้ว่า จะมีเงินมากองจนท่วมตัว ก็ไม่สามารถซื้อสุขภาพที่ดีคืนมาได้ สุขภาพเป็นสิ่งที่ไม่มีใคร... นอกจากตัวเราเท่านั้น ที่จะเป็นผู้กำหนด เป็นสิ่งที่เราเลือกได้ แต่เราได้เลือกแล้วหรือยัง มองย้อนกลับไปดูว่าที่ผ่านมา เราดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องหรือเปล่า เราสนใจเรื่องอาหารการกินมากน้อยแค่ไหน เรากินเพื่ออยู่ไปวันๆ หรือเรามีความสุขกับการกินมากจนเกินไป ถ้าเป็นเช่นนั้น คงถึงเวลาแล้วที่เราต้องรีบปรับตัว และไม่ปล่อยปละละเลยกับการ

^{๑๕} ประไพศรี ศิริจักรวาล, “สุขภาพดี ... คุณเอง เป็นผู้กำหนด”, มติชน ตอนที่ ๓, (๕ ตุลาคม ๒๕๔๖)

ดูแลรักษาสุขภาพให้แข็งแรงอยู่เสมอ เพราะหากเป็นปัญหาขึ้นมาแล้ว อาจสายเกินแก้ แต่เมื่อพูดถึงการดูแลสุขภาพ เรื่องอาหารการกิน ดูเหมือนจะเป็นเรื่องที่เราเห็นได้ชัดเจนกว่าเรื่องอื่น

ดังนั้น การจัดปรับพฤติกรรมการกินให้ถูกต้อง ถูกหลักโภชนาการที่ดี กินอาหารที่ถูกสุขลักษณะ กินเป็นเวลา ที่สำคัญ คือ กินให้พอดีและกินให้หลากหลาย ก็สามารถลดความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยไปได้มากกว่าครึ่งหนึ่งแล้ว ในการทำความเข้าใจ เรื่องการกินอาหาร เพื่อสุขภาพที่ดีและห่างไกลโรคต่างๆ ที่เกิดจากการกินได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ลองสำรวจตัวเองว่ามีพฤติกรรมกิน อาหาร เพื่อสุขภาพมากน้อยแค่ไหน จากโภชนบัญญัติ ๘ ข้อต่อไปนี้

๑. กินอาหารให้ครบ ๕ หมู่ แต่ละหมู่ให้หลากหลาย ไม่ซ้าซาก เพื่อความเพียงพอของสารอาหารและไม่สะสมสารพิษ ในร่างกาย และหมั่นดื่มน้ำหนักตัว
๒. กินข้าวเป็นอาหารหลักสลับกับอาหารประเภทแป้งเป็นบางมื้อ และเพื่อคุณค่าที่มากกว่า
๓. กินพืชผักให้มากและกินผลไม้เป็นประจำ เพื่อให้ได้วิตามิน ใยอาหารและสารป้องกันอนุมูลอิสระ
๔. กินปลา เนื้อสัตว์ไม่ติดมัน ไข่ ถั่วเมล็ดแห้งเป็นประจำ คนทั่วไปที่สุขภาพดีไม่มีปัญหาคอเลสเตอรอลสูงกินไข่ได้วันละ ๑ ฟอง ผู้สูงอายุกินไข่ได้วันเว้นวัน ถั่วเหลืองและผลิตภัณฑ์ที่ทำจากถั่วเหลืองเป็นอาหารเพื่อสุขภาพควรกินเป็นประจำ
๕. ดื่มนมให้เหมาะสมตามวัย นมที่ไขมันต่ำหรือนมถั่วเหลือง จะให้ประโยชน์มากทำให้ไม่มีไขมันสะสม
๖. กินอาหารที่มีไขมันแต่พอควร ลดการกินอาหารผัดและทอดปรุงอาหารด้วยวิธีต้ม นึ่ง อบ แทน
๗. หลีกเลี่ยงการกินอาหารรสหวานจัด และเค็มจัด เพื่อลดความเสี่ยงโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง
๘. กินอาหารที่สะอาดปราศจากการปนเปื้อน เลือกซื้ออาหารปรุงสุกใหม่ๆ ล้างผักให้สะอาดก่อนปรุง
๙. งดหรือลดเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ เพราะบั่นทอนสุขภาพและเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ

ด้วยเหตุนี้ โภชนบัญญัติทั้ง ๘ ข้อ นี้ บอกถึงการกินดี กินอย่างถูกต้อง ส่วนเรื่อง การนำไปปฏิบัติจริงๆ เราจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับ ปริมาณของอาหารที่จะกินให้เหมาะสมด้วย ใครควรจะกินมากกินน้อยแค่ไหน ขึ้นอยู่กับ อายุ เพศ และกิจกรรมที่ต้องการ มีการใช้ พลังงาน มากน้อยต่างกันของแต่ละคน

๓.๓.๒ ผลกระทบของการดื่มสุราที่มีต่อสุขภาพ

เครื่องดื่มที่ผสมแอลกอฮอล์นั้น ได้ทำร้ายตัวเองและสังคม โทษและผลเสียจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น ในหลายมิติ สรุปลักษณะของผู้ที่ดื่มประจำทุกวัน ใน ปริมาณ ๒๐.๐ - ๓๕.๕ กรัมของแอลกอฮอล์บริสุทธิ์ หรือเทียบได้กับเบียร์ ๑ - ๒ ขวด /ต่อวัน จะมีความเสี่ยงมากกว่าผู้ที่ไม่ได้ดื่มในเรื่องต่างๆ ต่อไปนี้

- (๑) แอ้ง ผู้ดื่มเสี่ยงมากกว่าผู้ไม่ดื่ม ๑.๓๖ เท่า
- (๒) มารดาคลอดทารกน้ำหนักต่ำ เสี่ยง ๑.๔๐ เท่า
- (๓) มะเร็งปากและช่องปาก เสี่ยง ๑.๘๕ เท่า
- (๔) มะเร็งหลอดอาหาร เสี่ยง ๒.๓๘ เท่า
- (๕) มะเร็งตับ เสี่ยง ๓.๐๓ เท่า
- (๖) มะเร็งเต้านม (อายุน้อยกว่า ๔๕ ปี) เสี่ยง ๑.๔๑ เท่า (อายุ มากกว่า ๔๕ ปี) เสี่ยง ๑.๓๘ เท่า
- (๗) มะเร็งอื่นๆ เสี่ยง ๑.๓๐ เท่า
- (๘) ความดันโลหิตสูง เสี่ยง ๒.๐๐ เท่า
- (๙) ตับแข็ง เสี่ยง ๕.๕๐ เท่า
- (๑๐) หัวใจเต้นผิดปกติ เสี่ยง ๒.๒๑ เท่า^{๑๖}

อย่างไรก็ตาม เครื่องดื่มที่ผสมแอลกอฮอล์ เอทิลแอลกอฮอล์ เป็นสารที่มี คุณสมบัติที่สามารถละลายในน้ำและในไขมันได้ดี เมื่อนำมาผสมกับน้ำหรือโซดาแล้วดื่ม จะสามารถดูดซึมได้ทันทีเช่นเดียวกับน้ำ ดังนั้น เมื่อดื่มแอลกอฮอล์ชนิดต่าง ๆ เข้าสู่ปาก แอลกอฮอล์จะซึมผ่านเข้าสู่ร่างกายอย่างรวดเร็ว โดยแอลกอฮอล์ส่วนใหญ่จะถูกดูดซึมใน กระเพาะอาหาร ประมาณ ๒๐-๓๐% ที่เหลือจะดูดซึมในลำไส้เข้าสู่ตับแล้วถูกย่อยเผาผลาญ

^{๑๖} สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.), “แอลกอฮอล์ ทำร้ายตัวเองและสังคม”, ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๔๙, <[http : www. thaihealth.or.th/cms/detail.php.htmiv](http://www.thaihealth.or.th/cms/detail.php.htmiv) <26-July-49>.

ในตัว บางส่วนจะถูกดูดซึมเข้าสู่หัวใจ และกระแสเลือดภายในเวลาเพียง ๕ นาที และอวัยวะต่าง ๆ ทั่วร่างกายภายใน ๑๐-๓๐ นาที แล้วถูกขับออกทางลมหายใจ ปัสสาวะ และเหงื่อ

ดังนั้น การตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ในร่างกาย สามารถวัดได้หลายทางทั้งทางลมหายใจ เลือด และปัสสาวะ ทั้งนี้จะสามารถตรวจพบแอลกอฮอล์ในเลือดได้ภายในเวลา ๕ นาที หลังจากเริ่มดื่ม และเริ่มก่อให้เกิดปฏิกิริยาต่ออวัยวะทั่วร่างกาย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

๑. ช่องปากและลำคอ การดื่มแอลกอฮอล์ จะเกิดความระคายเคืองอย่างที่น่าก่อกวน เรียกว่า “เหล้าบาดคอ”

๒. ผิวหนังและหลอดเลือด ฤทธิ์ของแอลกอฮอล์จะส่งผลให้เห็นชัดเจน ตั้งแต่ผิวหนังที่เปลี่ยนไป และหลอดเลือดที่ขยายตัวจากฤทธิ์ของแอลกอฮอล์จะทำให้ผู้ดื่มหน้าแดง ตัวแดง ในทางตรงข้าม ผู้ดื่มบางรายอาจมีอาการเส้นเลือดหดตัวทำให้หน้าซีด ซึ่งเป็นอันตรายต่อชีวิตมากกว่า

๓. สมอ แอลกอฮอล์มีพิษโดยตรงต่อสมอ ทำให้สมอขยายตัวเกิดอาการ เรียกว่า “สมอบวม” นานเข้าจะเกิดการสูญเสียของเหลวในเซลล์สมอเซลล์ลิบเหี่ยว เสื่อม และตาย

๔. หัวใจ การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทำให้หัวใจถูกกระตุ้นเพื่อสูบน้ำโลหิตเร็วขึ้น หัวใจจะทำงานหนักขึ้น ในระยะยาว การทำงานของกล้ามเนื้อหัวใจจะแปรปรวน เมื่อหัวใจทำงานหนักขึ้น กล้ามเนื้อหัวใจจะเริ่มหนาขึ้น เกิดโรคหัวใจโตจนกระทั่งหัวใจวายหรือหัวใจล้มเหลวในที่สุด

๕. ภาวะพิษอาหาร โรคที่พบได้บ่อยในหมู่นักดื่ม คือ โรคภาวะพิษอาหาร เพราะแอลกอฮอล์แม้ในระดับความเข้มข้นต่ำเพียงร้อยละ ๑๐ ก็ทำให้การกระตุ้นน้ำย่อยในภาวะพิษอาหาร ส่งผลให้เกิดแผลทั้งในภาวะพิษอาหารและลำไส้ ขณะที่แอลกอฮอล์ที่มีความเข้มข้นสูง จะทำให้เกิดอาการเยื่อบุภาวะพิษอาหารอักเสบ เฝิบปล้น ดังนั้น หากดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ติดต่อกันเป็นเวลานาน จะทำให้มีเลือดออกในภาวะพิษอาหาร อาเจียนเป็นสีดำ อุจจาระดำ และอาการที่น่ากลัวอาจเกิดขึ้นได้ในผู้ดื่มบางรายก็คือ การฉีกขาดของเยื่อหลอดอาหาร ซึ่งเกิดจากการอาเจียนหรือขย้อนอย่างรุนแรง กรณีเช่นนี้ ผู้ป่วยจะอาเจียนมีเลือดปนออกมาบ่อยๆ ทำให้เสียเลือดมากอาจ ต้องรักษาโดยการผ่าตัดเย็บรอยฉีกขาดของเยื่อบุดังกล่าว

๖. **ตับ** แอลกอฮอล์เป็นสารพิษที่ร่างกายไม่ต้องการ และถูกย่อยโดยตับ ฉะนั้นตับซึ่งเป็นอวัยวะที่ได้รับพิษจากแอลกอฮอล์มากที่สุด เซลล์ของตับที่ถูกทำลายจะมีไขมันเข้าไปแทนที่ หากถูกทำลายมากขึ้นจะทำให้เกิดการคั่งของไขมันในตับ ซึ่งเป็นสาเหตุแรก ๆ ของอาการตับอักเสบ เมื่อเซลล์ตับตายลงถึงระดับหนึ่ง จะมีการสร้างพังผืดขึ้นที่บริเวณนั้น ในลักษณะคล้ายแผลเป็น ทำให้เนื้อตับที่เคยอ่อนนุ่มจะแข็งตัวขึ้น เกิดอาการที่เรียกว่า “ตับแข็ง” การสูญเสียเซลล์ตับทุกเซลล์ เป็นการสูญเสียที่ถาวร และไม่มีการสร้างขึ้นทดแทน เพราะฉะนั้น ยิ่งเนื้อตับถูกทำลายมากเท่าใด โอกาสที่ผู้ป่วยจะเสียชีวิตยังมีมากขึ้นเท่านั้น โปรระลึกไว้เสมอว่า เซลล์ของตับถูกทำลายไป พร้อมกับทุกหยดของแอลกอฮอล์ที่ดื่ม และตับต้องทำงานหนัก เพื่อขจัดสารพิษแปลกปลอมออกจากร่างกาย เพราะฉะนั้น ถ้าไม่ยอมให้ตับซึ่งเปรียบเสมือนเป็นกองบัญชาการสูงสุด ต้องสูญเสียกำลังไป ควรงดดื่มดีที่สุด

๗. **ไอคิวลดเพราะดื่มหนัก** มีรายงานการวิจัยในประเทศไทยที่ระบุว่า การดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ตั้งแต่อายุน้อย ทำให้ผู้ดื่มมีระดับเชาวน์ปัญญาลดลง การวิจัยดังกล่าว คือ การวิจัยเรื่องความเสี่ยงของเชาวน์ปัญญาในผู้ป่วยจิตเวชสุราของโรงพยาบาลสมเด็จพระยา^{๑๑}

๘. **ก่อให้เกิดโรคจิต** จากการศึกษาขององค์การอนามัยโลกพบว่า ๑ ใน ๓ ของผู้ป่วยทางจิตในแต่ละประเทศ มีสาเหตุมาจากแอลกอฮอล์ สารพิษที่เกิดจากการเผาผลาญแอลกอฮอล์ในร่างกาย คือ “เตตราไฮโดรไอโซควิโนลิโนลีนส์” ซึ่งสารนี้จะเข้าไปทำลายสารเคมีในสมองที่ช่วยให้คนเรารู้สึกเป็นปกติสุขและสงบ เพราะเหตุนี้คนที่ติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จึงมักมีจิตใจและอารมณ์อ่อนไหว มีความอดทนต่อสิ่งต่าง ๆ ลดน้อยลง ขาดสมาธิ สุดท้ายนำไปสู่บุคลิกภาพที่เสื่อมโทรมและมีอาการต่างๆ ได้แก่

(๑) ผู้ที่ดื่มเรื้อรังจะมีอาการฝ่อลีบของสมองส่วนนอก (cortex) ซึ่งมีผลทำให้เกิดอาการ เสื่อมทางจิต

(๒) โรคจิตจากการดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์มีหลายอาการ และมักจะรักษาให้หายขาดได้ยาก ได้แก่ โรคประสาทหลอน โรคหวาดระแวง โรคความจำเสื่อม โรคซึมเศร้า โรคหวาดกลัวผิดปกติ เป็นต้น

^{๑๑} องค์การเครือข่ายงดเหล้า, ความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, ๒๕๔๗), หน้า ๒๓.

(๓) อาการทางจิตที่เกิดขึ้นในผู้ดื่มอย่างชัดเจน คือ ภาวะตื่นกลัวที่เรียกว่า “panic disorder” ซึ่งอาการนี้ จะนำไปสู่ภาวะแทรกซ้อนอื่นๆ ตามมา ได้แก่ อาการผิดปกติของหัวใจ ระบบประสาท และระบบกระเพาะอาหาร

(๔) โดยปกติภาวะกลัวเช่นนี้พบในอัตรา ๑-๒ คน จากประชากร ๑๐๐ คน แต่ในกลุ่มผู้ดื่มจนเข้าสู่ภาวะพิษสุราเรื้อรัง อัตราจะเพิ่มเป็น ๑๓-๕๐ คน ต่อ ๑๐๐ คน ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะไม่สามารถใช้ชีวิตตามปกติได้

๕. แอลกอฮอล์ทำให้แก่เร็วหย่อนยานก่อนวัย เครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ เป็นตัวการสำคัญที่ทำให้หิววัยเร็วเสื่อม ทั้งโดยฤทธิ์ของแอลกอฮอล์เอง และฤทธิ์ของสารกระตุ้นที่ผู้ผลิตผสม ซึ่งสารเหล่านี้จะกระตุ้นให้หิววัยเร็วเสื่อมอย่างเช่น หัวใจ ไต สมอง เป็นต้น ทำงานหนักเกินกว่าปกติ ทำให้หิววัยเร็วเสื่อมในร่างกายเสื่อมสภาพก่อนเวลาอันควร หรือหยุดทำงานเมื่อขาดการกระตุ้น ดังนั้น คนที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยเฉพาะผู้ที่ดื่มจัด จึงมักแก่ก่อนวัย และเมื่ออายุมากขึ้นก็อาจ “หมดสภาพ” ไปได้ง่าย ๆ รวมถึงการเสื่อมสมรรถภาพทางเพศก่อนวัยอันควร นั่นคือ ร่างกายจะหยุดการสร้างเซลล์สืบพันธุ์ ผลที่ตามมาคือ เต้านมเหี่ยว รังไข่ มดลูกเสื่อมสภาพเร็ว

๑๐. “แม่ดื่ม” อันตรายส่งถึงลูกในท้อง พิษของแอลกอฮอล์ สามารถส่งผ่านจากแม่ไปสู่ทารกในครรภ์ได้อย่างง่ายดาย แม้ว่าแม่จะดื่มเพียงเล็กน้อยก็ตาม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับทารกที่หิววัยเร็วเสื่อมต่าง ๆ ยังไม่เจริญเติบโตเต็มที่ พิษของแอลกอฮอล์ก็ยิ่งส่งผลในการทำลายมากขึ้น แอลกอฮอล์มีผลกระทบต่อการสร้างหิววัยเร็วเสื่อมของตัวอ่อนทารก โดยเฉพาะในระยะเวลา ๖-๘ สัปดาห์ เพราะฉะนั้น แม่ที่เป็นนักดื่มจึงมีโอกาสสูงที่จะทำให้ทารกที่เกิดมามีความพิการของหิววัยเร็วเสื่อมต่าง ๆ เช่น กระจก หัวใจ ไต เป็นต้น มีร่างกายเล็กลีบ แคระแกรน และมีความเสี่ยงสูงที่ลูกจะปัญญาอ่อนแต่กำเนิด แอลกอฮอล์อาจทำให้เกิดการตกเลือดหรือแท้งได้ จากการศึกษากรณีผู้ป่วยแท้งบุตร พบว่าหลายรายมีประวัติดื่มยาอดงเหล้า ซึ่งส่วนใหญ่ใช้แอลกอฮอล์เป็นตัวทำลาย แม้ว่ายาดังกล่าวจะโฆษณาว่ามีสรรพคุณในการบำรุงครรภ์ก็ตาม ในทางการแพทย์พบว่า แม่ที่ดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ขณะตั้งครรภ์จะทำให้เกิดความผิดปกติต่อลูกในครรภ์ได้อย่างมาก นับตั้งแต่ก่อนคลอด คือ แท้ง ทารกเสียชีวิตขณะคลอด หรือคลอดออกแล้วร่างกายไม่สมบูรณ์ ประกอบ รวมถึงมีพัฒนาการช้าในช่วงหลังคลอด

๑๑. พืชแอลกอฮอล์ก่อให้เกิดความผิดปกติ แอลกอฮอล์สามารถทำให้เกิดความผิดปกติบางอย่าง หรือครบทั้ง ๑๐ อย่างแก่ทารก ได้แก่ น้ำหนักน้อยกว่าเกณฑ์ปกติ ปากแห้ง เพดานโหว่ ดวงตาและกรามมีขนาดเล็กกว่าปกติ สมองเล็กกว่าปกติ หัวใจผิดปกติแต่กำเนิด แขน-ขา เจริญเติบโตผิดปกติ ความสามารถในการดูดน้อยกว่าทารกปกติ ร้องกวนโยเยง่าย รูปร่างแคระแกรน นอนหลับยาก ระดับสติปัญญา (ไอคิว) ต่ำกว่าปกติ

มีผลการวิจัยในประเทศสวีเดน พบว่า ถ้าแม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำ ขณะตั้งครรภ์ จะส่งผลให้ลูกมีโอกาสติดเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ ในอนาคตได้มากกว่า เด็กธรรมดาถึง ๔ เท่า กล่าวคือ ถ้าแม่ไม่ดื่มโอกาสที่ลูกจะเติบโตเป็นนักดื่มมีเพียงร้อยละ ๒.๘ แต่ถ้าแม่ดื่ม^{๑๔} ลูกในครรภ์ที่เกิดมาติดเหล้าถึงร้อยละ ๑๐.๓

๑๒. การตายที่สัมพันธ์กับการบริโภคแอลกอฮอล์ องค์การอนามัยโลก (๒๐๐๔) ระบุว่า การเจ็บป่วยและเสียชีวิตก่อนวัยอันควรที่สัมพันธ์กับการดื่มสุรา คือ โรคทางจิตประสาท ๓๘ % การบาดเจ็บที่ไม่ได้ตั้งใจ ๒๗ % การบาดเจ็บโดยจงใจ ๑๓ % โรคระบบทางเดินอาหาร ๘ % โรคมะเร็ง และโรคหัวใจและหลอดเลือด ๗ % ด้วยเหตุนี้ การเสียชีวิตของประชากรโลก ๕ ใน ๑๐๐ คน เกิดจาก เครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์และเป็นสาเหตุของโรค และการบาดเจ็บมากกว่า ๖๐ ชนิด^{๑๕}

๓.๓.๓ ผลกระทบของการดื่มสุราที่มีต่อครอบครัว

ครอบครัวไม่เพียงเป็นหน่วยสังคมแรก ที่มีอิทธิพลต่อการเป็นคนดื่ม หรือไม่ดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ แต่ครอบครัวยังเป็นหน่วยสังคมที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดจากการดื่มของคนในบ้าน ดังต่อไปนี้

๑. **เพิ่มค่าใช้จ่ายในบ้าน** ในสภาพสังคมปัจจุบันแทบทุกครอบครัวสามีภรรยาต่างก็ต้องช่วยกันทำงานเพื่อเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัว และหาเงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน ซึ่งก็มีอยู่มากมาย จนต้องทำงานกัน “ตัวเป็นเกลียว” แทบทุกบ้านอยู่แล้ว ยิ่งถ้าสมาชิกคนใดคนหนึ่งในบ้านริอ่านเป็นนักดื่ม ก็จะเพิ่มรายจ่ายขึ้นมากับสิ่งที่ไม่มิประโยชน์ และซ้ำร้ายยังมีโทษอื่น ๆ ตามมาอีกมาก

^{๑๔} องค์การเครือข่ายงดเหล้า, ความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์, หน้า ๒๗.

^{๑๕} ศูนย์บำบัดรักษาเสพติดขอนแก่น, “อุบัติการณ์และแบบแผนการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเด็กเยาวชนในสถานศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภายหลังนโยบายคุ้มครองเด็ก”, งานวิจัยอิสระ : สถาบันชัยฤทธิ์ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๔๘, หน้า ๒๒.

๒. เกิดการทะเลาะเบาะแว้งทำร้ายร่างกาย ถ้าพ่อหรือแม่ตีเครื่องตีผสม แอลกอฮอล์ แน่นนอนว่าครอบครัวย่อมหาความสงบได้ยาก เพราะเมื่อแอลกอฮอล์เข้าปาก สติยังคิดก็ไม่เต็มร้อย ความอดทนต่อสิ่งต่างๆ ลดลง การทะเลาะวิวาทเกิดขึ้นได้ง่าย เรื่องเล็กกลายเป็นเรื่องใหญ่ มีการทุบตีทำร้ายกันจนบาดเจ็บทั้งร่างกายและจิตใจ และผู้ได้รับผลกระทบอย่างเต็มที่ก็คือ ลูก ซึ่งเมื่อเขาเติบโตไปในวันข้างหน้า เขาจะเกิดความเคยชินกับพฤติกรรมทำนองนี้และดูดซับความรุนแรงเอาไว้ในบุคลิกภาพของตนเอง

๓. แอลกอฮอล์ทำลายอนาคตครอบครัวทุกด้าน จากงานวิจัยของมูลินนิซิเพื่อนหญิง เรื่อง แอลกอฮอล์ในฐานะปัจจัยร่วมก่อความรุนแรงในครอบครัว (๒๕๔๕) พบว่า เครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ทำให้เกิดปัญหาในครอบครัว ๓ ด้าน คือ

(๑) ปัญหาสุขภาพ เช่น สมรรถภาพของร่างกายและจิตใจลดลง เพราะบาดเจ็บตามร่างกายจากการทุบตี คิดมาก อารมณ์เสื่อง่าย ซึมเศร้า คิดสั้น ประสิทธิภาพการทำงานลดลง เป็นโรคต่างๆ

(๒) ปัญหาการใช้ความรุนแรง เช่น เกิดการทะเลาะเบาะแว้ง ต่ำว่ากันด้วยถ้อยคำหยาบคายระหว่างคนในครอบครัวเดียวกัน เกิดการละเมิดสิทธิทางเพศ และทำลายสิ่งของ

(๓) ปัญหาทางเศรษฐกิจ ครอบครัวจะเริ่มมีปัญหาเรื่องรายได้ ตั้งแต่ระดับไม่มีเงินเก็บรายได้ไม่พอใช้จ่าย จนกระทั่งถึงขั้นเป็นหนี้สินในที่สุด

๔. ถ้าพ่อแม่ตี ลูกเสี่ยงเป็นโรคซึมเศร้า การเผชิญหน้ากับการทะเลาะเบาะแว้งระหว่างพ่อแม่จากการมีเมมา ทำให้เด็กเกิดความตึงเครียดด้านอารมณ์ เกิดความรู้สึกหวาดกลัว ตกใจ โดดเดี่ยว ไม่สบายใจ ขณะเดียวกัน พ่อแม่ที่มีความเครียด ก็จะไม่สามารถตอบสนองด้านอารมณ์ให้กับเด็กได้ จากการรวบรวมข้อมูล พบว่า เด็กในครอบครัวที่พ่อแม่ตีเครื่องตีผสมแอลกอฮอล์มีแนวโน้มจะเกิดโรคซึมเศร้ามากกว่าครอบครัวทั่วไป และเด็กมีพัฒนาการด้านการเรียนรู้ช้า มีปัญหาเรื่องการเรียนรู้^{๒๐}

^{๒๐} ศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดขอนแก่น, “อุบัติการณ์และแบบแผนการตีเครื่องตีผสมแอลกอฮอล์ของเด็กเยาวชนในสถานศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภายหลังนโยบายคุ้มครองเด็ก”, หน้า ๒๓.

๓.๓.๔ ผลกระทบของการดื่มสุราที่มีต่อสังคม

องค์การอนามัยโลก คาดประมาณว่า ร้อยละ ๓๐ ของการตายจากมะเร็งหลอดอาหาร โรคตับ โรคซั๊ก อุบัติเหตุจากรถ ฆาตกรรม และการบาดเจ็บโดยเจตนา มีสาเหตุจากการดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ ในกลุ่มประเทศยุโรปที่มีอัตราการบริโภคพอๆ กับคนไทยนั้น ๑ ใน ๔ ของการตายในผู้ชายอายุระหว่าง ๑๕ - ๒๕ ปี นั้น มีสาเหตุมาจากการดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์

ปัญหาจากแอลกอฮอล์ในสังคมไทย แอลกอฮอล์เป็นสาเหตุการตายอันดับหนึ่งของอุบัติเหตุจากรถ (ร้อยละ ๕๐ เกิดจากคนเมาแล้วขับรถ) นอกจากนี้ แอลกอฮอล์เป็นภาระโรค (disease burden : ตายก่อนวัยอันควรบวกสูญเสียจากการเจ็บป่วย) อันดับที่ ๓ ของคนไทยในปี ๒๕๔๒ และอันดับที่ ๑ ของประชากรในประเทศกำลังพัฒนา โดยมากกว่ายาเสพติดประมาณ ๕ เท่า แอลกอฮอล์เป็นสาเหตุสำคัญของปัญหาความรุนแรงในครอบครัว แอลกอฮอล์เป็นสะพานเชื่อมไปสู่ยาเสพติด เพศสัมพันธ์และอาชญากรรม

แม้ว่าหน้าที่สำคัญ ในการเกิดมาเป็นมนุษย์ ก็คือ ช่วยเหลือทำประโยชน์ให้กับชุมชนหรือสังคมของตัวเองและไม่ทำตัวให้เป็นปัญหา หรือสร้างภาระให้กับสังคม ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม นี่คือน้ำหนักของ “พลเมืองดี” แล้วรู้หรือไม่ว่าการดื่มแอลกอฮอล์ที่ใครๆ มักพูดกันว่าเป็นสิทธิส่วนตัวนั้น แต่พอดื่มจนเมา (หรือดื่มถึงขั้นเป็นโรค) ผลกระทบย่อมเกิดขึ้นเป็นวงกว้าง และสร้างความสูญเสียต่อสังคมหลายประการ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

๑. **เพิ่มภาระแก่โรงพยาบาล** ในความเป็นจริงโรงพยาบาลทุกแห่งของรัฐต่างทำงานกันหนักอยู่แล้ว เพื่อรักษาผู้ป่วยที่มีจำนวนมากในแต่ละวัน แต่ปรากฏว่าทุกวันนี้จำนวนผู้มารับการรักษาในโรงพยาบาลมากขึ้น เพราะเกิดอุบัติเหตุหรือการบาดเจ็บจากการทะเลาะวิวาท ดังนั้น จากการสำรวจในโรงพยาบาลชุมชน พบว่า ผู้บาดเจ็บจากอุบัติเหตุจากรถ และอุบัติเหตุเพราะเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มาอนรักษาด่วนนอกเวลาปกติ คิดเป็นร้อยละ ๕๐ จากผู้บาดเจ็บที่มารักษาด่วนนอกเวลาทำการทั้งหมด

๒. **แอลกอฮอล์เป็นสาเหตุให้เกิดคดีสารพัดรูปแบบ** มีการศึกษาพบว่า การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ก่อให้เกิดความรุนแรงและอาชญากรรมประมาณ ร้อยละ ๗ ของคดีอาญาทั้งหมด ซึ่งอยู่ในรูปแบบต่างๆ คือ ทำให้เสียทรัพย์ ๕๕ % ความผิดเกี่ยวกับเพศ ๓๕ % ความผิดต่อร่างกาย ๒๐ %

๓. “ดื่มแล้วขับ” เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุกว่าปกตินับร้อยเท่า หน่วยจัดการความรู้เพื่อถนนปลอดภัย คณะแพทยศาสตร์ รามาธิบดี (จรป.) ยืนยันระดับความเสี่ยงจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อนการขับรถว่า ทำให้มีโอกาสเกิดอุบัติเหตุมากกว่าปกติ ยิ่งถ้าระดับแอลกอฮอล์ในเลือดเข้มข้นมากเท่าใด ก็ยิ่งเพิ่มโอกาสเกิดอุบัติเหตุสูงมากขึ้นเท่านั้น

(๑) ระดับแอลกอฮอล์ ๒๐-๔๐ มก.% (ประมาณไม่เกิน ๑ ชั่วโมง หลังการดื่มเบียร์ ๑ขวด) จะเสี่ยงต่อการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุมากกว่าคนที่ไม่ได้ดื่ม ๓ - ๕ เท่า

(๒) ระดับแอลกอฮอล์ ๕๐-๗๐ มก.% เสี่ยงต่อการเสียชีวิตเพิ่มเป็น ๖-๑๗ เท่า

(๓) ระดับแอลกอฮอล์ ๑๐๐-๑๔๐ มก.% เสี่ยงต่อการเสียชีวิตเพิ่มเป็น ๒๕-๒๔๐ เท่า

(๔) ระดับแอลกอฮอล์เกิน ๑๕๐ มก.% เสี่ยงต่อการเสียชีวิตเพิ่มสูงเป็น ๓๐๐ เท่า

๔. เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทำลายสมรรถภาพการขับรถทุกด้าน มีผลวิจัยชัดเจนชี้ให้เห็นว่าแอลกอฮอล์ทำลายความสามารถในการจับพยานพาหนะในด้านต่างๆ ดังนี้

(๑) ทำให้การมองเห็นแคบลง มัวลง เห็นภาพซ้อน ในสภาพเช่นนี้ ผู้ขับขี่จะรับรู้การเคลื่อนไหวรอบตัวได้น้อยลง

(๒) ทำให้การสังการของสมองไปยังกล้ามเนื้อช้าลง เมื่อเกิดภาวะคับขันอาจแตะเบรกได้ช้ากว่าปกติ และหักหลบหลีกได้ช้ากว่าปกติ

(๓) ทำให้ลำพองใจ ในลักษณะ “เห็นสีบล้อ เป็นรถฮีโร่ หรือชาเล้งได้”^{๒๑}

๕. ความสูญเสียจากการ “เมาแล้วขับ” ตามปกติอุบัติเหตุทางถนน หรืออุบัติเหตุในส่วนอื่น ๆ ก็เกิดขึ้นมากมายเป็นประจำทุกวันอยู่แล้ว ยิ่งถ้ามีการดื่มแล้วไปขับรถ ความสูญเสียก็จะยิ่งเพิ่มขึ้นในหลาย ๆ ส่วน เช่น มีผู้บาดเจ็บ พิการ และเสียชีวิต เป็นจำนวนมากขึ้นจากอุบัติเหตุรถชนกันบนถนน จากข้อมูลของกระทรวงสาธารณสุข และสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาแห่งประเทศไทย ระบุว่า คนไทยเสียชีวิตจากอุบัติเหตุ เฉลี่ยถึง ๒ คนต่อชั่วโมง

จากรายงานผลการศึกษาทางการแพทย์ทำให้คาดคะเนได้ว่า บ้านเรามีจำนวนคนพิการเพิ่มขึ้นปีละกว่า ๔,๐๐๐ คน เนื่องจากอุบัติเหตุจราจร โดยที่บางคน อาจจะยังพอทำงานช่วยเหลือตัวเองได้บ้าง และอีกบางส่วน พิการมากจนสูญเสียทั้งอาชีพและรายได้ทั้งหมด ถ้าหากใครเจอแบบนี้ชีวิตก็เหมือนตกรกทั้งเป็นเลยทีเดียว^{๒๒}

^{๒๑} ศูนย์บำบัดรักษาเสพติดขอนแก่น, “อุบัติเหตุและแบบแผนการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเด็กเยาวชนในสถานศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภายหลังนโยบายคุ้มครองเด็ก”, หน้า ๒๔- ๒๕.

๖. ความรุนแรงของปัญหาจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เหตุผลของการดื่มของคนส่วนใหญ่อาจต้องการเพียงแค่คลายเครียด และความสนุกสนาน ในกลุ่มเพื่อนฝูงชั่วคราว แต่ผลพวงหลังการดื่มอาจจะให้บทเรียนที่เจ็บปวดไปตลอดชีวิต การดื่มแอลกอฮอล์เป็นสาเหตุการตายอันดับ ๑ ของอุบัติเหตุจราจร (ร้อยละ ๕๐ เกิดจาก คนเมาขับรถ) นอกจากนี้ การดื่มแอลกอฮอล์เป็นสาเหตุการเจ็บป่วยอันดับ ๓ ของคนไทย รองจากการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย และบุหรี่ เป็นสาเหตุสำคัญของปัญหาความรุนแรงในครอบครัว เป็นสะพานเชื่อมไปสู่ยาเสพติดชนิดอื่นๆ เพศสัมพันธ์ ความปลอดภัย และอาชญากรรม

๗. แอลกอฮอล์กับอุบัติเหตุ จากรายงานการเฝ้าระวังการบาดเจ็บรุนแรงจากอุบัติเหตุขนส่งในวันหยุดปีใหม่ของสำนักกระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค พบว่า ร้อยละ ๗๒.๗ ของผู้บาดเจ็บรุนแรงจากยานพาหนะทุกประเภท นิยมดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อนเกิดเหตุ และในปี ๒๕๔๗ มีผู้บาดเจ็บรุนแรงที่มีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อนเกิดเหตุ ถึงร้อยละ ๔๔.๒ สูงกว่าปี ๒๕๔๖ ซึ่งมีร้อยละ ๑๕.๒

๗.๓.๕ ผลกระทบของการดื่มสุราที่มีต่อเศรษฐกิจ

สังคมก็เหมือนครอบครัวใหญ่ หากสมาชิกในบ้านสร้างปัญหาขึ้น ก็ย่อมส่งผลกระทบต่อครอบครัวหรือสังคมโดยตรงเช่นกัน การดื่มแอลกอฮอล์ ไม่เพียงแค่เปลืองเงินส่วนตัวของผู้ดื่มเท่านั้นหากแต่ยังกระทบไปถึงเงินส่วนกลางของชาติด้วย หากคุณดื่มแล้วขับจนเกิดอุบัติเหตุ ดังนั้น พอสรุปความเสียหายในแง่มุมทางเศรษฐกิจได้ดังต่อไปนี้

๑. ดื่มแล้วเจ็บตายสร้างภาระหนักต่อระบบบริการสุขภาพ จากการรวบรวมสถิติผู้ประสบอุบัติเหตุบนท้องถนน พบว่า ในภาวะปกติ ร้อยละเกี่ยวข้องกับ การ “เมาแล้วขับ” และเพิ่มเป็นร้อยละ ๖๐ - ๖๕ ในช่วงเทศกาล เมื่อคำนวณเฉพาะค่าวัสดุสำหรับการรักษาพยาบาลผู้ป่วยหนักกลุ่มนี้ พบว่าต้องเสียค่าใช้จ่ายประมาณ ๓,๐๐๐- ๑๐,๐๐๐ บาทต่อราย และใช้จ่ายจะเพิ่มเป็น ๓ เท่า สำหรับการรักษาในโรงพยาบาลเอกชน

^{๒๒} สำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า, ความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์, หน้า ๓๔.

อย่างไรก็ตาม สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ได้วิเคราะห์ไว้ว่า หากสามารถลดอุบัติเหตุจราจรคนเมาได้ร้อยละ ๕๐ จะลดจำนวนผู้เสียชีวิตได้ปีละ ๒,๕๐๐ ราย และลดการบาดเจ็บได้ปีละ ๒๕,๖๒๕ ราย ตัวเลขดังกล่าว บอกให้เราทราบว่า ถ้าเราไม่ประมาทจนบาดเจ็บหรือตาย ทุกคนจะช่วยประหยัดเงินของชาติ ๑๓, ๕๗๕ ล้านบาท^{๒๓}

๒. **ครอบครัวสูญรายได้ลงขาดเหล้าหมิ่นล้านต่อปี** ผลวิจัยภาคสนามของมูลนิธิเพื่อหญิง เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๖ พบว่า ค่าใช้จ่ายในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในครอบครัวที่มีผู้ดื่มแอลกอฮอล์สูงเฉลี่ยประมาณวันละ ๑๐๐-๓๐๐ บาท ซึ่งเมื่อกำหนดจำนวนผู้ดื่มขั้นต่ำประมาณ ๑๓ ล้านคน ในอัตราความถี่ของการดื่มประมาณสัปดาห์ละครั้ง คิดเป็นเงินจ่ายในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถึง ๔.๖๘ หมื่นล้านบาท ในแต่ละปี ซึ่งเงินจำนวนนี้สามารถนำไปให้โรงเรียนได้ประมาณ ๗,๐๐๐ - ๒๐,๐๐๐ แห่ง

๓. **เศรษฐกิจประเทศทรุดลง แต่คนดื่มแอลกอฮอล์กลับเพิ่มจำนวนขึ้น**
ข้อมูลนี้เป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วงมาก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งเป็นช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ คนไทยดื่มแอลกอฮอล์เฉลี่ยต่อคนอยู่ที่ ๑๑๐.๖ ลิตรต่อคน ปี พ.ศ. ๒๕๔๔ เพิ่มขึ้นเป็น ๑๒๕.๕ ลิตรต่อคน ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๓๕-๒๕๔๔ ผลลัพธ์ออกมาว่าคนไทยบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้นปีละ ๑๕ ลิตร ในเวลา ๕ ปี จนถึงวันนี้ จำนวนคนที่ริเริ่มทดลองดื่มก็ยิ่งเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งนับเป็นปัญหาใหญ่เรื่องหนึ่งของประเทศไทย ที่ต้องมาตามแก้ปัญหาผลพวงจากคนดื่มแอลกอฮอล์ ดังนั้น ถ้าทุกคนรักประเทศไทย รักสังคม รักครอบครัว และรักตัวเอง ก็ไม่ควรเกี่ยวข้องหรือตกเป็นทาสของเครื่องดื่มที่ได้รับการขนานนามว่า “น้ำเปลี่ยนนิสัย” หรือ “เครื่องดื่มอายุสั้น” กันเลย และโปรดระลึกไว้เสมอว่า เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งหลายอาจให้ความเพลิดเพลิน สนุกสนานเพียงชั่วคราว แต่ชีวิตอาจพบกับความหดหู่ ทุกข์ทรมาน ตรานจนสิ้นลมหายใจ

๔. **นโยบายและมาตรการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์** องค์การอนามัยโลก (WHO) ประเมินการว่า ร้อยละ ๔ ของการตายและความพิการทั่วโลก เกิดจากการบริโภคแอลกอฮอล์ ซึ่งมากเกือบเท่าบุหรี่และมากกว่ายาเสพติดถึง ๕ เท่า การบริโภคแอลกอฮอล์เกินควรทำให้เกิดปัญหาทางสังคมและสุขภาพต่างๆ เช่น ความเครียด การบาดเจ็บ มะเร็ง การเสื่อมของอวัยวะต่างๆ เกิดการเสพติด ครอบครัวแตกแยก และการ

^{๒๓} ศูนย์บำบัดรักษาเสพติดขอนแก่น, “อุบัติเหตุกรรมและแบบแผนการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเด็กเยาวชนในสถานศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภายหลังนโยบายคุ้มครองเด็ก”, หน้า ๒๖ - ๒๗.

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สูญเสียงาน ปัญหาเหล่านี้ไม่ได้เกิดแก่ผู้บริโภคนแอลกอฮอล์เพียงผู้เดียว แต่มีผลกระทบต่อคนที่เกี่ยวข้องในสังคมอีกด้วย ในประเทศกำลังพัฒนาที่มีอัตราการตายต่ำ แอลกอฮอล์เป็นปัจจัยเสี่ยงอันดับแรกในเพศชาย ทำให้เกิดความสูญเสียถึง ๘.๘ % ของปีที่หายไปจากอายุเฉลี่ย เนื่องจากตายหรือพิการอันมีสาเหตุมาจากแอลกอฮอล์

อย่างไรก็ตาม ในขณะที่ผู้บริโภคนแอลกอฮอล์ทั่วโลก ส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย ผู้หญิงเป็นผู้ได้รับผลกระทบมากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นความรุนแรงในครอบครัว หรือเงินจุนเจือครอบครัวที่ลดน้อยลง การดื่มแอลกอฮอล์อย่างหนักทำให้เกิดผลกระทบอย่างมากต่อผู้เยาว์ โดยทำให้พฤติกรรมด้านอาชญากรรมของเด็ก การบาดเจ็บ และการได้รับการศึกษาที่ไม่สมบูรณ์ตามเกณฑ์มีอัตราสูงขึ้น

ประเทศไทย ถือว่าเป็นประเทศที่พลเมืองมีการบริโภคแอลกอฮอล์บริสุทธิ์โดยเฉลี่ยต่อหัวสูงเป็นอันดับ ๕ ของโลก จากฐานข้อมูลการบริโภคเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ขององค์การอนามัยโลก (WHO) ที่คำนวณการบริโภคแอลกอฮอล์บริสุทธิ์ต่อหัวต่อปีของประชากรพบว่า ปี พ.ศ. ๒๕๔๓ คนไทยบริโภคต่อหัวเท่ากับ ๑๓.๕๕ ลิตร สูงเป็นอันดับ ๕ รองจาก โปรตุเกส สาธารณรัฐไอร์แลนด์ บาฮามาส์ และสาธารณรัฐเชกตามลำดับ

เป็นที่น่าสังเกตว่า ประเทศไทยมีอัตราการดื่มสูงกว่าประเทศ ที่เข้าใจกันว่าดื่มมาก เช่น ฝรั่งเศส เยอรมัน รัสเซีย อังกฤษ สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น ดังนั้น จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติครั้งล่าสุดปี พ.ศ. ๒๕๔๖ พบว่า คนไทยอายุ ๑๑ ปี ขึ้นไปที่ดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ มีจำนวน ๑๘.๖๑ ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ ๒๕.๑๓ ของประชากรทั้งหมด ๖๓.๓๘ ล้านคน มีปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์เฉพาะที่ผลิตเองภายในประเทศรวมทั้งหมดประมาณ ๓,๖๕๑ ล้านลิตร คิดเป็นมูลค่าไม่ต่ำกว่า ๑.๕ แสนล้านบาท^{๒๔}

๓.๓.๖ ผลกระทบของการดื่มสุราที่มีต่อด้านศีลธรรม/จริยธรรม

คำว่า “ศีลธรรม” กับคำว่า “จริยธรรม” คำแรก คือ “ศีลธรรม” เป็นคำเก่า ใช้กันมาในสังคมไทย จนกระทั่งไม่รู้ว่ามีความหมายอย่างไรแน่ ชาวบ้านก็เข้าใจว่าปัจจุบันนี้ คนมีศีลธรรมหรือไม่มีศีลธรรม โดยมุ่งไปในเรื่องของการดำเนินชีวิต ด้านภายนอก และการอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นใหญ่ และความรู้สึกจะบอกว่าเป็นเรื่องราวอยู่ร่วมกัน แต่ก็มีนักปราชญ์

^{๒๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๗.

บางท่าน พยายามจะแยกว่ามันมาจากคำอะไรบางท่านก็บอกว่ามาจาก ศีลและธรรม ศีล ก็คือ ข้อห้าม ธรรม ก็คือ สิ่งที่แนะนำให้ประพฤติ ก็คือความกันไป ถ้าอย่างนั้นศีลก็เป็นเรื่องในระดับของความประพฤติทั่วไป เช่นการอยู่ร่วมสังคม โดยเฉพาะก็คือการเว้นจากการเบียดเบียนกัน จะได้อยู่ร่วมกันได้ดี ส่วนธรรม ก็คือ คำแนะนำสั่งสอน การทำความรู้สึกของคนทั่วไป ศีลธรรมมันไม่เข้าถึงเรื่องที่เกิดซึ่งอย่างนั้น เป็นเรื่องของการอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นใหญ่ เพราะฉะนั้น จึงมีการให้ความหมายอีกอย่างหนึ่ง คือ คำว่าธรรม เป็นคำว่าที่กว้างครอบคลุมหมด เราก็มาแบ่งธรรมเป็นระดับต่างๆ ธรรมในระดับศีล เรียกว่าศีลธรรม จากนั้นก็มีสมาธิธรรม และปัญญาธรรมต่อไป

อย่างไรก็ตาม “จริยธรรม” จึงเป็นเรื่องของการประพฤติสิ่งที่ดีงาม ที่เน้นในการอยู่ร่วมกันในสังคม ปัจจุบันก็ขยายไปถึงเรื่องสิ่งแวดล้อมทั่วไปด้วย ถึงอย่างไรก็อยู่ในเรื่องสิ่งแวดล้อมนั่นเอง คือ (๑) สิ่งแวดล้อมทางสังคม (๒) สิ่งแวดล้อมโดยธรรมชาติ เป็นอันว่าจริยธรรมก็อยู่ในระดับสิ่งแวดล้อม เป็นเรื่องความประพฤติปฏิบัติต่อสิ่งแวดล้อมภายนอกตัว อย่างนี้ จึงตรงกับคำว่าศีลธรรม ในความหมายที่ว่าธรรมะระดับศีล ศีลธรรมในทัศนะผู้รู้ทางศาสนา ในสังคมอื่นแปลคำว่า ethic เทียบกับศัพท์ในพุทธศาสนา ว่าศีลเท่านั้นเอง เพราะฉะนั้นก็ถึงกันว่า ethic คือ เรื่องศีล เป็นธรรมระดับศีลจริยธรรมในความหมายของตะวันตกที่เราบัญญัติตาม ethic ก็หมายถึงเรื่องของศีล จึงสรุปได้ว่า จริยธรรมของฝรั่งเป็นแค่ศีลเท่านั้นเอง แต่ในความหมายทางพุทธศาสนาที่เรียกว่า “พรหมจริยะ” แปลว่า “จริยะอันประเสริฐ” หมายถึงศีล สมาธิ ปัญญา

ฉะนั้น จึงเกิดความลักลั่น ระหว่างความหมายของตะวันตก ที่ไทยเอามาใช้กับตะวันออก หรือของฝรั่งที่ไทยเอามาเรียก กับพุทธศาสนาไม่เท่ากัน ^{๒๕}

คำว่า “จริยะ” ในพุทธศาสนาได้แก่ มรรค มีศีล สมาธิ ปัญญา รวมหมดทั้งชุดส่วนของตะวันตก ได้แก่ศีล นี่เป็นเรื่องของการพยายามหาความหมายตามศัพท์ ^{๒๖} เมื่อย้อนกลับมาในเรื่องขอบเขตของจริยธรรม ที่สัมพันธ์กับมนุษย์และการพัฒนามนุษย์ ในเมื่อพุทธศาสนามองจริยะว่าคลุมทั้งเรื่อง ศีล สมาธิ ปัญญา ดังนี้

^{๒๕} พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ.ปยุตฺโต), “ถึงเวลามาพัฒนาเยาวชนกันใหม่”, กรุงเทพมหานคร : เอกสารประกอบการบรรยาย, ๒๕๔๘ (อัคราณา).

^{๒๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๗- ๕๐.

(๑) คีต คือ เรื่องพฤติกรรมภายนอก ที่สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งทางสังคม และ วัตถุตลอดจนธรรมชาติ

(๒) สมาธิ คือ เรื่องของจิตใจ บางที่ท่านใช้คำว่า “จิต” เหตุที่ใช้สมาธิเพราะว่า สมาธิเป็นตัวแกนสำคัญในการพัฒนาทางด้านจิตใจ เรียกว่าจิตใจ

(๓) ปัญญา คือ เรื่องของความรู้ความเข้าใจ การมองเห็นเหตุผลคุณค่า ตลอดจน เข้าถึงความจริงของธรรมชาติ ทำไมจึงว่ามีสามอย่าง ก็เพราะถือว่าตัวคนนี้เป็นองค์รวมที่ใช้ ศัพท์ปัจจุบัน คือ ชีวิตของมนุษย์จะไปแยก ส่วนออกเด็ดขาดจากกันไม่ได้คุณสมบัติและความ เป็นไปทั้งหลายของชีวิตเป็นเพียงด้านต่างๆ ของชีวิตนั้น โดยเฉพาะที่สำคัญยิ่ง ก็คือว่ามัน เป็นปัจจัยส่งผลกระทบต่อกัน พฤติกรรมไม่สามารถแยกขาดจากจิตใจ จิตใจไม่สามารถแยก ขาดจากปัญญาพฤติกรรมกับปัญญาก็แยกกันไม่ได้^{๒๗}

ด้วยเหตุนี้ “จริยธรรม” จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในสังคม เพราะสังคมจะมีความ สงบสุขและเจริญก้าวหน้าได้นั้น คนในสังคมจะต้องมีจริยธรรมที่ดีงาม คีตธรรมและ จริยธรรม นับว่าเป็นปัจจัยทางสังคมที่สำคัญประการหนึ่ง ที่จะทำให้สังคมมีความสงบสุข เรียบร้อยไม่มีปัญหา แต่หากบุคคลในสังคมขาดจริยธรรมแล้ว สังคมจะวุ่นวาย ขาดความ สงบสุข เต็มไปด้วยปัญหา คุณธรรม จริยธรรมจึงเป็นเครื่องกำหนดความเจริญและความ เสื่อมของสังคม มูลเหตุของความไม่สงบในบ้านเมืองนั้น ย่อมเกิดจากสาเหตุหลายประการ แต่ประการที่สำคัญ ก็คือ ความเสื่อมถอยทางจิตใจของคนในสังคม หากคนในสังคมได้รับการ พัฒนาทางจิตใจให้มีจริยธรรมที่สูง ก็จะสามารถทำให้สังคมมีความเจริญและมั่นคง เป็นผลดี ต่อการพัฒนาประเทศ ส่วนเกณฑ์การวินิจฉัย ความหมายและคุณค่า ของหลักจริยธรรมทาง พระพุทธศาสนา เพื่อป้องกันความเข้าใจคลาดเคลื่อน หรือการมองที่ต่างทัศนะเบื้องต้นพึง ศึกษาว่าจะมองจริยธรรม ในแง่ใดก่อน ไม่เช่นนั้นก็จะไม่สามารถพิจารณาจริยธรรมข้อนั้นๆ ว่ามีจุดมุ่งหมายในเรื่องใด ควรปฏิบัติต่อสังคมใด เช่น จริยธรรมในแง่ของสังคมวิทยาแนว พุทธ ในแง่ของเศรษฐศาสตร์ แนวพุทธ ในแง่ของรัฐศาสตร์แนวพุทธหรือการปกครอง^{๒๘}

^{๒๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๐-๒๔.

^{๒๘} พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตโต), พุทธศาสนากับสังคมไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโกมลคีมทอง, ๒๕๓๒), หน้า ๘๗.

ส่วนประเด็นที่มุ่งศึกษา ในงานวิจัยครั้งนี้ หมายถึง ผลกระทบของการดื่มสุราในสังคมไทย ที่มีทางด้านศีลธรรม และจริยธรรม ความประพฤติที่ดีของประชาชน หากมีผู้ดื่มสุรากันมากแล้ว ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายด้านศีลธรรม/จริยธรรมแก่ใคร ด้านใดบ้าง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

๑. ผลกระทบในแง่พฤติกรรมส่วนตัวของบุคคล อันไม่เหมาะสมซึ่งทำให้ผู้ดื่มสุราถูกมองว่าเป็นนักเลงสุรา และประสบปัญหากับความเสื่อมหรือทางพินาศหรือเป็นเหตุให้ทรัพย์สินที่ได้มานั้น ย่อยยับไป ตามนัยแห่งอบายมุข ๔ ได้แก่

- (๑) อิตถิรุตตะ ความเป็นนักเลงหญิง, นักเที่ยวหญิง
- (๒) สุรารุตตะ ความเป็นนักเลงสุรา, นักดื่ม
- (๓) อักขรุตตะ ความเป็นนักการพนัน
- (๔) ปาปมิตตะ การคบคนชั่วเป็นมิตร^{๒๕}

๒. ผลกระทบที่มีต่อการศึกษาของเด็กและเยาวชน ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญของชาติ หากคนเหล่านั้น เพลิดเพลินกับการดื่มสุราเป็นนิจ ประเทศไทยในอนาคตคงจะมีแต่คนเมา เต็มบ้านเต็มเมือง เป็นเรื่องน่าเป็นห่วงและควรหาทางป้องกันแก้ไขไว้แต่เบื้องต้น ไม่ควรสนับสนุนหรือส่งเสริมทางสื่อเกี่ยวกับเครื่องดื่มประเภทสุรา เช่น คำขวัญที่ว่า “ความสุขที่คุณดื่มได้” เป็น เพราะเป็นการจูงใจให้เยาวชนอยากทดลองดื่มกันมากยิ่งขึ้น^{๒๖}

๓. ผลกระทบที่มีต่อสามีและภรรยาในการครองชีวิตคู่ ส่วนผู้หญิงที่ถูกทำร้ายจากสามีหรือคนในครอบครัว เพราะเมาสुरานั้น พบว่า ได้รับผลกระทบต่อสุขภาพทางกายและสุขภาพจิตมากที่สุด หลายคนตกอยู่ในอาการหวาดผวาทุกครั้ง ที่สามียกแก้วเหล้าขึ้นดื่ม และเกือบทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้ได้รับผลกระทบตอบว่า ไม่กล้าโต้ตอบหรือต่อสู้ และไม่กล้าเล่าให้ใครฟัง แม้กระทั่งไปพบแพทย์ เพราะอับอายและคิดว่าเป็นเรื่องที่คนเป็นภรรยาต้องยอมทนและรองรับอารมณ์ของสามีให้ได้ในฐานะภรรยาที่ดี ที่สำคัญ ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวมาจากค่านิยมสังคมแบบชายเป็นใหญ่ ก่อให้เกิดความเชื่อที่ว่าผู้ชายเป็นผู้นำของครอบครัว สามีเป็นเจ้าของภรรยามีสิทธิคู่ทำร้ายทุบตี หรือบังคับให้หลับนอนด้วยได้

^{๒๕} อก.อฎฐก.(บาลี). ๒๓/๑๔๔/๒๕๒

^{๒๖} มูลนิธิพัฒนาคนพิการไทย, ให้ตั้งกองทุนเด็กและเยาวชน โดย ไทยรัฐออนไลน์ www.tddf.or.th

ประกอบกับทัศนคติค่านิยมที่มองว่าเรื่องภายในครอบครัวเป็นเรื่องส่วนตัว^{๓๑}

๔. ผลกระทบต่อพฤติกรรมที่รุนแรงและกระทบสิทธิบุคคลอื่น ปัญหาเรื่องการดื่มสุรานี้ ได้ลุกลามไปทุกชนชั้น ทุกระดับการศึกษา ผู้หญิงที่ถูกทำร้าย มีทั้งคนที่มีการศึกษา มีฐานะดี และจากทุกฐานะ คนเหล่านี้ถูกกระทำรุนแรง ทั้งตบตี ถูกข่มขืน จนสุดจะกลั้นหลายคนอยากฆ่าตัวตาย แม้แต่ผู้หญิงวัย ๖๐กว่าปี ก็ยังถูกข่มขืนจากลูกหลาน ปัญหาที่เกิดขึ้นมาจากทัศนคติของผู้ชาย ที่เห็นผู้หญิงในบ้านเป็นสมบัติส่วนตัว จะทำอะไรก็ได้ ทั้งนี้ สิ่งที่พบว่าเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้ชายทำรุนแรงกับผู้หญิง ก็คือ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ผู้หญิง ๓,๐๐๐ คน ที่มาปรึกษากับมูลนิธิเพื่อนหญิงในปี ๒๕๔๘ เป็นเพียงเศษเสี้ยวเดียวของผู้หญิงไทยจำนวนมาก ที่ถูกระทำเท่านั้น ปัญหาเรื่องนี้ต้องแก้ที่ทัศนคติของผู้ชาย ให้เห็นผู้หญิงเป็นคนเหมือนกัน เพื่อหยุดการทำร้ายกันของครอบครัวไทย

แม้แต่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาสินี พิพิธกุล ผู้อำนวยการสำนักบรรณรักษ์และสื่อสารสาธารณะเพื่อสังคม สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) กล่าวว่า ผลงานวิจัยเรื่อง “ผลกระทบของสุราในฐานะปัจจัยร่วม การเกิดปัญหาความรุนแรงในครอบครัว” ยืนยันได้ว่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คือ หนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้ชายใช้ความรุนแรงกับผู้หญิง บวกกับค่านิยมในสังคมไทยที่ยอมรับ และเคยชินกับการใช้อำนาจที่เหนือกว่าของผู้ชาย ทำให้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถูกใช้เป็นตัวกระตุ้น ให้เกิดความรุนแรงในครอบครัวและชีวิตคู่ในหลายกรณี^{๓๒}

๓.๔ โทษของการดื่มสุรา

โทษหรือความเสียหายอันเกิดจากการดื่มสุรานั้น ในงานวิจัย วางกรอบแนวคิดไว้ ๒ ประการ ได้แก่ ประการที่ ๑ เป็นโทษตามหลักพุทธจริยศาสตร์ คือ โทษที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่ามีลักษณะอย่างไรบ้าง ส่วนประการที่ ๒ เป็นโทษทางกฎหมายที่ตราไว้มิให้ฝ่าฝืนหรือปรับโทษเป็นเงินหรือจำ หรือ ทั้งปรับและจำ แล้วแต่กรณี ซึ่งในโทษทางกฎหมายนั้น ผู้วิจัยได้กล่าวถึงเฉพาะหมวดที่ ๗ ว่าด้วยบทลงโทษเกี่ยวกับกฎหมายสุราเท่านั้น ไม่ได้ยกหมวดอื่นๆ นอกนั้นของกฎหมายดังกล่าวมาทั้งหมด มีสาระสำคัญที่ควรศึกษา ดังต่อไปนี้

^{๓๑} วิสุทธิ์ มโนวงศ์, วันยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก โดย สำนักข่าวประชาธรรม

www.newspnn.com

^{๓๒} วิลาสินี พิพิธกุล, ผศ.ดร., แฉวันสตรีสากล สตรียังถูกทารุณ โดย ไทยโพสต์ www.Thaipost.net

๓.๔.๑ โทษตามหลักพุทธจริยศาสตร์

ความเป็นมาของการตรัสแสดงโทษของสุรานั้น พระพุทธองค์ได้ตรัสแสดงแก่สังคาลกมาณพ ก่อนตรัสเรื่องทิส ๖ ความโดยย่อเล่าว่า มาณพนั้น ดั้นแต่เข้าครูและทำสักการะกระทำอัญชลีต่อทิสต่างๆ ตั้งแต่ทิสบูรพา ไปจนถึงทิสอุดรเป็นปกติทุกวัน เมื่อพระพุทธเจ้าทรงทอดพระเนตรเห็นดังนั้นแล้ว จึงตรัสถามเขา และได้ทรงรับทราบว่าเขาไหว้ทิสตามความเชื่อ จากนั้น พระพุทธองค์ จึงทรงแนะนำเขาให้รู้จักการไหว้ทิสที่สำคัญในพระพุทธศาสนา ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลต่างๆ ทางสังคมแทนที่จะไหว้ทิสตามที่เขาเข้าใจ ทิสดังกล่าว มี ๖ ทิส ได้แก่

- (๑) ปุรัตถิมทิส ทิสเบื้องหน้า หมายถึง มารดาบิดา
- (๒) ทักขินทิส ทิสเบื้องขวา หมายถึง ครูอาจารย์
- (๓) ปัจฉิมทิส ทิสเบื้องหลัง หมายถึง บุตรภรรยา
- (๔) อุตตรทิส ทิสเบื้องซ้าย หมายถึง มิตรสหาย
- (๕) เภฏฐิมทิส ทิสเบื้องล่าง หมายถึง คนรับใช้และคนงาน
- (๖) อุปริมทิส ทิสเบื้องบน หมายถึง ภิกษุสงฆ์

ด้วยเหตุนี้ พระพุทธองค์จึงได้ทรงสรุปโทษของการดื่มสุราไว้ ๖ ประการ ได้แก่

- (๑) ทำให้เสียทรัพย์ (๒) ทำให้เกิดการทะเลาะวิวาท (๓) ทำให้เกิดโรคหลายอย่าง (๔) ทำให้เสียชื่อเสียง (๕) ทำให้แสดงกิริยาที่ขาดความละเอียด (๖) ทำให้สติปัญญาเสื่อมถอย^{๓๓}

ดังนั้น จะเห็นว่า การดื่มสุรา อาจจะทำให้เกิดความสุขได้บ้าง สำหรับคนที่ติดแต่เป็นความสุขหลอกลๆ (อามิสสุข) ซึ่งอยู่บนกองแห่งความทุกข์ เนื่องจากว่า สุราทำให้เพลิดเพลิน แต่เป็นการเพลิดเพลินในเรื่องเศร้า การดื่มน้ำเมา นอกจากจะเป็นการมอมเมาตัวเองวันแล้ววันเล่า ยังเป็นการบั่นทอนทุกสิ่งทุกอย่างของตนเองอีกด้วย แม้ที่สุดความสุขทางใจที่คนเมาเห็นว่าตนได้จากการเสพสิ่งเสพย์ติดนั้น จึงเป็นความสุขจอมปลอมไม่ยั่งยืน

๓.๔.๒ โทษในทางกฎหมายเมื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับสุรา

ความผิดอันเกิดจากการซื้อขายสุรา เป็นความผิดตามกฎหมาย มีโทษทั้งปรับและจำคุก โดยโทษขั้นต่ำปรับ ๒๐๐ บาท ขึ้นไป แต่ไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท ส่วนโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน

^{๓๓} ที.ปา.(บาลี) ๑๑/๑๓๘-๑๘๔/๑๕๖-๑๕๘

ส่วนใหญ่ก็จะเป็นผิดเรื่องการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีสุรา และประเด็นโทษอื่นๆ ตามกฎหมาย ได้แก่ การดื่มสุราจนเมาแล้วขับขีพาทนะ จะต้องถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจส่งคดีไปยังศาลให้เพิกถอนใบขับขี อาจจะถูกจับติดคุกถึง ๑๐ ปี และอาจจะถูกปรับถึง ๒๐๐,๐๐๐ บาท^{๓๔} ส่วนโทษตามกฎหมายอื่นๆ ก็จะปรับผู้ดื่มสุราไปตามลักษณะที่ก่อเกิด เช่น เมาแล้วทำร้ายคนอื่น อาจจะถูกปรับค่าสินไหม ตั้งแต่ ๕๐๐ บาท ขึ้นไป แต่หากเมาแล้วไปประทุษร้ายข่มขืนหญิงหรือชายอื่นที่มีชื่อเสียง ภริยาของตนเอง โทษก็รุนแรงไปตามวัยของผู้กระทำนั้นๆ

นอกจากนั้น กฎหมายก็ยังได้กำหนดให้มีพื้นที่เฉพาะในการซื้อขายสุรา ได้แก่ วัดหรือ สถานที่สำหรับปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา สถานบริการสาธารณสุขของรัฐ สถานพยาบาลตามกฎหมาย สถานที่ราชการ ยกเว้นบริเวณที่จัดให้เป็นร้านค้าหรือสโมสร หอพักตามกฎหมายว่าด้วยหอพัก สถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง หรือร้านค้าในบริเวณสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง สวนสาธารณะสุขของทางราชการที่จัดไว้เพื่อการพักผ่อนของประชาชนโดยทั่วไปสถานที่อื่นที่ รัฐมนตรีประกาศกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ^{๓๕}

^{๓๔} ทิมข่าวสังคม, “เมาแล้วขับถูกจับแน่”, เดลินิวส์, (๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑) : ๒-๓.

^{๓๕} ประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ ๑๒๕ ตอนที่ ๓๓ ก ราชกิจจานุเบกษา ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑, (อ้างใน ฐานเศรษฐกิจ, ฉบับที่ ๒๒๐๔ (๒๕-๓๐ มีนาคม ๒๕๕๐) : ๒-๔.)

บทที่ ๔

วิเคราะห์การแก้ปัญหาการดื่มสุราของกลุ่มสังฆประชาพัฒนาชุมชนโครงการหมู่บ้าน ปลอดสุราของอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

๔.๑ ความเป็นมาของกลุ่มสังฆประชาพัฒนาชุมชน

กลุ่มสังฆประชาพัฒนาชุมชน เกิดขึ้นได้เพราะการร่วมมือกันของกลุ่มองค์กร
ภาครัฐและคณะสงฆ์ เพื่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการแก้ปัญหาของชุมชนใน
เขตอำเภอน้ำพอง ซึ่งปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไขโดยด่วน มี ๓ ปัญหาหลัก ได้แก่ ปัญหา
อนุรักษวัฒนธรรมไทย, ปัญหาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และปัญหาการแก้ไขปัญหของชุมชน
โดยมีการแบ่งสายกันอย่างชัดเจนว่าใครรับผิดชอบงานด้านใด เพียงใด ดังต่อไปนี้

๔.๑.๑ ประวัติความเป็นมาของกลุ่ม

กลุ่มเครือข่ายสังฆประชาพัฒนาชุมชน อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น เป็นกลุ่ม
องค์กรที่เริ่มต้น เพื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๔๓ จากการรวมกลุ่มกันของสภาสงฆ์อำเภอน้ำพองและ
โรงพยาบาลน้ำพอง

๔.๑.๒ วัตถุประสงค์และเป้าหมายในการดำเนินงาน

การจัดตั้งกลุ่มสังฆประชาพัฒนาชุมชนมีวัตถุประสงค์ คือ การดำเนินกิจกรรม
แก้ไขปัญหของชุมชนในอำเภอน้ำพอง โดยโครงการกิจกรรมเริ่มต้นจากกิจกรรมใน ๓ ด้าน
ด้วยกัน ได้แก่

๑. โครงการอนุรักษวัฒนธรรมไทย
๒. โครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
๓. โครงการแก้ไขปัญหของชุมชน

๔.๑.๓ ปัญหาการดื่มสุราในอำเภอน้ำพอง

ในเวลาต่อมา กลุ่มเครือข่ายได้มีการขยายกลุ่มมากขึ้น โดยมีองค์กรอื่นๆ ในชุมชนเข้าร่วม เช่น สภาวัฒนธรรมอำเภอเมืองน้ำพอง, สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษา, โรงเรียน และประชาชา จะอย่างไรก็ตาม จากการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มเครือข่ายที่ผ่านมา พบว่าประชาชนและในกลุ่มเด็กวัยรุ่น ที่มีการบริโภคแอลกอฮอล์กันสูง และมีแนวโน้มที่จะดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงอายุที่น้อยลง ข้อมูลที่ได้มาพบว่าเด็กที่ดื่มสุราอายุน้อยที่สุด คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ (รายงานการประชุมกลุ่มเครือข่ายสังฆประชาครั้งที่ ๕๗/๒๕๕๘) ปัญหาและผลกระทบ จากการบริโภคแอลกอฮอล์ ที่เกิดขึ้นในชุมชนอำเภอเมืองน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น^๑ ทั้งปัญหาการกระทำรุนแรงต่อเด็กและสตรี การกระทำรุนแรงในครอบครัว หรือปัญหาอุบัติเหตุจราจร จึงทำให้คณะกรรมการกลุ่มสังฆประชาพัฒนาชุมชนได้มีการอภิปรายปัญหาที่เกี่ยวเนื่องกันทุกครั้งที่มีการประชุม และเกิดการตักเตือนทางความคิดจะแก้ไขปัญหามสุราในชุมชน ดังนั้นกลุ่มเครือข่ายสังฆประชาพัฒนาชุมชน จึงได้ผลักดันการแก้ไขปัญหา เรื่องการบริโภคแอลกอฮอล์ในชุมชน ด้วยการกำหนดเขตปลอดแอลกอฮอล์ที่ชัดเจนขึ้นในชุมชน โดยการทำโครงการวัดปลอดสุราขึ้น และใช้กลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการแก้ไขปัญหามาให้เกิดการบูรณาการแก้ไขปัญหามสุราในชุมชนอย่างยั่งยืนด้วยชุมชนเอง ซึ่งคาดว่าจะทำให้ประชาชนมีความตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการบริโภคแอลกอฮอล์ และเข้าร่วมแก้ไขปัญหามสุราในชุมชน อันจะส่งผลให้ประชาชนมีความตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบ ที่เกิดจากการบริโภคแอลกอฮอล์ และเข้าร่วมแก้ไขปัญหามสุราในชุมชน อันจะส่งผลให้ประชาชน ลดพฤติกรรมบริโภคแอลกอฮอล์ ทำให้สามารถลดและป้องกันปัญหาต่างๆทางสังคม ที่มีสาเหตุมาจากการบริโภคแอลกอฮอล์ โดยมีวัดเป็นเขตปลอดสุราและขยายไปสู่หมู่บ้านได้อย่างแท้จริง และจะทำให้ชุมชนเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง

๔.๑.๔ มูลเหตุของการก่อตั้งโครงการหมู่บ้านปลอดสุรา

เนื่องมาจากการประชุมกลุ่มเครือข่ายสังฆประชาพัฒนาชุมชน อำเภอเมืองน้ำพอง ในที่ประชุม ได้มีการอภิปรายประเด็นเกี่ยวกับปัญหาการดื่มสุรา ของชาวบ้านเกือบทุกครั้ง และพบว่าการดื่มสุราของประชาชน ทำให้เกิดปัญหาทางสังคม และเกิดผลกระทบต่อ

^๑ สัมภาษณ์ พระครูสุธีปริชต์ โยคม, เจ้าคณะอำเภอเมืองน้ำพอง, ๒๐ มกราคม ๒๕๕๑.

ดำเนินโครงการต่างๆ ของกลุ่มเครือข่ายสังฆประชาพัฒนาชุมชน ตัวอย่างเช่น โครงการธนาคารขยะ ที่ไม่ประสบผลสำเร็จ ส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากขยะที่รวบรวมได้ ส่วนใหญ่เป็นขวดสุรา ซึ่งไม่เหมาะสมที่คณะสงฆ์จะดำเนินการเก็บรวบรวมจำหน่าย นอกจากนี้ ก็ยังมีโครงการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ที่คณะสงฆ์เป็นแกนนำในการดำเนินงาน พบว่าในเทศกาลงานบุญต่างๆ ประชาชนจะมีการดื่มสุราและการจำหน่ายสุราในวัด ที่ทำให้เกิดปัญหาทางสังคมต่างๆ นอกจากนี้ ในกลุ่มเด็กวัยรุ่นมีแนวโน้มที่จะดื่มสุราในช่วงอายุที่น้อยลง ดังนั้น สมาชิกกลุ่มเครือข่าย จึงมีความเห็นว่า ปัญหาเรื่องสุราเป็นปัญหาที่มีความสำคัญมากในชุมชนและเป็นปัญหาที่ก่อให้เกิดผลกระทบในหลายด้าน คือ ทั้งผลกระทบต่อครอบครัว สังคม และวัฒนธรรมของชุมชน^๒

ดังนั้น ในการประชุมกลุ่มเครือข่ายสังฆประชาพัฒนาชุมชนวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๘ “นายแพทย์วิชัย อัสวภาคย์ เลขาธิการกรรมการกลุ่มเครือข่ายสังฆประชาพัฒนาชุมชน” จึงได้เสนอโครงการหมู่บ้านปลอดสุรา เพื่อแก้ไขปัญหาสุราในชุมชน ซึ่งในที่ประชุมเห็นด้วยในหลักการ และมีวัดที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ จำนวน ๑๔ แห่ง และการประชุมต่อมา เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๘ ได้มีการระดมสมองทำอย่างไรให้หมู่บ้านและวัดปลอดสุรา และมีวัดที่ประสงค์สมัครเข้าร่วมโครงการเพิ่มอีก ๒ แห่ง รวมเป็นวัดที่เข้าร่วมโครงการ ๒๐ แห่งด้วยกันในเขตอำเภอน้ำพอง

๔.๑.๕ นโยบายสำคัญ

โครงการดังกล่าวนี้ มีนโยบายสำคัญ ในการดำเนินการ ๕ ข้อด้วยกัน สำหรับการแก้ปัญหาของชุมชนในเขตอำเภอน้ำพอง ดังต่อไปนี้

๑. เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาสุราในชุมชน ด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยกระบวนการขับเคลื่อนผ่านองค์กรทางศาสนาของอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น
๒. เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนใช้วัดเป็นสถานที่ปลอดสุรา สำหรับชุมชนของอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น
๓. เพื่อลดจำนวนผู้บริโภคสุราในชุมชน โดยเริ่มจากวัดดำเนินการก่อนหมู่บ้าน
๔. เพื่อลดปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่มีสาเหตุจากการบริโภคสุรา

^๒ สัมภาษณ์ พระครูสุตศาสนการ (พระมหาไพฑูริย์ เขมธโร), ประธานกลุ่มศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชน, ๒๑ มกราคม ๒๕๕๑.

๕. เพื่อสร้างและขยายเครือข่ายวัดปลอดสุราในอำเภอน้ำพอง ทั้งการสนับสนุนจัดตั้งองค์กรเครือข่ายชุมชน และจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างกลุ่มที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาคาการบริโภคแอลกอฮอล์ในชุมชน^๓

ดังนั้น จะเห็นว่า วัตถุประสงค์ในแต่ละข้อที่ตั้งไว้นั้น ประเด็นสำคัญ ก็คือ ต้องการให้ลดละเลิกสุราในชุมชน โดยมีองค์กรของพระสงฆ์ในพื้นที่เป็นผู้นำขับเคลื่อน และมีคณะกรรมการคอยกำกับดูแลให้เป็นไปตามโครงการที่ตั้งไว้ ซึ่งเริ่มแนวคิดจากวัดเป็นจุดเริ่มต้นแล้วขยายไปสู่หมู่บ้าน ชุมชนในวงกว้างต่อไป

๔.๑.๖ กลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน

กลุ่มเป้าหมาย สำหรับการดำเนินโครงการแบ่งออกเป็น ๓ ระยะ ได้แก่

๑. ระยะที่ ๑ หมู่บ้าน/วัดปลอดสุรานำร่อง จำนวน ๒๐ หมู่บ้าน/วัด ในระยะแรกนี้ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ สัปเหร่อ, ศิษย์วัด, ผู้อาศัยอยู่ในวัดที่ไม่ใช่พระสงฆ์สามเณร, มัคทายกวัด และไวยาวัจกรของวัด เป็นบุคคลเป้าหมายอันดับแรกในโครงการปลอดสุรา

๒. ระยะที่ ๒ ขยายผลหมู่บ้าน/วัดปลอดสุรา ๕๐ % มีจำนวน ๕๕ หมู่บ้าน/วัด ในโครงการนี้

๓. ระยะที่ ๓ หมู่บ้าน/วัดในอำเภอน้ำพองปลอดสุรา ๑๐๐ % มีจำนวน ๑๑๐ หมู่บ้าน/วัด

๔.๑.๗ กลวิธีในการดำเนินโครงการ/กิจกรรม

การดำเนินการโครงการใดๆ ก็ตาม จะต้องมียุทธศาสตร์และกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้การดำเนินการนั้น เป็นไปด้วยความเรียบร้อย กลุ่มสังฆประชาพัฒนาชุมชน มีกลวิธีดังต่อไปนี้

๑. ส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงาน องค์กร และประชาในชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุของการดื่มสุราในชุมชน การวางแผนแก้ไข การดำเนินการแก้ปัญหา และการติดตามประเมินผลการแก้ไขปัญหาการดื่มสุรา

๒. พัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาสุราในชุมชนภาคอีสานอย่างยั่งยืน นอกจากนั้นแล้ว ก็มีกิจกรรมในการดำเนินโครงการ ได้แก่

(๑) สำรวจหมู่บ้าน/วัด ที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ เพื่อจะกำหนดกลุ่มเป้าหมายอย่างชัดเจน

^๓ สัมภาษณ์ พระครูสุธีปริยัตโยดม, เจ้าคณะอำเภอน้ำพอง, ๒๐ มกราคม ๒๕๕๑.

(๒) สํารวจข้อมูลเกี่ยวกับ ทศนคติ ความเชื่อ และพฤติกรรมการคํัมสุรา ของประชาชนในเขตหมู่บ้าน/วัดเป้าหมาย

(๓) เปิดเวทีชุมชน ครั้งที่ ๑ จำนวน ๑ ครั้ง (สถานที่วัดหนองกุง/วัดบ้านเสียว)

วัตถุประสงค์ของโครงการ มีดังต่อไปนี้

ก. เพื่อนําเสนอข้อมูลจากการสํารวจทศนคติ ความเชื่อ และพฤติกรรมการคํัมสุราของประชาชน

ข. เพื่อวางแผนดำเนินโครงการวัดปลอดสุราของอำเภอป่าพอง จังหวัดขอนแก่น

ค. เพื่อค้นหาอาสาสมัครของชุมชนในการเฝ้าระวัง และแก้ไขปัญหาคํัมสุราในแต่ละพื้นที่เป้าหมายของโครงการ โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ คณะกรรมการกลุ่มสํงฆประชาพัฒนาชุมชน และผู้นำชุมชนและประชาชนในเขตรับผิดชอบของวัดกลุ่มเป้าหมาย ทั้ง ๒๐ แห่ง แล้วคัดเลือกอาสาสมัครเฝ้าระวังและแก้ไขปัญหาคํัมสุราใน ๒๐ แห่ง (โดยการคัดเลือกของชุมชนและวัด) จากนั้นก็ อบรมอาสาสมัครแก้ไขปัญหาคํัมสุราในวัด เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับโทษและปัญหาจากการบริโภคแอลกอฮอล์ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคํัมสุรา และเพื่อสร้างเครือข่ายในการแก้ไขปัญหาคํัมสุราในวัดระดับอำเภอ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ดำเนินโครงการวัดปลอดเหล้า จากภาควัดปลอดเหล้าในจังหวัดนครราชสีมา

นอกจากนั้น ในที่ประชุมก็ได้มีมติให้ว่า จะต้องออกคําสั่ง กฎ และมติ เกี่ยวกับข้อปฏิบัติ ข้อห้ามและบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนการคํัมสุราในบริเวณวัดและเขตที่หมู่บ้านกำหนดไว้ของสภาสงฆ์ร่วมกับประชาชนในแต่ละชุมชน หลังจากนั้น ประชาสัมพันธ์คําสั่ง กฎ และมติเกี่ยวกับข้อปฏิบัติ ข้อห้ามและบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนการคํัมสุราในวัด/เขตที่กำหนดของหมู่บ้านของสภาสงฆ์ร่วมกับประชาชนในแต่ละชุมชน โดยจัดทำสิ่งต่างๆ ต่อไปนี้

(๑) จัดทำป้าย / สติกเกอร์ / แผ่นพับ โดยคณะกรรมการกลุ่มเครือข่ายสํงฆประชาพัฒนาชุมชน

(๒) ประชาสัมพันธ์เสียงตามสายในหมู่บ้าน / คลื่นวิทยุชุมชนโดยอาสาสมัครเฝ้าระวังและแก้ไขปัญหาคํัมสุราในวัด

(๓) การแสดงธรรมเทศนาโดยพระสงฆ์

นอกจากนั้น คณะกรรมการยังมีหน้าที่คอยติดตาม ประเมินผล การดำเนินงานในแต่ละหมู่บ้าน/วัดที่เข้าร่วมโครงการ โดยการจัดเวทีประชุมกลุ่มเครือข่ายสํงฆประชาพัฒนาชุมชนและหมุนเวียนสถานที่ประชุมไปตามหมู่บ้านที่เข้าร่วมโครงการ ตลอดจนติดตามเฝ้า

ระวังปัญหาสุราในวัด ตามโครงการวัดปลอดสุรา โดยอาสาสมัครเฝ้าระวังและแก้ไขปัญหาสุราในวัด โดยมีการติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการวัดปลอดสุรา ในแต่ละหมู่บ้านทุก ๑ เดือน โดยคณะกรรมการกลุ่มสังฆประชาพัฒนาชุมชน มีการประชุมแลกเปลี่ยนประสบการณ์การดำเนินโครงการวัดปลอดสุรากับภาคีเครือข่ายหมู่บ้าน/วัดปลอดสุรา ในจังหวัดนครราชสีมา แล้วสรุปประเมินผลการดำเนินโครงการหมู่บ้านปลอดสุรา ระยะที่ ๑ เพื่อวางแผนการขยายผลโครงการหมู่บ้านปลอดสุรา ระยะที่ ๒ ให้ครอบคลุมหมู่บ้าน ในเขตอำเภอน้ำพองให้ครบ ๕๐ % เป็นอย่างน้อยของเป้าหมายที่คาดหวัง^๔

๔.๒ กลวิธีในการลดละเลิกสุรา

“กลวิธี” ในงานวิจัยนี้ หมายถึง “อุปายวิธีในการลด, ละ, เลิกการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกประเภท” โดยเฉพาะ “สุรา” ด้วยเหตุนี้ จึงควรทราบความหมายของอุปายวิธีแต่ละอย่างให้ชัดเจน เพื่อจะได้นำไปปรับใช้ได้อย่างเหมาะสมต่อไป ผลจากการศึกษาวิจัยพบว่า กลุ่มดังกล่าว มีกลวิธีในการแก้ปัญหาคัดค้านการดื่มสุราของประชาชน ๓ วิธี ได้แก่

- (๑) วิธีที่ใช้ธรรมโอสธบำบัด คือ การรักษา เยียวยาผู้ดื่มสุราด้วยหลักพุทธธรรมของพระพุทธองค์
- (๒) วิธีที่ใช้สมณะวิปัสสนากรรมฐานบำบัด คือ การรักษา เยียวยาผู้ดื่มสุราด้วยการนำเข้าการปฏิบัติธรรมทางพระพุทธศาสนา ด้วยสมณะบั้ง ด้วยวิปัสสนาบั้ง
- (๓) วิธีที่ใช้วิธีปฏิบัติตนตามกติกากลุ่มสังฆประชาพัฒนาชุมชน คือ การปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับที่กลุ่มบัญญัติไว้ เป็นกติกามหาชนร่วมกัน เพื่อให้สามารถลดละ ดังนั้น เพื่อให้การรักษาโรคอันเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ให้ได้ผลเป็นที่น่าพอใจของผู้เข้ารับการรักษาหรือผู้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านปลอดสุรานั้น ผลการศึกษาวิจัย ที่ค้นพบ มีดังต่อไปนี้

๔.๒.๑ การรักษาด้วยธรรมโอสธ

การแก้ปัญหาคัดค้านการดื่มสุรา โดยใช้วิธีบำบัดทางจิตใจด้วยหลักธรรมโอสธ คำว่า “ธรรมโอสธ” ในงานวิจัยนี้ หมายถึง การรักษาผู้ดื่มสุราด้วยหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งมีความจำเป็นจะต้องนำมาปรับใช้กับการรักษาผู้ป่วยด้วยโรคพิษสุราหรือ

^๔ สัมภาษณ์ พระครูสิทธิสาร โสภณ (ชินโร โส), เจ้าอาวาสวัดสระชัย, ๒๑ มกราคม ๒๕๕๑.

โรคอันเกิดขึ้นเพราะการดื่มสุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทต่างๆ มีวิธีการรักษาและบำบัดหลายประการด้วยกัน แต่ในที่นี้ จะขอกล่าวถึง วิธีการด้วยธรรมโอสถเป็นอันดับแรกก่อน

อย่างไรก็ตาม “พุทธธรรมบางหมวดหรือบางข้อ” ท่านกล่าวว่าเป็นธรรมโอสถ เพราะธรรมเป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์ เมื่อได้ฟังพร้อมกับส่งกระแสจิตไปตามเนื้อหาสาระ และได้ศึกษาได้ปฏิบัติตามจนเข้าใจแล้ว จะทำให้บุคคลนั้นๆ เห็นโทษของการทำชั่ว เห็นคุณค่าประโยชน์จากการทำความดี จิตใจจะเกิดความซาบซึ้งยินดีพอใจในเนื้อหาสาระและจากการปฏิบัติ สภาพร่างกายและสภาวะของจิตใจ จะมีความสงบระงับ เยือกเย็น จิตผ่องใส มีปีติแผ่ซ่านไปทั่วร่างกาย มีผลต่อการรักษาโรคให้หายได้เหมือนกับผู้ที่ได้เห็นรูปที่สวยงาม ได้ลิ้มลองรสที่อร่อย ได้ดมกลิ่นที่หอม ได้สัมผัสที่ดี และได้นึกถึงเรื่องที่ตนเองชอบ หรือได้เข้าใจรู้ซึ่งถึงเรื่องนั้นๆ ย่อมเกิดความพอใจอิมใจ ก่อให้เกิดความสงบกายและใจ ร่างกายจะปรับสภาพให้เกิดความสมดุล ทำให้หายจากโรคได้ ธรรมโอสถที่มีผลต่อการรักษาโรคนั้น มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่อง การฟังและพิจารณา การระลึกถึงคุณความดีของตนเองและการปฏิบัติตามหลักพุทธธรรม มีสาระสำคัญที่ควรศึกษาโดยสังเขป ต่อไปนี้

๑. การฟังและการพิจารณาโพชฌงค์ ๗

ตัวอย่างที่ ๑ ความโดยย่อว่า พระมหากัสสปะ อาพาธ เป็นไข้หนักอยู่ที่ปภสสิคูหา พระพุทธองค์เข้าเยี่ยมได้แสดงโพชฌงค์ ๗ ประการให้ท่านฟังว่า “ดูรกัสสปะ สติสัมโพชฌงค์ ชัมมวิจยสัมโพชฌงค์ วิริยสัมโพชฌงค์ ปิตีสัมโพชฌงค์ ปัสสัทธิสัมโพชฌงค์ สมာธิสัมโพชฌงค์ อุเปกขาสัมโพชฌงค์ เรากล่าวไว้ชอบแล้ว อันบุคคลเจริญแล้ว กระทำให้มากแล้ว ย่อมเป็นไปเพื่อความรู้ยิ่ง เพื่อความตรัสรู้เพื่อนิพพาน” เมื่อจบลงท่านมหากัสสปะก็ปลื้มใจว่าโพชฌงค์คตินัก ชื่นชมภายิตของพระองค์แล้วก็หายจากอาพาธนั้นทันที ขณะที่กำลังตั้งใจฟังโพชฌงค์ภาวนานี้อยู่ ท่านได้คิดว่า ตนเองบวชมาได้ ๗ วัน จึงได้เข้าใจโพชฌงค์ทั้ง ๗ นี้ คำสอนของพระศาสดาสามารถนำสัตว์ให้ออกจากทุกข์ได้จริง เพียงความคิดเพียงเท่านั้นเอง โลहितท่านก็ผ่องใส อุปาทายรูป ก็หมดจดหายจากโรคเลย^๕

^๕ ส.ม.อ. (บาลี) ๗/๒๑๕

ตัวอย่าง ๒ เล่าโดยย่อว่า พระโมคคัลลานะอาพาธไม่สบายเป็นไข้หนักอยู่ ณ ภูเขาชิลมกุฎ พระผู้มีพระภาคก็เสด็จเยี่ยมทรงแสดงโพชฌงค์ ๗ ประการให้ฟังเช่นกับพระมหากัสสปะ ท่านก็ชื่นชมยินดีภายิตของพระองค์ แล้วก็หายจากอาพาธนั้นทันที^๖

ตัวอย่างที่ ๓ เล่าโดยย่อว่า เมื่อคราวที่พระผู้มีพระภาคทรงประหารไม่สบายเป็นไข้หนัก ท่านพระมหาจุนทะเข้าเฝ้าและกราบทูลว่า ตนเองยังคงจำและเข้าใจโพชฌงค์ทั้ง ๗ แจ่มแจ้งคืออยู่ จึงให้พระจุนทะแสดงโพชฌงค์ให้ทรงสดับ เมื่อจบแล้วพระองค์ก็ตรัสว่า โพชฌงค์ดีนัก ทรงพอพระทัยกับไวยากรณ์ภายิตของพระจุนทะ และหายจากอาการประชวรนั้นทันที^๗ อาพาธที่เกิดขึ้นทั้งแก่พระพุทธองค์และพระสาวกนี้ เป็นเพราะอากาศที่ค่อย ๆ เย็นลง บริเวณเชิงเขามีดอกไม้มีพิษต่างๆ ถูกลมแล้วล่องลอยลงมา เมื่อร่างกายสัมผัสหรือสูดเอาละอองดอกไม้เข้าทางจมูก ก็ทำให้เกิดโรคขึ้นได้^๘

โพชฌงค์ คือ องค์ธรรมเป็นเครื่องตรัสรู้ มี ๗ ประการ ได้แก่

(๑) สติ คือ การที่จิตระลึกได้ สำนึกพร้อม รู้สึกอยู่กับสิ่งที่กำลังทำนั้น ๆ

(๒) สัมมวิชัย คือ การเลือกเฟ้น ตรวจตรา พินิจพิจารณาธรรมทั้งหลายที่เป็นกุศลและ อกุศล ที่มีโทษและไม่มีโทษ ที่เลวและประณีต ที่เป็นกุศลหรืออกุศล

(๓) วิริยะ คือ ความริเริ่ม ความพยายาม ความบากบั่น

(๔) ปีติ คือ ความอิ่มใจที่ไม่มีอามิสเจือปน

(๕) ปัสสัทธา คือ ความสงบกายและจิต

(๖) สมာธิ คือ ความตั้งมั่นแห่งจิต ไม่มีความฟุ้งซ่าน

(๗) อุเบกขา คือ การเพ่งดูจิตที่ตั้งมั่นนั้น^๙

ดังนั้น จะเห็นว่า องค์ประกอบของโพชฌงค์สามารถนำมา กล่าวอีกแบบหนึ่งว่า

ก. ส่วนเหตุ ที่ทำให้เกิดการกระตุ้นไม่ให้มีการดื่มสุรา ได้แก่ ข้อ สติ ระลึกไว้ในใจเสมอว่าสุรามิโทษมากกว่าคุณ, สัมมวิชัย การทบทวนคัดสรรสิ่งที่ดีหรือไม่ดีต่อตนเอง, วิริยะ ความพากเพียรในการที่จะไม่ดื่มสุรา, สมာธิ ความตั้งใจหรือปณิธานอันแน่วแน่ ในการที่จะไม่ดื่มสุราอีกต่อไป และเป็นจิตใจที่มั่นคงต่อเครื่องดื่มประเภทนี้ ไม่หวั่นไหว

^๖ ส.ม. (บาลี) ๑๕/๔๒๐-๔๒๔/๑๑๕-๑๑๖

^๗ ส.ม. (บาลี) ๑๕/๔๒๕-๔๒๘/๑๑๖-๑๑๗

^๘ ส.ม.อ. (บาลี) ๓/๒๑๕

^๙ ส.ม. (บาลี) ๑๕/๔๑๕-๔๑๕/๑๑๓-๑๑๔

ข. ส่วนผล ที่สืบเนื่องมาจากเหตุ ได้แก่ ปิติ ความเอิบอ้อมใจ เมื่อตนสามารถลดละ เลิกสุราได้สำเร็จ, ปัสสัทธิ มีกายสงบ คือ ปราศจากการดื่มสุราเป็นปกติ และจิตใจก็ปลอด โปร่งโล่งเย็น เนื่องจากไม่ต้องกังวลกับเรื่องสุขภาพ, หนี้สิน, การเงิน และอุเบกขา การรู้จัก ปล่อยวางต่อนิสัยที่เคยเสพหรือเคยดื่มจนติด กระทั่งกลายเป็นนักดื่มสุราหรือนักเลงสุรา ก็เบา บางและเลิกได้ในที่สุด

ดังนั้น หากพิจารณาให้ดีแล้ว จะเห็นว่า เมื่อบุคคลได้เจริญโพชฌงค์ข้อแรกให้ บ่อยๆ ก็จะส่งผลให้โพชฌงค์ข้อต่อมาเกิดขึ้นเรื่อยๆ โดยลำดับ เมื่อครบบริบูรณ์ทั้ง ๗ ประการแล้ว ย่อมสามารถบรรลุเป็นพระอรหันต์ผลโดยเร็ว หรือบรรลุเป็นพระอนาคามีเป็น อย่างต่ำ^{๑๑} และทำให้มีชีวิตอยู่อย่างผาสุก^{๑๒} ซึ่งความจริงแล้วโพชฌงค์นี้ เป็นเรื่องของการทำ ใจให้สะอาด สว่าง สงบ ผ่องใส เป็นการรักษาโรคทางใจ ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาแล้วนี้

๒. การระลึกถึงคุณงามความดี

การระลึกถึงคุณงามความดีที่มีอยู่ในตนเอง เช่น ความเป็นผู้มีวาจาไพเราะ อ่อนหวาน ความเป็นผู้มีจิตเอื้อเฟื้อ มีการบริจาคแบ่งปันสิ่งของแก่บุคคลอื่น การรักษาศีล การปฏิบัติดีต่อคนอื่น นอกจากนั้น ก็สามารถระลึกถึงคุณงามความดีของคนเป็นที่รักและ เคารพบูชา เช่น พ่อแม่ ครูอาจารย์เพื่อนๆ หรือผู้ที่ทำคุณประโยชน์ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ที่ สามารถระลึกได้ การระลึกอย่างนี้ จะทำให้ผู้ปวยมีความภาคภูมิใจว่าตนเองมีคุณธรรมความ ดีอยู่ ความยินดีก็จะเกิดขึ้น และปิติความอ้อมใจก็จะแผ่ซาบซ่านไปทั่วร่างกาย เกิดความสงบ กายและใจ มีผลต่อการหายขาดของโรคหรืออาจจะทำให้โรคทุเลาลงได้ อย่างที่ท่านพระสารี บุตรได้เข้าเยี่ยม อนาถบิณฑิกคฤหบดีที่ป่วยหนัก ได้แนะนำให้ระลึกถึงความดีที่มีอยู่ในตน เมื่อจบเทศนา เวทนาหรือโรคของท่านคฤหบดีก็สงบระงับทันที ความดีของตนเองที่ควร ระลึกถึง พอที่จะสรุปได้ดังนี้

^{๑๑} ส.ม. (บาลี) ๑๕/๓๓๓-๓๔๒/๕๘-๑๐๒

^{๑๒} ส.ม. (บาลี) ๑๕/๔๐๓-๔๐๖/๑๐๕

(๑) ให้ระลึกถึงความที่ตนเองเป็นผู้มีความเลื่อมใส ยึดมั่นในพระรัตนตรัย ความดีของตนเองที่ได้เคยประพฤติมา

(๒) ให้ระลึกถึงศีลที่ตนเองรักษาไว้ได้ด้วยดี ครอบงำไม่ล่วงละเมิด ไม่ต่างพร้อย ซึ่งระลึกได้ง่ายเพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับตนเอง คิดถึงแล้วก็จะภูมิใจยินดี อันจะมีผลดีต่อสุขภาพกาย

(๓) ให้ระลึกถึงความที่ตนเป็นผู้มีความเห็นชอบ มีความดำริชอบ มีวาจาชอบ มีการกระทำที่ชอบ มีอาชีพชอบ มีความพยายามชอบ มีความระลึกชอบ มีสมาธิชอบ มีความรู้ชอบ (สัมมาญาณะ) มีความหลุดพ้นชอบ (สัมมาวิมุตติ)^{๑๒}

ดังนั้น การระลึกถึงคุณความดีที่ตนได้กระทำมา ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับพุทธศาสนิกชนทุกคน เพราะว่า บุคคลที่เป็นปุถุชน ย่อมกระทำทั้งกรรมดีและกรรมอันเลว ฉะนั้น เมื่อนึกถึงกรรมดีหรือความดี ย่อมทำให้จิตใจบันเทิง ผ่องใส กล้าหาญ แต่ตรงกันข้าม หากบุคคลนึกถึงกรรมอันเลวที่เคยกระทำไว้ ย่อมมีจิตใจเศร้าหมอง ไม่ผ่องใส ขุ่นเคือง คับแค้นใจต่างๆ นานา ด้วยเหตุนี้ บุคคลผู้ปรารถนาจะลดละเลิกการดื่มสุรา จึงควรนึกถึงความดีที่ตนประกอบมาตั้งแต่เป็นเด็ก จนกระทั่งปัจจุบัน

๓. การรักษาด้วยการปฏิบัติตามหลักพุทธธรรม

ดังได้กล่าวแล้วว่า พุทธธรรมเป็นสิ่งที่ดี มีประโยชน์มีคุณค่า เมื่อปฏิบัติตามแล้ว จะทำให้เกิดความสุขกายสบายใจ เมื่อป่วยไข้ก็สามารถหายจากโรคได้

ตัวอย่างเช่น พระวักกलि ได้หายจากอาการป่วยเป็นโรคลม ซึ่งมีเรื่องเล่าว่า ครั้งหนึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสถามพระวักกलिเถระว่า ขณะที่เธออยู่ในป่าใหญ่ ซึ่งไม่มีสิ่งใดอันจะรบกวนใจให้เศร้าหมอง หากเธอป่วยเป็น โรคลม จะทำอย่างไร พระเถระตอบคำถามว่า ข้าพระองค์จะยังปีติ และความสุขอันไพบูรณ์ให้แก่ไปสู่ร่างกาย ครอบงำปัจจัยอันเศร้าหมอง อยู่ในป่าใหญ่ จักเจริญสติปัญญา ๔ อินทรีย์ ๕ พละ ๕ และโพชฌงค์ ๗ อยู่ในป่าใหญ่ เพราะได้เห็นภิกษุทั้งหลายผู้ปรารถนาความเพียร มีใจเด็ดเดี่ยวมีความบากบั่นมั่นเป็นนิตย์ มีความพร้อมเพรียงกัน มีความเห็นร่วมกัน ข้าพระองค์จึงจักอยู่ในป่าใหญ่เมื่อข้าพระองค์ระลึกถึงพระพุทธเจ้าผู้มีพระองค์อันฝึกแล้ว มีพระหฤทัยตั้งมั่น จึงเป็นผู้ไม่เกียจคร้านทั้ง

^{๑๒} ส.ม. (บาลี) ๑๕/๑๕๔๘-๑๕๖๓/๓๓๘-๔๘๔

กลางคืนและกลางวันอยู่ในป่าใหญ่^{๓๓} นอกจากนั้น คำตอบของพระวัคคลี พอที่จะสรุปได้ว่า ท่านได้รักษาด้วยการแผ่ปิติและความสุขให้ซาบซ่านไปทั่วร่างกาย เพื่อระงับความเจ็บปวด ซึ่งปิติและสุขนั้นเกิดจากการปฏิบัติตามหลักกรรมหมวดต่าง ๆ นับตั้งแต่สติปัฏฐาน ๔ จนถึงโพชฌงค์ ๗ เป็นการทำให้สมาธิและการพิจารณาธรรมสลับกันไปมา นอกจากนั้นท่านยังได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี คือ อยู่ในป่า และได้เห็นพระสงฆ์ตั้งใจปฏิบัติธรรม พร้อมกับระลึกถึงพุทธคุณ จึงทำให้เกิดความพอใจที่จะปฏิบัติธรรม ส่งผลดีต่อการรักษาโรคลมของท่านจนหายขาด

๔. พุทธธรรมที่ผู้ติดสุราควรใช้พิจารณา

การที่ผู้ป่วยโดยปกติจะมีสภาพร่างกายอ่อนเปลี้ยไม่มีแรง มีสภาพจิตที่ห่อเหี่ยวเหงา เป็นทุกข์มีความเครียด เมื่อสภาพกายและจิตตกอยู่ในสภาพที่ย่ำแย่ ย่อมไม่เป็นผลดีต่อการรักษาเลย ดังนั้น ผู้ป่วยจึงควรอย่างยิ่งที่ต้องรู้จักวิธีคิด ในขณะที่กำลังเจ็บป่วยอยู่ กล่าวคือ ผู้ป่วยควรพิจารณาถึงสภาพความเป็นจริงของร่างกายว่า “มันมีความไม่เที่ยง มีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา อาการของโรคเดี๋ยวก็กำเริบ เดี่ยวก็ทรงตัวอยู่ เดี่ยวก็ดีขึ้น” ทำให้ได้รับความทุกข์ความลำบากกายและใจอยู่เสมอ และควรพิจารณาด้วยว่า “ร่างกายที่ดี อาการเจ็บป่วยที่ดี เป็นสิ่งที่มีการปรุงแต่งประกอบกันขึ้นมา ร่างกายรวมทั้งอาการเจ็บนั้น ไม่ใช่ของเรา ถ้าหากเป็นของเราแล้ว ก็คงจะบังคับมิให้เกิดขึ้นหรือบังคับให้หายได้” ดังนั้น จึงไม่ควรยึดมั่นว่าตัวเราเจ็บป่วย หรือความเจ็บนั้นเป็นของเรา เมื่อพิจารณาได้เช่นนี้ก็จะรู้จักปล่อยวาง ไม่ทรมานทรมาย แม้กายป่วยแต่ใจไม่ได้ป่วยไปตามร่างกาย ถือว่ามีความอดทน ดังที่พุทธทาสภิกขุได้กล่าวถึง “ยาแก้สรรพโรค” ว่า “ไม่รู้ไม่ชี้ ช่างหัวมันอย่างนั้นเอง ไม่มีกู-ของกู ไม่น่าเอา-ไม่น่าเป็น ตายก่อนตาย คับไม่เหลือ”^{๓๔}

อย่างไรก็ตาม ขณะที่ป่วยมีทุกข์กายและใจอยู่ ควรมีสติระลึกถึงความดี ที่ตนเองได้เคยประพฤติปฏิบัติมา เป็นต้นว่า การบริจาคทาน การรักษาศีล การเจริญภาวนา การให้ความช่วยเหลือผู้อื่นการพุดจาด้วยไพเราะอ่อนหวาน ระลึกถึงผู้ใดผู้หนึ่งที่เป็นคนดี เป็นต้น การตามระลึกดังกล่าวมาเรียกว่า “อนุสสติ” ถือว่าเป็นการทำสมาธิอย่างหนึ่ง ซึ่งจะสามารถ

^{๓๓} ชุ.เถร. (ไทย) ๒๖/๓๔๒/๒๓๕; ๓๕๓/๒๘๔

^{๓๔} พุทธทาสภิกขุ, ยาระงับสรรพโรค, (กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ, ๒๕๔๑), หน้า ๒๕-๓๐.

เบี่ยงเบนความสนใจของผู้ป่วยให้จดจ่ออยู่กับเรื่องที่กำลังคิดอยู่นี้ ผู้ป่วยครั้นหวนระลึกถึงความดีนั้นๆ ก็จะเกิดความดีใจ อิ่มใจมีปีติซาบซ่าน ทำให้เกิดความสุขกายและใจ

นอกจากนั้นแล้วผู้ป่วยควรรู้จักทำสมาธิด้วยวิธีการที่เหมาะสมและง่าย อันจะช่วยผ่อนคลายอาการเจ็บป่วยลงได้บ้าง ธรรมเนียมที่เหมาะสมมากที่สุด คือ การกำหนดรู้เฉพาะอยู่ลมหายใจเข้าออก หรืออานาปานสติ พยายามเอาจิตมาจดจ่อเฝ้าดูลมหายใจเข้าและลมหายใจออกอยู่ตลอดเวลาเท่านั้น ครั้นแล้วจิตก็จะสงบจากความฟุ้งซ่านต่าง ๆ จิตจะตั้งมั่นแม้กายก็จะสงบระงับไปด้วย เมื่อทำได้เช่นนี้จะทำให้ผู้ป่วยผ่อนคลายจากอาการเจ็บป่วยได้^{๑๕}

สรุปว่า “การรักษาโรคทางกาย” ตามที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนานั้น มีทั้งการใช้เภสัช การรับประทานอาหาร การสวมเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มที่เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศ การอยู่ในที่พักอาศัย ที่บรรเทาและป้องกันอันตรายได้ และการปฏิบัติตนให้เป็นไปตามความต้องการของร่างกาย เช่น เมื่อหิวกระหาย ปวดอุจจาระ ปัสสาวะ ก็ควรถือปฏิบัติตามเป็นครั้งคราวไป นอกจากนี้ ก็เป็นการปฏิบัติทางจิตให้เกิดความผ่อนคลาย เช่น การทำสมาธิ การระลึกถึงคุณงามความดี การฟังธรรมะพร้อมกับการพิจารณาให้เกิดความเข้าใจ การปฏิบัติตามหลักธรรม การกล่าวสัจจะวาจา ส่วนการรับประทานอาหาร การใช้สอยสิ่งเหล่านี้ ย่อมทำให้เพื่อบำบัดความเจ็บป่วยเท่านั้น ไม่ใช่เพื่อประดับตกแต่งให้หลงมัวเมา นับได้ว่าการรักษาโรคที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนานี้ เป็นการรักษาโรคแบบองค์รวม ไม่ใช่การรักษาด้วยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น เพราะคนเรานั้นมีทั้งกายและใจ ดังนั้นการรักษาโรคจึงต้องรักษาควบคู่กันทั้งร่างกายและจิตใจ ชีวิตจึงจะมีความสุข

๕. การรักษาโรคทางใจ

สุขภาพจิตทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ “โสภณจิต” หมายถึง จิตที่คั่งงาม ซึ่งจะมีลักษณะผ่อนคลาย สงบเรียบ เยือกเย็น เบา นุ่มนวลอ่อนโยน ผ่องใส ตั้งมั่น แข็งแรง ควรแก่การงานหรือพร้อมที่จะทำงาน คล่องแคล่ว ชัดตรงไม่บิดเบือน^{๑๖} ส่วนสุขภาพจิตทางการแพทย์ หมายถึง การมีจิตใจสงบ มั่นคง ไม่มีความเครียดและความวิตกกังวลมากจนเกินไป ไม่หงุดหงิด ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่ท้อแท้ ไม่เบื่อหน่ายโลกหรือชีวิต มีความต้านทานจิตใจต่อสิ่งที่

^{๑๕} พุทธทาสภิกขุ, ธรรมะสำหรับคนเจ็บไข้, (กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ , ๒๕๓๕) , หน้า

๒๕-๓๓

^{๑๖} อภ.สง. (บาลี) ๓๔/๒๔๐-๒๕๐/๕๔-๕๕

ก่อให้เกิดความเครียด มีความสามารถในการปรับตนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้^{๑๑} จิตที่มีสุขภาพดีดังกล่าวมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างดี เมื่อจิตใจของคนเราถูกรบกวนด้วยกิเลสความเศร้าหมองทั้งหลาย จึงเป็นเหตุให้ทำความชั่วทางกาย วาจา และทางใจ ดังนั้น จึงควรรู้จักใช้ปัญญา รักษาจิตใจให้ปราศจากกิเลสทั้งหลาย นอกจากนั้น ประเด็นที่ควรพิจารณาก่อนนำเสนอถึงการรักษาโรคทางใจ คือ บุคคลทั่วไปสามารถที่จะใช้ปัญญากำจัดกิเลสให้หมดไปจากจิตใจได้หรือไม่นี้ พระพุทธองค์ได้ตรัสถึงบุคคลผู้มีความแตกต่างทางปัญญาไว้ ๓ ประเภท ได้แก่

(๑) ผู้ที่ไม่สามารถบรรลุธรรมได้เลย ไม่ว่าจะมีส่วนมาสั่งสอนหรือไม่ก็ตาม เหมือนผู้ป่วยด้วยโรคบางอย่างซึ่งไม่อาจรักษาให้หายได้

(๒) ผู้ที่มีความสามารถทางปัญญาพัฒนาตนเองกำจัดกิเลสจนเป็นอรหันได้ ไม่ว่าจะมีส่วนมาแนะนำหรือไม่ก็ตาม เหมือนผู้ป่วยที่หายจากโรคได้เอง ไม่ว่าจะได้รับการรักษาหรือไม่ก็ตาม

(๓) ผู้ที่ต้องอาศัยผู้อื่นช่วยแนะนำสั่งสอน ต้องอาศัยปัจจัยภายนอกเข้าช่วย จึงจะสามารถเกิดปัญญากำจัดกิเลสได้ เมื่อไม่ได้ก็ไม่มีทางจะบรรลุธรรมได้เลย เหมือนผู้ป่วยที่ต้องได้รับการรักษาจากหมอจึงจะหาย เมื่อไม่ได้รับการรักษา ก็จะไม่สามารถที่จะหายจากอาการเจ็บป่วยได้^{๑๒}

สำหรับการแก้ปัญหาคาถิมสูตร ควรพิจารณาธรรมที่แก่จริตนิสัยของตน และเลือกสถานที่บำบัดที่เหมาะสม ตลอดจนผู้ให้การรักษาโดยวิธีนี้ด้วย ทั้งนี้ การบำบัดพิษสุราแม้กระทำได้หลายวิธี แต่วิธีที่ดีที่สุด ก็คือ จิตใจจะต้องปล่อยวางการในเสพ ไม่หลงใหล ในรสแห่งสุรานั้นอีกต่อไป วิธีนี้ สามารถที่จะรักษาอาการผู้ดื่มสุราได้จำนวนหลายท่านเช่นกัน

๔.๒.๒ การรักษาโดยใช้วิปัสสนาบำบัด

การใช้หลักของวิปัสสนากรรมฐาน มาช่วยบำบัดรักษาผู้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านปลอดสุรานั้น นับว่า มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ดังจะได้กล่าวต่อไปนี้

^{๑๑} จำลอง ดิษยวณิช, วิปัสสนากรรมฐานและชาวอารมณ, (เชียงใหม่ : โรงพิมพ์แสงศิลป์, ๒๕๔๗), หน้า ๑๑๑.

^{๑๒} อง.ดิก. (บาลี) ๒๐/๔๖๑/๑๕๒-๑๕๓, อภิ.ป. (บาลี) ๓๖/๘๖/๑๖๔

๑. การเจริญวิปัสสนา

การรักษาหรือบำบัดพิษสุราด้วยหลักวิปัสสนากรรมฐาน คำว่า “วิปัสสนา” คือ การเห็นแจ้งหรือวิธีทำให้เกิดการเห็นแจ้ง หมายความว่า ข้อปฏิบัติต่าง ๆ ในการฝึกฝนอบรมปัญญา ให้เกิดความเห็นแจ้งรู้ชัด สิ่งทั้งหลายตรงต่อสภาวะของมัน คือ ให้เข้าใจตามความเป็นจริง หรือตามที่สิ่งเหล่านั้นมันเป็นของมันเอง รู้แจ้งชัดเข้าใจจริง จนถอนความหลงผิด รู้ผิดและยึดติดในสิ่งทั้งหลายได้ ถึงขั้นเปลี่ยนท่าที่ต่อโลกและชีวิตใหม่ ทั้งทำที่แห่งการมอง การรับรู้ การวางจิตใจ และความรู้อีกทั้งหลาย^{๑๕} หรือ การเห็นแจ้งเข้าใจถึงธรรมชาติของสรรพสิ่งทั้งหลายว่า

ก. มีลักษณะไม่เที่ยงแปรปรวนอยู่ตลอดเวลา (อนิจจัง)

ข. ทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้ (ทุกขัง)

ค. เมื่ออยู่ในสภาพเดิมไม่ได้จึงไม่มีตัวตน (อนัตตา) สิ่งทั้งหลายไม่มีแก่นสารถาวรคงทนอยู่ได้

ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าสรรพสิ่งนั้นมีเหตุปัจจัยปรุงแต่งขึ้นมา อาศัยกันและกันเกิดขึ้น จึงตกอยู่ในลักษณะ ๓ ประการนี้ ไตรลักษณ์นี้ ถือว่าเป็นกฎธรรมชาติ ที่ทรงตัวอยู่โดยธรรมดา พระพุทธเจ้าทั้งหลายจะอุบัติขึ้นหรือไม่ก็ตาม กฎเหล่านี้ก็ยังคงอยู่ ไม่เปลี่ยนแปลง เมื่อพระพุทธองค์ตรัสรู้แล้วก็ทรงแสดงบอกให้รู้ว่า สังขารทั้งปวงไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และธรรมทั้งปวงเป็นอนัตตา^{๑๖} จะอย่างไรก็ตาม ร่างกายของมนุษย์นั้นประกอบด้วยขันธ์ ๕ ได้แก่

ก. มีรูปหรือเนื้อ หนัง กระดูก เลือด เป็นต้น

ข. มีเวทนาหรือความรู้สึก

ค. สัญญาหรือความจำได้

ฌ. มีสังขารเจตนาที่ปรุงแต่งจิตใจให้ชั่ว

ง. มีวิญญาณ หรือความรู้แจ้งเข้าใจในสิ่งที่ประสบ

^{๑๕} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๓๐๖.

^{๑๖} อ.จ.ต.ก. (บาลี) ๒๐/๕๗๖/๓๖๘

ดังนั้น หากจะย่อขั้น ๕ ลงมีเพียงรูปและนามเท่านั้น สิ่งเหล่านี้ ล้วนเกิดจากเหตุปัจจัยปรุงแต่งขึ้นมา มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน เกิดขึ้นตั้งอยู่ดับไป เปลี่ยนแปลง ไม่อาจอยู่ในสภาพเดิมได้ตลอดเวลา จึงไม่มีตัวตนที่แท้จริง ไม่มีใครเป็นเจ้าของ และไม่ตกอยู่ในอำนาจของใครทั้งนั้น นอกจากนั้นแล้ว สรรพสิ่งต่างๆ ย่อมตกอยู่ภายใต้อำนาจของไตรลักษณ์ แต่คนเรามักจะมองไม่เห็นแจ้งและไม่เข้าใจในลักษณะทั้งสามนั้น สิ่งที่ปิดบังไตรลักษณ์ไว้ มี ๓ ประการ คือ สันคติหรือการสืบทอดบังอนิจจลักษณะ อริยาบทหรือการเคลื่อนไหวบังทุกขลักษณะ และขณะหรือความเป็นก่อนเป็นของแข็งบังอนัตตลักษณะ^{๒๑}

เมื่อสภาวะเหล่านี้ปิดบังไว้ จึงทำให้เห็นรูปเป็นของเที่ยงแท้ ไม่แปรเปลี่ยนเห็นว่ามีความสุขและเห็นว่าสรรพสิ่งมีตัวตน จึงหลงคิด อยากได้ไขว่คว้า ตั้งใจทำทั้งความชั่วความดี ครั้นไม่สมหวังก็เป็นทุกข์ เสรีโสกเสียใจ โกรธแค้น หรือบางครั้งอาจจะรู้สึกเฉย ๆ มนุษย์จึงเศร้าหมองเพราะกิเลส กรรม และวิบาก สืบทอดชีวิตอยู่ในวัฏสงสารไปเรื่อย ๆ

ดังนั้น การจะเห็นสิ่งที่มาปิดบังเหล่านี้ได้ จะต้องใช้โยนิโสมนสิการหรือการพิจารณาโดยแยกคาย เป็นการใช้ปัญญากำหนดรู้เห็นความเกิดดับของนามรูป ซึ่งเป็นอนิจจลักษณะ กำหนดรู้ถึงความทุกข์ความบีบคั้นการอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้ และกำหนดรู้ว่าสิ่งนั้น ๆ ไม่มีตัวตน เป็นเพียงปัจจัยปรุงแต่งให้รวมกันเป็นก้อนเท่านั้น เมื่อกำหนดรู้เช่นนี้ จึงทำลายความยึดมั่นถือมั่นในสิ่งนั้น ๆ เกิดวิชาความรู้ความเข้าใจที่ทำให้หมดกิเลสได้

๒. สิ่งที่ควรนำมาเจริญวิปัสสนา

พระพุทธองค์ตรัสว่า “สังขารทั้งปวงไม่เที่ยง เป็นทุกข์ ธรรมทั้งปวงเป็นอนัตตา”^{๒๒} สังขารในที่นี้ ก็คือ สิ่งปรุงแต่งทั้งหลายให้เกิดเป็นรูปเป็นร่างเป็นอาการ เป็นความคิด ความอยาก ความรู้สึกอย่างใดอย่างหนึ่ง ทั้งนี้ เป็นรูปธรรมและนามธรรมสามารถที่จะนำมาเป็นเครื่องพิจารณาให้เห็นแจ้ง หรือสามารถเจริญวิปัสสนาได้ทั้งนั้น สิ่งที่ควรนำมาเจริญวิปัสสนามีลักษณะ ดังนี้

(๑) วัตถุสิ่งของที่เป็นรูปธรรม ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต

(๒) ใจและอารมณ์ที่เกิดกับใจ เช่น ความคิด ความจำ ความรู้สึก ความโกรธรวมไปถึงภาวะทางจิตขณะที่กำลังเข้าสมาธิระดับใดระดับหนึ่งอยู่

^{๒๑} วิสุทฺธิ. จุฬฎีกา (บาลี) ๓/๒๗๕

^{๒๒} อัง.ติก. (บาลี) ๒๐/๕๗๖/๓๖๘

(๓) กิริยาอาหารต่างๆ อย่างใดอย่างหนึ่ง ก็สามารถนำมาเจริญวิปัสสนาได้ เพราะมีการเกิดขึ้นตั้งอยู่ดับไป เปลี่ยนแปลงสลับต่อกันไปเรื่อย ๆ เช่น การหายใจเข้าออกในแต่ละครั้ง

อีกนัยหนึ่งนั้น การเจริญวิปัสสนา ต้องกำหนดพิจารณาอารมณ์ของวิปัสสนา ที่เรียกว่า วิปัสสนากัมมิ เมื่อนำอารมณ์เหล่านี้มาพิจารณาแล้วจะทำให้เกิดปัญญา แบ่งเป็น ๖ หมวด ดังนี้

(๑) ชั้น ๕ ได้แก่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ

(๒) อายุตนะ ๑๒ แบ่งเป็นอายุตนะภายใน ๖ ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ และอายุตนะภายนอก ๖ ได้แก่ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัสทางกาย และสิ่งที่ใจนึกคิด

(๓) ธาตุ ๑๘ ได้แก่ สิ่งที่ทรงสภาวะของคนอยู่ ตามที่เหตุปัจจัยปรุงแต่งขึ้น เป็นไปตามธรรมดา ไม่มีผู้สร้างผู้บันดาล และมีรูปลักษณะกิจการเป็นแบบจำเพาะตัว อันพึงกำหนดเอาเป็นหลักได้แต่ละอย่าง ๆ

(๔) อินทรีย์ ๒๒ ได้แก่ สิ่งที่เป็นใหญ่ในการทำกิจของตน คือ ทำให้ธรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นไปตามในกิจนั้น ๆ ในขณะที่เป็นอยู่นั้น

(๕) อริยสัจ ๔ คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค

(๖) ปฏิจจสมุปบาท ๑๒ ซึ่งได้กล่าวไว้แล้วในเรื่องการเกิดโรคทางใจ

ดังนั้น การจะพิจารณานั้น อาจจะขึ้นอยู่กัสนถานการณ์ หรือวัตถุสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้พิจารณาเอง หรือผู้พิจารณาได้นำสิ่งนั้นๆ หรือปรากฏการณ์ทางจิต แล้วนำมาเป็นเครื่องพิจารณาถึงความไม่เที่ยง เป็นทุกข์ ความไม่มีตัวตน แม้น้ำที่กำลังเดือดแห้งลงสู่พื้นดิน เทียนที่ถูกไฟเผาให้สั้นลงเรื่อยๆ ใบไม้ที่เหี่ยวแห้งล่วงหล่นลงมา ก็สามารถนำมาพิจารณาได้ ทั้งนี้ การเลิกดื่มสุราก็เป็นสิ่งที่ควรนำมาพิจารณาได้เช่นเดียวกัน เพราะเป็นความต้องการทางจิตใจ ไม่ใช่ร่างกายต้องการสุรา แต่หากดื่มจนติด จึงเป็นเหมือนว่าร่างกายติดสุรา

๔.๒.๓ วิธีรักษาบำบัดสุราด้วยหลักไตรสิกขา

“ไตรสิกขา” ได้แก่ “ศีล สมาธิ และปัญญา” ในงานวิจัยนี้ พบว่า กลุ่มสัมฆประชาพัฒนาชุมชน ได้นำไปประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมแก่ผู้ดื่มสุรา มีขั้นตอนในการบำบัดรักษา คือ (๑) การบำบัดรักษาด้วยหลักของศีล ๕ และศีล ๘ (๒) การบำบัดรักษาด้วยหลักสมาธิ และ

(๓) การบำบัดรักษาด้วยหลักปัญญา^{๒๓} ทั้งนี้ การรักษาด้วยไตรสิกขานี้ เป็นกลวิธีปกติของกลุ่มสังฆประชาพัฒนาชุมชน ที่ได้นำไปปรับใช้อย่างเหมาะสม ได้แก่

ประการที่ ๑ การนำผู้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านปลอดสุรา ให้สมาทานศีล ๕ ในวันปกติ และให้สมาทานศีล ๘ หรือศีลอุโบสถในวันธรรมะสวนะ (วันพระ) ที่ศาลาการเปรียญของศูนย์บำบัด โดยพระสงฆ์จะเป็นผู้นำกล่าวและให้ข้อคิด เกี่ยวกับศีล ข้อที่ ๕ คือ การงดเว้นเครื่องดื่มสุราทุกประเภททำให้คุณต่อร่างกายอย่างไร และให้คุณต่อคนที่เกี่ยวข้องอย่างไร พระสงฆ์จะคอยแนะนำคุณ โทษ ของสุราแก่ผู้รับการบำบัดทุกคนในศูนย์แห่งนี้

ประการที่ ๒ การนำผู้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านปลอดสุรา เดินจงกรม นั่งสมาธิ เจริญสมถะกรรมฐาน ข้อใดข้อหนึ่ง มาเป็นอุบายสงบจิต สงบใจ โดยพระสงฆ์ในศูนย์แห่งนี้ จะเป็นผู้นำปฏิบัติ ภายในศาลาการเปรียญและรอบบริเวณศูนย์ ซึ่งมีบรรยากาศที่สัปปายะเหมาะแก่การเจริญกรรมฐานอันเป็นเครื่องบำบัดรักษาทางจิตใจ เพื่อไม่ให้ผู้รับการบำบัดเกิดความท้อถอย และพึงตระหนักอยู่เสมอในใจว่า จะต้องเอาชนะการดื่มสุราให้ได้ สร้างฐานความคิดใหม่ สร้างพลังแก่จิตใจ โดยไม่ต้องพึ่งพาสุราอีกต่อไป ก็สามารถที่จะทำงานได้

ประการที่ ๓ การนำผู้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านปลอดสุรา พิจารณาหลักพุทธธรรมต่างๆ โดยการให้คติธรรม แก่คิดมุ่มมอง ประเด็นการใช้ชีวิตอย่างผู้ฉลาด และผู้มีปัญญา ส่วนปัญญาในระดับชาวบ้านหรือผู้คิดที่จะลดละเลิกสุราได้นั้น ก็เป็นโลกีย์ปัญญาทั่วไป เพียงแต่รู้จักคิดเป็น รู้จักหาทางแก้ไขปัญหาในการดื่มสุราด้วยความเอือมเอ็น และไตร่ตรองโทษของสุราให้มาก นอกจากนั้น จะต้องรู้จักการวางตนภายหลังเมื่อไม่ดื่มสุราแล้ว เช่น หากไปพบเพื่อนฝูง ชักชวนดื่มสุราอีก ก็ต้องรู้จักปฏิเสธ รู้จักหลีกเลี่ยงการดื่มสุราในงานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ บุญประจำปีของหมู่บ้าน เทศกาลสงกรานต์ เทศกาลปีใหม่ เป็นต้น^{๒๔} ด้วยการปฏิเสธเพื่อนหรือบุคคลที่นำสุรามานำให้อย่างบัวไม่ให้ช้ำ น้ำไม่ให้ขุ่น ต่อมา เมื่อเขารู้ว่าเราไม่ดื่มสุราอีกต่อไปแล้ว ก็จะเลิกชักชวน และไม่กล้ามาชักชวนอีกเลย

^{๒๓} ที.ปา.(บาลี) ๑๑/๒๒๘/๒๓๑

^{๒๔} สัมภาษณ์ พระครูสุตศาสนการ (พระมหาไพฑูริย์ เขมธโร), ประธานกลุ่มศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชน, ๒๑ มกราคม ๒๕๕๑.

๔.๒.๔ วิธีรักษาสุราโดยจิตบำบัดและสมุนไพรมบำบัด

ในวิถีชีวิตของชาวอำเภอป่าพอง พระสงฆ์ ถือว่าท่านเป็นผู้มีบทบาทที่สูงมากทางสังคมด้านจิตใจ เนื่องจากท่านเหล่านั้น เป็นที่พึ่งคอยสนับสนุนช่วยเหลือแก่ชาวบ้านในปัจจุบัน ๔ ที่จำเป็น และด้านจิตใจที่คอยให้กำลังใจในการลดละเลิกสุรา จนกลับตัวกลับใจจากคนที่เคยเป็นนักดื่มสุราอย่างหนักหน่วง มาเป็นคนศีลริสัจคน เป็นบุคคลที่ควรยกย่อง เพราะต้องสามารถเอาชนะจิตใจของตนเองในการที่จะเลิกดื่มในเวลาเพียงไม่กี่วัน ได้อย่างเด็ดขาดและถาวร เป็นที่น่าพอใจแก่ผู้ดำเนินโครงการเป็นอย่างยิ่ง ที่เห็นความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

อย่างไรก็ตาม การจะเลิกเหล้าโดยกระทันหันนั้น เป็นสิ่งที่เป็อันตรายต่อสุขภาพของผู้ที่ดื่มมาเป็นเวลานาน ด้วยเหตุนี้ ในเบื้องต้นผู้เข้าร่วมโครงการหรือเข้ารับการบำบัดเยียวยาพิษสุรา จะต้องทำการล้างพิษก่อน หรือค่อยๆ ลดปริมาณลงก่อน แต่โดยส่วนใหญ่จะยอมสมัครใจอดเหล้า ตามวิธีการต่างๆ ดังต่อไปนี้

๑. ผู้เข้าร่วมโครงการจะเลิกดื่มสุรา เตรียมขั้น ๕ คือ ดอกไม้สีขาว ๕ คู่, เทียนเล็ก ๕ คู่ หากมีหมากและพลู ก็สามารถนำไปถวายแก่พระสงฆ์ได้

๒. พระสงฆ์ผู้เป็นประธานองค์กร จะสอบถามความตั้งใจว่าอยากจะเลิกสุราจริงหรือไม่ เพราะจะต้องกล่าวคำสัตย์ต่อหน้าพระประธานหรือหน้าโต๊ะหมู่บูชาในศาลาการเปรียญของศูนย์

๓. ให้ผู้เข้าร่วมโครงการที่สมัครใจนั้นตั้งสติจะอธิษฐาน และกล่าวคำปฏิญาณตนตามคำของพระสงฆ์ทุกคำ หากตนผิดคำสัตย์ก็อาจจะประสบกับความทุกข์หรือภัยต่างๆ ดังที่ตนกล่าวออกไปนั้น เพื่อเป็นการปรามมิให้ผู้นั้น ไปลักดื่มสุราอีกในเมื่อกล่าวคำสัตย์แล้ว^{๒๕}

หลังจากนั้น ผู้ดำเนินการบำบัด ก็จะสอบถามผู้เข้ารับการบำบัดว่า สมัครใจให้รักษาหรือไม่ และสอบถามประวัติความเป็นมาของผู้เข้าร่วมโครงการ ว่านอกจากดื่มสุราแล้วเคยเสพยาติดชนิดอื่นๆ หรือไม่ เพื่อจะได้บำบัดได้อย่างถูกต้อง เสร็จแล้วก็ให้ไหว้พระรัตนตรัย และตามด้วยการกล่าวคำปฏิญาณตนว่าจะไม่ดื่มสุราอีกต่อไป ดังนั้น ด้วยการรักษาและบำบัดตามขั้นตอนต่างๆ นี้ เริ่มตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๔๖ จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ.๒๕๕๐) มีผู้เข้าโครงการ ประมาณ ๒,๕๐๐ ราย และประเมินความสำเร็จจากโครงการไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐

^{๒๕} ธีระ วัชรปราณี และอนันต์ แม้นพยัคฆ์ (เรียบเรียง), หมู่บ้านปลอดเหล้า, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์รุ่งเรืองวิริยะพัฒนาโรงพิมพ์, ๒๕๕๐), หน้า ๒๑..

ของทั้งหมดในการเลิกดื่มสุราได้อย่างถาวร^{๒๖} สำหรับผู้เข้ารับการรักษาหรือเยียวยา เพื่อให้ตนเองสามารถเลิกการดื่มสุราได้อย่างถาวรที่ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชน อำเภอป่าพอง จังหวัดขอนแก่น โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้อำนวยการ มีวิธีปฏิบัติตนในการรักษาและบำบัด โดยหลักทางพุทธศาสตร์ผสมเทคนิคเฉพาะทางในการรักษา ดังต่อไปนี้

ก. สมุนไพรบำบัด หมายถึง การบำบัดด้วยยาสมุนไพรไทย โดยใช้ตัวยาสมุนไพรเพียง ๓ ตัว ได้แก่

(๑) **รากตะนงแดง** มีคุณสมบัติเป็นสมุนไพรช่วยขับพิษ ทำให้อาเจียนสารพิษของสุราออกมา

(๒) **ปลาไหลเผือก** มีคุณสมบัติเป็นสมุนไพรช่วยบำรุงร่างกาย หลังจากรากตะนงแดงขับพิษออกแล้ว

(๓) **รางร้อน** มีคุณสมบัติเป็นสมุนไพรช่วยขับพิษแล้วถ่ายพิษออกจากร่างกาย

ในการรักษาพิษสุรา ด้วยวิธีสมุนไพรบำบัดนี้ หากจะวิเคราะห์ให้ดีแล้ว จะเห็นว่ามีทั้งขั้นตอนการรักษาด้วยจิตบำบัดไปในตัวด้วย กล่าวคือ การให้ผู้เข้าร่วมโครงการนั้น กล่าวคำสัตย์ปฏิญาณตามพระสงฆ์ โดยกระทำต่อหน้าพระพุทธรูป เป็นการกล่าวจงใจและโน้มน้าวจิตใจก่อน ที่จะให้รักษาหรือบำบัดสุราด้วยสมุนไพร เมื่อเสร็จการกล่าวพระสงฆ์จึงให้ดื่มยาสมุนไพรที่เตรียมไว้ และเมื่อดื่มไปได้ไม่นานนัก ผู้ดื่มสมุนไพร ก็จะสำรอก อาเจียนพิษของสุราออกมาทีละเล็กทีละน้อย จนกว่าจะหมดพิษสุรา อาจจะใช้เวลาหลายวัน และเมื่อผู้ดื่มสุราได้กลิ่นของสุราที่ถูกนำมาทดสอบ ก็จะรู้สึกว่ามีเมึ้นมาก และเกิดความรังเกียจที่จะดื่มอีกต่อไป ดังนั้น วิธีบำบัดด้วยสมุนไพรนี้ จึงเป็นวิธียอดนิยมอันดับแรก และเป็นไม่ตายสำหรับปราบคอสุรา ให้สามารถหายได้อย่างเด็ดขาด ถาวรตลอดชีวิต

ข. จิตบำบัด หมายถึง การใช้หลักสมถะและวิปัสสนากรรมฐาน ช่วยในการฟื้นฟูด้านจิตใจและด้านพฤติกรรมให้เปลี่ยนไปเป็นคนดี โดยพระสงฆ์จะนำปฏิบัติในแต่ละช่วงของวัน ซึ่งผู้เข้ารับรักษาจะต้องอยู่ที่ศูนย์แห่งนี้ ไปจนกว่าอาการติดสุรา จะหายขาด

ค. อาชีพบำบัด หมายถึง การให้ผู้เข้าร่วมโครงการดังกล่าว ได้ทำงานเพื่อจะได้ไม่เกิดภาวะจิตสับสนหรือจิตฟุ้งซ่านรำคาญ จิตใจจะได้มีเรื่องเหนียวแน่น สามารถหล่อหลอมให้คืนสู่สภาวะปกติเหมือนคนทั่วไป ที่ไม่ดื่มสุรา

^{๒๖} สัมภาษณ์ พระครูสุตศาสนการ (พระมหาไพฑูริย์ เขมธโร), ประธานกลุ่มศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชน, ๒๑ มกราคม ๒๕๕๑.

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การรักษาบำบัดผู้ติดสุราเรื้อรัง หรือผู้เริ่มจะติดสุราก็ตาม หากได้ไปเข้าร่วมโครงการที่ศูนย์ดังกล่าวแล้ว สามารถจะเปลี่ยนแปลงชีวิตจากคนที่เคยเมาสุราไม่รู้เรื่อง เคยทะเลาะกับคนในครอบครัว ทะเลาะกับเพื่อนบ้าน ก็จะหายไปอย่างสิ้นเชิง จากการไปสัมภาษณ์ของผู้วิจัย พบว่า เป็นเรื่องที่น่ายินดีเป็นอย่างยิ่ง หากหมู่บ้านหรือชุมชนใดที่มีปัญหาเกี่ยวกับเด็ก เยาวชนและประชาชนในพื้นที่ของตนเอง ติดสุราและหาทางออกไม่ได้ ไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างถาวร ควรประสานงานหรือติดต่อไปยังศูนย์แห่งนี้ได้ เพราะถือว่าเป็นภารกิจหลักในการสงเคราะห์ประชาชน โดยไม่มีค่าใช้จ่ายแต่ประการใด

๔.๓ ประโยชน์ของโครงการหมู่บ้านปลอดสุรา

คำว่า “ประโยชน์” ในงานวิจัยนี้ หมายถึง ผลที่มุ่งหมายหรือเป้าหมายอันพึงประสงค์เมื่อลดละเลิกการดื่มสุรานั้นได้ โดยแบ่งออกเป็นประโยชน์ต่อตนเอง, ต่อครอบครัว, อีกทั้งต่อเศรษฐกิจและสังคมอำเภอ น้ำพอง จังหวัดขอนแก่น มีสาระโดยสังเขปต่อไปนี้

สืบเนื่องมาจาก โครงการหมู่บ้านปลอดสุรา ที่ได้ประสบความสำเร็จมาแล้ว และเป็นที่น่าภูมิใจแก่สมาชิกในหมู่บ้านนั้นๆ ผู้วิจัย ขอกล่าวถึง หมู่บ้าน/วัดปลอดเหล้าของบ้านไทรทอง ตำบลคงมุล อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อเป็นแนวทางของหมู่บ้านที่จะเริ่มก่อตั้งโครงการดังกล่าว จะได้รู้จักแนวคิด วิธีการ ตลอดจนเงื่อนไขต่างๆ ที่ทำให้หมู่บ้านและสังคมที่เกี่ยวข้อง มีความสุข ผู้คนลดละเลิกการดื่มสุราได้เป็นจำนวนมาก โดยหมู่บ้านแห่งนี้เริ่มก่อตั้งโครงการ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๔ ซึ่งผู้นำด้านแนวคิดที่สำคัญในโครงการ คือ หลวงปู่บุญรอด อภิบุญโญ แต่ปัจจุบัน (พ.ศ.๒๕๔๙) ท่านได้ถึงแก่กรรมไปแล้ว^{๒๗}

ส่วนเหตุผลที่ผู้วิจัย ได้นำงานวิจัยของหมู่บ้านแห่งนี้ มากล่าวเป็นตัวอย่างเกริ่นนำก่อน ก็เนื่องจากว่า สามารถใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติได้จริง จนผู้เข้าร่วมโครงการลดละเลิกสุรามากกว่าร้อยละ ๕๐ สามารถเลิกดื่มได้อย่างถาวร จึงถือเป็นหมู่บ้านตัวอย่างแก่หมู่บ้านแห่งอื่นๆ ที่จะนำไปประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมต่อไป

๔.๓.๑ ประโยชน์ต่อตนเอง

ผลจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายในเขตอำเภอ น้ำพอง จังหวัดขอนแก่นนั้น พบว่า ชีวิตก่อนและหลังการดื่มของแต่ละรายที่เข้าร่วมโครงการนั้น มีตัวอย่างดังต่อไปนี้

^{๒๗} ชีระ วัชรปราณี และอนันต์ แม้นพยัคฆ์ (เรียบเรียง), หมู่บ้านปลอดเหล้า, หน้า ๕.

๑. ด้านสุขภาพกายสุขภาพจิต เมื่อเลิกดื่มสุราได้ถาวรแล้ว จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่า เมื่อก่อนหากทำงานหนักจะเหนื่อยง่าย ทำงานไม่ค่อยทน รู้สึกเหนื่อยและอ่อนเพลียง่าย แม้ออนดื่มสุราความรู้สึกสนุก แต่เมื่อหายเมาแล้ว รู้สึกเพลียและปวดหัวตอนรุ่งเช้าเป็นประจำ จึงต้องดื่มซ้ำ (ถอน) ทุกเช้ามีน้ำหนักตัวเพิ่มหลังเลิกดื่มสุรา^{๒๔}

๒. ไปไหนมาไหนญาติหรือคนรู้จักก็เรียกทานข้าวด้วย จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่า เมื่อก่อนขณะยังดื่มสุรายุ่่นั้น จะไปที่ไหนๆ ก็จะไม่มีการเรียกทานข้าวด้วยเลย เนื่องจาก เหม็นกลิ่นสุราและพูดจาไม่รู้เรื่องกัน ส่วนใหญ่ผู้พบเห็นคนดื่มสุราจนเมาก็มักจะหลบๆ หรือทำเป็นไม่เห็นบ้าง แล้วรีบเดินหนีไปโดยเร็ว เพื่อจะได้ไม่ต้องพูดคุยกับคนที่ดื่มสุราจนเมามาเมานั้น เพราะบางครั้ง ยังรบกวนคนอื่นอีก คือ เมื่อเห็นญาติหรือคนที่รู้จักก็ขอยืมเงินเพื่อจะมาซื้อสุราอย่างไม่ละอายใจ จึงทำให้คนต้องหลีกเลี่ยงให้ห่างนั่นเอง แต่เมื่อตนเลิกดื่มสุราได้ถาวรแล้ว ไปสู่ที่ใดที่ตนรู้จักก็มีคนทักทาย และเรียกร่วมรับประทานอาหารด้วยอย่างไม่รังเกียจเหมือนแต่ก่อน^{๒๕}

๔.๓.๒ ประโยชน์ต่อครอบครัว

ผลจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายในเขตอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่นนั้น พบว่า ประโยชน์หลังเลิกดื่มสุราได้อย่างถาวรแล้ว ทำให้มีชีวิตด้านการใช้จ่ายเงินทองในครอบครัวดีขึ้น แม้จะไม่ใช้เงินมากเท่าใดนัก แต่ก็ช่วยให้มีเงินออมบ้าง จึงได้ประมวลการสัมภาษณ์ มาเสนอดังต่อไปนี้

๑. ด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่า มีเงินเหลือไว้ออมหรือเก็บ ซึ่งก็ไม่มาก แต่ก็มียอมมากกว่าช่วงที่ดื่มสุรา โดยปกติจะดื่มสุราเฉลี่ยวันละ ๒-๓ ขวด หรือคิดเป็นเงินก็ประมาณ ๒๘๐ - ๓๐๐ บาท หากรวมกับแก้มที่ซื้อพร้อมสุราด้วย (สุราขาว ๑ ขวดใหญ่ ราคา ประมาณ ๘๕ - ๙๕ บาท แล้วแต่ยี่ห้อ) ดังนั้น เมื่อคิดเป็นรายปี เฉลี่ยดื่มสุราปีละ ๓๖ ขวดหรือประมาณ ๓ โหล คิดเป็นเงินจ่ายประมาณ ๙๕X ๓๖ = ๓,๔๒๐ บาท ด้วยเหตุนี้ เงินที่เหลือจากการดื่มสุรา จึงเฉลี่ยตกปีละประมาณ ๓,๐๐๐ - ๓,๕๐๐ บาท แม้ว่าตัวเลขเหมือนจะไม่มากอะไร แต่สำหรับประชาชนในชนบทอย่างอำเภอน้ำพองแล้ว ก็ถือว่ามากพอสมควร^{๒๖}

^{๒๔} สัมภาษณ์ ด.ศ.ดาวเหนือ กิจพุกภัย, ข้าราชการตำรวจ, ๒๒ มกราคม ๒๕๕๑.

^{๒๕} สัมภาษณ์ นายคำใส บุตรโคตร, ผู้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านปลอดสุรา, ๒๖ มกราคม ๒๕๕๑.

^{๒๖} สัมภาษณ์ นายโชติ ทองหล่อ, ผู้ใหญ่บ้านบ้านเสียว, ๒๓ มกราคม ๒๕๕๑.

๒. **ภรรยาไม่บ่น ไม่ชวนทะเลาะกัน** จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่า เมื่อขณะที่ยังดื่มสุรานั้น มักจะทะเลาะกับภรรยา มีปากเสียงกันอยู่ประจำเกือบทุกวัน และภรรยาก็บ่นทุกวันเช่นกัน บางครั้ง ถ้าหนักมากก็ถึงกับลงไม้ลงมือทำร้ายร่างกายกันก็มี เนื่องจากขาดสติ ไม่สามารถที่จะควบคุมอารมณ์ได้นั่นเอง แต่เมื่อเลิกดื่มสุราได้ถาวรแล้ว ก็ไม่ทะเลาะกัน เพราะอารมณ์จะดีขึ้น ไม่หงุดหงิดเหมือนเดิม ใจเย็นลง และมีเหตุผลมากขึ้น ใจก็ดีมากขึ้น ยอมรับฟังความคิดเห็นหรือคำตักเตือนของภรรยามากขึ้น จึงทำให้รู้สึกว่าคุณเอง ผิดและสำนึกสงสารต่อพฤติกรรมของคนที่ปฏิบัติต่อภรรยาอย่างนั้น เนื่องจาก ภรรยาจะต้องทนตนบ่นบ้าง ด่าบ้าง ทำร้ายร่างกายบ้าง และไม่ทราบว่าภรรยาทนอยู่ได้อย่างไรกับพฤติกรรมอันเลวเช่นนั้นของสามีที่ดื่มสุรา ยิ่งคิดก็ยิ่งสงสาร จึงต้องหาทางเลิกดื่มสุราในที่สุด เพื่อให้ชีวิตครอบครัว สามารถที่จะดำเนินไปสู่วิถีชีวิตปกติ เหมือนคนทั่วไปให้ได้^{๓๑}

๓. **แม่ยายและพ่อตาก็รักเมตตาเหมือนดังเดิม** จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่า เมื่อขณะที่ตนยังดื่มสุรานั้น นอกจากภรรยาแล้ว แม่ยายและพ่อตาก็บ่นทุกวันเช่นเดียวกัน และท่านรู้สึกเสียใจมากที่มีบุตรเขยดื่มสุรา ทำให้อับอายผู้คน ไม่กล้าจะบอกกับใครๆ ว่าตนเป็นบุตรเขยอย่างเต็มคำพูด เนื่องจาก หากตนเมาแล้ว ก็ทำงานได้บ้าง ไม่ได้บ้าง การเงินก็ขาดมือ แต่เมื่อเลิกดื่มสุราแล้ว เงินก็พอมีเก็บบ้าง แม่ยายและพ่อตาก็เรียกใช้ทำงานให้ รู้สึกดีใจที่ท่านทั้ง ๒ ให้อภัยแก่ตน และรู้สึกผิดในการกระทำเช่นนั้น^{๓๒}

๔. **เป็นตัวอย่างที่ดีแก่บุตรธิดาได้** จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่า ส่วนใหญ่หากบิดาหรือมารดาในครอบครัวดื่มสุรา ก็จะไม่สามารถบอกหรือสอน เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีแก่บุตรของตนเองได้เลย เพราะพวกเขา ก็จะดื่มสุราเช่นเดียวกัน ถึงแม้จะพยายามจะสอนพวกเขาแต่ก็ไม่ได้ผลอะไรมากนัก เนื่องจากตนเองยังคงดื่มสุราอยู่ แต่เมื่อเลิกดื่มสุราได้แล้ว บุตรธิดาก็ยกย่องและทำตามบิดามารดา อีกทั้งไม่ต้องละอายคำสบประมาทของใครๆ ว่ามีบิดาหรือมารดาเป็นนักดื่มสุรา (หรือเรียกว่าคอสुरา, คอทองแดง) อีกต่อไป^{๓๓}

๕. **ครอบครัวอบอุ่น** จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่า เมื่อเลิกดื่มสุราได้แล้ว ทำให้มีเวลาอยู่กับครอบครัวมากยิ่งขึ้น ซึ่งไม่เหมือนแต่ขณะยังดื่มสุรานั้น ส่วน

^{๓๑} สัมภาษณ์ นายสุพวน นามไธสง, ผู้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านปลอดสุรา, ๒๖ มกราคม ๒๕๕๑.

^{๓๒} สัมภาษณ์ นายวิเชียร เตี้ยคำ, ผู้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านปลอดสุรา, ๒๒ มกราคม ๒๕๕๑.

^{๓๓} สัมภาษณ์ นายสากล ทองป่อง, ผู้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านปลอดสุรา, ๒๕ มกราคม ๒๕๕๑.

ใหญ่ตอนเย็นๆ หลังเลิกทำงาน ก็จะใช้เวลาหลายชั่วโมงอยู่กับกลุ่มผู้ดื่มสุราเช่นกัน ประมาณกลุ่ม ๓ -๕ คน แล้วแต่สาขาอาชีพของแต่ละคนไป

ดังนั้น หลังเลิกดื่มสุรา จึงทำให้บุตรีตกกล้าเข้ามาพูดคุยกับตน เพราะรู้สึกสงสารและไม่กลัวจะถูกทำร้ายร่างกายเหมือนแต่เดิม เพราะบิดามีสติมากขึ้น มีความรับผิดชอบมากขึ้นนั่นเอง จึงคอยให้กำลังใจในการเลิกดื่มสุรา ทั้งนี้ ครอบครัวจะขาดความอบอุ่นไม่ได้เลย เพราะบิดา, มารดา, และบุตรี จะต้องพบปะพูดคุยหรือปรึกษากันอยู่เนืองๆ ในหลายๆ เรื่องสำหรับชีวิตประจำวันของวิถีชีวิตชาวบ้านปกติ^{๓๔}

๔.๓.๓ ประโยชน์ด้านเศรษฐกิจและชาวอำเภอน้ำพอง

ผลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นนั้น พบว่าประโยชน์หลังเลิกดื่มสุราได้อย่างถาวรแล้ว ทำให้ชีวิตดีขึ้นมากทั้งต่อตนเอง ครอบครัวและชาวอำเภอเมืองในด้านเศรษฐกิจและสังคม ดังต่อไปนี้

๑. ประโยชน์ด้านเศรษฐกิจของอำเภอเมือง จากการศึกษาสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายพบว่า เมื่อมีโครงการหมู่บ้าน/วัดปลอดสุราแล้ว ทำให้วิถีชีวิตของประชาชนส่วนใหญ่ดีขึ้น หากพิจารณาจากตัวเลขที่ผู้วิจัย ได้ประเมินจากผู้เข้าร่วมโครงการทั้งหมด ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งโครงการหมู่บ้านปลอดสุรา จนถึงปัจจุบัน ปรากฏว่า มีผู้รับการบำบัดรักษาพิษสุรา มากกว่าจำนวน ๒,๕๐๐ ราย โดยเฉลี่ยขั้นต่ำสุดในกลุ่มเป้าหมายที่ไปสัมภาษณ์ ผลการศึกษามีดังนี้

(๑) ผู้ดื่มสุรา ๑ ราย เฉลี่ยดื่มสุราขาววันละ ๑ ขวด ราคาประมาณ ๕๐ บาท ถ้าเฉลี่ยเป็นรายเดือน เฉลี่ยเดือนละ ๑๒ ขวด x ๕๐ = ๑,๐๘๐ บาท

(๒) ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากจำนวนผู้ดื่ม ๒,๕๐๐ ราย x ๕๐ = ๒๒๕,๐๐๐ บาท ต่อปี

จากข้อมูลที่ผู้วิจัย ยกมาเสนอนี้ จะเห็นว่า มีเงินที่ใช้จ่ายเพื่อดื่มสุราของประชาชนในเขตอำเภอเมืองขั้นต่ำสุด และจะเหลือเงินออม ประมาณ ๒ แสนกว่าบาท ดังนั้น เงินจำนวนนี้ ก็จะถูกใช้ไปในเรื่องที่เป็นต่อตัวผู้เลิกดื่มสุราเอง ต่อครอบครัว และต่อสังคมอำเภอเมืองในวงกว้าง จึงถือว่าเป็นเรื่องที่ไม่ควรจะมีมองข้าม แม้ว่าตัวเลขเงินอาจจะดูเหมือนไม่มากอะไรก็ตาม แต่เงินเล็กน้อยก็ทำให้หลายชีวิตอยู่เย็นเป็นสุข สำหรับ

^{๓๔} สัมภาษณ์ นายเชย บุษราคัม, ผู้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านปลอดสุรา, ๒๔ มกราคม ๒๕๕๑.

ชีวิตในชนบท ถึงแม้จะไม่ใช่ว่าชีวิตว่า เงินเป็นปัจจัยเดียวที่ทำให้มนุษย์มีความสุขก็ตาม^{๓๕}

๒. ประโยชน์ด้านสังคมของอำเภอป่าพอง จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย พบว่า เมื่อมีผู้ดื่มสุราลดจำนวนลง อาชญากรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ปัญหานี้สิน ปัญหาการทะเลาะเบาะแว้งกัน ปัญหาการทำร้ายร่างกายกันบางครั้งอาจถึงชีวิต ก็ย่อมลดลงไปมาก แม้ว่าจะไม่หมดสิ้นไปจากพื้นที่ก็ตาม แต่กระนั้น ถือว่าเป็นการช่วยภาครัฐอีกทางหนึ่ง เพื่อแบ่งเบางานของข้าราชการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ได้ในระดับหนึ่ง เช่น ตำรวจ ก็ไม่ต้องไปจับกุมผู้ดื่มสุราจนเมาแล้วทะเลาะส่งเสียงดัง นำราคาญแก่ชาวบ้าน, บางรายดื่มสุราจนเมา ไม่มีสติแล้วทำร้ายร่างกายคนอื่น^{๓๖}, บางรายก็ไปเซ็นชื่อดื่มสุราตามร้านค้าในหมู่บ้านหรือชุมชน แต่ก็ไม่ยอมจ่ายค่าสุราแก่ร้านค้าเหล่านั้นๆ ทำให้ต้องถูกแจ้งความดำเนินคดี เพื่อเรียกเก็บหนี้สินคืน เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้ แม้ว่าจะยังไม่หมดไป แต่ก็ถือว่า เป็นการลดภาระทางสังคมแก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองได้มากทีเดียว คือ ตั้งแต่ระดับผู้ใหญ่บ้าน ไม่ต้องคอยมาเกลี้ยไถ้ระหว่างลูกบ้านที่ทะเลาะกันหรือมีปัญหาอันเกี่ยวกับสุรา, ระดับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ก็ไม่ต้องคอยจับกุมผู้ดื่มสุราแล้วไปขับขีรถยนต์หรือจักรยานยนต์ ซึ่งจะเป็อันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินคนอื่นได้ง่าย เพราะขาดสติ^{๓๗}

นอกจากนั้นแล้ว งานในส่วนรับผิดชอบของผู้พิพากษาในพื้นที่เขตอำเภอป่าพอง ซึ่งเกี่ยวกับความผิดสุรา ก็ลดน้อยลงไปด้วย ฉะนั้น ภาพรวมในด้านสังคม จึงถือว่า ผู้เลิกดื่มสุราได้อย่างถาวร มีส่วนทำให้สังคมสงบสุขและลดปัญหาต่างๆ ได้เป็นอย่างดี แม้ว่าจะไม่ทั้งหมดก็ตาม

^{๓๕} สัมภาษณ์ พระครูสุตศาสนการ (เขมธโร), ประธานกลุ่มศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชน, ๒๑ มกราคม ๒๕๕๑.

^{๓๖} สัมภาษณ์ ด.ต.ดาวเหนือ กิจพฤกษ์, ข้าราชการตำรวจ, ๒๒ มกราคม ๒๕๕๑.

^{๓๗} สัมภาษณ์ นายโชติ ทองหล่อ, ผู้ใหญ่บ้านบ้านเสียว, ๒๓ มกราคม ๒๕๕๑.

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเชิงวิเคราะห์การแก้ปัญหาการดื่มสุราของกลุ่มสังคมประชาพัฒนาชุมชน มีวัตถุประสงค์สำคัญ ๓ ประการด้วยกัน ได้แก่ สภาพและปัญหาพฤติกรรมกรรมการดื่มสุรา, สุรากับข้อห้ามในหลักศีล ๕ ของพระพุทธศาสนาและกฎหมายเกี่ยวกับสุรา, และแนวทางการแก้ปัญหาพฤติกรรมกรรมการดื่มสุรา ของกลุ่มสังคมประชาพัฒนาชุมชนอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น โดยดำเนินการศึกษาค้นคว้าในภาคเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นอกจากนั้น ยังได้สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายในเขตอำเภอน้ำพอง

ดังนั้น ผลการศึกษา สามารถสรุปประเด็นสำคัญ ได้ดังต่อไปนี้

๕.๑.๑ ประวัติและความเป็นมาของสุรา

ประวัติและความเป็นมาของสุรา เป็นข้อมูลที่สำคัญที่จะต้องรับทราบในวงกว้าง เพื่อให้ประชาชน ได้เข้าใจโทษของสุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกชนิด ที่ขายกันอยู่ในท้องตลาด แทบทุกพื้นที่ของประเทศไทย เพราะว่าเป็นเครื่องดื่ม ที่มีผู้บริโภคเป็นอันดับต้นๆ ของรายได้มวลรวมของประเทศหรือที่เรียกว่าภาษีบาป เพราะเป็นเงินที่ได้จากน้ำเมานั้นเอง

อย่างไรก็ตาม “สุรา” นั้น มีความเป็นมาตั้งแต่สมัยครั้งโบราณ ประมาณ ๗,๐๐๐ ปีที่แล้ว โดยมีเรื่องเล่าสืบๆ กันมาและหลายประเทศ รู้จักกรรมวิธีการผลิตสุราอย่างเป็นขั้นตอนมาถึงทุกวันนี้ แม้ในพระไตรปิฎกก็ได้แสดงไว้หลายแห่งเช่นเดียวกัน ตัวอย่างเช่น สุราที่ปรากฏในพระวินัยปิฎก, พระสุตตันตปิฎกและในพระอภิธรรมปิฎก ซึ่งเป็นสิกขาบทบ้าง เป็นที่มาหรือเรื่องราวเกี่ยวกับสุราบ้าง, เป็นการบรรยายโดยนัยแห่งธรรมาธิฐานบ้าง

ส่วนแรงจูงใจในการดื่มสุรานั้น มี ๒ ลักษณะ คือ ปังจัญภายในและปังจัญภายนอก โดยปังจัญภายในเกิดจากตัณหา ความทะยานอยากในการบริโภคสุรา ส่วนปังจัญภายนอกเกิดจากการได้กลิ่นและลิ้มรสของสุราแล้วเกิดความพอใจ ตีใจ ชอบใจ

ด้านเหตุผลที่พระพุทธองค์ ได้ตรัสห้ามมิให้พระภิกษุดื่มสุรานั้น เนื่องจากหากดื่มมากก็จะทำให้มีเมามาและขาดสติ ทำสิ่งใดก็ไม่เป็นไปเพื่อความเรียบร้อยดีงาม

ประเภทของเครื่องดื่มที่ผสมแอลกอฮอล์ มีหลายประเภท ได้แก่ สุรา วิสกี้ ไวน์ แชมเปญ บรัันดี ริคอร์ด รัม ยิน เบียร์ และเหล้าสาโท ซึ่งแต่ละประเภทดังกล่าวนี้ ก็มีความรุนแรงของแอลกอฮอล์ที่แตกต่างกันออกไป เช่น รัม ๖๐ ดีกรี, วิสกี้ฝรั่ง ๔๒-๕๓ ดีกรี, วิสกี้ไทย ๔๐ ดีกรี, บรัันดี ๔๕ ดีกรี เป็นต้น

๕.๑.๒ พุทธวิธีทางพระพุทธศาสนากับสุรา

“สุรา” หรือ “เหล้า” เป็นเครื่องดื่มที่มีมานานหลายพันปี โดยคนไทยรู้จักกันในนาม “เหล้ากลั่น” หรือ “เหล้าโรง” ซึ่งปรากฏกันมากในสมัยอยุธยา ทั้งการผลิตสุรากลั่นจากอ้อย และพัฒนามาเป็นสุราโรงอย่างเต็มรูปแบบ มีทั้งประชาชนผลิตดื่มเอง และฝ่ายรัฐเป็นผู้ผลิตและจำหน่ายให้แก่ประชาชน ส่วนด้านกฎหมายก็มีพระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับสุราโดยเริ่มมีผลบังคับมา ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๓๕๓ เป็นต้นมาฉบับแรก ถึงปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม เมื่อก้าวถึง สุราหรือเครื่องดื่มที่ผสมแอลกอฮอล์ทุกประเภท เช่น วิสกี้, บรัันดี, สุราแดง, สุราขาว, สาโท, เบียร์ เป็นต้น คนไทยจัดว่าเป็นนักดื่มหรือผู้บริโภคที่ติดอันดับ Top Ten ของโลกเลยทีเดียว และต่อมาราว พ.ศ. ๒๕๔๓ ก็ติดอันดับ ๕ ของโลก ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง โดยเฉพาะนักดื่มหน้าใหม่ที่เริ่มจะมีอายุน้อยลงทุกวัน

ปัญหาของการดื่มสุรา มีผลกระทบในหลายด้าน กล่าวคือ ทำให้สุขภาพย่ำแย่ทรุดโทรมด้วยโรคภัยต่างๆ เช่น โรคพิษสุราเรื้อรัง, โรคตับแข็ง, โรคมะเร็ง

ในเบื้องต้นก็เป็นการกล่าวถึง เรื่องความหมายและประเภทของเบญจศีล ว่ามีอะไรบ้าง และอานิสงส์ของการไม่ล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ ซึ่งว่าด้วยสุราโดยตรง แล้วก็กล่าวถึงความหมายและประเภทของเบญจธรรม ซึ่งถือว่าเป็นธรรมคู่ปรับกับศีลแต่ละข้อทั้งหมด โดยมีหลักสติสัมปชัญญะเป็นคู่ปรับกับสุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เนื่องจากหากคนเราขาดสติสัมปชัญญะแล้ว ก็ประมาทได้ทันที และสุราส่งผลโดยตรงกับการขาดสติสัมปชัญญะเป็นอย่างยิ่ง เช่น ในเวลาขับขีรถยนต์ ผู้ขับขีส่วนใหญ่มักประสบอุบัติเหตุได้ง่าย หากเมาสุราขณะขับขี และเป็นความผิดทางกฎหมายด้วย ถ้ายังฝ่าฝืนขับ เพราะจะเป็นอันตรายต่อรถหรือบุคคลอื่นอีกด้วย

ส่วนการพิจารณาโทษของสุรา ก็ใช้ได้หลายแนวคิดหรือหลายวิธีการ ในงานวิจัยนี้ ยกตัวอย่างการพิจารณาแบบโยนิโสมนสิการ โดยวิธี ๓ อย่าง ร่วมผสมกัน คือ คิดให้เห็นคุณค่าหรือส่วนดี, คิดให้เห็นโทษ, และคิดหาทางแก้ไขหรือทางออกของปัญหา ซึ่งทั้งหมดนี้จะต้องใช้ร่วมกัน ไม่ใช่แยกใช้ เช่น พิจารณาให้เห็นว่าสุรามีคุณหรือไม่เพียงใด, สุรามีโทษมากน้อยเพียงใด, และจะลดละเลิกสุราได้โดยวิธีใดบ้าง

ส่วนผลกระทบของการดื่มสุรานั้น ย่อมมีผลกระทบในด้านต่างๆ แก่ประชาชนผู้ดื่มสุราใน ๕ ลักษณะด้วยกัน คือ

(๑) ผลกระทบที่มีต่อสุขภาพ เช่น ป่วยเป็นโรคพิษสุราเรื้อรัง, เป็นโรคตับ, โรคสติพั่นเฟือน เป็นต้น

(๒) ผลกระทบที่มีต่อครอบครัว เช่น การทะเลาะเบาะแว้ง, การทำร้ายร่างกายภรรยาหรือบุตรของสามี, การนอกใจต่อภรรยาของสามี, การเงินฝืดเคืองไม่พอใช้ เป็นต้น

(๓) ผลกระทบที่มีต่อสังคม เช่น การทำร้ายร่างกายกันและกันของคนเมาสุราที่เป็นข่าวอยู่เสมอ, นักเรียนยกพวกชกต่อยกันหลังดื่มสุราจนเมาได้ที่แล้ว, เมาแล้วชกต่อยกันของประชาชน ที่ไปเที่ยวชมดนตรีบ้างหรือหมอลำบ้าง ซึ่งมีมากขึ้นทุกวัน จนแทบจะไม่สามารถที่ว่างหมอลำหรือดนตรีวงใหญ่ๆ ได้ เนื่องจากผู้ไปชมเป็นกลุ่มวัยรุ่น เมื่อเมาได้ที่แล้วก็เริ่มชกต่อยทำร้ายร่างกายของอีกฝ่ายหนึ่ง ปรากฏการณ์เหล่านี้ เกิดขึ้นกับเกือบทุกพื้นที่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อมีการจัดงานประจำปี หรืองานสังสรรค์ต่างๆ จึงทำให้เสียวัฒนธรรมที่สืบทอดมานานอีกด้วย ในเรื่องการฟังหมอลำเพื่อบันเทิงใจ แต่กลับหาฟังไม่ได้อีกแล้ว นอกจากนั้น ก็เป็นผลกระทบทางกฎหมายบ้านเมือง การจับขี้ริถยนต์ขณะเมาการฉกชิงวิ่งราว ความตึกะนองของกลุ่มวัยรุ่นที่ไปฉีดยาเสพติดตามสะพานลอยบ้าง, ตามตู้โทรศัพท์บ้าง, ทำให้ภาครัฐต้องสูญเสียเงินในการดูแลรักษาสิ่งต่างๆ ที่ถูกทำลาย

(๔) ผลกระทบที่มีต่อด้านเศรษฐกิจ เช่น ในแต่ละปีประเทศไทยต้องสูญเสียผู้คนในแต่ละช่วงเทศกาลอันเกิดจากการดื่มสุราเป็นจำนวนมาก เช่น ช่วงเทศกาลปีใหม่, เทศกาลสงกรานต์ อย่างน้อยมีผู้เสียชีวิตปีละไม่ต่ำกว่า ๓๐๐ – ๕๐๐ คน ซึ่งคนเหล่านี้ มีทั้งผู้ดื่มสุราเมาแล้วขับก็มี, ผู้ไม่ดื่มสุราแต่ได้รับผลกระทบจากผู้ดื่มสุราจนเมาขับขี้ริถในท้องถนน และทำให้เกิดอุบัติเหตุก็มี

(๕) ผลกระทบที่มีต่อด้านศีลธรรม/จริยธรรม เช่น เมื่อเมาสุราแล้วก็ทำให้ไม่
ละอายต่อการทำความชั่วหรือบาปกรรม ตัวอย่างที่เป็นข่าวน่าสังเวชใจ คือ บิดาเมาสุราแล้ว
ข่มขืนบุตรของตนเองแท้ๆ, พ่อเลี้ยงเมาแล้วข่มขืนกระทำชำเราลูกเลี้ยงซึ่งมีอายุค่อนขางน้อย,
ผู้ได้บังคับบัญชาโกรธผู้บังคับบัญชา ไปดื่มสุราจนเมาแล้วกลับมายิงทำร้ายกันถึงแก่ชีวิต เรื่อง
เหล่านี้ เป็นเพียงบางอุทาหรณ์ที่ชี้ให้เห็นว่า เมื่อคนเราขาดสติแล้วย่อมประกอบกรรมเลวได้
ง่าย ซึ่งต่างจากคนปกติที่ไม่ดื่มสุรา ก็พอที่จะยับยั้งชั่งใจของตนไว้ได้ นอกจากนี้ ผู้คนที่พบ
เห็นคนดื่มสุราก็เกิดอาการรังเกียจ เนื่องจากเห็นว่า เป็นคนไม่สุภาพ พูดจาไม่ไพเราะ เหมือน
กลืนสุรา และผู้คนที่ถูกรู้ว่าไม่มีศีลธรรม ทำตัวเป็นตัวอย่างแก่บุคคลอื่นไม่ได้ บุตรธิดาก็สอน
ไม่ได้ เพราะว่าตน (สามีหรือภรรยา) นั้น ยังคงดื่มสุราอยู่

ส่วนโทษของสุราตามหลักพุทธจริยศาสตร์ มี ๖ ข้อ คือ ทำให้เสียทรัพย์, ทำให้
เกิดการทะเลาะวิวาท, ทำให้เกิดโรคหลายอย่าง, ทำให้เสียชื่อเสียง, ทำให้แสดงกิริยาที่ขาด
ความละอาย และทำให้สติปัญญาเสื่อมถอย

ในด้านโทษตามกฎหมาย ก็จะมีโทษตามความผิดที่กระทำ เช่น การผลิตสุราโดย
ไม่ได้รับอนุญาต การดื่มสุราจนเมาไม่ได้สติแล้วขับขี่ยานยนต์ กระทั่งทำให้เกิดความเสียหาย
ทั้งต่อชีวิตและทรัพย์สินของคนอื่น เป็นต้น

๕.๑.๓ วิเคราะห์การแก้ปัญหาพฤติกรรมกรรมการดื่มสุราของกลุ่มสังฆประชาพัฒนา ชุมชน อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

กลุ่มสังฆประชาพัฒนาชุมชน เป็นการรวมตัวขององค์กร ๒ องค์กร คือ สภาสงฆ์
อำเภอน้ำพองและโรงพยาบาลน้ำพอง โดยมีวัตถุประสงค์ใน ๓ โครงการหลัก คือ เพื่อ
อนุรักษ์วัฒนธรรมไทย, อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และแก้ไขปัญหาชุมชน มีหมู่บ้านที่เข้าร่วม
โครงการหมู่บ้านปลอดสุรา มีจำนวนในระยะแรก ๒๐ หมู่บ้าน/วัด, ระยะที่ ๒ จำนวน ๕๕
หมู่บ้าน/วัด, ระยะที่ ๓ จำนวน ๑๑๐ หมู่บ้าน/วัด

กลวิธีในการดำเนินโครงการ เช่น ส่งเสริมให้หน่วยงาน องค์กร ประชาชนมีส่วน
ร่วมในการดำเนินการ พัฒนาองค์กร ส่วนด้านกิจกรรมในการดำเนินโครงการ เช่น ดำรง
หมู่บ้าน/วัดเป้าหมาย, ทักษะคติ, พฤติกรรมการดื่มสุรา, เปิดเวทีชุมชน เพื่อลงประชามติ
ร่วมกันว่าจะเข้าร่วมโครงการหรือไม่ นอกจากนั้น ก็มีการเฝ้าระวังติดตาม ประเมินผลตลอด
ระยะเวลาอย่างต่อเนื่อง

กลวิธีในการลดละเลิกสุรา มี ๓ วิธีหลัก ได้แก่

(๑) วิธีธรรมโอสถ คือ การบำบัดด้วยหลักพุทธธรรมหรือจิตบำบัด เช่น การพิจารณาโพชฌงค์ ๗ เป็นต้น เพื่อเป็นการบำบัดรักษาสภาพจิตใจของผู้ดื่มสุรา ให้คลายความกังวลใจที่จะดื่มและให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม เว้นจากสุรา ด้วยวิธีบำบัดด้วยพุทธธรรมพัฒนาจิตใจนั่นเอง

(๒) วิธีสมถะวิปัสสนาบำบัด คือ การรักษาด้วยหลักสมถะและวิปัสสนากรรมฐาน (กายบำบัดและจิตบำบัด) วิธีปฏิบัติ ก็คือ พระสงฆ์ผู้เป็นประธานในโครงการ จะนำปฏิบัติกรรมฐานในแต่ละวัน สลับกันไปมาระหว่าง เช่น การเจริญสติปัฏฐาน ๔ เป็นต้น

ส่วนขั้นตอนในการ ฝึกให้ผู้ต้องการเลิกดื่มสุรา เพื่อให้เข้าสู่กระบวนการฝึกไตรสิกขาอย่างครบวงจร คือ

ก. เบื้องต้นให้สมาทานศีล ๕ เพื่อรักษาสภาพทางร่างกายให้ปกติ เพื่องดเว้นสุรา โดยการสมาทานศีล และให้รักษาศีลให้มั่นคงในศูนย์บำบัดดังกล่าวแล้ว

ข. ในขั้นที่ ๒ ให้เจริญสติในการทำงาน อาจบำบัดด้วยอาชีพบ้างแต่ในขั้นฝึกสติให้กระชับ มีความตื่นตัวสูง ฝึกให้รู้ทันอารมณ์ที่ต้องการจะดื่มสุรา และฝึกให้ต่อสู้กับความอยากดื่ม โดยฝึกสติเพื่อฝืนความรู้สึกฝ่ายอกุศลของตนเอง

ค. ในขั้นตอนที่ ๓ ก็จะฝึกให้พิจารณาหลักพุทธธรรม โดยพระสงฆ์เป็นผู้แสดงธรรมและบางโอกาส ก็เชิญวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิทางพระพุทธศาสนาเป็นผู้ให้ความรู้ บางครั้งก็เชิญแพทย์ในโรงพยาบาลน้ำพอง มาเป็นวิทยากรบรรยายโทษของสุราให้แก่ผู้ดื่มสุราในโครงการได้รับฟัง แลกเปลี่ยนวิธีคิด วิธีเลิกสุราที่หลากหลายในกลุ่มนี้

(๓) วิธีปฏิบัติตนตามกติกากลุ่มสังฆประชาพัฒนาชุมชน โดยมีวิธีย่อยๆ คือ สมุนไพรมบำบัด ด้วยการให้รักษาคำสัจย์ปฏิญาณตนต่อหน้าพระรัตนตรัย และรับประทานยาสมุนไพรรักษาพิษของสุราดังกล่าวแล้วในบทที่ ๔ นั้น

ประโยชน์ของโครงการหมู่บ้านปลอดสุรา มี ๓ ด้าน คือ ประโยชน์ต่อตนเอง เช่น ด้านสุขภาพ, การเงิน ประโยชน์ต่อครอบครัว เช่น การไม่ทะเลาะเบาะแว้ง, ความอบอุ่นที่ให้แก่ครอบครัวมีมากยิ่งขึ้น, การเงินก็มีออมไว้ใช้มากขึ้น ประโยชน์ด้านเศรษฐกิจและสังคมอำเภอน้ำพอง เช่น ทำให้ฐานเศรษฐกิจในครัวเรือนของประชากรมีเงินหมุนเวียนในทางที่จำเป็นดีขึ้น, สังคมน่าอยู่คนเมาสุราลดลงและปัญหาอาชญากรรมอื่นๆ ลดลง เช่น

ปัญหาหนี้สินจากการซื้อสุรา, ปัญหาทำร้ายร่างกายกัน, ปัญหาเมาแล้วขับ, ปัญหาพุดหมิ่นประมาทเนื่องจากเมาสุรา

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาวิจัย พบว่า มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผลเพื่อให้เป็นข้อสังเกตกับการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีดังต่อไปนี้

ประการที่ ๑ ปัญหาการดื่มสุรา มีผลกระทบต่อสุขภาพทั้งทางกายและทางจิตใจ เพราะเป็นสาเหตุให้เกิดอาการเจ็บป่วยไข้ ประสบกับปัญหาสุขภาพอย่างหนักหน่วง เช่น โรคพิษสุราเรื้อรัง โรคตับแข็ง โรคมะเร็ง เป็นต้น เนื่องจากว่า การดื่มสุราในแต่ละครั้งของผู้บริโภคสุรานิยมดื่มกับแอลกอฮอล์หรืออาหารที่รับประทาน ที่มักจะสุกๆ ดิบๆ เช่น พวกถาดเนื้อวัวสดๆ เป็นต้น จึงทำให้มีผลเสียต่อระบบสุขภาพ ดังนั้น เมื่อร่างกายอ่อนแอลง โรคต่างๆ จึงเข้ามารุมเร้าผู้ที่นิยมดื่มสุรา อีกทั้งสุขภาพทางจิตก็เสื่อมไปด้วย เช่น จิตใจหงุดหงิด ไม่สงบ ฟุ้งซ่าน รำคาญ มักก่อปัญหาด้านทำร้ายร่างกายต่อบุคคลอื่น ที่ผู้ดื่มสุราไม่ประสงค์จะพุดคุยด้วย (ดูบททวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หน้า ๕)

ประการที่ ๒ ปัญหาการดื่มสุรา ย่อมทำให้ผู้ดื่มประสบกับภัยความเสื่อมอีกหลายประการ โดยเฉพาะในด้านสติปัญญา ลดถอยลงอย่างเห็นได้ชัด สมองสั่งงานช้าลง ไม่เกรงกลัวต่อการทำบาป จิตใจกล้าหาญในทางที่ผิด ประชาชนผู้รู้ปราชญ์หรือคนดีในสังคมก็ดำเนินดีเตียนว่าเป็นคนไม่รักดี ไม่รักตนเอง ไม่รักครอบครัว และไม่รักษาชื่อเสียงเอาไว้ และเมื่อตายไปแล้ว ย่อมไปสู่อบายภูมิ แม้ในปัจจุบัน การดำเนินชีวิตก็ลำบากเหมือนตคนรกทั้งเป็น (ดูบททวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หน้า ๖)

ประการที่ ๓ ปัญหาการดื่มสุรา มีผลกระทบต่อผู้สัญจรไปมาในท้องถนน คือ ทำให้เกิดอุบัติเหตุทางรถยนต์และรถจักรยานยนต์เพิ่มมากยิ่งขึ้นในแต่ละปี พบว่า ในเขตอำเภอ น้ำพอง จังหวัดขอนแก่น สาเหตุการเกิดอุบัติเหตุในช่วงเทศกาลสำคัญต่างๆ เช่น เทศกาลปีใหม่ เทศกาลสงกรานต์ เป็นต้น มีผู้ดื่มสุราที่ถูกจับเพราะขับเมาสุราเป็นจำนวนมาก จึงต้องรณรงค์หรือส่งเสริมให้ประชาชนรู้โทษของสุรา และพยายามหลีกเลี่ยงการดื่มสุราในช่วงดังกล่าว หรือลดละเลิกอย่างสิ้นเชิงด้วยวิธีการต่างๆ (ดูบททวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หน้า ๖-๗)

ประการที่ ๔ การแก้ปัญหาการดื่มสุรา สามารถทำได้หลายวิธี โดยเฉพาะการนำหลักพุทธธรรมไปใช้เพื่อปรับสภาพจิตใจของผู้ดื่มให้เปลี่ยนพฤติกรรมไปในทิศทางที่เหมาะสมและสามารถที่จะลดละเลิกได้ในที่สุด เช่น สติปัญญา ๔ มรรค ๘ (หรือไตรสิกขา) และรัตนตรัย ๓ เป็นต้น ล้วนเป็นสาเหตุให้จิตใจของผู้ดื่มสุรา เปลี่ยนสภาพไปสู่การกระทำความคิดตามลำดับ นอกจากนั้น ยังพบว่า กลุ่มสังฆประชาพัฒนาชุมชน ยังได้ใช้ วัชรักษาบำบัดผู้ดื่มสุราได้สมุณไพรบำบัดและวัชรักษาโดยจิตบำบัด ให้เจริญวิปัสสนากรรมฐานอีกด้วย โดยเฉพาะโครงการหมู่บ้านปลอดสุรานี้ ทำให้ประชาชนในเขตอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ได้รับอานิสงส์หรือประโยชน์เป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากสถิติของผู้ดื่มสุราได้ลดลงไปอย่างเป็นที่น่าพอใจ แม้ว่าจะเป็นเพียงบางคน บางกลุ่มที่คิดจะเลิกสุราได้ แต่ก็ถือว่าดีกว่าไม่ได้ช่วยเหลือสังคมเลย (ดูบททวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หน้า ๖, ๘)

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเชิงวิเคราะห์ เรื่อง การแก้ปัญหาการดื่มสุราของกลุ่มสังฆประชาพัฒนาชุมชน โดยศึกษาเฉพาะกรณีโครงการหมู่บ้านปลอดสุราของพื้นที่อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ทำให้ทราบผล จากผลการศึกษาค้นคว้าแล้ว จึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้ มุ่งผลที่ได้ไปสู่การปฏิบัติจริงและเป็นประโยชน์ต่อบุคคลและสังคมในหลายระดับ ดังต่อไปนี้

๑. ในระดับบุคคล ควรได้รับการรักษาบำบัดการดื่มสุราให้ถูกต้อง ซึ่งโครงการหมู่บ้าน/วัดปลอดสุรานี้ สามารถช่วยให้บุคคลลดละเลิกการดื่มสุราได้อย่างถาวร โดยเฉพาะการนำผู้ดื่มสุราไปบำบัดรักษาตน ด้วยการให้สมาทานศีล ๕ และเจริญสติปัญญา พิจารณาหลักพุทธธรรมในการบำบัดทั้งทางกายและทางจิตใจ เป็นการฟื้นฟูสภาพร่างกาย และสภาพจิตใจให้เข้มแข็งจนสามารถที่จะต่อสู้กับความอยากฝ้ายอกุศล (คือ อยากดื่มสุรา) ได้สำเร็จ

๒. ในระดับครอบครัว ควรสร้างภูมิคุ้มกันสมาชิก โดยการชี้ให้เห็นโทษของสุรา และควรชักชวนสมาชิกให้ใช้เวลาบำเพ็ญประโยชน์ ต่อครอบครัวดีกว่าจะใช้เวลาในการดื่มสุราและละทิ้งภารกิจของครอบครัว หากมีสมาชิกติดสุรา ควรรีบไปปรึกษากลุ่มสังฆประชาพัฒนาชุมชน และศูนย์การพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชน ที่รับสนองนโยบายของกลุ่ม

๓.ในระดับสถานศึกษา ควรปลูกฝังจิตสำนึก และปลูกฝังค่านิยมให้แก่แก่นักเรียน นักศึกษา ตลอดจนครูอาจารย์ก็ต้องเป็นแบบอย่างแก่ศิษย์ในทางที่ถูกต้องด้วย หากเห็นว่า ศิษย์เหล่านั้น มีการดื่มสุราหรือต้องการบำบัดผู้ติดสุรา ก็ควรไปปรึกษาและบำบัดโดยด่วน

๔. ในระดับอำเภอ น้ำพองและจังหวัดขอนแก่น ควรสำรวจกลุ่มเสี่ยงที่จะติดสุรา และสำรวจกลุ่มที่ติดสุราแล้วว่า ควรจะนำไปบำบัดรักษาได้อย่างไร โดยมีโครงการนี้เป็น เครื่องข่ายปลอดสุรา

๕. ในระดับประเทศ ควรนำผลการวิจัยของโครงการหมู่บ้าน/วัดปลอดสุรานี้ไป ปรับใช้ให้เหมาะสม ในแต่ละท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนชาวไทยปราศจากการดื่มสุราได้อย่าง ทั่วถึงและเป็นประเทศที่มีแต่คนมีสติ ไม่ใช่มีแต่คนเมาสุรากันเกือบทุกพื้นที่ดังปัจจุบันนี้

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในสถาบันอุดมศึกษา หรือสถาบันวิจัยของชาติ ควรศึกษาวิจัยรายได้มวลรวมจาก การผลิต และจำหน่ายสุราในแต่ละปี และศึกษาวิจัยรายจ่ายมวลรวมจากค่าใช้จ่ายในการ บำบัดรักษา ผู้ได้รับผลกระทบจากการดื่มสุรา ความสูญเสียทางสังคมและวัฒนธรรม อันเนื่องมาจากสุราเปรียบเทียบอย่างจริงจังต่อไป

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเตปิฎก ๒๕๕๐.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

_____ . พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

_____ . อรรถกถาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาอรรถกถา. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์วิญญาน, ๒๕๓๒.

_____ . ฎีกาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาฎีกา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

_____ . ปกรณ์วิเสสภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาปกรณ์วิเสส. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์วิญญาน, ๒๕๓๕.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับสยามรกฎเตปิฎก ๒๕๒๕.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔.

_____ . พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถา แปล ชุด ๕๑ เล่ม. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

กองศาสนศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ . ปฏิบัติธรรมให้อุทธทาง . กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์

การศาสนา , ๒๕๓๗.

_____ . พระพุทธศาสนากับสังคมไทย . กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา,

๒๕๓๖

- _____ . พระพุทธศาสนาที่แท้ . กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, ๒๕๑๖ .
เครือข่ายองค์กรงดเหล้า . ความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ . กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, ๒๕๔๗ .
- จำนงค์ อติวัตินสิทธิ์ . สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์ . กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย , ๒๕๔๔ .
- ทินพันธ์ นาคะตะ . พระพุทธศาสนากับสังคมไทย . กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์,
๒๕๒๕ .
- ธวัช มกรพงศ์ . ยุทธศาสตร์การพัฒนาชนบทไทย . กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช,
๒๕๓๗ .
- ธีระ วัชรปราชญ์ และอนันต์ แม้นพยัคฆ์ . หมู่บ้านปลอดเหล้า . พิมพ์ครั้งที่ ๒ . กรุงเทพมหานคร :
รุ่งเรืองวิริยะการพิมพ์, ๒๕๕๐ .
- พ.อ.ปิ่น มุกข์นงค์ . “หลักการของศีลข้อที่ ๕” . คลังแสงแห่งธรรม . กรุงเทพมหานคร : ธรรมไทย
คลังแสงแห่งธรรม, ๒๕๕๐ (อัครำเนา) .
- พุทธทาสภิกขุ . รากฐานที่มั่นคง แห่งความเป็นมนุษย์ . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมสภา,
๒๕๔๕ .
- _____ . ยาระงับสรรพโรค . กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ, ๒๕๔๑ .
- _____ . ธรรมะสำหรับคนเจ็บไข้ . กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ , ๒๕๓๕) .
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตโต) . ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนา
ประจำชาติ . พิมพ์ครั้งที่ ๑๐ . กรุงเทพมหานคร : บริษัทสหธรรมิกจำกัด, ๒๕๔๑ .
- _____ . จิตวิทยาเพื่อการพัฒนาคนตามแนวธรรมชาติ . กรุงเทพมหานคร :
สหธรรมิก, ๒๕๓๕ .
- _____ . พุทธธรรม . พิมพ์ครั้งที่ ๕ . กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย, ๒๕๔๑ .
- _____ . ธรรมกับไทยในสถานการณ์ปัจจุบัน . พิมพ์ครั้งที่ ๔ . กรุงเทพมหานคร : บริษัท
ธรรมสาร, ๒๕๔๒ .

- _____ . พระพุทธศาสนาพัฒนาคนและสังคม . กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, ๒๕๔๐.
- _____ . พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม . พิมพ์ครั้งที่ ๕
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓ .
- _____ . พจนานุกรม พุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์ . พิมพ์ครั้งที่ ๕ .กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย , ๒๕๔๓.
- _____ . พุทธศาสนากับสังคมไทย . พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโกมลคีมทอง,
๒๕๓๒.
- _____ . วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม . พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร : สยาม, ๒๕๔๒.
- _____ . สถานการณ์พุทธศาสนาพลิกหายหน้าเป็นพัฒนา . พิมพ์ครั้งที่ ๒ .กรุงเทพมหานคร :
บริษัท สหธรรมิก , ๒๕๓๘ .
- _____ . อุดมธรรมนำจิตสำนึกของสังคมไทย . พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : บริษัท
สหธรรมิก, ๒๕๓๗.
- _____ . ข้อคิดชีวิตทวนกระแส . ครั้งที่ ๘. กรุงเทพมหานคร : บริษัท สหธรรมิก, ๒๕๓๗.
- _____ . จะพัฒนาคนกันได้อย่างไร . ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : บริษัท สหธรรมิก,
๒๕๓๖.
- _____ . เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ . ครั้งที่ ๕ . กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ , ๒๕๔๔ .
- _____ . “ถึงเวลาพัฒนาเยาวชนกันใหม่”. กรุงเทพมหานคร: เอกสารประกอบการ
บรรยาย, ๒๕๓๕ (อัคราเสนา).
- พระไพศาล วิสาโล. ประวัติศาสตร์การบริโภคสุราในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์สถาบันวิจัยสารณสุขไทย คณะกรรมการการระบาคติวิทยาแห่งชาติ,
๒๕๓๗.
- พระครูสุภาจารวัฒน์ . บทบาทของพระสงฆ์ในชนบท ท่ามกลางภาวะวิกฤต . กรุงเทพมหานคร :
เค็ดไทย , ๒๕๔๒.
- ปกรณ์ คุณารักษ์ . เอกสารคำสอน ปัญหาสังคม. ขอนแก่น : คลังนาโนวิทยา , ๒๕๔๖ .

ประเวศ วลี .เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม. กรุงเทพมหานคร : หมอชาวบ้าน, ๒๕๔๒.

_____. พระสงฆ์กับการเรียนรู้เท่าทันสังคม . พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : หมอชาวบ้าน, ๒๕๔๐ .

ฝ่ายวิชาการ บริษัทสกายบุ๊กส์ จำกัด. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๕.

กรุงเทพมหานคร : บริษัท สกายบุ๊กส์ จำกัด, ๒๕๔๕.

วิทิต วัฒนาวิบูล.ปรัชญาชีวิตและงาน. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : หมอชาวบ้าน, ๒๕๔๓.

มานพ นักการเรียน . พุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ . กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

สุพัตรา สุภาพ . สังคมวิทยา . พิมพ์ครั้งที่ ๑๕ . กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช จำกัด , ๒๕๓๖ .

สุชีพ ปุญญานุภาพ พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน. พิมพ์ครั้งที่ ๑๕. กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗.

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย . การพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจในชนบท, ๒๕๓๓ .

สมาน พุทธระกูล. “มาตรการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเด็กเยาวชน”.

ขอนแก่น : เอกสารประกอบการบรรยายโครงการวิจัย. ศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดขอนแก่น, ๒๕๔๘. (อัคราเนนา).

ศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดขอนแก่น. “อุบัติการณ์และแบบแผนการดื่ม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภายหลังจากนโยบายคุ้มครองเด็ก”. ขอนแก่น : เอกสารวิชาการยาเสพติดหมายเลข ๑๐/๒๕๔๘ สถาบันวิจัยวิจัยกรรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๔๘ (อัคราเนนา).

วิชัย โปษยะจินดา และคณะ. สุราในสังคมไทย : ผลการศึกษาโครงการศึกษาปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพื่อหามาตรการทางเลือกป้องกันแก้ไข.

พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

อมรา มลิตา . การสังคมสงเคราะห์ . กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๓๘.

_____. พึ่งตน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๓๐ .

อรทัย อัจฉา . **ชุมชนเชิงกี** : ชีวิตและกระบวนการพัฒนาสู่การพึ่งตนเอง . นครปฐม .
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม , มหาวิทยาลัยมหิดล , ๒๕๓๑ .
องค์กรเครือข่ายงดเหล้า . **ความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์** . กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ , ๒๕๔๗ .
อุทัย ดุลยเกษม . **ปัจเจกบุคคลกับการพึ่งตนเอง** . (เอกสาร โรเนียว) , ๒๕๒๕ .

(๒) บทความ :

ทีมข่าวเศรษฐกิจ . “เผยเด็กไทยวัย ๑๑-๑๕ ปี ริคิมสุรกว่าล้านคน” . กรุงเทพมหานคร . (๑๔
พฤษภาคม ๒๕๔๕) : ๓ .
ทีมข่าวเศรษฐกิจ . “ไทยคิมสุร่าอันดับ ๕ ของโลก รับมือเยาวชนตกเป็นทาสน้ำเมา” . ข่าวสด .
(๑๕ กรกฎาคม ๒๕๔๘) : ๓๓ .
ทีมข่าวเศรษฐกิจ . “คุมประพฤติมาแล้วขับเพิ่มทุกปี” . เดลินิวส์ . (๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๘) : ๑๑ .
บุญทิพย์ สิริธรรังศรี . “บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมให้ประชาชนดูแลตนเอง” . ไบลาน .
ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๓ (๒๕๓๗) : ๓๖-๓๕ .
ประไพศรี สิริจักรวาล . “สุขภาพดี ... คุณเอง เป็นผู้กำหนด” . มติชน ตอนที่ ๓ . (๕ ตุลาคม
๒๕๔๖) : ๑๔ .
พระพิจิตรธรรมพาที (ชัยวัฒน์ ฐมวาทธโน) . “ฝากไว้ให้คิด : แก้งจนไม่ยากถ้าหากประหยัด” .
ทางเดิน . ฉบับที่ ๕ (๒๕๔๑) : ๑๔ - ๑๕ .
ฝ่ายวิชาการ ชมรมแพทย์ชนบท . “อุบายวิถี ห้ามโฆษณาเหล้าเบียร์ รัฐบาลต้องจริงจัง” . มติชน .
(๒๔ ตุลาคม ๒๕๔๕) : ๑๑-๑๒ .
วันชัย ตันติวิทยาพิทักษ์ . “พระนักพัฒนาคนดีศรีสังคม” . กัลยาณมิตร . ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๕๐
(๒๕๓๓) : ๔๔ - ๕๐ .
วีระเดช ชาติตา และคณะ . **หนังสือที่ระลึก ๑๐๐ ปี อำเภอน้ำพอง** . ขอนแก่น : สำนักพิมพ์ชัชวาล
การพิมพ์ขอนแก่น , ๒๕๕๐ .
สมพร เทพสิทธิ์า . “บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน” , ไบลาน . ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๑
(๒๕๔๐) : ๒๘ - ๓๒ .

อภิสิทธิ์ ชำรงวารานกุล. “ชุมชนเป็นสุขภาคอีสาน ตอนพึ่งพากันเอง”. จดหมายข่าวก้าวหน้า.
ปราชญ์ชาวบ้านภาคอีสาน. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๔ (๒๕๔๖) : ๓๕ .

(๓) เว็บไซต์ (Website) :

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๖๓ ตอนที่ ๑๖ ลงวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๓๓. อ้างใน.
กรมสรรพสามิต. “กฎหมายสุรา”. กระทรวงการคลัง. 23 ธันวาคม 2549.

<http://www.excise.go.th/law2b4/law_sura2.html.

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๓๓ ก ลงวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑.
อ้างใน ฐานเศรษฐกิจ. ฉบับที่ ๒๒๐๔ (๒๕-๓๐ มีนาคม ๒๕๕๐) : ๒-๔.

ฝ่ายอำนวยการและเทคโนโลยีสารสนเทศ กรมสรรพสามิต. “กฎหมายเกี่ยวกับสุรา”. ๒๓
ธันวาคม ๒๕๕๐, <<http://suratthani.excise.go.th/alcohol.htmiv>>
23 December 2007.

มูลนิธิพัฒนาคนพิการไทย. ให้ตั้งกองทุนเด็กและเยาวชน โดย ไทยรัฐออนไลน์ www.tddf.or.th
วิสุทธิ มโนวงศ์. วันยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก โดย สำนักข่าวประชาธรรม
www.newspnn.com

วิลาสินี พิพิธกุล. แฉวันสตรีสากล สตรียังถูกทารุณ โดย ไทยโพสต์ www.thaipost.net

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). “แอลกอฮอล์ ทำร้ายตัวเองและ
สังคม”. ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕. <[http : www. thaihealth.or.th/cms/detail.php.htmiv](http://www.thaihealth.or.th/cms/detail.php.htmiv)
<26-July-49>.

ศูนย์สารนิเทศ. “กฎหมายสุรา”. โดย กรมสรรพสามิต กระทรวงการคลัง. www.excise.go.th
World Health Organization (WHO). “คนไทยดื่มเหล้าติดอันดับ ๑๐ ของโลก (Top Ten)”.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕,

<http://www3.who.int/whosis/alcohol/alcohol_apc_data.cfm/htmiv>(29-03-2549)

มูลนิธิพัฒนาคนพิการไทย. ให้ตั้งกองทุนเด็กและเยาวชน โดย ไทยรัฐออนไลน์ www.tddf.or.th

(๔) วิทยานิพนธ์/งานวิจัย :

พระมหาปองปริดา ปริปัญโญ (เจ้าปาศรี). “การป้องกันและรักษาโรคตามหลักพระพุทธศาสนา”.

วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

พระมหาสำรวย ฉฺญาณสวโร (พันดอน). “การศึกษาเรื่องผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕

ที่มีต่อสังคมไทย”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

พินิจ ลาภานานนท์. “พระสงฆ์ในชนบทภาคอีสานกับการพัฒนาตามหลักการพึ่งเอง”.

วิทยานิพนธ์สังคมวิทยามหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๘ .

พิมาน วงศ์อภัย. “ปัจจัยที่ส่งเสริมให้องค์กรประชาชนสามารถพึ่งตนเอง”. วิทยานิพนธ์

สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต. สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๒ .

พวงพยอม เจริญทอง . “การประกอบอาชีพแบบพึ่งตนเองของเกษตรกร”. วิทยานิพนธ์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาพัฒนาศึกษา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๑ .

มานิช ตันชวณิชย์ . “บทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาสังคมชนบท ในภาคตะวันออกเฉียง

เหนือ”. งานวิจัยส่วนบุคคล. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, ๒๕๒๘.

สายันต์ หวานคำ . “บทบาทพระสงฆ์ในงานสวัสดิการสังคม : ศึกษากรณีที่ได้รับรางวัลดีเด่น”.

วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๔๒.

เริงฤทธิ์ พลนามอินทร์ . “บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาตามแนวพุทธศาสนาในเขตเมือง

เขตกิ่งเมืองและชนบทในจังหวัดอุดรธานี”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๐ .

ร้อยตำรวจเอกหญิง อุทัยวรรณ เลาประเสริฐสุข. “การศึกษาเชิงวิเคราะห์พุทธวิธีบรรเทาทุกข์ยาม

เจ็บป่วย”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

(๕) บทสัมภาษณ์ :

พระครูสุธีปริยัตโยดม (สี สุระวิค). เจ้าคณะอำเภอน้ำพอง. สัมภาษณ์ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๑.

พระครูสุตศาสนการ (เขมธโร). รจ. อำเภอน้ำพอง. สัมภาษณ์ ๒๑ มกราคม ๒๕๕๑.

พระครูสิทธิสารโสภณ (ชินโรโส). เจ้าอาวาสวัดสระชัย. สัมภาษณ์ ๒๑ มกราคม ๒๕๕๑.

นางนงนุช พั่วหลง. ผู้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านปลอดสุรา. สัมภาษณ์ ๒๑ มกราคม ๒๕๕๑.

ด.ต.ดาวเหนือ กิจพฤกษ์. ผู้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านปลอดสุรา. สัมภาษณ์ ๒๒ มกราคม

๒๕๕๑.

นายวิเชียร เตี้ยคำ. ผู้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านปลอดสุรา. สัมภาษณ์ ๒๒ มกราคม ๒๕๕๑.

นายโชติ ทองหล่อ. ผู้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านปลอดสุรา. สัมภาษณ์ ๒๓ มกราคม ๒๕๕๑.

นายสังวาล แส่นหอม. ผู้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านปลอดสุรา. สัมภาษณ์ ๒๓ มกราคม ๒๕๕๑.

นายเชย บุษราคัม. ผู้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านปลอดสุรา. สัมภาษณ์ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๑.

นายสากล ทองป้อง. ผู้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านปลอดสุรา. สัมภาษณ์ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๑.

นายคำใส บุตร โคตร. ผู้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านปลอดสุรา. สัมภาษณ์ ๒๖ มกราคม ๒๕๕๑.

นายสุพวน นามไชสง. ผู้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านปลอดสุรา. สัมภาษณ์ ๒๖ มกราคม ๒๕๕๑.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

แนวทางแบบสัมภาษณ์ (Interview Guide)

กรอบแนวคิดของการสัมภาษณ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษา กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่อำเภอ
น้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ดังต่อไปนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

- ๑.๑ ชื่อนามสกุล อายุ ปี
- ๑.๒ เพศ () ชาย () หญิง
- ๑.๓ สถานภาพ () โสด () แต่งงานแล้ว () หย่า () หม้าย
- ๑.๔ อาชีพ
- ๑.๕ วุฒิการศึกษา
- ๑.๖ รายได้รวมกันทั้งครอบครัว/เดือนบาท

ตอนที่ ๒ คำถามเรื่อง “พุทธวิธีทางพระพุทธศาสนากับสุรา”

- ๒.๑ หลักเบญจศีล เบญจธรรม
- ๒.๒ วิธีในการพิจารณาโทษของสุรา
- ๒.๓ ผลกระทบของการดื่มสุรา
- ๒.๔ โทษของการดื่มสุรา

ตอนที่ ๓ ข้อมูลเกี่ยวกับวิเคราะห์การแก้ปัญหาพฤติกรรมการดื่มสุราของกลุ่มสังฆประชาพัฒนา

ชุมชน

- ๓.๑ ความเป็นมาของกลุ่มสังฆประชาพัฒนาชุมชน
- ๓.๒ วัตถุประสงค์ในการดำเนินโครงการหมู่บ้าน/วัดปลอดสุรา
- ๓.๓ อุบายวิธีในการลดละเลิกการดื่มสุรา
- ๓.๔ ประโยชน์ของโครงการหมู่บ้าน/วัดปลอดสุราอำเภอ น้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

นายสมัย บุษราคัม ผู้สัมภาษณ์

มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

สถานที่สัมภาษณ์ วัด.....บ้านเลขที่.....ตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัด.....วันที่.....เดือน.....

พ.ศ.....เวลา.....

ภาคผนวก ข.

ภาพกิจกรรมรณรงค์ลดละเลิกของ โครงการหมู่บ้านปลอดสุรา

ป้ายเขตปลอดบุหรี่และสุราของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ น้ำพอง แบบถาวร

คณะกรรมการบริหารโครงการหมู่บ้านปลอดสุรา

สถานที่ตั้งโครงการหมู่บ้านปลอดสุราตั้งอยู่ ณ วัดชัยศรีบ้านเสียว

คณะกรรมการและผู้เข้าร่วมโครงการกล่าวคำปฐกฐิน ณ วัดบ้านเสียว

ผู้เข้าร่วมโครงการกำลังร่วมกิจกรรมที่วัดบ้านเสียว

พระสงฆ์วิทยากรกำลังอบรมเยาวชนผู้เข้ารับฟังบรรยายโทษของสุรา

ผู้เข้าร่วมโครงการกำลังร่วมรับฟังขั้นตอนการรักษาจากวิทยากร

เยาวชนเข้ารับการอบรมวิปัสสนากรรมฐาน ในโครงการหมู่บ้านปลอดสุรา

เยาวชนกำลังกราบพระและปฎิญาณตนเพื่อนำบัดพิษสุราจากพระสงฆ์วิทยากร

เยาวชนบางส่วนกำลังดื่มยาสมุนไพรเพื่อบำบัดรักษาพิษสุรา

ด.ต. ดาวเหนือ กิจพฤษ์ อายุ ๔๖ ปี ผู้เลิกสุราถาวรให้สัมภาษณ์

สัมภาษณ์นายเชย บุษราคัม อายุ ๗๘ ปี ผู้เลิกดื่มสุราถาวร

สัมภาษณ์นายสากล ทองป้อม อายุ ๕๖ ปี ผู้เลิกสุราถาวร

สัมภาษณ์ สุพวน นามไธสง อายุ ๕๕ ปี ผู้เลิกดื่มสุราถาวร

สัมภาษณ์ นายคำใส นุตรโคตร อายุ ๔๓ ปี ผู้เลิกดื่มสุราถาวร

สัมภาษณ์พระครูสุธีปริยัตโยดม (สี สุระวิค) เจ้าคณะอำเภอน้ำพอง

สัมภาษณ์พระครูสุตศาสนการ (เขมธโร) รองเจ้าคณะอำเภอน้ำพอง

สัมภาษณ์พระครูสิทธิสารโสภณ (จิโนรโต) รองเจ้าคณะอำเภอหนองน้ำพอง/เจ้าอาวาสวัดสระชัย

สัมภาษณ์ นายโชติ ทองหล่อ อายุ ๖๔ ปี ผู้เลิกดื่มสุราถาวร

ภาพกิจกรรมการเผาบุหรีและเทสุรา โดยวิธีบังสุกุลเหมือนคนตาย

สัมภาษณ์ นายสังวาล แสนหอม อายุ ๕๕ ปี ผู้เลิกดื่มสุราถาวร

เยาวชนร่วมเดินขบวนถือป้ายรณรงค์โทษของสุรา

ประชาชนเข้าร่วมเดินรณรงค์การในโครงการหมู่บ้านปลอดสุรา อำเภอน้ำพอง

อำเภอน้ำพองรณรงค์การลดละเลิกสุรา ในวันพ่อแห่งชาติ

ป้ายรณรงค์เพื่อลดละเลิกอบายมุข ตั้งไว้สี่แยกในหมู่บ้านเสี้ยว อำเภอ้ำพอง

ป้ายรณรงค์เพื่อลดละเลิกสุราตั้งไว้หน้าวัดชัยศรี อำเภอน้ำพอง

สมุนไพรบำบัดพิษสุรา ๓ ชนิด คือ รากตะนงแดง, ปลาไหลเผือก, รวงร้อน

ภาคผนวก ค.

ภาคผนวก ค.
ประวัติอำเภอหนองคายโดยสังเขป

๑. สภาพอำเภอหนองคายทางภูมิศาสตร์

อำเภอหนองคาย จังหวัดขอนแก่น ที่ว่าการอำเภอหนองคาย ตั้งอยู่ที่บ้านศรีประเสริฐ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลวังชัย พิกัด TD ๙๑๘๙๕๒ ห่างจากจังหวัดประมาณ ๓๕ กิโลเมตร มีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒ (ถนนมิตรภาพ) และทางรถไฟ สายกรุงเทพฯ - หนองคาย และทางหลวงแผ่นดินสาย หนองคาย - กระนวน ท่าคันโท ผ่านเป็นเส้นทางหลัก เส้นทางรองในพื้นที่สามารถเดินทางไปอำเภอต่างๆ ได้หลายเส้นทาง ซึ่งเป็นถนนลาดยางทั้งหมดแล้ว

ลักษณะภูมิประเทศ ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูง สลับเนินลูกคลื่นลอนตื้น มีทั้งที่ดอน สลับที่นา บางแห่งเป็นเนินเขาเตี้ย ๆ มีพื้นที่ป่าโปร่ง และป่าไม้เบญจพรรณ ลำห้วย หนอง คลอง บึง กระจายอยู่ทั่วไปดินส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนหินกรวด ฝนตกเฉลี่ย

๑,๐๔๖ มิลลิเมตร

พื้นที่และอาณาเขต อำเภอหนองคายมีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ ๘๒๘,๖๘๖ ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตดังนี้

- (๑) ทิศเหนือ จดอำเภอเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น และอำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี
- (๒) ทิศใต้ จดอำเภอเมืองขอนแก่น
- (๓) ทิศตะวันออก จดอำเภอกระนวน และกิ่งอำเภอซำสูง จังหวัดขอนแก่น
- (๔) ทิศตะวันตก จดอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น

๒. แหล่งน้ำที่สำคัญ

ลำน้ำพอง เกิดจากเทือกเขาภูกระดึง ไหลผ่านเขตอำเภอชุมแพ อำเภอสีชมพู อำเภอภูเวียง อำเภอหนองเรือ ซึ่งทางการได้สร้างเขื่อนอุบลรัตน์เก็บน้ำไว้ใช้เพื่อการเกษตร การผลิตกระแสไฟฟ้า และการชลประทานเพื่อการเกษตร พื้นที่ที่ได้รับน้ำชลประทานเพื่อการเกษตรในอำเภอหนองคาย มีถึง ๗ ตำบล ได้แก่ หนองคาย หนองน้ำใส วังชัย ท่ากระเสริม บัวใหญ่ ทรายมูล และตำบลบ้านขาม

ลำห้วยเสือเต้น เกิดจากเทือกเขาภูพานคำ ไหลลงสู่ลำน้ำพองที่บ้านห้วยเสือเต้น ตำบลน้ำพอง

ลำห้วยทราย เกิดจากสันเขาภูโน ไหลลงสู่ลำน้ำพอง ที่ตำบลบ้านขาม

ลำห้วยเสียว เกิดจากภูเขาสวนกวาง ไหลลงสู่ลำน้ำพอง

ชลประทานหนองหวาย มีคลองส่งน้ำใหญ่ ๓ สาย คือ ฝั่งซ้าย และฝั่งขวา ส่งน้ำจากลำน้ำพองไปยังตำบลต่างๆ ในเขตอำเภอน้ำพอง อำเภอเมืองขอนแก่น และเขตจังหวัดมหาสารคาม

อ่างเก็บน้ำห้วยเสียว อ่างเก็บน้ำห้วยชัน อ่างเก็บน้ำปากดงเทียว อ่างเก็บน้ำห้วยเสือเต้น อ่างเก็บน้ำบึงปากเขื่อน

๓. การปกครอง

อำเภอน้ำพองนั้น แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๒ ตำบล ๑๖๘ หมู่บ้าน มีเทศบาลจำนวน ๒ แห่ง คือ เทศบาลตำบลวังชัยและเทศบาลตำบลน้ำพอง จำนวนองค์การบริหารส่วนตำบล ๑๒ แห่ง และชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นชั้น ๒ จำนวน ๓ แห่ง และชั้น ๕ จำนวน ๘ แห่ง

จำนวนประชากร อำเภอน้ำพองมีทั้งสิ้นจำนวน ๑๑๑,๑๘๑ คน แบ่งเป็นชายจำนวน ๕๖,๗๕๕ คน เป็นหญิง ๕๖,๘๓๒ คน จำนวนครัวเรือน ๒๕,๒๑๒ ครัวเรือน

๔. การคมนาคม

การติดต่อระหว่างอำเภอน้ำพองกับจังหวัดขอนแก่นและท้องที่อื่นๆ

ทางรถยนต์ ใช้ถนนมิตรภาพ ขอนแก่น-อุดรธานี เป็นถนนคอนกรีตตลอดสาย และสายน้ำพอง-กระนวน เป็นถนนลาดยางตลอดสาย

ทางรถไฟ มีทางรถไฟผ่านในท้องที่ตำบลน้ำพอง ตำบลหนองกุง ตำบลวังชัย และตำบลม่วงหวาน มีสถานี ๓ แห่ง คือ สถานีห้วยเสียว สถานีน้ำพอง และสถานีโนนพะยอม สำหรับการติดต่อกับตำบล หมู่บ้าน ภายในท้องที่ ใช้ถนนเป็นหลัก โดยรถยนต์ รถสามล้อ เครื่อง และรถจักรยานยนต์ ได้ทุกหมู่บ้านตลอดปี

๕. อาชีพ

การประกอบอาชีพของราษฎร ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีพื้นที่เกษตรกรรมร้อยละ ๙๐ ของพื้นที่ทั้งหมด คือ ประมาณ ๒๖๑, ๒๑๗ ไร่ พื้นที่เกษตรกรรมส่วนใหญ่อยู่ในเขตชลประทาน คือ ชลประทานหนองหวายจึงสามารถทำการเกษตรได้ตลอดทั้งปี ได้แก่ ข้าวนาปี ข้าวนาปรัง ปลูกอ้อย ปลูกมันสำปะหลัง และปลูกพืชผัก

การอุตสาหกรรม ด้วยภูมิประเทศอำเภอน้ำพอง มีลำน้ำพองไหลผ่าน จึงเหมาะแก่การตั้งโรงงาน ปี พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นต้นมา ก๊าซธรรมชาติลำน้ำพองได้ถูกนำมาใช้ ปัจจุบันมีโรงงานอุตสาหกรรมที่สำคัญ ดังนี้

โรงงานน้ำตาล ของ บริษัท น้ำตาลขอนแก่น จำกัด

โรงงานผลิตเยื่อกระดาษ ของบริษัท ฟินิกซ์ พัลพ แอนด์ เพเพอร์ จำกัด

โรงงานสุรา บริษัท แก่นขวัญ จำกัด

โรงงานไฟฟ้าพลังความร้อนร่วมน้ำพอง การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

ศูนย์ปฏิบัติการเขต ๔ การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย

ศูนย์ผลิตก๊าซธรรมชาติ ของ บริษัท เอ็กโซลโมบิล เอ็กโพลเรชั่น แอนด์ โพรดักชั่น

โคราช อิงค์

โรงงานพานาโซนิค อิเล็กทริก เวิร์คส์ (ขอนแก่น) จำกัด

การธนาคาร มีสถาบันการเงิน ดังนี้

ธนาคารออมสิน	๑	แห่ง
ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด	๑	แห่ง
ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด	๑	แห่ง
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	๑	แห่ง

๖. การศึกษา

อำเภอน้ำพองมีหน่วยงานทางการศึกษา คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต ๔ ตั้งอยู่บริเวณโรงเรียนน้ำพองพัฒนศึกษา รัชมังคลาภิเษก ถนนมิตรภาพ ตำบลน้ำพอง อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น และมีสถานศึกษาอยู่ในความควบคุมดูแลของ

กระทรวงศึกษาธิการ สังกัดต่างๆ ดังนี้

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	๘๔	แห่ง
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาอาชีวศึกษา	๑	แห่ง
สังกัดสำนักบริหารการศึกษานอกโรงเรียน	๑	แห่ง
ห้องสมุดเฉลิมบรมราชกุมารี	๑	แห่ง

๗. ศาสนาและวัฒนธรรม

น้ำพอง เป็นอำเภอที่ค่อนข้างจะเจริญรวดเร็วมาก เนื่องจากอยู่ระหว่างจังหวัดอุดรธานี และจังหวัดขอนแก่น ด้วยเหตุนี้ แหล่งศึกษาทางศาสนาและวัฒนธรรม จึงมีอยู่มากเช่นกัน พอสรุปได้ดังนี้

วัดทั้งหมด	๕๑	แห่ง
- มหานิกาย	๗๕	แห่ง
- ธรรมยุต	๑๒	แห่ง
ที่พักสงฆ์	๑๘	แห่ง
โบสถ์คริสต์ศาสนา	๒	แห่ง
ศาลเจ้า	๒	แห่ง
โรงเรียนพระปริยัติธรรม	๔	แห่ง
วัดร่วมโครงการสานวัด ลานใจ ลานกีฬา	๒	แห่ง
ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์	๒	แห่ง
วัดที่มีศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์	๕	แห่ง

ด้านวัฒนธรรม อำเภอ น้ำพอง มีโบราณสถานที่สำคัญ ได้แก่ พระธาตุนามแก่น ถือเป็นปูชนียสถานที่สำคัญ ที่เป็นสัญลักษณ์คู่บ้านคู่เมืองชาวขอนแก่น ตั้งอยู่ที่บ้านขาม ตำบลบ้านขาม อำเภอ น้ำพอง และกู่ประภาชัย ตั้งอยู่ที่บ้านนาคำน้อย ตำบลบัวใหญ่ อำเภอ น้ำพอง

ภาคผนวก ง.

ภาคผนวก ง.

โทษของสุราตามพระราชบัญญัติสุรา

โทษหรือความผิดอันเกี่ยวกับสุรามีปรากฏว่าดังตราเป็นพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ จึงเริ่มค่านิยามใหม่ว่า “น้ำสุรา” แทน และตรากฎหมายรับรองไว้ เป็นข้อๆ ดังเจตนารมณ์ของกฎหมายว่าด้วยสุรา โดยกฎหมายที่ตราเป็นพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ.๒๔๕๓ ได้ให้ค่านิยามเกี่ยวกับสุรา เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติโดยทั่วๆ ไป (อ้างใน ศูนย์สารนิเทศ, “กฎหมายสุรา”, โดย กรมสรรพสามิต กระทรวงการคลัง, www.excise.go.th) ดังต่อไปนี้

สุรา คือ เครื่องดื่มที่มีเอทิลแอลกอฮอล์ (ETHYL ALCOHOL) ผสมอยู่ในปริมาณไม่เกิน ๖๐ % ซึ่งถือว่า อยู่ในเกณฑ์ ที่คนสามารถใช้ดื่มได้ (เป็นเกณฑ์กำหนดสากลทั่วไปแต่คนไทยครอบคลุมถึงปริมาณไม่เกิน ๘๐ %) เอทิลแอลกอฮอล์ เป็นสารที่เสพติดได้

ค่านิยามของสุรา ตามพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓

สุรา หมายความว่า ความรวมถึง วัตถุทั้งหลายหรือของผสมที่มีแอลกอฮอล์ ซึ่งดื่มกินได้ เช่นเดียวกับน้ำสุรา หรือซึ่ง ดื่มกินไม่ได้ แต่เมื่อได้ผสมกับน้ำหรือของเหลวอย่างอื่นแล้ว สามารถดื่มกินได้เช่นเดียวกับสุรา

สุราแช่ หมายความว่า สุราที่ไม่ได้กลั่น และให้หมายความรวมถึงสุราแช่ที่ได้ผสมกับสุรากลั่นแล้วแต่ยังมีแรงแอลกอฮอล์ ไม่เกิน ๑๕ ดีกรีด้วย

สุรากลั่น หมายความว่า สุราที่ได้กลั่นแล้ว และให้หมายความรวมถึงกลั่นที่ได้ผสมกับสุราแช่แล้วแต่ยังมีแรง แอลกอฮอล์ เกินกว่า ๕๐ ดีกรีด้วย

สุราสามทับ คือ สุรากลั่นที่มีแรงแอลกอฮอล์ตั้งแต่ ๘๐ ดีกรีขึ้นไป “สุราขาว” คือ สุรากลั่นที่ปราศจากเครื่องย้อมหรือสิ่งผสมปรุงแต่ง มีแรงแอลกอฮอล์ต่ำกว่า ๘๐ ดีกรี

สุราผสม คือ สุรากลั่นที่ใช้สุราขาวหรือสุราสามทับมาปรุงแต่ง มีแรงแอลกอฮอล์ต่ำกว่า ๘๐ ดีกรี

สุราปรุงพิเศษ คือ สุรากลั่นที่ใช้สุราสามทับมาปรุงแต่ง มีแรงแอลกอฮอล์ต่ำกว่า ๘๐ ดีกรี

สุราพิเศษ คือ สุรากลั่นที่ทำขึ้นโดยใช้กรรมวิธีพิเศษ มีแรงแอลกอฮอล์ต่ำกว่า ๘๐ ดีกรี แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

(๑) ประเภทวิสกี บรัันดี รัม ยิน หรือสุราแบบต่างประเทศอย่างอื่น

(๒) ประเภทเกาเหลียง เชียงซุน บู้นกุ่ยโล่ย์ หรือสุราแบบจีนอย่างอื่น

เชื้อสุรา หมายความว่าแป้งเชื้อสุรา แป้งข้าวหมัก หรือเชื้อใดๆ ซึ่งเมื่อหมักกับวัตถุดิบหรือของเหลวอื่นแล้ว สามารถทำให้เกิด แอลกอฮอล์ที่ใช้ทำสุราได้

กฎหมายสุรา พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ เป็นกฎหมายที่ใช้ในการบริหารงาน การจัดเก็บภาษี ของกรมสรรพสามิตที่ เกี่ยวกับการทำสุรา การนำสุราเข้ามาในราชอาณาจักร การใช้สุราทำสินค้า การขนส่งสุรา การขายสุรา การทำและ ขายเชื้อสุรา รวมทั้ง กำหนดวิธีการและ เงื่อนไขต่างๆ เพื่อควบคุม ป้องกันการรั่วไหล ของภาษี ซึ่งผู้ที่จะดำเนินการ ตามที่กล่าวมาข้างต้น ต้องได้รับ อนุญาตจากกรมสรรพสามิตผู้ใดฝ่าฝืน จะได้รับโทษตามที่กำหนดไว้ใน พระราชบัญญัติ

การขอใบอนุญาตสุรา การยื่นเรื่องขออนุญาตเกี่ยวกับสุรา ได้ที่ “ส่วนใบอนุญาต สำนักบริหารการจัดเก็บภาษี ๑ กรมสรรพสามิต” หรือ สำนักงาน สรรพสามิตพื้นที่ หรือ สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่สาขาที่ผู้ขออนุญาตมีภูมิลำเนา หรือสถาน ประกอบการ หรือโรงสุรา ตั้งอยู่

การจัดเก็บภาษีสุรา มีการจัดเก็บภาษีในอัตราทั้งตามมูลค่า หรือตามปริมาณ แล้วแต่ อัตราใดคิดเป็นเงินสูงกว่า ก็เก็บภาษี สุราใน อัตรา นั้น ใบอนุญาตขายสุรามี ๓ ประเภท ได้แก่

(๑) ประเภทที่ ๑ สำหรับขายสุราทุกชนิด ขายครั้งหนึ่งตั้งแต่ ๑๐ ลิตรขึ้นไป

(๒) ประเภทที่ ๒ สำหรับขายสุราที่ทำในราชอาณาจักร ขายครั้งหนึ่งตั้งแต่ ๑๐ ลิตร ขึ้นไป

(๓) ประเภทที่ ๓ สำหรับขายสุราทุกชนิด ขายครั้งหนึ่งต่ำกว่า ๑๐ ลิตร

(๔) ประเภทที่ ๔ สำหรับขายสุราที่ทำในราชอาณาจักร ขายครั้งหนึ่งต่ำกว่า ๑๐ ลิตร

(๕) ประเภทที่ ๕ สำหรับขายสุราทุกชนิด ขายครั้งหนึ่งต่ำกว่า ๑๐ ลิตร เพื่อดื่ม ณ

สถานที่ขาย เป็นการ ชั่วคราวไม่เกิน ๑๐ วัน

(๖) ประเภทที่ ๖ สำหรับขายสุราที่ทำในราชอาณาจักร ขายครั้งหนึ่งต่ำกว่า ๑๐ ลิตร เพื่อดื่ม ณ สถานที่ ขายเป็นการ ชั่วคราวไม่เกิน ๑๐ วัน

(๗) ประเภทที่ ๗ สำหรับขายครั้งหนึ่งต่ำกว่า ๑๐ ลิตร เพื่อดื่มภายในสมาคมหรือสโมสร

นอกจากนี้ ก็จะมีผู้ที่มีหน้าที่เสียภาษีสุรา ยาสูบ และไฟ ผู้ประกอบอุตสาหกรรม (ผู้ผลิต) ผู้นำเข้า

(ประกาศในราชกิจจานุเบกษา, ตอนที่ ๑๖ เล่มที่ ๖๗ ราชกิจจานุเบกษา ๒๑ มีนาคม ๒๔๕๓. อ้างใน กรมสรรพสามิต, “กฎหมายสุรา”, กระทรวงการคลัง, ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๔๕, < http://www.excise.go.th/law_sura2.html.>)

พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓

กฎหมายฉบับนี้ หมวดที่ ๗ ว่าด้วยบทลงโทษความผิดเกี่ยวกับสุรา เริ่มแต่มาตรา ๓๐ ไปจนถึง มาตรา ๔๖ มีสาระสำคัญของแต่ละมาตรา ส่วนหมวดนอกนี้ไม่เกี่ยวกับบทลงโทษ ผู้วิจัย ขอไม่กล่าวถึง เพราะจะทำให้เนื้อความมากเกินไปและวกวน จึงขอเสนอเท่าที่เห็นว่าจะเกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยโดยตรงจริงๆ (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๖๗ ตอนที่ ๑๖ ลงวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๔๕๓), อ้างใน, กรมสรรพสามิต, “กฎหมายสุรา”, กระทรวงการคลัง, ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๕, <http://www.excise.go.th/law2b4/law_sura2.html.> ตามลำดับดังต่อไปนี้

มาตรา ๓๐ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๕ มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และถ้าได้ขายสุราที่ทำขึ้นนั้นด้วย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ แต่ถ้าเป็นการทำสุราแซมมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๒๐๐ บาท

มาตรา ๓๑ ผู้ใดขายหรือนำออกแสดงเพื่อขาย ซึ่งสุราที่รู้ว่าทำขึ้นโดยฝ่าฝืนมาตรา ๕ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท

มาตรา ๓๒ ผู้ใดซื้อหรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งสุราที่รู้ว่าทำขึ้นโดยฝ่าฝืนมาตรา ๕ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท แต่ถ้าสุรานั้นเป็นสุรากลั่นมีปริมาณต่ำกว่าหนึ่งลิตร หรือเป็นสุราแซมมีปริมาณต่ำกว่า ๑๐ ลิตรต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๒๐๐ บาท

มาตรา ๓๒ ทวิ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๕ ทวิ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท

มาตรา ๓๓ ผู้ใดขายหรือมีไว้เพื่อขายซึ่งสุราที่รู้ว่าต้องปิดแสดมปีสุรา แต่มิได้ปิดแสดมปีสุรา หรือปิดแสดมปีสุราไม่ครบถ้วน หรือมิได้ปิดแสดมปีสุราตามวิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๔ เท่าของภาษีสุราตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง แต่ต้องไม่น้อยกว่าอัตรา ๑๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับเศษของอัตราให้ถือเป็นหนึ่งลิตร

มาตรา ๓๓ ทวิ ผู้ใดขายหรือมีไว้เพื่อขายโดยไม่มีสิทธิโดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งสุราที่ได้รับยกเว้นภาษีสุราตามมาตรา ๗ วรรคสอง หรือสุราที่มีสิทธิได้รับคืนค่าภาษีสุราและสุรานี้ได้ส่งออกไปนอกราชอาณาจักรแล้วตามมาตรา ๑๐ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๔ เท่าของภาษีสุราตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง แต่ต้องไม่น้อยกว่าอัตรา ๑๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เศษของอัตราให้ถือเป็นหนึ่งลิตร

มาตรา ๓๓ ทริ ผู้ใดขาย มีไว้เพื่อขาย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งสุราที่รู้ว่าต้องเสียภาษีตามวิธีการที่กำหนดในกระทรวงตามมาตรา ๗ แต่มิได้เสียภาษีหรือไม่ครบถ้วน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่เกินสี่เท่าของภาษีสุราตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง แต่ต้องไม่น้อยกว่าอัตรา ๑๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เศษของอัตราให้ถือเป็นหนึ่งลิตร

มาตรา ๓๔ ทวิ [มาตรา ๓๔ แก้ไขโดยประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๘ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕]

ผู้ใดซื้อหรือมีไว้ในครอบครองโดยไม่มีสิทธิโดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งสุราที่ได้รับยกเว้นภาษีสุราตามมาตรา ๗ วรรคสอง หรือสุราที่มีสิทธิได้รับคืนค่าภาษีสุราและสุรานี้ได้ส่งออกไปนอกราชอาณาจักร แล้วตามมาตรา ๑๐ ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๒ เท่าของภาษีสุราตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง แต่ต้องไม่น้อยกว่าอัตรา ๕๐ บาท เศษของอัตราให้ถือเป็นหนึ่งลิตร

[มาตรา ๓๔ ทวิ เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๒๑]

มาตรา ๓๔ ทริ ได้รับใบอนุญาตทำสุราผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติ ตามกฎกระทรวงเกี่ยวกับวิธีการเสียภาษีที่ออกตามมาตรา ๗ ต้องระวางโทษ ปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท ถ้าการฝ่า

ฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงตามวรรคหนึ่ง เป็นกรณี ไม่เสียภาษีหรือเสียภาษีไม่ครบถ้วนตามระยะเวลาหรือวิธีการที่กำหนดใน กฎกระทรวงดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกิน ๔ เท่าของภาษีสุราตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง แต่ต้องไม่น้อยกว่า ๒๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

[มาตรา ๓๔ ตริ เพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมฯ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๒๕]

มาตรา ๓๕ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๖ มีความผิดต้องระวางโทษปรับ ไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท

มาตรา ๓๕ ทวิ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตาม มาตรา ๗ วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท

[มาตรา ๓๕ ทวิ เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๒๑]

มาตรา ๓๖ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๘ หรือมาตรา ๒๒ มีความผิดต้อง ระวางโทษปรับไม่เกิน ๒,๐๐๐ บาท

มาตรา ๓๗ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๙ วรรคสอง หรือมาตรา ๒๖ วรรคแรก ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๒,๐๐๐ บาท

[มาตรา ๓๗ แก้ไขโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๘ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕]

มาตรา ๓๘ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๒ มาตรา ๒๑ หรือมาตรา ๒๓ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๕๐๐ บาท

[มาตรา ๓๘ แก้ไขโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๗]

มาตรา ๓๘ ทวิ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๔ หรือมาตรา ๑๕ มีความผิด ต้องระวางโทษปรับตามปริมาณน้ำสุราที่ทำกรารชน ในอัตราลิตรละ ๑๐ บาท เศษของลิตรให้ถือเป็นหนึ่งลิตร

[มาตรา ๓๘ ทวิ เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๗]

มาตรา ๓๙ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๓ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกิน ๔ เท่าของภาษีสุราตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง แต่ต้องไม่น้อยกว่า ๒๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

[มาตรา ๓๕ แก้ไขโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมฯ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๒๕]

มาตรา ๔๐ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๗ ถ้าสุรานั้นเป็นสุราที่นำเข้ามา ในราชอาณาจักร มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๒,๐๐๐ บาท ถ้าสุรานั้น เป็นสุราที่ทำขึ้นใน ราชอาณาจักร มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๕๐๐ บาท

มาตรา ๔๐ ทวิ ผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราทำการขายสุราไม่ตรง ตามประเภท ใบอนุญาตที่เจ้าพนักงานออกให้ตามมาตรา ๑๕ หรือผู้ได้รับใบอนุญาต ขายสุราซื้อสุราจากผู้ไม่มี สิทธิขายได้โดยชอบด้วยกฎหมาย มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๒๐๐ บาท

[มาตรา ๔๐ ทวิ เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๗]

มาตรา ๔๑ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๐ มีความผิดต้องระวางโทษปรับ ไม่เกิน ๕๐ บาท

มาตรา ๔๒ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๔ มีความผิดต้องระวางโทษปรับ ไม่เกิน ๑,๐๐๐

บาท

[มาตรา ๔๒ แก้ไขโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๗]

มาตรา ๔๒ ทวิ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๕ มีความผิดต้องระวางโทษ ปรับไม่เกิน

๒๐๐ บาท

[มาตรา ๔๒ ทวิ เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๗]

มาตรา ๔๓ ผู้ใดทำบัญชีไม่ถูกต้องตามความจริง หรือไม่ทำบัญชี แสดงจำนวนสุรา หรือซื้อสุราตามมาตรา ๒๗ ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๒,๐๐๐ บาท ผู้ใดยื่นบัญชีแสดงจำนวน สุราหรือซื้อสุราตามมาตรา ๒๗ อันเป็นเท็จ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่ เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ

[มาตรา ๔๓ แก้ไขโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๘ ลงวันที่ ๑๓

ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕]

มาตรา ๔๓ ทวิ ผู้ใดไม่แจ้งราคาขายตามมาตรา ๘ เบื้อง หรือ แจ้งราคาขาย ดังกล่าวไม่ถูกต้องตามความจริง ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท ผู้ใดแจ้งราคาขายสุรา ตามมาตรา ๘ เบื้อง อันเป็นเท็จ ต้อง ระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

[มาตรา ๔๓ ทวิ เพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมฯ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.

๒๕๒๗]

มาตรา ๔๔ ผู้ใดมีแสตมป์สุราซึ่งรู้ว่าเป็นแสตมป์ปลอม หรือ มีแสตมป์สุราที่ใช้แล้วไว้ในครอบครองเพื่อใช้อีกหรือเพื่อค้า หรือนำแสตมป์ สุราที่ใช้แล้วมาใช้อีก มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือ ปรับไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

[มาตรา ๔๔ แก้ไขโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๗]

มาตรา ๔๔ ทวิ บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ซึ่งมีโทษปรับ สถานเดียว ให้อธิบดีหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากอธิบดีมีอำนาจเปรียบเทียบได้

[มาตรา ๔๔ ทวิ เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสุราฯ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๑๐]

มาตรา ๔๕ บรรดาสุรา เชื้อสุรา และสินค้าที่ทำด้วยสุรา ที่ได้ทำ นำเข้ามาในราชอาณาจักร ขายหรือมีไว้ในครอบครอง อันเป็นการฝ่าฝืน บทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ตลอดจนภาชนะที่ใส่สิ่งของดังกล่าว รวมทั้งภาชนะ และเครื่องกลั่นสำหรับทำสุราให้บริบเป็นของกรมสรรพสามิต

มาตรา ๔๖ ผู้ได้รับอนุญาตซึ่งกระทำผิดต่อพระราชบัญญัตินี้ หรือ ข้อกำหนดในกฎกระทรวง หรือข้อกำหนดในใบอนุญาต เจ้าพนักงานสรรพสามิต หรืออธิบดีผู้ออกใบอนุญาตแล้วแต่กรณี มีอำนาจสั่งพักใช้ใบอนุญาตมีกำหนดไม่เกิน ครั้งละ ๖ เดือน หรือจะสั่งเพิกถอนใบอนุญาตเสียก็ได้

ส่วนพระราชกำหนดที่มีเพิ่มเติม ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๓๕๒ จนถึง ปัจจุบัน (๒๕๕๑) รวมเป็น ๘ ฉบับนั้น ผู้วิจัย ขอยกมาเป็นตัวอย่างเพียง ๔ ฉบับท้ายสุดเท่านั้น เพื่อไม่ให้ยืดเยื้อจนเกินไป และเหมาะสมกับเหตุการณ์สุราในทุกวันนี้ ดังต่อไปนี้

๑. พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๒๕ มีเหตุผลในการประกาศใช้พระราชกำหนดฉบับนี้ คือ โดยที่ การเสียภาษีสุราในขณะนี้กระทำโดยการปิดแสตมป์สุราที่ภาชนะบรรจุสุรา แต่เพียงอย่างเดียว แต่ในปัจจุบันมีวิธีการอย่างอื่นที่มีความรัดกุมและประหยัด ค่าใช้จ่ายในการจัดพิมพ์แสตมป์สุราอันสมควรนำมาใช้แก่การเสียภาษีสุราได้ และโดยที่อัตรา และระบบการจัดเก็บภาษีสุรากลั่นยังไม่เหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน สมควรปรับปรุงโดยเพิ่มอัตราตามมูลค่าขึ้นอีกอัตราหนึ่ง และโดยที่เป็น

กฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากร ซึ่งจะต้องได้รับการพิจารณา เป็นการด่วนและลับเพื่อรักษาผลประโยชน์ของแผ่นดิน และเป็นกรณีฉุกเฉิน ที่มีความจำเป็นรีบด่วนในอันจะรักษาความมั่นคงในทางเศรษฐกิจ จึงจำเป็นต้องตราพระราชกำหนดนี้

๒. พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๒๘ มีเหตุผลในการประกาศใช้พระราชกำหนดฉบับนี้ คือ โดยที่ อัตราภาษีสุราตามที่กำหนดไว้ในปัจจุบันยังไม่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ ที่เปลี่ยนแปลงไป สมควรปรับปรุงอัตราภาษีสุราเสียใหม่ และโดยที่เป็นกรณี ฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนในอันจะรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของ ประเทศ จึงจำเป็นต้องตราพระราชกำหนดนี้

พระราชบัญญัติสุรา (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๓๔

มาตรา ๖ บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ ก่อนการ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ และอัตราภาษีสุราที่กำหนดโดยกฎกระทรวง ว่าด้วยการลดหย่อน หรือการเรียกเก็บภาษีสุรา ที่ออกตามความในพระราชบัญญัติดังกล่าว ก่อนการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ให้ยังคงใช้บังคับ ต่อไปสำหรับผู้ซื้อสุราหรือผู้ได้รับใบอนุญาตทำสุรา ที่มีสัญญาผูกพันกับกรมสรรพสามิต หรือกับกรมโรงงานอุตสาหกรรมอยู่ก่อนวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๕ และในสัญญาดังกล่าวผู้ซื้อสุรา หรือผู้ได้รับใบอนุญาตทำสุราต้องชำระเงิน แก่รัฐบาลเป็นการเหมาจ่าย โดยรวมค่าภาษีสุราและค่าผลประโยชน์ หรือ รวมค่าภาษีสุรา ค่าสิทธิหรือรวมค่าภาษีสุรา ค่าธรรมเนียมพิเศษ และค่าทดแทน โรงงานสุราเข้าด้วยกัน แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ จนกว่าสัญญาดังกล่าว จะสิ้นสุดลงไม่ว่าด้วยเหตุเลิกสัญญาหรือสิ้นสุดอายุสัญญา

มาตรา ๗ บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ ก่อนการ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ให้ยังคงใช้บังคับต่อไป สำหรับกรณี ดังต่อไปนี้

- (๑) สุราที่การปฏิบัติจัดเก็บภาษียังค้างอยู่หรือที่ถึงกำหนดชำระก่อน วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ
- (๒) สุราที่ทำในราชอาณาจักร และได้เสียภาษีสุราครบถ้วนแล้ว โดยการปิดแสตมป์สุราหรือโดยวิธีอื่น แต่ยังมีได้ขนออกจากโรงงานสุราก่อน วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ
- (๓) สุราที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ ใช้บังคับที่ได้เสีย

ภาษีสุราครบถ้วนแล้วโดยปิดแสตมป์สุรา แต่ยังมีได้นำออก จากอารักขาของศุลกากร เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ได้รับใบอนุญาต ทำสุราหรือผู้นำสุราเข้ามาในราชอาณาจักร ยื่นบัญชีรายละเอียดสุราตาม (๒) และ (๓) โดยแสดงรายการ ประเภท ชนิด และปริมาณ ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ พร้อมทั้งระบุสถานที่เก็บสุรานั้น และให้ยื่นบัญชีดังกล่าว ต่อเจ้าพนักงานสรรพสามิตแห่งท้องที่ที่โรงงานสุราตั้งอยู่หรือต่อ เจ้าพนักงานสรรพสามิตแห่งท้องที่ที่มีการนำเข้าสุรา แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ผู้ได้รับใบอนุญาตทำสุราหรือผู้นำสุราผู้ใดไม่ปฏิบัติตามวรรคสอง ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท

๓. พระราชบัญญัติสุรา (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๓๔

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ พระราชบัญญัติสุรา (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๓๔ ได้ปรับปรุงหลักเกณฑ์ในการ จัดเก็บภาษีสุราใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มตามประมวล รัษฎากร แต่เนื่องจากอัตราภาษีสุราตามบัญชีอัตราภาษีสุราและค่าธรรมเนียม ท้ายพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๓๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๓๓ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๓๔ ยังไม่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีสุราที่ได้ปรับปรุงแล้ว สมควร แก้ไขเพิ่มเติมอัตราภาษีสุราเสียใหม่สำหรับสุราที่ทำในราชอาณาจักรและ ที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรให้เป็นอัตราเดียวกัน จึงจำเป็นต้องตรา พระราชบัญญัตินี้

๔. พระราชบัญญัติสุรา ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. ๒๕๕๑

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ มาตรา ๒๗ ห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานที่หรือบริเวณ เพื่อให้ครอบคลุมไปถึงส่วนต่างๆ ของสังคม ดังนี้

- (๑) วัดหรือสถานที่สำหรับปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา
- (๒) สถานบริการสาธารณสุขของรัฐ สถานพยาบาลตามกฎหมาย
- (๓) สถานที่ราชการ ยกเว้นบริเวณที่จัดให้เป็นร้านค้าหรือสโมสร
- (๔) หอพักตามกฎหมายว่าด้วยหอพัก
- (๕) สถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ
- (๖) สถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิงตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง

หรือร้านค้าในบริเวณสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง

(๓) สวนสาธารณะสุขของทางราชการที่จัดไว้เพื่อการพักผ่อนของประชาชน
โดยทั่วไป

(๔) สถานที่อื่นที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ
(ประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ ๑๒๕ ตอนที่ ๓๓ ก ราชกิจจานุเบกษา ๑๓
กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑, อ้างใน ฐานเศรษฐกิจ, ฉบับที่ ๒๒๐๔ (๒๕-๓๐ มีนาคม ๒๕๕๐) : ๒ -๔.)

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ** : นายสมัย บุญราศี
- เกิด** : วันที่ ๖ มกราคม พ.ศ.๒๕๕๖
- ที่อยู่ปัจจุบัน** : บ้านเลขที่ ๖๓๒ หมู่ที่ ๑ บ้านหนองกุง ตำบลหนองกุง อำเภอ
น้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๑๔๐
- การศึกษา** : พ.ศ.๒๕๑๐ จบ ป.ธ. ๖ วัดเบญจมบพิตร จังหวัดพระนคร,
พ.ศ. ๒๕๑๓ ประโยคครูพิเศษมัธยม (พ.ม.),
พ.ศ. ๒๕๒๖ ครุศาสตร์บัณฑิต (ค.บ.) วิทยาลัยครูเลย
- เข้าศึกษาเมื่อ** : มิถุนายน ๒๕๔๕ ที่มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยา
เขตขอนแก่น วัดธาตุ (พระอารามหลวง)
- อาชีพ** : ข้าราชการบำนาญ
- รางวัลที่ได้รับ** : พ.ศ.๒๕๔๓ เป็นพ่อตัวอย่าง จังหวัดขอนแก่น
พ.ศ.๒๕๔๖ รางวัล “เพชรแผ่นดิน” สาขาครูผู้ปฏิบัติการสอนดีเด่น
พ.ศ.๒๕๔๖ ผู้กำกับนักศึกษาวิชาทหารพิเศษ (ผกท.พ.) ดีเด่น
พ.ศ.๒๕๔๗ ได้รับรางวัลชนะเลิศระดับจังหวัด การประกวดประดัด
ธงชาติ ประเภทประชาชนทั่วไป จังหวัดขอนแก่น
พ.ศ.๒๕๔๗ ได้รับรางวัล “เสาศาสนาธรรมจักร” ผู้บำเพ็ญประโยชน์
ต่อพระพุทธศาสนา กรมการศาสนา, กระทรวงวัฒนธรรม
พ.ศ.๒๕๔๗ ได้รับรางวัล “ผู้กระทำความดีและบำเพ็ญประโยชน์ต่อ
สาธารณชน กรมการศาสนา, กระทรวงวัฒนธรรม
พ.ศ.๒๕๔๘ ครอบครัวประชาธิปไตยตัวอย่าง สำนักงานเสริมสร้าง
เอกลักษณ์ของชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
- เครื่องราชอิสริยาภรณ์** : พ.ศ.๒๕๓๘ ได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เหรียญจักรพรรดิมาลา
พ.ศ. ๒๕๔๔ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ทวีติยาภรณ์ ช่างเผือก ชั้นที่ ๒